

Lernu Esperanton

**Curso práctico de la
lengua internacional**

Eldonejo Krajono

Lernu

Esperanton

**Curso práctico de la
lengua internacional**

Eldonejo Krajono

ADVERTENCIA

LERNU ESPERANTON es un curso de Esperanto con ejercicios, apto para iniciarse en el estudio de la lengua internacional de modo autodidacta o como material básico en clases presenciales guiadas por un docente experto.

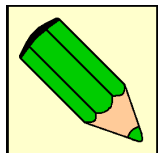
El curso está formado por el siguiente material:

1. ¿SABE USTED ESPERANTO?, CURSO PRACTICO DE LA LENGUA INTERNACIONAL, de Jorge HESS. Este libro es propiedad de la LIGA ARGENTINA DE ESPERANTO -A.E.L.-, que permite su libre distribución, uso y copia, pero no permite su uso comercial sin su consentimiento. [<http://suehess.t35.com/>]

De este curso se usa una versión corregida y ampliada gracias a la colaboración desinteresada de miembros de Lernu! [<http://eo.lernu.net/>], en especial de Guillermo Molleda [<http://personal.us.es/gmolleda/>].

2. MANUAL DE ORIENTACIONES Y EJERCICIOS COMPLEMENTO AL MÉTODO ¿SABE USTED ESPERANTO?, propiedad de la ASOCIACION ANDALUZA DE ESPERANTO, que permite su libre distribución, uso y copia citando autoría. [www.esperantoandalucia.org]
3. BIOGRAFÍA DE L. L. ZAMENHOF, publicada por la FEDERACIÓN ESPAÑOLA DE ESPERANTO en la siguiente página de internet: [http://www.esperanto.es/hef/index.php?option=com_content&view=article&id=116&Itemid=119]
4. PRONUNCIACIÓN. En la Lección complementaria se incluye un resumen de los útiles *Lingvaj anguloj 2 kaj 3*, (lingva komentoj el *Boletín* de HEF - FEDERACIÓN ESPAÑOLA DE ESPERANTO) [<http://www.esperanto.es/hef/>].
5. FOTOGRAFÍA DE LUDOVICO LÁZARO ZAMENHOF, publicada en la página de WIKIPEDIA: [<http://eo.wikipedia.org/wiki/Dosiero:1908-kl-t-zamenhof.jpg>]
6. SOLUCIONES DE LOS EJERCICIOS. Propiedad de Fernando Tejón / Eldonejo Krajono, que permite su libre distribución, uso y copia citando autoría.

ELDONEJO KRAJONO no posee ningún derecho sobre las obras de otros autores, que mantienen sus derechos, por lo que se deben respetar las condiciones respecto a distribución, uso, copia y uso comercial de las obras originales y de las adaptaciones o versiones que de ellas se hicieren.

Eldonejo Krajono / Fernando Tejón

krajono@gmail.com

<http://sites/google.com/site/verdakrajono/>

Documento creado con LibreOffice.org en GNU/Linux Ubuntu.

Tipografía: familia Free (Licencia GNU).

Edición: 04-2012.

ENHAVO

¿Qué es el Esperanto?.....	7
¿Cómo es el Esperanto ?.....	9
Aprendamos Esperanto	11
1a Leciono: <i>Kio, kiu, -in</i> , artículo <i>la</i> , pronombres, <i>estas</i> . Ejercicios.	13
2a Leciono: Pronombres personales, <i>mal-</i> , <i>kia</i> , <i>tio</i> , <i>tiu</i> . Ejercicios.....	21
3a Leciono: Posesivos (<i>mia</i> , etc), <i>homo</i> . Ejercicios.....	29
4a Leciono: <i>Kie, tie</i> , palabras compuestas, <i>-ist</i> , <i>per</i> . Ejercicios.....	35
5a Leciono: Acusativo, <i>kiun, kion, ŝati, al</i> , imperativo, complemento directo. Ejercicios.....	41
6a Leciono: La semana, <i>-ej, -il</i> , pasado <i>-is</i> y futuro <i>-os</i> , verbos transitivos e intransitivos. Ejercicios..	55
7a Leciono: Adverbios <i>-e</i> , correlativos. Ejercicios.....	61
8a Leciono: Los números, la hora, ordinales, <i>de, da, ĉe</i> . Ejercicios.....	67
9a Leciono: <i>-on, -obl, pli ol, malpli ol, la plej, la malplej, el, do, aŭ, -an</i> . Ejercicios.....	75
10a Leciono: <i>Tago kaj nokto, pri, for</i> , ordinales, preposiciones. Ejercicios.....	81
11a Leciono: <i>Tie ĉi, tiu ĉi</i> , los meses y estaciones, <i>-ul, -em, -et, -eg</i> . Ejercicios.....	89
12a Leciono: Pronombre reflexivo <i>si</i> , adjetivo reflexivo <i>sia</i> , condicional <i>-us, se, mem</i> . Ejercicios.....	97
13a Leciono: <i>-aĵ, -ec, -ebl, ke, sen-</i> . Ejercicios.....	103
14a Leciono: <i>-ig, iĝ, pro</i> . Ejercicios.....	109
15a Leciono: Acusativo de dirección, la casa, <i>-uj, dis-, re-, -ing, -ind, -er</i> . Ejercicios.....	115
16a Leciono: Participio activo: <i>-ant, -int, -ont</i> ; participio pasivo: <i>-at, -it, -ot</i> . Ejercicios.....	125
17a Leciono: La familia, <i>ge-, bo-, -id, laŭ, plu, plaĉi, verki, zorgi</i> , oración pasiva. Ejercicios.....	131
18a Leciono: <i>La korvo kaj la vulpo. -ante, -inte, -onte, -ad, ek-, -ĉj, -nj, ju pli, des pli</i> . Ejercicios.....	137
19a Leciono: <i>Ni iru al Esperanto-Kongreso. -op, po, -aĉ, fi-, krom, kvazaŭ, -estr</i> , acusativo en fecha y medida, <i>el-</i> . Ejercicios.....	143
20a Leciono: <i>-um, eks-, mis-, -end, eĉ, je</i> . Ejercicios.....	147
Lección complementaria.....	153
<i>Legaĵoj: Pri la historio de Esperanto, La Espero, korespondado, poezioj</i>	161
<i>Biografio de Zamenhof</i>	165
<i>Ni alvenis al la fino</i>	171
<i>Tabeloj: Prefiksoj, sufiksoj, prepozicioj, korelativoj</i>	173
Soluciones de los ejercicios.....	177
Vocabulario.....	227

¿QUÉ ES EL ESPERANTO?

El Esperanto es el latín de la democracia.

El latín sirvió en su tiempo de vehículo al pensamiento universal en todo el Occidente. Los hombres de ciencia y los filósofos de entonces se comunicaban por medio de él con relativa facilidad. Para los demás miembros de aquellos pueblos -en su mayor parte analfabeta- separados por distancias que se medían en meses, la necesidad de una lengua común no existía y vivían perfectamente sin esta preocupación, separados por más de 3.000 idiomas y dialectos.

Pero desde el reinado del latín a nuestros días, la técnica ha reducido enormemente las distancias. El mundo de tres años de Magallanes se ha reducido a un mundo de unas pocas horas para los aviones comerciales, e internet ha anulado, prácticamente, todas las distancias en nuestro planeta. Lo absurdo es que en este mundo así reducido y cuyos habitantes están en constante comunicación, los pueblos siguen divididos en sus miles de idiomas y dialectos. El latín ha sido reemplazado por el traductor. Radio, cine, libros, diarios, conferencias internacionales, todo lo que traspase las fronteras lingüísticas, es dominio del traductor.

Pero la traducción no es el remedio sino un paliativo deficiente, antieconómico y lento. Y esto no resuelve la comunicación personal, de hombre a hombre. Aún en los congresos intencionales, sus participantes tienen relaciones personales de sordomudos. Ninguna lengua nacional puede cumplir función de lengua internacional, por tres razones: a) las lenguas nacionales, debido a sus caprichosas irregularidades, son difíciles de aprender y de emplear con mediana corrección; b) crearía un privilegio inadmisibles para la nación cuya lengua se adoptara; c) todo imperialismo lingüístico comporta inevitablemente un imperialismo cultural; el dominio de un tipo de cultura sobre los demás.

El Esperanto es la lengua que todo hombre moderno debe poseer, junto a su lengua materna, para entenderse con extranjeros en un pie de igualdad democrática. El Esperanto es la solución práctica y simple del problema de la lengua internacional y como tal ya funciona. La UNESCO ha reconocido su importancia en las relaciones culturales. Existen sociedades de Esperanto en todos los países, y la Asociación Universal de Esperanto, con su red de delegados cubre todo el mundo. El Esperanto es enseñado en escuelas elementales, secundarias y superiores en varios países.

Es usado actualmente en todas las actividades de la vida humana, en empresas privadas, organizaciones de cultura y por varios gobiernos. Numerosas estaciones de radio y televisión transmiten en Esperanto, además de las miles de páginas en internet en la lengua internacional. En 1970, 35.000 libros, entre originales y traducciones formaban la literatura del Esperanto y esta cantidad continúa creciendo. Las publicaciones en la lengua internacional relacionan a la comunidad esperantista, que además mantiene una activa correspondencia postal y electrónica.

Los esperantistas se reúnen todos los años, en Congresos Universales que constituyen algo así como su parlamento y donde se practica el Esperanto como lengua oratoria. Los cultores del Esperanto constituyen pues, un verdadero pueblo que ha realizado la proeza de libertarse de la maldición babilónica. Para formar parte de esta comunidad, que ha abierto un camino que la humanidad tendrá que recorrer, no hace falta otro requisito que seguir leyendo con atención las páginas de este libro.

¿CÓMO ES EL ESPERANTO?

El Esperanto, obra maestra de lógica y sencillez (Academia de ciencias de París).

La gramática del Esperanto es muy sencilla. La componen 16 breves reglas. Estas reglas no tienen excepción. El Esperanto es fonético. Se escribe como se pronuncia. Cada letra representa siempre el mismo sonido. El vocabulario de Esperanto ha sido tomado de las principales lenguas europeas o de sus fuentes y la selección ha obedecido al criterio de máxima internacionalidad. Alrededor de un 70% de sus elementos son de origen latino o neolatino, por lo tanto reconocibles para todo hispanohablante.

En toda palabra hay un elemento llamado raíz, del cual se derivan otras palabras y que en español suele variar considerablemente: lluvia - pluvial, hígado - hepático, a veces, la derivación puede partir de otra raíz: hermano - fraterno, casa - doméstico, etc.

En Esperanto la raíz es invariable, decimos: *pluvo-pluva, hepato-hepata, frato - frata, domo - doma*. Las terminaciones *o, a, e*, agregadas a la raíz dan el sustantivo, el adjetivo, el adverbio respectivamente; la *i* marca el infinitivo de los verbos. Esto rige para todos los verbos, sustantivos, etcétera:

<i>telefono</i>	teléfono	<i>parolo</i>	(la) palabra
<i>telefona</i>	telefónico	<i>parola</i>	oral
<i>telefone</i>	telefónicamente	<i>parole</i>	oralmente
<i>telefoni</i>	telefonar	<i>paroli</i>	hablar

VERBOS

En Esperanto el pronombre determina la persona, y la terminación, el tiempo. Existe **una sola conjugación absolutamente regular**. Tan sólo doce desinencias o terminaciones reemplazan con ventaja los miles de ellas que acumulan las lenguas nacionales. En Esperanto no hay verbos irregulares ni defectivos, lo que no quita que con ayuda de este mismo verbo "ser" **único auxiliar**, se puedan componer los tiempos más sutiles cuando sea necesario utilizar.

VERBO ESTI	VERBO SER	VERBO IRI	VERBO IR
<i>mi estas</i>	yo soy	<i>mi iras</i>	yo voy
<i>vi estas</i>	tú eres	<i>vi iras</i>	tú vas
<i>li estas</i>	él es	<i>li iras</i>	él va
<i>ni estas</i>	nosotros somos	<i>ni iras</i>	nosotros vamos
<i>vi estas</i>	vosotros sois	<i>vi iras</i>	vosotros vais
<i>ili estas</i>	ellos son	<i>ili iras</i>	ellos van

COMPOSICIÓN

El Esperanto toma sus elementos (raíces, prefijos, sufijos, terminaciones) de las grandes lenguas de cultura, pero poniendo orden en ellos y regularizando sus funciones, con lo que obtiene de ellas el máximo rendimiento.

En nuestras lenguas nacionales **todas** las palabras deben buscarse en gruesos diccionarios: teléfono, telefónico, telefonista, etc.; en el diccionario del Esperanto, para esta idea sólo hallaremos **telefono**. Las demás palabras las formamos con los elementos regulares de la lengua: **telefona**, **telefonisto**, etc., así como palabras que no existen en castellano, como **telefonistino** - una telefonista; **telefonejo** (pronunciado -eio) que es una cabina telefónica. Hemos agregado aquí a la raíz **telefon** los sufijos **-ist**, **-ej**, **-in** que indican la profesión u oficio, el local o lugar y el femenino. Y así, disponemos de afijos para instrumento, soporte, envase o continente, cualidad abstracta, conglomerado, fracción, múltiplo, etc.

Todo lo que no tiene sexo es neutro, con lo que se elimina la inconveniencia de asignar género a las cosas, género que es distinto según el idioma.

El carácter aglutinante del Esperanto (y en esto se aproxima a las lenguas de extremo oriente) le permite formar fácilmente palabras compuestas, fértil recurso del que carecen nuestras lenguas neolatinas. **Fervojo** (pronunciar -oio) es una palabra compuesta de: **fer** -raíz de **fero** -hierro y **voj-** (pronunciar voy), raíz de **vojo** = camino, más la terminación sustantiva. Y diremos **fervojisto** por ferrocarrilero.

Como **fervojo** se forman infinidad de palabras: **paperfabriko**, **gasmotoro**, **elektromotoro**, **muzikinstrumento**, **dancmuziko**, **operteatro**, **policnovelo**, etcétera.

APRENDAMOS ESPERANTO

Son tan insignificantes los sacrificios que todo hombre debe realizar para aprender Esperanto, y tan inmensos los beneficios que de ello han de resultar, que nadie debe sustraerse de hacer ese estudio. LEON TOLSTOY

PRONUNCIACIÓN

El **alfabeto** de Esperanto consta de 28 letras. Cada letra representa sólo un sonido:

**A-a, B-b, C-c, Ĉ-ĉ, D-d, E-e, F-f, G-g, Ĝ-ĝ, H-h, Ĥ-ĥ, I-i, J-j, Ĵ-ĵ,
K-k, L-l, M-m, N-n, O-o, P-p, R-r, S-s,Ŝ-ŝ, T-t, U-u, Ŭ-ŭ, V-v, Z-z.**

Las **vocales**, **a, e, i, o, u**, son iguales que en español.

Las **consonantes** se pronuncian como en español, con excepción de las que siguen:

c - Suena como ts: *danco, cedro* (dantso, tsedro)

ĉ - Como ch: *ĉu* (chu), *ĉambro* (chambro)

g - Es siempre suave: *gitaro* (guitaro), *gemo* (guemo), *ganto*, (ganto)

ĝ - Como en italiano "giardino" o como j en "Jeep", "jockey"

h - Suena aspirada como en inglés.

ĥ - Como nuestra j. *ĥoro* (joro)

ĵ - Como j francesa en "journal" o como la s en inglés "treasure" o "vision"

ŝ - Como sh en "Shakespeare" o la ch francesa en "chic".

z - Suena como en francés o en inglés.

j y **ŭ** son **semiconsonantes**.

j – Suena como y en voy, hoy o como i en hielo, hiato. Forma sílaba (diptongo) con la vocal vecina: *aj, ej, oj; uj*, (ay, ey, oy, uy). *Jes* (yes), *kaj* (cay).

ŭ – Es la u breve de Europa, auto, y también forma diptongo con la vocal vecina: *Eŭropo, aŭto*.

Las letras **q, w, x, y** no existen en el alfabeto de Esperanto. Tampoco existen letras dobles ni mudas. El nombre de las consonantes se forma agregando a éstas la letra o: *bo, co, do, jo, ŭo*, etc.

El **acento** recae siempre sobre la penúltima sílaba. El número de vocales de una palabra indica el número de sílabas que la forman. En Esperanto el acento no se escribe, sólo se pronuncia; no hay tilde.

Ejemplos: *Papero estas utila* (papéro éstas útila). Como la j no es vocal, el plural *paperoj estas utilaj* (papéroy éstas útilay) no cambia de acento, pues las sílabas son pa-pe-roj, u-ti-laj. Así *jes* (yes, como en inglés) es una sílaba, pero *ies* (íes) son dos. *Belaj* (bé-lay) son dos, mientras que *balai* (ba-lá-i) son tres. *Baldaŭ* (bál-dau) dos sílabas; *balau* (ba-lá-u) son tres. Y así *Maria* (Ma-rí-a), *Sonja* (Sónia); *kio, kiu* (quí-o, quí-u). Este artificio de la j y la ŭ permite al Esperanto disponer de diptongos sin recurrir al acento ortográfico.

b, v: Los de habla española deberán tener presente que el sonido de la "b" es muy distinto que el de la "v" y que en Esperanto deben diferenciarse perfectamente. La v es siempre labidental: *bela, velo, baro, varo*.

r, rr: En Esperanto la "r" no tiene dos sonidos, como en español (rosa, aro) ; siempre es suave como en "pared". En *rivero* las dos eres suenan igual.

Cuando en una palabra se suceden dos letras iguales se pronuncian separadamente. Así *mallonga* (mal-longa) -corta, *opinii* (opini-i) -opinar.

La frato estas bona (el hermano es bueno). Descompongamos esta simple oración en sus elementos:

La es el artículo determinado. Se emplea en general como en castellano, al referirse a cosas o seres conocidos o determinados. La indeterminación: "un hermano" se traduce por ausencia de artículo, y el problema se resuelve con economía.

frato es sustantivo. El sustantivo es el nombre de las cosas o seres. *Frato* se compone de la raíz *frat-* y de la terminación *-o*, que corresponde a todos los sustantivos en Esperanto.

estas indica el estado. Es un verbo. El verbo es una palabra que expresa acción o estado. Tenemos aquí la raíz *est-* y la terminación *-as* que llevan en Esperanto todos los verbos en tiempo presente.

bona señala la cualidad. Es un adjetivo y por eso termina en *-a* como todos los adjetivos en Esperanto.

Si ponemos la frase en plural: *La fratoj estas bonaj* (Los hermanos son buenos), (pronúnciese: la frátói éstas bónai), notamos que el artículo *la* no ha variado, que el plural se forma añadiendo una *j* final al nombre y al adjetivo; que el verbo *estas* no cambia en el plural. Y si decimos *La fratino estas bona* (La hermana es buena), (pronúnciese: la fratíno éstas bóna), observamos que el artículo *la* permanece invariable, que el adjetivo *bona* es igual para masculino y femenino.

Ĉu la frato estas bona? (¿Es bueno el hermano?) (pronúnciese: chu la frátói éstas bóna). El español tiene el signo de interrogación invertido *¿* que otras lenguas no usan porque interrogan invirtiendo la frase. En Esperanto tenemos el signo sonoro *ĉu* (chu) que se ve y se oye, y no obliga a entonación determinada. *Ĉu* = *¿*, *¿*Acaso...?

Kiu estas bona? (¿Quién es bueno?) nos muestra que, naturalmente, no hace falta poner *ĉu* ante una palabra que de por sí ya es interrogativa. Lo mismo ocurrirá con *kio?* (quío) = ¿qué cosa?, etc.

La libro estas nova (nuevo).

Ĉu la libro estas nova? -Jes, la libro estas nova. Kio estas nova? - La libro.

Jes = sí. *Ne* = no. *Ĉu Esperanto estas facila?* - *Jes!*

Y, antes de comenzar con la **1a Leciono**, retenga y trate de seguir estos pocos consejos, aplicables al estudio de cualquier lengua:

- **Lea en voz alta.**
- **Es preferible leer y releer los textos que memorizar reglas.**
- **Antes de recurrir al vocabulario, trate de comprender por el contexto.**
- **No traduzca mentalmente, al responder preguntas hágalo directamente en la nueva lengua.**

1a LECIONO

En la ĉambro estas tablo. En la ĉambro estas ankaŭ seĝo.

En la ĉambro estas tablo kaj seĝo.

Sur la tablo estas libro, papero, plumo kaj floro.

Sur la seĝo estas kato. La kato dormas.

En la ĝardeno estas birdo. La birdo kantas.

Tablo estas meblo. Seĝo ankaŭ estas meblo.

Kato **ne** estas meblo. Kio estas kato? Kato estas besto.

Ĉu elefanto estas besto? **Jes**, elefanto ankaŭ estas besto.

Ĉu en la ĉambro estas elefanto?

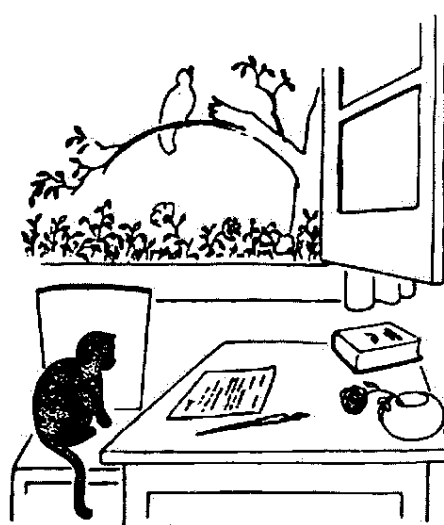
Ne, en la ĉambro **ne** estas elefanto.

Kio estas en la ĉambro? En la ĉambro estas tablo,...

Ĉu la kato estas en la ĝardeno?

Ĉu la kato kantas? Ĉu la birdo dormas?

Kio estas sur la tablo? Ĉu la libro estas sur la seĝo?

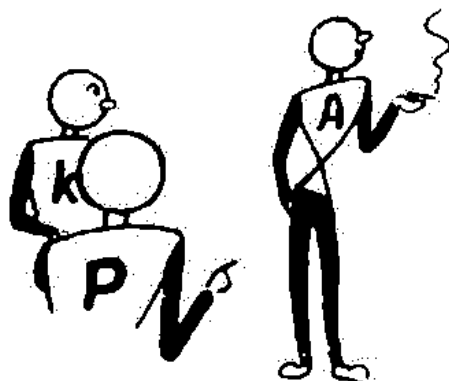
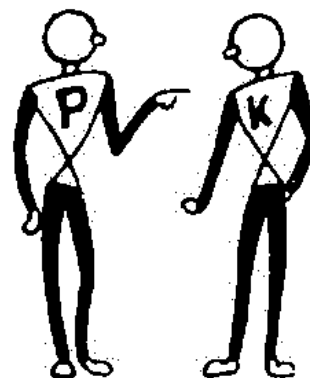
Petro diras:

Mi estas Petro.

Mi estas sola.

Vi estas Karlo.

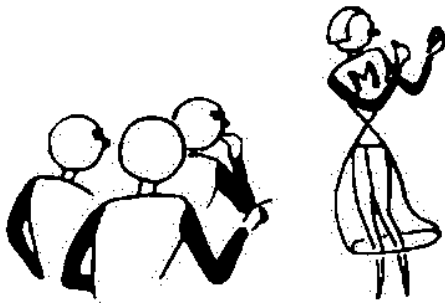
Mi ne estas sola;
mi estas kun **vi**.

Li estas Alberto.

Mi estas kun Karlo.

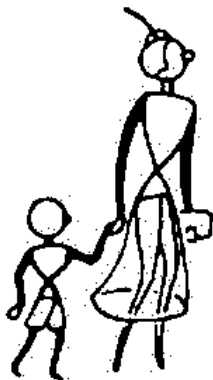
Li, Alberto, ankaŭ estas en la ĉambro.

Ŝi estas Maria.

Ĝi estas seĝo.

Ĝi estas besto.

Eleganta **sinjorino** iras kun infano. Ŝi estas eleganta.

Dika sinjoro iras kun infanino. Li estas dika.

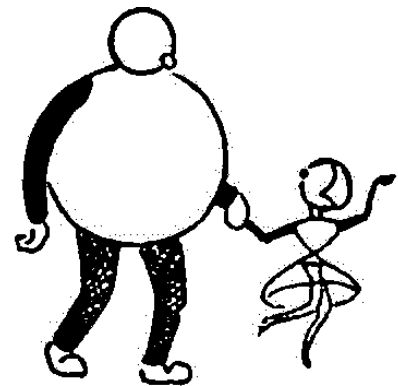
Kiu estas eleganta? Ŝi, la sinjorino.

Kiu estas dika? Li, la sinjoro.

Kiu iras kun infano?

Kiu iras kun infanino?

Ĉu la eleganta sinjorino iras kun la dika sinjoro?

Alberto estas juna, forta fraŭlo.

Maria estas juna, bela fraŭlino.

Ĉu vi iras kun bela fraŭlino? Ĉu Alberto estas juna kaj forta? Jes, li estas juna kaj forta.

Ĉu Maria estas bela fraŭlino? Jes, ŝi estas bela.

Ĉu mi estas Petro? Ne, sinjoro, vi ne estas Petro, vi estas la **instruisto**.

Ĉu vi estas la instruisto? Ne, sinjoro, mi ne estas la instruisto, mi estas **lernanto**.

Ĉu vi estas infano?

Ĉu vi estas sinjoro Pérez? Ne, mi ne estas sinjoro Pérez.

Kiu vi estas? - Mi estas...

Kiu mi estas? - Vi estas...

La libro ne estas sur la seĝo, ĝi estas sur la tablo.

La nigra kato ne kantas, ĝi dormas.

Ĉu la birdo kantas en la ĉambro? Ne, la birdo ne kantas en la ĉambro, ĝi kantas en la ĝardeno.

Ĉu vi komprenas? Jes, mi komprenas.

VOCABULARIO

En el vocabulario que sigue a cada lección, como en el que se encuentra a final del libro, sólo se da, de la traducción de los adjetivos, el equivalente masculino (*bona* - bueno). Los verbos irán en infinitivo. Al buscar *kantas* se encontrará *kanti*. En los vocabularios de las lecciones las palabras están agrupadas según la categoría gramatical de la raíz.

<i>Ankaŭ</i>	También	<i>Juna</i>	Joven
<i>Bela</i>	Bello	<i>Kaj</i>	Y
<i>Besto</i>	Animal	<i>Kanti</i>	Cantar
<i>Birdo</i>	Ave, pájaro	<i>Kato</i>	Gato
<i>Blanka</i>	Blanco	<i>Kio</i>	Qué, que cosa, cual
<i>Ĉambro</i>	Habitación, cámara	<i>Kiu</i>	Quien, cual
<i>Dika</i>	Gordo, grueso	<i>Kompreni</i>	Comprender
<i>Dormi</i>	Dormir	<i>Kun</i>	Con, en compañía de
<i>Eleganta</i>	Elegante	<i>La</i>	El, la lo, los, las
<i>En</i>	En	<i>Lernanto</i>	Alumno
<i>Esti</i>	Ser, estar	<i>Li</i>	Él
<i>Floro</i>	Flor	<i>Meblo</i>	Mueble
<i>Forta</i>	Fuerte	<i>Mi</i>	Yo
<i>Fraŭlo</i>	(un) soltero	<i>Ne</i>	No
<i>Ĝardeno</i>	Jardín	<i>Nigra</i>	Negro
<i>Ĝi</i>	Ello (pronombre neutro)	<i>Papero</i>	Papel
<i>Infano</i>	Niño	<i>Plumo</i>	Pluma
<i>Instruisto</i>	Maestro, instructor	<i>Seĝo</i>	Silla
<i>Iri</i>	Ir	<i>Sur</i>	Sobre (preposición)
<i>Jes</i>	Sí	<i>Ŝi</i>	Ella

LA INSTRUISTO PAROLAS

FEMENINO Y MASCULINO. En español decimos (la) silla, (el) banco, atribuyendo sexo a cosas inanimadas. En Esperanto la lógica y la simplificación se restablecen: el sexo solo se indica en el nombre cuando éste evidentemente lo exprese - ser humano y animales. Los demás nombres, por consiguiente, serán neutros: (la) *seĝo*, (la) *benko*, o reemplazados por el pronombre neutro *ĝi*. También el adjetivo es neutro: *bona infano*, *bona infanino*.

El género gramatical no existe en Esperanto.

ARTICULO INDETERMINADO no existe en Esperanto: sur la tablo estas libro - sobre la mesa hay un libro. *Ĝi* es pronombre neutro. Reemplaza al nombre de las cosas: la libro ne estas nigra, *ĝi* (la libro) *estas blanka*. Y también como en inglés, se lo emplea cuando nos referimos en general, a niños pequeños o animales - *la birdo ne parolas*, *ĝi* (la birdo) *kantas*.

ESTAS traduce a ser, estas, haber: El libro es bello - *la libro estas bela*; el libro está sobre la mesa - *la libro estas sur la tablo*; sobre la mesa hay un libro - *sur la tablo estas libro*.

IN. El sufijo -in forma los femeninos: *sinjoro* - señor; *sinjorino* - señora; *kato* - gato; *katino* - gata. Observe que el sufijo va colocado entre la raíz y la terminación gramatical: *kat-in-o*. Recordemos los femeninos castellanos gallo - gallina; héroe - heroína.

EJERCICIOS DE LA LECCIÓN 1

COMENTARIOS PREVIOS

1. Todos los substantivos terminan en o. Ejemplos: *ĉambro*, *tablo*, *seĝo*, *libro*, *papero*, *plumo*, *floro*, etc...
2. Todos los adjetivos terminan en a. Ejemplos: *eleganta*, *dika*, *juna*, *forta*, *bela*, *nigra*, etc...
3. Todos los verbos en infinitivo terminan en i. Ejemplos: *esti* (ser, estar, haber), *dormi*, *kanti*, *diri*, *iri*, *kompreni*, etc...

Los verbos en tiempo presente terminan en *as*. Ejemplos:

<i>Karlo estas juna</i>	Carlos es joven
<i>La kato dormas</i>	El gato duerme
<i>La birdo kantas</i>	El pájaro canta
<i>Alberto diras</i>	Alberto dice
<i>Maria komprenas</i>	María comprende

4. Artículo determinado: Sólo existe uno: *la*. Ejemplos: *La tablo* (la mesa); *la seĝo* (la silla); *la infano* (el niño); *la libro* (el libro).

Artículo indeterminado: No existe. Ejemplos: *Tablo estas meblo* (Una mesa es un mueble); *kato estas besto* (un gato es un animal).

5. Sufijos: Son una serie de letras que van colocadas entre la raíz y la terminación y forman palabras, según que sufijo se utiliza.

En esta primera lección aprendemos el sufijo *in*, utilizado para formar el femenino. Ejemplos:

<i>kato</i>	gato	<i>katino</i>	gata
<i>infano</i>	niño	<i>infanino</i>	niña
<i>sinjoro</i>	señor	<i>sinjorino</i>	señora

Sólamente admite el femenino las personas y animales. Las demás palabras que en castellano son femeninas, como silla, mesa, flor, etc., en esperanto son neutras.

6. Pronombres personales: En esta lección aprendemos las primera, segunda y tercera personas del singular:

<i>mi</i>	yo	<i>mi komprenas</i>	yo comprendo
<i>vi</i>	tú, usted	<i>vi estas Petro</i>	tú eres Pedro, usted es Pedro
<i>li</i>	él	<i>li diras</i>	él dice
<i>ŝi</i>	ella	<i>ŝi iras</i>	ella va
<i>ĝi</i>	ello	<i>la kato ne kantas, ĝi dormas</i>	el gato no canta, duerme

7. Frase negativa: Colocando la palabra *ne* delante del verbo.

<i>La birdo kantas</i>	El pájaro canta	<i>La birdo ne kantas</i>	El pájaro no canta
------------------------	-----------------	---------------------------	--------------------

8. Frase interrogativa: Colocando la palabra *ĉu* al comienzo de la frase. *Ĉu* equivale a “¿” o a “¿acaso...”. El signo de interrogación “?” sólo se coloca al final:

<i>La birdo kantas</i>	El pájaro canta
<i>Ĉu la birdo kantas?</i>	¿Canta el pájaro?

9. En una frase es indiferente colocar antes el adjetivo que el sustantivo o viceversa. Así se puede decir: *dika sinjoro* / *sinjoro dika*. No obstante, el uso más generalizado es colocar antes el adjetivo, que va calificando al sustantivo.

Ejemplos: *bela fraŭlino*, *dika sinjoro*, *nigra kato ktp* (etc)...

EJERCICIOS

1- Traducir:

- En (sobre) la silla hay una gata y un libro.
- ¿Qué hay en la mesa? En la mesa hay un gato.
- ¿Está la gata en el jardín? No, está en la habitación.
- ¿Hay un libro en la silla?
- Él es Alberto y está en el jardín; ella, María, está en la habitación.
- Una elegante niña va con un señor.
- Una gruesa señora va con un niño.
- El profesor es viejo y débil; los alumnos son jóvenes y fuertes.
- ¿Quién canta en el jardín? ¿Quién no comprende?

10. María es una bella señorita y Pedro va con ella.
11. La señora gruesa es fea, pero la señorita delgada es bella.
12. Tú eres Carlos, él es Alberto, y ella no es María, es Berta.
13. ¿Duerme el pájaro en el jardín? No, canta en la habitación.
14. El profesor enseña y los alumnos comprenden.
15. María dice: Yo no soy una niña, soy una señorita.

Para traducir el plural y "viejo, débil, fea y delgada" véase la lección 2, puntos 2) y 3)

2- A) Contestar con *Jes* o con *Ne*. Ejemplo: *Ĉu vi estas Alberto? Jes / Ne.*

B) Contestar con frases completas. Ejemplo: *Ĉu vi estas Alberto? Jes, mi estas Alberto. / Ne, mi ne estas Alberto, mi estas...*

1. Ĉu vi estas Alberto?	11. Ĉu elefanto estas besto?
2. Ĉu vi estas sola en la ĉambro?	12. Ĉu seĝo ankaŭ estas meblo?
3. Ĉu vi ankaŭ estas en la ĉambro?	13. Ĉu en la ĉambro estas seĝoj?
4. Ĉu la birdo kantas?	14. Ĉu estas libroj sur la tabloj?
5. Ĉu vi estas lernanto?	15. Ĉu vi estas sinjoro Perez?
6. Ĉu la kato kantas?	16. Ĉu vi estas infano?
7. Ĉu tablo estas meblo?	17. Ĉu vi estas dika?
8. Ĉu kato estas meblo?	18. Ĉu vi estas forta?
9. Ĉu en la ĉambro estas kato?	19. Ĉu vi estas juna?
10. Ĉu en la ĉambro estas tabloj?	20. Ĉu vi kantas?

3- Contestar sustituyendo el nombre por el pronombre. Ejemplo: *Ĉu Petro estas forta? Jes, li estas forta. / Ne, li ne estas forta.*

1. Ĉu Petro estas forta?	11. Ĉu elefanto estas besto?
2. Ĉu Maria estas bela?	12. Ĉu kato estas meblo?
3. Ĉu Alberto estas juna?	13. Ĉu la birdo estas en la ĝardeno?
4. Ĉu la birdo kantas?	14. Ĉu Petro komprenas?
5. Ĉu la kato kantas?	15. Ĉu Maria estas instruistino?
6. Ĉu Maria kantas?	16. Ĉu la sinjorino estas bela kaj eleganta?
7. Ĉu la infano estas dika?	17. Ĉu tablo estas meblo?
8. Ĉu la infanino estas bela?	18. Ĉu la kato dormas sur la seĝo?
9. Ĉu la libro estas sur la tablo?	19. Ĉu la fraŭlino estas juna?
10. Ĉu sinjoro Perez estas eleganta?	20. Ĉu Maria estas infanino?

4- Contestar estas preguntas. Ejemplo: *Kio estas kato? Kato estas besto.*

1. <i>Kio estas kato?</i>	7. <i>Kio estas seĝo?</i>
2. <i>Kio estas tablo?</i>	8. <i>Kiu estas kun vi?</i>
3. <i>Kiu kantas en la ĝardeno?</i>	9. <i>Kun kiu vi estas?</i>
4. <i>Kio estas sur la tablo?</i>	10. <i>Kio vi estas, lernanto aŭ instruisto?</i>
5. <i>Kiu estas la instruisto?</i>	11. <i>Kiu estas dika, Alberto aŭ Petro?</i>
6. <i>Kio estas en la ĉambro?</i>	12. <i>Kiu vi estas, la lernanto aŭ la instruisto?</i>

5- DIKTADO

Mi estas Julio, la instruisto, kaj mi ne estas sola en la ĉambro, mi estas kun vi, la lernantoj.

En la ĉambro estas ankaŭ tabloj, seĝoj kaj sur la tabloj estas libroj, paperoj kaj plumoj.

En la ĉambro ne estas bestoj; katoj kaj birdoj estas en la ĝardeno.

Maria estas bela kaj eleganta fraŭlino kaj ŝi iras kun Petro, kiu ankaŭ estas juna kaj eleganta fraŭlo.

La dika infano iras kun sinjoro Perez, kiu estas instruisto de Esperanto; kaj la infanino, kiu ne estas dika, iras kun sinjorino Perez.

6- Contestar con frases completas:

1. <i>Kiu estas la instruisto?</i>	11. <i>Kun kiu iras Maria?</i>
2. <i>Ĉu li, la instruisto, estas sola en la ĉambro?</i>	12. <i>Kiu iras kun Maria?</i>
3. <i>Kiuj estas kun li?</i>	13. <i>Ĉu Petro estas juna fraŭlo?</i>
4. <i>Kio estas ankaŭ en la ĉambro?</i>	14. <i>Ĉu Maria estas bela fraŭlino?</i>
5. <i>Kio estas sur la tabloj?</i>	15. <i>Kiu iras kun sinjoro Perez?</i>
6. <i>Kiu instruas?</i>	16. <i>Kio estas sinjoro Perez?</i>
7. <i>Kiu lernas?</i>	17. <i>Ĉu la infanino estas dika?</i>
8. <i>Ĉu vi komprenas?</i>	18. <i>Kiu iras kun sinjoro Perez?</i>
9. <i>Ĉu en la ĉambro estas bestoj?</i>	19. <i>Kun kiu iras sinjorino Perez?</i>
10. <i>Kiuj bestoj estas en la ĝardeno?</i>	20. <i>Ĉu vi lernas kaj komprenas?</i>

7- Formar frases mediante preguntas (A) y respuestas (B) utilizando el mayor número posible de palabras de la tabla siguiente:

Ejemplo 1:

A) *Ĉu vi estas sola en la ĉambro?*

B) *Ne mi ne estas sola en la ĉambro, mi estas kun la instruisto kaj ankaŭ kun la lernantoj.*

Ejemplo 2:

A) *Kun kiu iras la bela kaj eleganta sinjorino Maria?*

B) *Ŝi iras kun la juna kaj forta fraŭlo Karlo.*

Ejemplo 3:

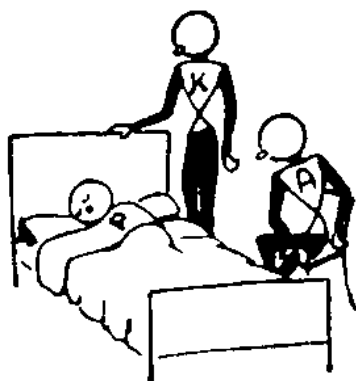
A) *Sur kio dormas la nigra kato en la ĉambro?*

B) *Ĝi dormas sur la seĝo.*

Abreviaturas: Int. (Interrogativa), Pron. (Pronombre), Prep. (Preposición), Art. (Artículo), Sust. (Sustantivo) y Adj. (Adjetivo).

Int.	Pron.	Verbo	Prep.	Art.	Sust.	Adj.	Simples
ĉu kio kiu	mi vi li ŝi ĝi	estas dormas kantas diras iras komprenas	sur en kun	la	ĉambro tablo seĝo libro parero plumo floro kato ĝardeno birdo meblo besto elefanto Petro Karlo Alberto Maria sinjorino infano sinjoro infanino fraŭlo fraŭlino instruisto instruistino lernanto lernantino	sola eleganta dika juna forta bela nigra	ankaŭ kaj ne jes

2a LECIONO

Karlo estas **sana**. Alberto ankaŭ estas sana.

Petro ne estas sana, li estas malsana.

Petro **kuŝas** en la **lito**. Karlo **staras**.

Alberto **sidas** sur seĝo.

Kiu estas malsana? Kiu kuŝas? Kiu sidas? Kiu staras? Ĉu vi estas sana? Ĉu vi kuŝas? Ĉu la instruisto sidas? Ĉu vi sidas sur lito? Sur kio vi sidas? Ĉu lito estas besto? Kio estas lito?

La fraŭlo estas forta, sana; li estas juna.

La sinjoro estas malforta, malsana, malgaja; li estas maljuna.

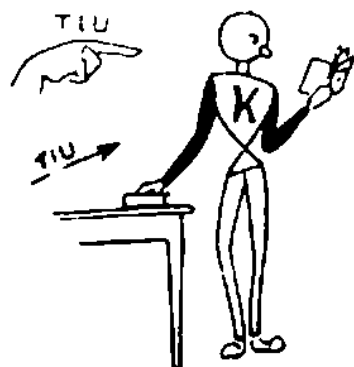
Kia estas la fraŭlo?

Kiu estas forta?

Kia estas la maljuna sinjoro?

Kiu estas malforta?

Kia estas Petro?

Tiu sinjoro estas Karlo. Kiu li estas?

Tiu sinjoro ne sidas, li staras.

Tiu sinjoro ne kantas, li **legas**.

Kio estas en la mano de Karlo?

Tio estas arbo. **Tiu** arbo staras.

En la mano de Petro estas floro.

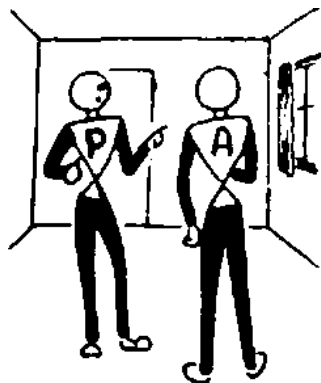
Tiu floro estas **rozo**, bela **ruĝa** rozo.

Kio estas **tio**? **Kia** estas la rozo?

Tio ankaŭ estas arbo. Tiu arbo ne staras, ĝi kuŝas.

Tiu arbo estas verda. Blanka papero kuŝas sur la tablo. Kio kuŝas? Ĉu la arbo estas ruĝa?

Petro diras:

Mi estas en la ĉambro kaj ankaŭ vi, Alberto, estas en la ĉambro. Mi kaj vi estas en la ĉambro: ni estas en la ĉambro.

Kiuj estas en la ĉambro?

Maria diras:

Mi estas en la ĉambro. **Vi**, Petro kaj Alberto, ankaŭ estas en la ĉambro.

Alberto diras:

Rodolfo kaj Ana ne estas en la ĉambro, ili estas en la ĝardeno.

Unu (1) pomo. Ĝi estas malbela, malbona frukto.

Du (2) pomoj. Ili estas belaj, bonaj fruktoj.

Kia estas la pomo?

Kiaj estas la du pomoj?

Unu kaj unu estas du.

Unu pomo kaj unu pomo estas du pomoj.

Ĉu la libroj estas en la biblioteko? Jes, ili estas en la biblioteko.

Rodolfo kaj Ana ne sidas en la ĉambro, ili parolas en la ĝardeno.

Ili estas gajaj. Ili estas bonaj amikoj.

Ili parolas en la simpla, facila, bela Esperanto. Ili estas modernaj.

Ĉu vi komprenas?, demandas la instruisto.

Jes, ni komprenas, respondas la lernantoj.

VOCABULARIO

<i>Amiko</i>	Amigo	<i>Moderna</i>	Moderno
<i>Arbo</i>	Arbol	<i>Ni</i>	Nosotros-as
<i>Biblioteko</i>	Biblioteca	<i>Nova</i>	Nuevo
<i>Bona</i>	Bueno	<i>Paroli</i>	Hablar
<i>Demandi</i>	Preguntar	<i>Pomo</i>	Manzana
<i>Du</i>	Dos	<i>Rozo</i>	Rosa
<i>Facila</i>	Fácil	<i>Ruĝa</i>	Rojo
<i>Frukto</i>	Fruta-o	<i>Sana</i>	Sano
<i>Gaja</i>	Alegre	<i>Sidi</i>	Estar sentado
<i>Ili</i>	Ellos-as	<i>Simpla</i>	Simple
<i>Internacia</i>	Internacional	<i>Sinjoro</i>	Señor
<i>Kia</i>	Que, cual (clase, cualidad)	<i>Stari</i>	Estar de pie, parado
<i>Kuŝi</i>	Yacer, estar acostado	<i>Tio</i>	Eso, aquello
<i>Legi</i>	Leer	<i>Tiu</i>	Ese, aquel
<i>Lingvo</i>	Lengua, idioma	<i>Unu</i>	Uno
<i>Lito</i>	Cama, lecho	<i>Verda</i>	Verde
<i>Malsana</i>	Enfermo	<i>Vi</i>	Tú, usted, vosotros-as

LA INSTRUISTO PAROLAS

Singular	Plural
<i>mi</i>	<i>ni</i>
<i>vi</i>	<i>vi</i>
<i>li, ŝi, ĝi</i>	<i>ili</i>

PRONOMBRES PERSONALES. Si observamos los pronombres personales vemos que la segunda persona del plural y del singular son iguales (*vi*) (como en inglés y frances), y la tercera persona del plural (*ili*) sirve para el masculino, femenino y neutro: *Petro kaj Karlo estas junaj* - ili estas junaj; *Maria kaj Ana estas belaj* - ili estas belaj; *la pomoj estas ruĝaj* - ili estas ruĝaj.

MAL - es un prefijo que indica idea contraria a la expresada en la raíz: *nova* - *malnova*; *juna* - *maljuna*.

KIA indaga siempre acerca de la cualidad, calidad, aspecto y exige un adjetivo como respuesta. *Kia ŝi estas? Bela, juna. Kia estas la pomo? Ruĝa, bona.*

SIDAS, STARAS, KUŜAS. Si comprendemos que *Petro kuŝas* significa Pedro yace (está acostado), comprenderemos que *Petro sidas*, es Pedro está sentado, y *Petro staras*, Pedro está de pie.

Al pronunciar palabras como *staras*, cuídese de no añadir una vocal inexistente; no diga e-staras. Para acostumbrarse al pronunciar, por ejemplo, *li staras*, prolongue la i de li, uniéndola casi a la s de staras: li-s-taras.

Nunca diremos en castellano eso libro, sino ese libro, tampoco diremos en Esperanto *tio libro*, sino *tiu libro*, *tio estas libro* - eso es un libro; *tiu libro estas la nova gramatiko* - ese libro es la nueva gramática.

UNU POMO. En Esperanto no existe artículo indeterminado (un, una, unos, unas). *Sur la tablo estas libro kaj paperoj* - sobre la mesa hay un libro y unos papeles. En *unu pomo*, unu no es artículo, sino el número 1; nos referimos a la cantidad.

El plural se forma con la terminación **-j**. Recuerde que la letra *j* no agrega sílaba, y que el acento permanece en el mismo lugar: *pómo* - *pómoj*. El adjetivo concuerda en número con el sustantivo: *unu bona pomo* - una buena manzana, *du bonaj pomoj* - dos buenas manzanas.

EJERCICIOS DE LA LECCIÓN 2

COMENTARIOS PREVIOS

1. Pronombres personales: En esta lección aprendemos las primera, segunda y tercera personas del plural:

<i>ni</i>	nosotros, nosotras	<i>Ni komprenas</i>
<i>vi</i>	vosotros, vosotras, ustedes	<i>Vi estas Petro kaj Karlo</i>
<i>ili</i>	ellos, ellas (masculino, femenino v neutro)	<i>Ili estas elegantaj sinjoroj. La kato kaj la birdo ne estas mebloj, ili estas bestoj.</i>

2. Plural: Para formar el plural de una palabra, solamente hay que añadir la letra *j* al final. Ejemplos:

<i>eleganta / elegantaj</i>	elegante / elegantes
<i>libro / libroj</i>	libro / libros

El adjetivo concuerda en número con el sustantivo. Recuerda que esta letra *j* para formar el plural se pronuncia como la "y" de "ley". Ejemplos:

<i>bela fraŭlino</i>	bella señorita	<i>belaj fraŭlinoj</i>	bellas señoritas
----------------------	----------------	------------------------	------------------

3. Prefijos: Son una serie de letras que van colocadas antes de la raíz y forman palabras según que prefijo se utiliza. En esta segunda lección aprendemos el prefijo *mal*, utilizado para expresar lo contrario de lo indicado por la raíz. Ejemplos:

<i>sana</i>	sano, sana	<i>malsana</i>	enfermo, enferma
<i>juna</i>	joven	<i>maljuna</i>	viejo, vieja
<i>amiko</i>	amigo	<i>malamiko</i>	enemigo
<i>fermi</i>	cerrar	<i>malfermi</i>	abrir

4. Orientaciones sobre *KIO*, *KIA*, *TIO*, *TIU* :

KIO = Qué, qué cosa. No admite plural. Ejemplos:

<i>Kio estas sur la tablo?</i>	¿Qué hay en la mesa?
<i>Kio estas la katoj?</i>	¿Qué son los gatos?

KIA = Pregunta siempre acerca de la cualidad, calidad, aspecto y exige un adjetivo como respuesta. Admite plural. Ejemplos:

<i>Kio estas pomo?</i>	¿Qué es una manzana?
<i>Pomo estas frukto.</i>	Una manzana es una fruta.
<i>Kia estas la pomo?</i>	¿Cómo (de qué calidad, etc.) es la manzana?
<i>La pomo estas verda kaj bona</i>	La manzana es verde y buena
<i>Kiaj estas la pomoj?</i>	¿Cómo son las manzanas?
<i>Ili estas verdaj kaj bonaj</i>	Son verdes y buenas

KIU = Qué, quién, cuál. Admite plural. Ejemplos:

<i>Kiu estas en la ĉambro?</i>	¿Quién está en la habitación?
<i>La sinjoro kiu estas en la ĉambro estas Alberto</i>	El señor que está en la habitación es Alberto
<i>Kiuj estas en la ĉambro?</i>	¿Quiénes están en la habitación?

TIO = Eso, aquello. No admite plural. Ejemplos:

<i>Tio estas arbo</i>	Eso o aquello es un árbol
<i>Tio estas katoj</i>	Eso o aquello son gatos

TIU = Ese, esa, aquel, aquella. Admite plural. Ejemplos:

<i>Tiu infano estas bona</i>	Ese (aquel) niño es bueno
<i>Tiu infanino estas bona</i>	Esa (aquella) niña es buena
<i>Tiuj infanoj estas bonaj</i>	Esos (aquellos) niños son buenos
<i>Tiuj infaninoj estas bonaj</i>	Esas (aquellas) niñas son buenas

En estas frases podrás comprobar el correcto uso de estos pronombres interrogativos y relativos:

Preguntamos sobre una cosa que desconocemos:

<i>Kio estas tio?</i>	¿Qué es eso (o aquello)?
<i>Tio estas arbo</i>	Eso (o aquello) es un árbol.

Ya sabemos que se trata de un árbol y ahora preguntamos de qué árbol se trata:

<i>Kiu arbo estas?</i>	¿Qué (cuál) árbol es?
<i>Tiu arbo estas pomujo.</i>	Ese (aquel) árbol es un manzano.

Ahora preguntamos acerca del aspecto o cualidad del árbol.

<i>Kia estas tiu arbo?</i>	¿Cómo (de qué cualidad, etc.) es ese árbol?
<i>Tiu arbo estas granda, verda kaj sana.</i>	Ese árbol es grande, verde y sano.

La contestación a la pregunta *KIA* siempre será con adjetivos:

El árbol es grande, redondo, bonito, etc...

Combinaciones *TIO KIO* y *TIU KIU*:

TIO KIO = Eso que, aquello que, lo que, lo cual. No admite plural.

Tio, kio estas sur la tablo, estas libro

TIU KIU = Ese que, aquel que, el que, el cual. Admite plural.

<i>Tiu, kiu sidas sur la seĝo estas Alberto</i>	(Ese que) (aquel que) (el que) (el cual) está sentado en la silla es Alberto
<i>Tiuj, kiuj sidas sur la seĝoj estas Alberto kaj Petro</i>	(Esos que) (aquellos que) (los que) (los cuales) están sentados en las sillas son Alberto y Pedro

EJERCICIOS

1- Traducir:

1. Pedro está tendido en la cama; está enfermo.
2. Alberto no está tendido, está de pie; él está débil, enfermo y triste.
3. ¿Está el viejo señor fuerte y sano? No, él está débil, enfermo y triste.
4. ¿Cómo (de qué clase) es el joven Pedro? El es fuerte, sano y alegre.
5. ¿Quiénes están sentados en las sillas?
6. ¿Quién está tendido (yace) en la cama?
7. El bello árbol verde no está de pie, está tendido.
8. Eso es una silla, ese señor está sentado en esa silla.
9. ¿Qué es eso? Eso es una bella rosa roja.
10. Esas flores son blancas, verdes y rojas; no son negras.

11. Eso que está tendido en la mesa es un papel.
12. Ese señor que está sentado en aquella silla es el profesor.
13. ¿Qué hay en la mano de Carlos? En ella hay un libro y una flor.
14. La manzana no es una fruta mala; es una fruta buena.
15. El profesor pregunta y los alumnos responden.
16. Tres y una son cuatro.
17. ¿Están los libros en el jardín? No, están en la biblioteca.

2- A) Contestar con *Jes / Ne*. Ejemplo: *Ĉu vi estas sana? Jes / Ne.*

B) Contestar con frases completas. Ejemplo: *Ĉu vi estas sana? Jes, mi estas sana. / Ne, mi ne estas sana, mi estas malsana.*

1. Ĉu vi estas sana?	11. Ĉu vi sidas sur seĝo?
2. Ĉu vi estas forta?	12. Ĉu rozo estas frukto?
3. Ĉu vi estas juna?	13. Ĉu rozo estas bela floro?
4. Ĉu vi estas gaja?	14. Ĉu estas rozoj ruĝaj kaj blankaj?
5. Ĉu vi estas dika?	15. Ĉu estas rozoj verdaj?
6. Ĉu vi kantas?	16. Ĉu tio, kio estas en mia mano, estas libro?
7. Ĉu vi parolas en Esperanto?	17. Ĉu vi kuŝas kaj dormas sur lito?
8. Ĉu pomo estas frukto?	18. Ĉu unu kaj unu estas du?
9. Ĉu estas fruktoj en la arboj?	19. Ĉu unu pomo kaj unu pomo estas du pomoj?
10. Ĉu estas arboj en la ĝardenoj?	20. Ĉu estas libroj en la biblioteko?

3- Contestar sustituyendo el nombre por el pronombre. Ejemplo: *Ĉu la rozo estas ruĝa? Jes, ĝi estas ruĝa. / Ne, ĝi ne estas ruĝa, ĝi estas blanka.*

1. Ĉu la rozo estas ruĝa?	11. Ĉu elefanto estas besto?
2. Ĉu Maria estas sana?	12. Ĉu kato estas meblo?
3. Ĉu Alberto estas malsana?	13. Ĉu la birdo estas en la ĝardeno?
4. Ĉu ?	14. Ĉu Petro komprenas?
5. Ĉu la kato kantas?	15. Ĉu Maria estas instruistino?
6. Ĉu Maria kantas?	16. Ĉu la sinjorino estas bela kaj eleganta?
7. Ĉu la infano estas dika?	17. Ĉu tablo estas meblo?
8. Ĉu la infanino estas bela?	18. Ĉu la kato dormas sur la seĝo?
9. Ĉu la libro estas sur la tablo?	19. Ĉu la fraŭlino estas juna?
10. Ĉu sinjoro Perez estas eleganta?	20. Ĉu Maria estas infanino?

4- Contestar estas preguntas. Ejemplo: *Kio estas kato? Kato estas besto.*

1. <i>Kio estas Esperanto, meblo aŭ lingvo?</i>	7. <i>Kio estas seĝo?</i>
2. <i>Kia estas Esperanto, facila aŭ malfacila?</i>	8. <i>Kiu estas kun vi?</i>
3. <i>Kia estas Esperanto, nacia aŭ internacia?</i>	9. <i>Kun kiu vi estas?</i>
4. <i>Kia vi estas, dika aŭ maldika?</i>	10. <i>Kio vi estas, lernanto aŭ instruisto?</i>
5. <i>Kia estas la arbo, verda aŭ ruĝa?</i>	11. <i>Kiu estas dika, Alberto aŭ Petro?</i>
6. <i>Kio estas en la ĉambro?</i>	12. <i>Kiu vi estas, la lernanto aŭ la instruisto?</i>

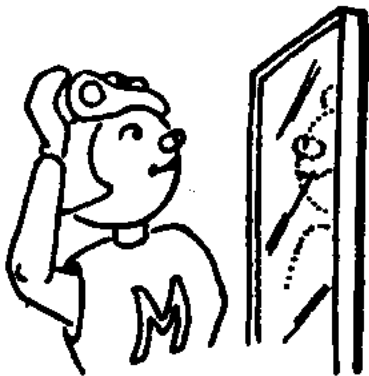
5- Formar frases mediante preguntas y respuestas utilizando el mayor número posible de palabras.

Abreviaturas: Int. (Interrogativa), Pr. (Pronombre), Pre. (Preposición), A. (Artículo), Sust. (Sustantivo), Adj. (Adjetivo), Sim. (simples), P.d. (Pronombres demostrativos), Su. (Sufijo), Pr. (Prefijo) y n. (numerales).

Int.	Pro.	Verbo	Pre.	A.	Sust.	Adj.	Sim.	P.d.	Su.	Pr.	n.
ĉu kio kiu kia	mi vi li ŝi ĝi ni vi ili	estas dormas kantas diras iras komprenas kuŝas staras sidas legas parolas demandas respondas	sur en kun de	la	ĉambro tablo seĝo libro papero plumo floro kato ĝardeno birdo meblo besto elefanto Petro Karlo Alberto Maria sinjorino infano sinjoro infanino fraŭlo fraŭlino instruisto lernanto lito mano arbo rozo pomo frukto biblioteko amiko lingvo	sola eleganta dika juna forta bela nigra sana gaja ruĝa verda blanka bona simpla facila moderna internacia nova	ankaŭ kaj ne jes	tio tiu	in	mal	unu du

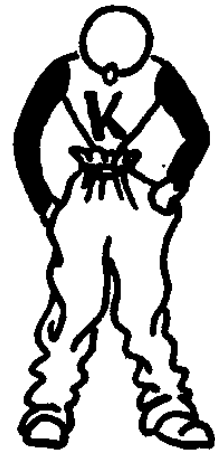
3a LECIONO

La **fontoplumo** estas **mia**.
 Mia fontoplumo estas en mia **poŝo**.
 Ĉu mia fontoplumo estas en via poŝo?

La **ĉapelo de Maria** estas eleganta.
Ŝia ĉapelo estas eleganta.

La **pantalono** de Karlo estas **granda**. **Lia** pantalono estas granda.
 Kia estas la pantalono de Karlo?
 Kia estas la ĉapelo de Maria?
 Ĉu via ĉapelo estas ruĝa?
 Mia amiko Petro estas en lia ĉambro.
 Karlo estas amiko de Petro kaj Maria. Li estas **ilia** amiko.
 Ĉu via amiko estas bona lernanto? Ĉu via patro estas juna?

La viro kuras **antaŭ** la **hundo**.
 La hundo kuras **post** la viro.
 Ili kuras.
 Ĉu la sinjoro staras? Kiu kuras post li?
 La ĉapelo **flugas**.
 Kiu kuras antaŭ la hundo? Kio flugas?
 Ĉu la birdoj flugas? Ĉu la sinjoro estas feliĉa?
 Kiu staras antaŭ la lernantoj?

LA DOMO

En la domo estas **unu larĝa fenestro** kaj unu mallarĝa **pordo**. **Apud** la domo alta verda arbo staras. Antaŭ la domo **pendas lampo**. **Sub** la lampo viro sidas kaj **skribas**.

Sur la **blua ĉielo tri birdoj** flugas.

Antaŭ la domo estas **vojo**. La vojo estas **longa**. Sur la vojo iras aŭtomobilo. **Inter** la domo kaj vojo estas ĝardeno. La suno **brilas**, la ĉielo estas blua. Homoj kaj bestoj estas feliĉaj.

Kia estas la fenestro, la arbo, la pordo, la ĉielo, la vojo? Kio pendas? Ĉu la viro iras? Sub kio li sidas?

Apud kiu vi sidas?

HOMO

Viroj estas fortaj kaj malbelaj. Virinoj estas belaj kaj delikataj.

Viroj kaj virinoj estas homoj. Infanoj kaj infaninoj estas malgrandaj homoj.

HOMO {	Infano	Viro
	Infanino	Virino

En la domo estas ĉambroj, en la ĉambroj estas **muroj**, sur la muroj pendas **bildoj**.

Ĉu estas bildoj en la libro?

Ĉu vi estas viro?

Ĉu vi estas forta kaj malbela?

Kiaj estas la viroj?

Ĉu estas ĝardeno antaŭ via domo?

Ĉu la homoj laboras?

Ĉu la bestoj laboras?

Ĉu la homoj estas inteligentaj?

Ĝis revido!

VOCABULARIO

<i>Alta</i>	Alto	<i>Homo</i>	Hombre (ser humano)
<i>Antaŭ</i>	Antes de, delante de	<i>Hundo</i>	Perro
<i>Apud</i>	Junto a, al lado de	<i>Inter</i>	Entre
<i>Aŭtomobilo</i>	Automóvil	<i>Kuri</i>	Correr
<i>Bildo</i>	Figura, imagen	<i>Lampo</i>	Lámpara
<i>Blua</i>	Azul	<i>Larĝa</i>	Ancho
<i>Brili</i>	Brillar	<i>Longa</i>	Largo
<i>Ĉapelo</i>	Sombrero	<i>Muro</i>	Muro
<i>Ĉielo</i>	Cielo	<i>Pantalono</i>	Pantalón
<i>De</i>	De	<i>Pendi</i>	Pender, estar colgado
<i>Delikata</i>	Delicado	<i>Pordo</i>	Puerta
<i>Domo</i>	Casa	<i>Poŝo</i>	Bolsillo
<i>Feliĉa</i>	Feliz	<i>Post</i>	Después de
<i>Fenestro</i>	Ventana	<i>Skribi</i>	Escribir
<i>Flugi</i>	Volar	<i>Sub</i>	Bajo, debajo
<i>Fontoplumo</i>	Pluma fuente	<i>Tri</i>	Tres
<i>Granda</i>	Grande	<i>Viro</i>	Hombre (varón)
<i>Ĝis revido</i>	Hasta la vista	<i>Vojo</i>	Camino, vía

LA INSTRUISTO PAROLAS

MIA. Los adjetivos posesivos se forman añadiendo la terminación *a* a los pronombres personales: *mia* - mi, mío, mía; *via* - tu, su (de usted), vuestro, vuestra; *lia* - su (de él); *ŝia* - su (de ella); *ĝia* - su (poseedor neutro); *nia* - nuestro, nuestra; *ilia* - su (de ellos, de ellas). Como se ve, los posesivos en Esperanto son mucho más precisos que en castellano. Su libro puede significar: el libro de usted, de él, de ella... El adjetivo posesivo se comporta como cualquier adjetivo, *mia libro*, *miaj libroj*.

ĈIELO no debe acentuarse como "cielo". Observe que *ĉielo* tiene tres vocales, esto es, tres sílabas (ĉi-e-lo) y por lo tanto debe acentuarse sobre la e. Lo mismo ocurre con *mielo* -miel, y otras.

AŬTOMOBILO va con b labial porque esta palabra internacional ha sido sacada del francés y no del castellano.

PANTALONO va en singular. No tiene sentido poner el nombre de esta prenda en plural por el hecho de tener dos piernas, pues del mismo modo debiéramos decir "camisas", etc. por tener dos mangas.

HOMO es el ser humano, el hombre. Por lo tanto este nombre carece de femenino. *Homa laboro* - trabajo humano. *Vira laboro* - trabajo de hombre, de varón. *Virina laboro* - trabajo femenino.

EJERCICIOS DE LA LECCIÓN 3

COMENTARIOS PREVIOS

1. Adjetivos y pronombres posesivos.

Se forman añadiendo la terminación *a* a los pronombres personales. Así pues tenemos:

Mia = mi, mío, mía.

<i>Mia libro</i>	Mi libro	<i>Tiu libro estas mia</i>	Ese libro es mío
------------------	----------	----------------------------	------------------

Via = tu, su (de usted), tuyo, suyo (de usted).

<i>Via libro</i>	Tu libro	<i>Tiu libro estas via</i>	Ese libro es tuyo /suyo (de usted)
------------------	----------	----------------------------	------------------------------------

Lia = su, suyo (de él).

<i>Lia libro</i>	Su libro (de él)	<i>Tiu libro estas lia</i>	Ese libro es suyo (de él)
------------------	------------------	----------------------------	---------------------------

Ŝia = su, suya (de ella).

<i>Ŝia libro</i>	Su libro (de ella)	<i>Tiu floro estas ŝia</i>	Esa flor es suya (de ella)
------------------	--------------------	----------------------------	----------------------------

Ĝia = su (de ello) neutro.

Nia = nuestro, nuestra, de nosotros, de nosotras.

<i>Nia amiko</i>	Nuestro amigo	<i>Nia amikino</i>	Nuestra amiga
------------------	---------------	--------------------	---------------

Via = vuestro, vuestra, de vosotros, de vosotras, de ustedes.

<i>Via amiko</i>	Vuestro amigo	<i>Via amikino</i>	Vuestra amiga
------------------	---------------	--------------------	---------------

Ilia = su (de ellos, de ellas).

<i>Karlo estas amiko de Petro kaj Maria. Li estas ilia amiko.</i>
Carlos es amigo de Pedro y María. Él es su (de ellos) amigo.

2. UNU. Es el numeral "un", "uno". No confundir con el artículo indeterminado:

<i>Unu kato</i>	Un gato	<i>Du katoj</i>	Dos gatos	<i>Tri katoj</i>	Tres gatos
<i>Kato estas besto</i>			Un gato (indeterminado) es un animal		
<i>Unu kaj unu estas du</i>			Uno y uno son dos		

3. *HOMO*. Se refiere al hombre y mujer, como seres humanos:

<i>Viro</i>	Varón	<i>Vira laboro</i>	Trabajo de varón, masculino
<i>Virino</i>	Mujer	<i>Virina laboro</i>	Trabajo de mujer, femenino
<i>Homo</i>	Ser humano	<i>Homa laboro</i>	Trabajo humano

EJERCICIOS

1- Traducir:

1. Ese libro que está en tu bolsillo es mío.
2. Mi hermana María está en su (de ella) habitación.
3. Mi hermano está en la casa de su (de él) amigo Pedro.
4. Berta es enemiga de Pedro y María. Ella es su (de ella) enemiga.
5. Los buenos perros no corren tras los hombres.
6. En mi casa hay tres anchas ventanas y una puerta alta.
7. En la habitación de mi madre cuelgan tres cuadros sobre las paredes.
8. Mi casa no es grande, es pequeña, pero junto a ella hay un hermoso jardín con árboles y pequeños pájaros que vuelan sobre el cielo azul.
9. Bajo la lámpara, junto a un perro, un hombre está sentado en una silla y escribe.
10. Sobre la mesa hay una estilográfica junto a un sombrero.

1- Contestar las siguientes preguntas:

1. <i>Kio estas en la domo?</i>	12. <i>Kiu sidas kaj skribas sub la lampo?</i>
2. <i>Kia estas la fenestro?</i>	13. <i>Kiuj bestoj flugas sur la blua ĉielo?</i>
3. <i>Ĉu la fenestro estas mallarĝa?</i>	14. <i>Kia estas la ĉielo sur kiu tri birdoj flugas?</i>
4. <i>Kia estas la pordo?</i>	15. <i>Kio estas antaŭ la domo?</i>
5. <i>Ĉu la pordo estas larĝa?</i>	16. <i>Kia estas la vojo?</i>
6. <i>Kio staras apud la domo?</i>	17. <i>Kio iras sur la vojo?</i>
7. <i>Ĉu la verda arbo kiu staras apud la domo estas malalta?</i>	18. <i>Sur kio iras aŭtomobilo?</i>
8. <i>Kia koloro estas la arbo kiu staras apud la domo?</i>	19. <i>Kio estas inter la domo kaj la vojo?</i>
9. <i>Ĉu la alta arbo kiu staras apud la domo estas ruĝa?</i>	20. <i>Kio brilas?</i>
10. <i>Kio pendas antaŭ la domo?</i>	21. <i>Kia estas la ĉielo?</i>
11. <i>Sub kiu meblo viro sidas kaj skribas?</i>	22. <i>Kiaj estas homoj kaj bestoj?</i>
	23. <i>Kiuj estas feliĉaj?</i>
	24. <i>Kiu estas la fraŭlino kiu sidas apud vi?</i>

25. *Apud kiu vi sidas?*
26. *Kiuj estas fortaj kaj malbelaj?*
27. *Kiaj estas viroj?*
28. *Kiuj estas belaj kaj delikataj?*
29. *Kiaj estas virinoj?*
30. *Kio estas viroj kaj virinoj?*
31. *Kiuj estas homoj?*
32. *Kiuj estas malgrandaj homoj?*
33. *Kio estas en la domo?*
34. *Sur kio pendas bildoj?*
35. *Kio pendas sur la muroj?*
36. *Ĉu estas bildoj en la libro?*
37. *Ĉu vi estas viro?*
38. *Ĉu estas ĝardeno antaŭ via domo?*
39. *Kiu estas via apuda lernant(in)o?*
40. *Kiu sidas inter vi kaj ...?*
41. *Kiu estas la ino de kato?*
42. *Kiu estas la ino de infano?*

43. *Kiu estas la malo de amiko?*
44. *Kiu estas la malo de forta?*
45. *Ĉu la antaŭa demando estas malfacila?*
46. *Ĉu la tri antaŭa demandoj estas malfacilaj?*
47. *Kie estas unu larĝa fenestro?*
48. *Kie estas unu mallarĝa pordo?*
49. *Kie staras alta verda arbo?*
50. *Kie pendas lampo?*
51. *Kie viro sidas kaj skribas?*
52. *Kie flugas tri birdoj?*
53. *Kie estas vojo?*
54. *Kie iras aŭtomobilo?*
55. *Kie estas ĝardeno?*
56. *Kie brilas la suno?*
57. *Kie estas ĉambroj?*
58. *Kie estas muroj?*
59. *Kie pendas bildoj?*

3- Hacer preguntas usando *ĉu – kio – kiu – kia – kie* para las respuestas:

1. *Mia fontoplumo estas en mia poŝo.*
2. *Ŝia ĉapelo estas eleganta.*
3. *Lia pantalono estas granda.*
4. *Karlo estas amiko de Petro kaj Maria.*
5. *Mia amiko estas bona lernanto.*
6. *Ne, li ne estas juna.*
7. *La viro kuras antaŭ la hundo.*
8. *La hundo kuras post la viro.*
9. *Ne, ĝi ne estas mallarĝa, sed larĝa.*
10. *Jes, antaŭ ĝi pendas lampo.*
11. *Sub la lampo.*
12. *Tri birdoj flugas.*
13. *Antaŭ ĝi estas vojo.*
14. *Ne, ĝi ne estas mallonga, sed longa.*
15. *Sur ĝi iras aŭtomobilo.*
16. *La ĝardeno estas inter la domo kaj la vojo.*
17. *La suno brilas.*
18. *La ĉielo estas blua.*
19. *Ili estas feliĉaj.*
20. *Viroj estas fortaj kaj malbelaj.*
21. *Virinoj estas belaj kaj delikataj.*
22. *Jes, ili estas malgrandaj homoj.*
23. *En ĝi estas ĉambroj.*
24. *En la ĉambro.*
25. *Sur la muroj pendas bildoj.*

4a LECIONO

- Fraŭlino, ĉu vi dormas en la ĝardeno?
- Ne, sinjoro, mi ne dormas en la ĝardeno, sed en ĉambro. En dormoĉambro. Ĉambro por dormi estas dormoĉambro.
- Ĉu vi manĝas en dormoĉambro?
- Ne, sinjoro, sed en la manĝoĉambro.

KIE vi dormas? Kie estas la litoj? Kie la birdoj dormas? Kie ni estas?

Tablo por skribi estas skribotablo. Vi manĝas sur manĝotablo kaj laboras sur labortablo.

Sur la **maro** iras **multaj ŝipoj**: **velŝipoj**, **vaporŝipoj**, **motorŝipoj**, **militŝipoj**.

Tie laboras fortaj **maristoj**.

- Ĉu vi laboras sur ŝipo, sur la blua, bela maro?
- Ne, sinjoro, mi laboras en ĉambro kun multaj paperoj. Mi estas **oficisto** kaj laboras en **oficejo**. Mi skribas **per skribmaŝino**.
- Ĉu vi skribas per **elektra** skribmaŝino?
- Ne, mi skribas per simpla krajono, sed en mia **hejmo** mi **lavas** per elektra lavmaŝino. Mi lavas per **varma akvo**.

En la maro la akvo ne estas varma, ĝi estas malvarma.

Kio estas en la maro? Tie estas **fiŝoj**.

La fiŝoj estas bestoj, kiuj **vivas** en la maro. Ili ne flugas, sed naĝas.

Kio estas en la taso? En la taso estas varma **kafo**. En la nigra kafo estas blanka, **dolĉa sukero**.

Ankaŭ la koro de la fraŭlinoj estas dolĉa kaj varma.

Ĉu la kafo estas en la ĉapelo? Kie estas la kafo?

Ĉu vi **povas** naĝi? Ĉu la fiŝoj **povas** paroli?

Ĉu vi povas paroli en Esperanto? Kiu povas paroli?

Kie vivas la fiŝoj? Kie vi naĝas?

Ĉu la malvarma kafo estas malbona?

Kiu, kio, kie, kia, estas **demandaj vortoj**.

Kiu li estas? -Li estas sinjoro Perez. Kio li estas? -Li estas dentisto.

Kie li estas? -Li estas en la ĝardeno. Kia estas sinjoro Perez? -Li estas alta, blonda, juna, bonkora.

Kiu vi estas? Kie vi estas? Kio vi estas? Kia vi estas?

VOCABULARIO

<i>Akvo</i>	Agua	<i>Milito</i>	Guerra
<i>Blonda</i>	Rubio	<i>Motoro</i>	Motor
<i>Bruna</i>	Moreno, marrón	<i>Multaj</i>	Muchos
<i>Ĉokolado</i>	Chocolate	<i>Naĝi</i>	Nadar
<i>Dolĉa</i>	Dulce	<i>Oficejo</i>	Oficina
<i>Elektra</i>	Eléctrico	<i>Povi</i>	Poder
<i>Fiŝo</i>	Pez	<i>Simpla</i>	Simple
<i>Hejmo</i>	Hogar	<i>Sukero</i>	Azúcar
<i>Kafo</i>	Café	<i>Suno</i>	Sol
<i>Kie</i>	Donde	<i>Ŝipo</i>	Barco
<i>Koro</i>	Corazón	<i>Taso</i>	Taza
<i>Krajono</i>	Lápiz	<i>Teo</i>	Té
<i>Labori</i>	Trabajar	<i>Tie</i>	Allí, allá
<i>Lavi</i>	Lavar	<i>Vaporo</i>	Vapor
<i>Lerni</i>	Aprender	<i>Varma</i>	Caliente
<i>Manĝi</i>	Comer	<i>Velo</i>	Vela (de barco)
<i>Maro</i>	Mar	<i>Vivi</i>	Vivir
<i>Maŝino</i>	Máquina		

LA INSTRUISTO PAROLAS

PALABRAS COMPUESTAS. Al formar palabras compuestas la raíz principal va detrás, y la raíz que hace el calificativo se coloca delante: *lavmaŝino* - máquina de lavar; *vaporŝipo* - barco (idea principal) a vapor (califica la idea de barco).

DORMĈAMBRO es difícil de pronunciar. En casos como éste se agrega una vocal -en este caso o-, a la primera raíz: *dormoĉambro*, skribtablo = skribotablo. Esas palabras compuestas son sustantivos, pero también pueden formarse adjetivos, verbos, etc.

Dormoĉambro - dormitorio.

Bonkora – bondadoso, de buen corazón.

Manĝoĉambro - comedor.

Marblua - azul marino.

Laborĉambro - habitación de trabajo

Ĉielblua - azul celeste.

Skribotablo - (mesa) escritorio.

Maŝinlavi - lavar a máquina.

Velŝipo - barco de vela.

Maŝinskribi – escribir a máquina.

Lernolibro - libro de enseñanza.

Marbluo - nombre de color, azul marino.

-IST es un prefijo que indica oficio, profesión: *dentisto* - dentista; *maristo* - marin(er)o; *laboristo* - trabajador, obrero; *instruisto* - maestro; *instruistino* - maestra.

SED - pero, sino (conjunción adversativa): *la domo estas nova, sed ĝi ne estas moderna* - la casa es nueva, pero no es moderna. *Mi ne dormas en la ĝardeno, sed en dormoĉambro* - yo no duermo en el jardín, sino en un dormitorio.

PER - por medio de, con. *Mi skribas per kraĵono* - yo escribo con (por medio de) un lápiz. Pero recuerde: *Mi parolas kun Petro* - yo hablo con Pedro, *Karlo iras kun Maria* - Carlos va con (en compañía de) María.

POR - para. *Tablo por skribi* - mesa para escribir; *tio estas por li* - eso es para él.

DEMANDA VORTO – Palabra interrogativa. La raíz *demand-* (*demandi* = preguntar) con la terminación *-a* se convierte en adjetivo (*demand-a*) que califica al sustantivo *vorto*. Añadiendo *-j* se obtiene el plural: *demandaj vortoj* = palabras interrogativas.

EJERCICIOS DE LA LECCIÓN 4

COMENTARIOS PREVIOS

1. Palabras compuestas: Hasta ahora hemos aprendido palabras compuestas por:

Prefijo	Raíz	Sufijo	Terminación	Palabra compuesta
-	<i>amik</i>	-	<i>o</i>	<i>amiko</i> (amigo)
-	<i>fort</i>	-	<i>a</i>	<i>forta</i> (fuerte)
-	<i>amik</i>	<i>in</i>	<i>o</i>	<i>amikino</i> (amiga)
-	<i>amik</i>	<i>in</i>	<i>oj</i>	<i>amikinoj</i> (amigas)
<i>mal</i>	<i>amik</i>	-	<i>o</i>	<i>malamiko</i> (enemigo)
<i>mal</i>	<i>amik</i>	<i>in</i>	<i>o</i>	<i>malamikino</i> (enemiga)
<i>mal</i>	<i>amik</i>	<i>in</i>	<i>oj</i>	<i>malamikinoj</i> (enemigas)

En esta lección aprendemos palabras compuestas por dos raíces. La raíz que hace de calificativo siempre precede a la raíz principal. Ejemplos:

<i>velo</i>	<i>vela</i>	<i>ŝipo</i>	barco	<i>velŝipo</i>	barco a vela, velero
-------------	-------------	-------------	-------	----------------	----------------------

Como norma general, la primera palabra, en este caso *velo*, pierde su terminación al unirse con la segunda, *ŝipo*, puesto que la terminación solamente es necesaria al final de la palabra para conocer si es sustantivo, o adjetivo, etc. En este caso *velŝipo* termina en *o* y por lo tanto sabemos que se trata de un nombre o sustantivo.

No obstante, en palabras compuestas como por ejemplo *dormoĉambro*, *manĝoĉambro*, *skribotablo*, se permite que la primera raíz conserve su terminación para facilitar la pronunciación de la palabra. Así, es más fácil pronunciar *manĝoĉambro* que *manĝĉambro* o *skribotablo* que *skribtablo*.

2. Sufijo *IST*. Ya sabemos que el sufijo va colocado entre la raíz y la terminación. El sufijo *ist* indica oficio, profesión u ocupación habitual. Ejemplos:

<i>dento</i>	diente	<i>dentisto</i>	dentista
<i>maro</i>	mar	<i>maristo</i>	marinero, marino

<i>instruo</i>	enseñanza	<i>instruisto</i>	enseñante, profesor	<i>instruistino</i>	profesora
<i>pordo</i>	puerta	<i>pordisto</i>	portero	<i>pordistino</i>	portera

EJERCICIOS

1- Traducir:

1. ¿Qué es un dormitorio? Es una habitación para dormir.
2. Nosotros comemos en el comedor y dormimos en el dormitorio.
3. ¿Qué es un escritorio? Es una mesa para escribir. ¿Dónde están las camas? Están en los dormitorios.
4. ¿Dónde está la mesa de comer? Está en el comedor.
5. ¿Dónde trabajan los marineros? Trabajan en los barcos que van sobre el mar.
6. ¿Con qué trabajan los oficinistas en las oficinas? Con máquinas de escribir.
7. Las oficinistas trabajan con muchos papeles sobre la mesa.
8. ¿Con qué lavas en tu casa? Lavo con una lavadora eléctrica y agua caliente.
9. Mi lavadora no es eléctrica y lavo con agua fría.
10. ¿Cómo es el agua en el mar? Es fría.
11. ¿Quienes vuelan sobre el cielo? Los pájaros. ¿Quienes nadan en el agua del mar? Allí nadan los peces.
12. ¿Son los peces unos animales que viven en el cielo? No, viven en el mar y no vuelan, sino nadan.
13. El café está en la taza, con azúcar, pero está frío.
14. ¿Quienes pueden hablar en Esperanto? Nosotros, que aprendemos y comprendemos.
15. Los hombres de buen corazón son también alegres y felices.
16. ¿Puedes decir dónde está el dulce azúcar? Está en la taza, con el café.

2- Responder las siguientes preguntas en Esperanto:

1. <i>Kiuj vivas en la maro?</i>	6. <i>Kio estas instruisto?</i>
2. <i>Kiuj povas flugi sur la ĉielo?</i>	7. <i>Kio estas lernanto?</i>
3. <i>Kia vi estas?</i>	8. <i>Kie vivas la fiŝoj?</i>
4. <i>Ĉu vi estas laboristo? Ĉu vi estas feliĉa en via laborejo?</i>	9. <i>Kio estas en la ĝardenoj?</i>
5. <i>Ĉu vi povas skribi en Esperanto?</i>	10. <i>Kiuj mebloj estas en via dormoĉambro?</i>

3- Responder a las siguientes preguntas:

1. *Kio estas dormoĉambro?*
2. *Kio estas en dormoĉambro?*
3. *En kiu parto de via hejmo vi povas manĝi?*
4. *Sur kiu meblo vi povas manĝi?*
5. *Sur kiu meblo vi povas dormi?*
6. *Kio estas skribotablo?*
7. *Kio estas labortablo?*
8. *Kie laboras la maristoj?*
9. *Ĉu estas multaj mebloj en via hejmo?*
10. *Ĉu vi laboras sur ŝipo?*
11. *Kiuj laboras sur ŝipo?*
12. *Ĉu vi laboras en oficejo?*
13. *Kio estas skribmaŝino?*
14. *Per kio vi povas lavi?*
15. *Ĉu estas lavmaŝino en via hejmo?*
16. *Ĉu ĝi (lavmaŝino) estas elektra?*
17. *Kia estas la akvo per kiu vi lavas?*
18. *Kia estas la marakvo (akvo de la maro)?*
19. *Kie vivas la fiŝoj?*
20. *Kiuj bestoj povas flugi?*
21. *Ĉu la fiŝoj povas flugi?*
22. *Ĉu la birdoj povas naĝi?*
23. *Kiuj bestoj vivas en la maro?*
24. *Per kio vi povas skribi?*
25. *Kio estas tie, sur la tablo?*
26. *Ĉu fiŝo estas meblo?*
27. *Kie estas la kafo?*
28. *Kia estas la kafo?*
29. *Kia estas la sukero?*
30. *Ĉu vi povas demandi en Esperanto?*
31. *Ĉu vi povas respondi en Esperanto?*
32. *Ĉu vi povas paroli en Esperanto?*
33. *Ĉu kio estas demanda vorto?*
34. *Ĉu seĝo estas demanda vorto?*
35. *Ĉu kie kaj kiu estas demandaj vortoj?*
36. *Dentisto estas profesio, ĉu jes aŭ ne?*
37. *La fiŝoj povas paroli, ĉu jes aŭ ne?*
38. *Inter diro kaj faro estas maro.*
39. *Ne per la pano sole vivas homo.*
40. *Esti kiel fiŝo en maro.*

4- Vocabulario:

1. <i>mara akvo</i>	9. <i>kafarbo</i>	17. <i>malbela</i>	25. <i>malalta</i>
2. <i>fiŝisto</i>	10. <i>kafkolora</i>	18. <i>maldika</i>	26. <i>malfeliĉa</i>
3. <i>naĝisto</i>	11. <i>kafmaŝino</i>	19. <i>malforta</i>	27. <i>malgranda</i>
4. <i>subnaĝi</i>	12. <i>interparoli</i>	20. <i>maljuna</i>	28. <i>mallarĝa</i>
5. <i>apudmara domo</i>	13. <i>bonkora persono</i>	21. <i>malbona</i>	29. <i>mallonga</i>
6. <i>subakva naĝo</i>	14. <i>homa koro</i>	22. <i>malgaja</i>	30. <i>maldolĉa</i>
7. <i>submara ŝipo</i>	15. <i>radioparolistino</i>	23. <i>malnova</i>	31. <i>malmultaj</i>
8. <i>kaftaso</i>	16. <i>ĝardenisto</i>	24. <i>malsana</i>	32. <i>malvarma</i>

5a LECIONO

Sur la ĉielo brilas la **steloj** kaj la **luno**.

En la bela ĝardeno, inter la grandaj, malnovaj arboj kaj **lago** **promenas** Petro kaj Maria.

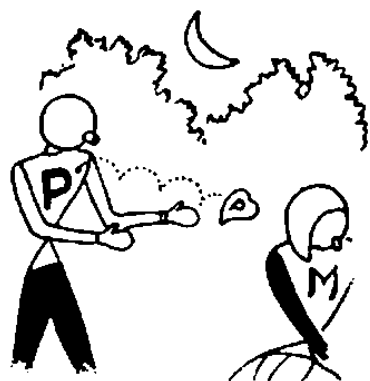
Petro estas juna kaj forta. Maria estas juna kaj bela.

Maria sidas sur **benko**.

Petro ne sidas; li staras kaj **rigardas**. Lia koro estas varma.

Petro rigardas → Marian.

(Ankaŭ la luno rigardas inter la arboj)

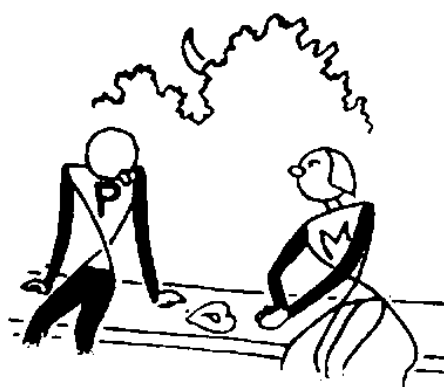
La koro de Petro estas birdo; ĝi flugas.

Petro amas. Petro amas Marian.

Petro ankaŭ sidas sur la benko, apud Maria.

Ili ne parolas.

La koro de Maria ankaŭ estas birdo kaj flugas.

Ankaŭ Maria amas Petron!

Nun Petro parolas. Li diras tre belan **frazon**:

"Mi amas vin!"

"Ĉu vi amas min, Maria?"

La fraŭlino **respondas**: "Jes, mi amas vin!"

Ili estas feliĉaj, tre feliĉaj, iliaj koroj **dancas** kaj kantas.

Li **kisas** ŝin kaj ŝi kisas lin. La luno kaj la steloj ankaŭ dancas.

Kiun rigardas Petro? Marian. Kiun amas Petro? Marian.

Kiun Petro kisas? Marian. Kiun Maria amas? Petron.

Kiun Maria kisas? Petron. Kiu amas Marian? Petro.

Kiu amas Petron? Maria.

Ĉu Petro kisas la katon? Ĉu Maria kisas vin? Kiu promenas kun Maria?

Kie ili promenas? Ĉu tie estas arboj kaj benko? Kio brilas sur la ĉielo?

La sinjorino **trinkas vinon**.

En la **botelo** estas vino.

Kion trinkas la sinjorino?

Kio estas en la botelo?

La sinjoro manĝas pomon.

Sur la tablo estas pomo.

Kion manĝas la sinjoro?

Kio estas sur la tablo?

La **patrino ordonas**: Manĝu la supon!

La infano ne **ŝatas** la supon.

Kiu ordonas? Kion ŝi diras? Ĉu vi ŝatas supon?

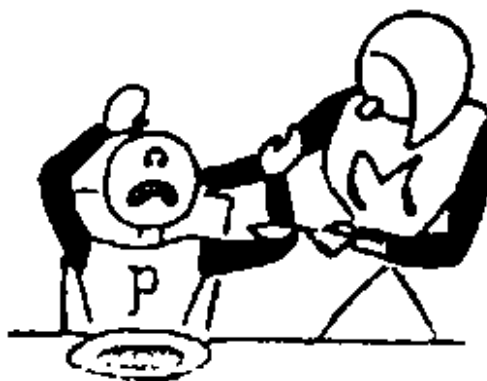
Ĉu vi ŝatas la malvarman kafon?

La instruisto ordonas: legu la lecionon!

La patrino **donas** supon al infano.

Kiu donas supon? Kion donas la patrino?

Al kiu ŝi donas supon?

La maljuna sinjoro amas la blondan fraŭlinon, sed la blonda fraŭlino ne amas la maljunan sinjoron...
Kiun li amas? Kiun ŝi ne amas?

Ĉu katoj kaj hundoj estas bonaj amikoj?

Sed mi kaj vi estas esperantistoj: ni estas bonaj amikoj.

Donu al mi vian manon!

VOCABULARIO

<i>Ami</i>	Amar	<i>Nun</i>	Ahora
<i>Benko</i>	Banco (asiento)	<i>Ordoni</i>	Ordenar, mandar
<i>Botelo</i>	Botella	<i>Patro</i>	Padre
<i>Danci</i>	Danzar	<i>Promeni</i>	Pasear
<i>Diri</i>	Decir	<i>Respondi</i>	Responder
<i>Doni</i>	Dar	<i>Rigardi</i>	Mirar
<i>Fari</i>	Hacer	<i>Stelo</i>	Estrella
<i>Frazo</i>	Frase	<i>Supo</i>	Sopa
<i>Kisi</i>	Besar	<i>Ŝati</i>	Gustar de
<i>Lago</i>	Lago	<i>Tre</i>	Muy
<i>Leciono</i>	Lección	<i>Trinki</i>	Beber
<i>Legi</i>	Leer	<i>Vino</i>	Vino
<i>Luno</i>	Luna		

LA INSTRUISTO PAROLAS

PETRO AMAS... Si en castellano dijésemos: Pedro ama María, no sabríamos quién ama a quién. Pero como es muy importante saber diferenciar el que ejecuta una acción (sujeto del verbo) de quien la sufre (complemento directo), todas las lenguas se valen de algún artificio para lograrlo.

En castellano señalamos el caso acusativo en los sustantivos por medio de la preposición *a*: *Pedro ama a María, a María ama Pedro*.

Pero tratándose de pronombres personales el método varía; usamos aquí pronombres con otras formas: *Él la ama, ella lo ama*.

Es decir, que para señalar al actor de la acción (sujeto) usamos las formas: yo, tú, él, ella, nosotros, vosotros, ellos, ellas, y para indicar al que sufre la acción expresada por el verbo (complemento directo) usamos: me, te, lo, la, nos, os, los, las.

En esperanto una sola forma indica el complemento directo en nombres y pronombres: la terminación **n**.

Li amas ŝin. Petro amas Marian.

En castellano puedo decir tú me amas (sujeto - complemento - verbo), pero no tú amas me. En Esperanto gracias a esta feliz terminación **n** el orden es libre, simplificando grandemente la sintaxis (ordenación de las palabras).

Vi amas min, vi min amas, min vi amas, amas vi min, amas min vi, etc. Y el significado será siempre el mismo, aunque la forma más corriente sea *vi amas min*.

Los adjetivos concuerdan en caso (acusativo: -n) y número (plural: -j) con los sustantivos a los que califican: *Mi manĝas du ruĝajn pomojn. Mi manĝas ruĝan pomon.* Pronuncie *ojn* como "oin" en boina, conservando el acento en la sílaba anterior: pómojn.

Para el caso de que usted nunca haya estudiado una lengua extranjera, vamos a recordarle una simple fórmula para saber si el verbo de una oración exige o no el caso acusativo.

1. Busque el verbo de la oración.
2. Busque la persona o cosa que ejecuta la acción que el verbo expresa, y tendrá el sujeto.
3. Busque la persona o cosa directamente afectada por esa acción y tendrá el complemento directo.

O de otro modo, si tomamos la oración: El perro muerde al gato.

Y, hallado el verbo (muerde) preguntamos: ¿Quién es el que (muerde)? Tendremos el sujeto (el perro). Y luego ¿Qué es lo que muerde (el perro)?, la respuesta nos dará el complemento directo (el gato). Se dice también que "perro" está en caso nominativo y "gato" en caso acusativo, que son los dos únicos casos que existen en Esperanto.

KIUN, KION. Los pronombres interrogativos *kiu*, *kio*, cuando reemplazan a un nombre en acusativo toman la *n* final.

Kiu estas en la ĉambro? - ¿Quién está en la habitación?

Kiun vi vidas en la ĉambro? - ¿A quién ve usted en la habitación?

Kiujn vi vidas? - ¿A quiénes ve usted? Al pronunciar *kiujn*, recuerde que el acento permanece sobre la penúltima vocal: kí-ujn.

Kio estas sur la tablo? - ¿Qué hay sobre la mesa?

Kion vi vidas sur la tablo? - ¿Qué ve usted sobre la mesa?

ŜATI. Note que *ŝati* es verbo transitivo, como apreciar. Los verbos transitivos son aquellos que necesitan un complemento directo para expresar su acción. *Mi ŝatas Petron* - yo aprecio a Pedro. *Malŝati* es despreciar, sentir disgusto: *mi malŝatas tiun homon* - yo desprecio a ese hombre; *mi malŝatas la tabakon* - me disgusta el tabaco.

AL es una preposición que traduce como a, hacia. Se la usa para señalar el complemento directo: *Petro donas floron al Maria.* Sujeto verbo comp. directo prep. comp. indirect. No confunda la preposición *al* del Esperanto, con la contracción castellana *al* (= a el), que se traduce al *la*. *Li iras al la maro* - él va al mar. *Li iras al la montoj* - él va a las montañas.

-U. La terminación *-u* forma el modo imperativo-volitivo. *LEGU!* - Lee! *Estu gaja; kantu kaj dancu!* - Sé alegre; canta y baila! *Lernu vian lecionon!*

EJERCICIOS DE LA LECCIÓN 5

COMENTARIOS PREVIOS

1) Caso Acusativo (complemento directo):

La frase *Petro amas Maria* (Pedro ama María) no es correcta puesto que no sabemos quién ama a quién, al estar Pedro y María ambos en caso nominativo (sujeto).

En esperanto, el caso acusativo (complemento directo) se forma añadiendo una *n* al nominativo. Ejemplos:

<i>Petro amas Marian</i>	Pedro ama a María
<i>Petron amas Maria</i>	María ama a Pedro

Hasta ahora hemos aprendido solamente verbos intransitivos, como en las frases:

<i>Petro estas juna</i>	Pedro es joven
<i>La kato dormas</i>	El gato duerme

En esta lección aparecen por primera vez verbos transitivos que exigen un complemento directo (caso acusativo). Ejemplos:

Sujeto (caso nominativo)	Verbo transitivo	Complemento directo
<i>Petro</i>	<i>trinkas</i>	<i>vinon</i>
Pedro	bebe	vino

Para saber si el verbo de una oración exige o no el caso acusativo, existe la siguiente fórmula:

1. Busca el verbo de la oración.
2. Busca la persona o cosa que ejecuta la acción que el verbo expresa y tendrás el sujeto.
3. Busca la persona o cosa directamente afectada por esa acción y tendrás el complemento directo.

Ejemplos:

<i>Petro rigardas la lunon</i>	Pedro mira la luna
<i>La infano manĝas supon</i>	El niño come sopa
<i>Kion manĝas Petro? Supon</i>	¿Qué come Pedro? Sopa
<i>Kiun vi rigardas? Marian</i>	¿A quién miras? A María
<i>Kiu rigardas vin? Maria</i>	¿Quién te mira? María
<i>Petro batas la infanon</i>	Pedro golpea al niño
<i>Petron batas la infano</i>	El niño golpea a Pedro

Los adjetivos concuerdan en caso con los sustantivos. Ejemplos:

<i>Alberto diras frazon</i>	Alberto dice una frase
<i>Alberto diras belan frazon</i>	Alberto dice una bella frase
<i>Alberto diras belajn frazojn</i>	Alberto dice bellas frases

2) Imperativo: Hasta ahora hemos aprendido la terminación *i* para los verbos en modo infinitivo (*promeni, ami, esti, dormi ktp.*) y la terminación *as* para el modo indicativo en tiempo presente (*mi promenas, li amas, mi estas, la kato dormas ktp.*). En esta lección aprendemos el modo imperativo, que lleva la terminación *u* y expresa deseo o mandato.

Ejemplos:

<i>Manĝu la supon kaj trinku la vinon.</i>	Come la sopa y bebe el vino.
<i>Ni legu la lecionon.</i>	Leamos la lección.

3) *AL* es una preposición que traduce "a", "hacia". Se la usa para señalar el complemento indirecto:

Sujeto	Verbo	Comp. directo	Preposición	Comp. indirecto
<i>Petro</i>	<i>donas</i>	<i>floron</i>	<i>al</i>	<i>Maria.</i>
Pedro	da	una flor	a	María.

En las siguientes frases podemos ver el uso correcto del acusativo que, recuerda, lleva al final la letra *n*:

<i>Kio estas en la botelo? En ĝi estas vino</i>	¿Qué hay en la botella? En ella hay vino
<i>Kion vi trinkas? Mi trinkas vinon</i>	¿Qué bebes? Bebo vino
<i>Ĉu vi ŝatas la supon? Ne, mi ne ŝatas la supon</i>	¿Te gusta la sopa? No, no me gusta la sopa
<i>La maljuna sinjoro amas la blondan fraŭlinon</i>	El viejo señor ama a la rubia señorita

EJERCICIOS

1- Traducir:

1. ¿Qué brilla en el cielo? En el cielo brillan las estrellas y también la luna.
2. En el bello jardín, entre viejos árboles, pasea un viejo señor.
3. Pedro mira a María que está sentada sobre un banco del jardín, junto a un hermoso lago.
4. Pedro ama a María y le dice frases muy bellas.
5. Pedro mira a María y le pregunta: ¿Me amas? y la señorita responde: Sí, te amo.
6. ¿Quién ama a quién?
7. ¿A quién mira él? A ella.
8. ¿Quién mira a él? Ella.

9. ¿Hay árboles allí donde pasean Pedro y María?
10. ¿Qué come Pedro? Él come sopa.
11. La madre ordena al niño: Come la sopa. Pero al niño no le gusta la sopa y no se la come.
12. ¿Qué da la madre? Sopa. ¿A quién da la madre sopa? Al niño.
13. ¿Le gusta a ella el café frío?
14. Nosotros hablamos Esperanto. Somos esperantistas.
15. ¿Ama el viejo señor a la rubia señorita?
16. Sobre la mesa hay dos manzanas. ¿Te gustan las manzanas?
17. En la botella hay vino y el señor lo bebe.
18. ¿Qué mira él? Él mira las manzanas que están en la mesa.
19. El profesor ordena a los alumnos: Aprended las lecciones.

2- Colocar la *n* del complemento directo (acusativo) donde proceda:

1. *Mia amiko lernas esperanto.*
2. *Ŝia amiko havas du grandaj domoj.*
3. *Kafo Karlo ne deziras, sed teo.*
4. *Kio li deziras? Kio li ne deziras?*
5. *Mi ne kredas tio kio ŝi diras.*
6. *Prenu krajono kaj skribu mallonga frazo.*
7. *Ĉu vi komprenas tio kio mi diras?*
8. *Ĉu vi povas korekti tiuj ĉi frazoj?*
9. *Ĉu la korekto de tiuj ĉi frazoj estas facila?*
10. *Multaj esperantistoj vizitas la granda Esperanta Kongreso.*
11. *Multaj esperantistoj estas en la granda Esperanta Kongreso.*
12. *Leono havas fortaj dentoj.*
13. *Ĉu vi ŝatas legi libroj?*
14. *La frazo de Petro estas tre longa.*
15. *La frazo, kiu Petro skribas, estas tre longa.*
16. *Petro skribas tre longa frazo.*
17. *La domo, kiu estas tie, ne estas mia.*
18. *La domo, kiu vi rigardas tie, ne estas mia.*
19. *Mi legas viaj libroj.*
20. *Petro legas siaj libroj.*
21. *Mi ne povas kompreni tio kio li diras.*

22. *Ĉu vi mangas via pano? Ne, mi manĝas tiu de mia amiko.*
23. *Mi ne faras tio kio li diras.*
24. *Donu al mi la supo.*
25. *Li trinkas la vino de sia amiko.*
26. *Ĉi tie estas via supo, manĝu ĝi.*
27. *Ĉu vi havas via libro? Ne, mi havas tiu de mia amiko.*
28. *Tio, kio vi povas manĝi estas ĉi tio, ne tio.*
29. *Donu al ili tiuj libroj kiuj vi havas por ili.*
30. *Kio vi mangas? Tiu ĉi fiŝo.*
31. *Mi ordonas vi: Ne faru tio.*

3- Traducir al Esperanto.

Maria havas nigran katon.

1. *Quién tiene un gato? María lo tiene.*
2. *¿Qué tiene María? Ella tiene un gato.*
3. *¿Qué animal tiene María? El animal, que tiene María, es un gato.*
4. *¿Cómo es el gato? Es negro*
5. *¿Cómo es el gato que tiene María? Es negro.*
6. *¿De que color es el gato? Es de color negro.*
7. *¿Qué color tiene el gato? Tiene el color negro.*
8. *¿Quién es la persona que tiene un gato? Esa es María.*
9. *¿Tiene María un gato? Sí, lo tiene.*
10. *¿El gato que tiene María es negro? Sí, es de ese color.*

4- Respondu ĉi tiujn demandojn.

1. *Kiun lingvon vi lernas en ĉi tiu lernoĉambro?*
2. *Kian lingvon vi lernas en ĉi tiu klasĉambro?*
3. *Ĉu vi ŝatas trinki vinon kun la manĝo?*
4. *Kiaj estas la kvin unuaj lecionoj?*
5. *Ĉu via domo domas rigardon al la maro?*
6. *Kiun lecionon ni lernas nun?*
7. *Ĉu via apuda lemant(in)o havas libron?*
8. *Ĉu la ĝardenoj havas arbojn?*
9. *Ĉu la birdoj havas belan kanton?*

10. *Kian katon vi ŝatas? Ĉu blankan aŭ nigran?*
11. *Kie vi havas vian libron?*
12. *Kiun dombeston vi preferas, katon aŭ hundon?*
13. *Kiujn arbojn vi havas en via ĝardeno?*

5- *Faru demandojn al ĉi tiuj respondoj:*

1. <i>Mi lernas Esperanton.</i>	7. <i>Jes, mi ŝatas danci.</i>
2. <i>Ŝi donas la libron al Petro.</i>	8. <i>Ŝi rigardas Petron.</i>
3. <i>Lia demo estas granda.</i>	9. <i>Petro rigardas ŝin.</i>
4. <i>Mi havas grandan domon.</i>	10. <i>La lingvo, kiun mi lernas, estas facila.</i>
5. <i>Mi manĝas supon.</i>	11. <i>Mian libron mi havas sur la tablo.</i>
6. <i>Ŝi donas supon al la infano.</i>	12. <i>Internacian lingvon.</i>

6- Traducir:

KIO = Qué (qué cosa) como pronombre interrogativo y (no admite plural) que (lo que, lo cual) como pronombre relativo.

1. *Kio estas sur la tablo?*
2. *Kio brilas en la ĉielo?*
3. *Sur kio vi sidas?*
4. *Kio vi estas? Ĉu laboristo aŭ studento?*
5. *Kio estas hundo? Ĝi estas besto.*
6. *Kion vi preferas trinki? Ĉu vinon aŭ akvon?*
7. *Tio kio estas sur la tablo estas libro.*
8. *Per kio vi povas skribi? Mi povas skribi per kraĵono.*

KIU = Qué (cuál), quién, como pronombre interrogativo y (admite plural) que (el cual, la cual) como pronombre relativo.

1. *Kiu besto kantas? Ĉu la kato aŭ la birdo?*
2. *Sur kiu seĝo vi sidas?*
3. *Kiu ne komprenas?*
4. *Kun kiu estas Karlo? Li estas kun Petro.*
5. *Kiu kantas? Ĉu la kato aŭ la birdo?*
6. *La viro kiu sidas en la ĉambro estas Karlo.*
7. *La virino kiu sidas en la ĉambro estas Maria.*
8. *Per kiu kraĵono vi skribas? Mi skribas per mia kraĵono.*

KIE = Dónde (no admite plural).

1. *Kie vivas la fiŝoj?*
2. *Kie estas arboj?*
3. *Kie brilas la steloj?*
4. *Kie vi manĝas?*
5. *En la maro, kie vivas la fiŝoj, la akvo estas malvarma.*
6. *En la ĉambro kie ni lernas Esperanton, estas tabloj kaj seĝoj.*
7. *Kie estas Karlo kaj Maria? Ili estas en la manĝoĉambro.*

KIA = Qué (de qué clase) como (admite plural).

1. *Kia estas via pantalono? Ĝi (la pantalono) estas longa, moderna, eleganta kaj blanka.*
2. *Kia estas via domo? Ĝi (la domo) estas granda, nova kaj bela.*
3. *Kiaj estas la infanoj? Ili (la infanoj) estas bonaj, sanaj kaj bonkoraj.*
4. *Kian ĉapelon vi ŝatas? mi ŝatas ĉapelon malgrandan, modernan kaj blankan.*
5. *Kiaj estas la pomoj? Ili (la pomoj) estas bongustaj kaj povas esti verdaj aŭ ruĝaj.*

TIO = Eso, aquello (no admite plural).

Tio estas arbo.

Tio kio kuŝas sur la tablo estas libro.

Rigardu tion kio brilas en la ĉielo, ĝi estas granda stelo.

En mia poŝo estas fontoplumo kaj per tio mi povas skribi.

TIU = Ese, esa, aquel, aquella (admite plural).

1. *Tiu libro ne estas via, sed mia.*
2. *Tiu fraŭlino estas Maria.*
3. *Tiu seĝo sur kiu sidas Petro estas apud la tablo.*
4. *Rigardu tiun infanon, li estas Petro.*

TIE = ahí, allí (no admite plural).

1. *Kiuj vivas en la maro? Tie vivas la fiŝoj.*
2. *Kie estas mia libro? Tie, sur la tablo.*
3. *Rigardu, tie estas Petro. Saluton, Petro!*
4. *Kie vivas la fiŝoj, tie ne povas vivi la homoj.*

7- En el siguiente texto se ha omitido poner la *n* del complemento directo en 5 ocasiones. Lean las frases y coloquen la *n* donde corresponde:

Mi estas nova lernanto de esperanto. Mi lernas esperanto en lernoĉambro kie estas tabloj, seĝoj kaj biblioteko. En tiu ĉambro estas ankaŭ viroj kaj virinoj kiuj ankaŭ estas lernantoj de Esperanto. Tiu ĉambro ne estas manĝoĉambro kaj mi ne povas manĝi pomoj tie. Ĝi estas lernoĉambro, ĉambro por lerni. Mi ŝatas Esperanto. Ĝis nun mi lernis 5 lecionoj kaj mi povas paroli en Esperanto kaj kribi frazoj.

8- Vocabulario:

1. Gaja birdo	9. Longa vojo
2. Dika infano	10. Bonkora infanino
3. Maljuna sinjoro	11. Blua ĉielo
4. Verdaj pomoj	12. Eleganta ĉapelo
5. Granda kaj nigra hundo	13. Dolĉa sukero
6. Mallarĝa fenestro	14. Malvarma akvo
7. Bela fraŭlino	15. Varma kafo
8. Blonda sinjorino	16. Bonaj amikoj

Sufijos y prefijos:

1. Kantistino	5. Dancistino	9. Katino	13. Lavistino
2. Malgaja	6. Malfacila	10. Malsana	14. Instruisto
3. Hundino	7. Maristo	11. Dentisto	15. Mallarĝa
4. Mallonga	8. Malami	12. Malgranda	16. Malamikino

Palabras compuestas:

1. Dormoĉambro	5. Manĝoĉambro	9. Skribmaŝino	13. Skribotablo
2. Marakvo*	6. Legolibro*	10. Pomarbo*	14. Sidĉambro*
3. Bonkora	7. Lavmaŝino	11. Velŝipo	15. Militŝipo
4. Vinbotelo*	8. Lernolibro*	12. Amkanto*	16. Sunsubiro*

(Nota: las palabras acompañadas del asterisco * no aparecen en las lecciones estudiadas, pero se componen de palabras conocidas, por lo que se puede deducir su significado).

Pronombres personales:

1. Yo	5. Ello (neutro)
2. Tú, usted	6. Nosotros/as
3. Él	7. Vosotros/as, ustedes
4. Ella	8. Ellos/as

Posesivos:

1. Mi, mío, mía	6. Nuestro/a (de nosotros)
2. Tu, tuyo, suyo (de usted)	7. Vuestro/a, su (de ustedes)
3. Su, suyo (de él)	8. Su (de ellos, de ellas)
4. Su, suyo (de ella)	9. Su (de 3ª persona, cuando se refiere al sujeto)
5. Su, suyo (de ello)	

9- Completar las siguientes frases:

1. Ĉambro por dormi estas...	9. Virino kiu laboras en oficejo estas...
2. Ĉambro por manĝi estas...	10. Elektra lavmaŝino estas elektra maŝino por...
3. Ĉambro por lerni estas...	11. Elektra skribmaŝino estas elektra maŝino por...
4. La besto kiu povas flugi estas...	12. Unu kaj unu estas...
5. La besto kiu vivas en la maro estas...	13. Unu pomo kaj unu pomo estas...
6. En la ĝardenoj estas arboj kaj...	14. Vi sidas sur...
7. En la maro laboras la...	15. En la ĉielo brilas...
8. Viro kiu laboras en oficejo estas...	16. En la maro la akvo ne estas varma, ĝi estas...

10- Responder en Esperanto:

1. Ĉu rozo estas floro?	9. Kiu estas la ĉambro kie vi manĝas?
2. Kio estas en la arboj?	10. Kion vi ŝatas trinki kun la manĝo?
3. Kio estas kato?	11. Kie vivas la fiŝoj?
4. Ĉu tablo estas meblo?	12. Kio vi estas? Ĉu lernanto aŭ laboristo?
5. Ĉu birdo estas ankaŭ meblo?	13. Per kio vi povas skribi?
6. En kiu ĉambro vi dormas?	14. Ĉu vi parolas Esperanton?
7. Ĉu vi estas bona amiko de la bestoj?	15. Kiu estas la malamiko de la kato?
8. Kiun beston vi ŝatas?	16. Kiaj koloroj povas esti rozo?

EJERCICIOS DE REPASO DE LAS LECCIONES 1 A 5

1- Vocabulario (Indicar su significado):

1. <i>Malamikino</i>	6. <i>Apud</i>	11. <i>Maristoj</i>	16. <i>Krajono</i>
2. <i>Bonkora</i>	7. <i>Vojo</i>	12. <i>Vorto</i>	17. <i>Ŝipo</i>
3. <i>Geinstruistoj</i>	8. <i>Mallarĝa</i>	13. <i>Demando</i>	18. <i>Naĝi</i>
4. <i>Oficejoj</i>	9. <i>Gajaj</i>	14. <i>Respondo</i>	19. <i>Kisoj</i>
5. <i>Lernejo</i>	10. <i>Pendi</i>	15. <i>Ĉapelo</i>	20. <i>Benko</i>

1. Largo	8. Escritorio	15. Tuyo
2. Bolsillo	9. Lavadora	16. Haber
3. Volar	10. Dar	17. Rubio
4. Él puede	11. Delante de	18. Allí
5. Ventana	12. Sobre	19. Pez
6. Entre	13. Gata	20. Máquina de escribir eléctrica
7. Bajo	14. Rosa roja	

2- Responder las siguientes preguntas (no es necesario traducir frases):

1. *Tabloj, seĝoj kaj lampoj estas mebloj. Kio estas katoj kaj hundoj?*
2. *Virino estas la ino de viro. Kiu estas la ino de kato?*
3. *Malamo estas la malo de amo. Kiu estas la malo de amiko?*
4. *Kio estas en la dormoĉambroj? Kiuj mebloj estas en la manĝoĉambroj?*
5. *Mi laboras en oficejo. Kie vi lernas?*
6. *Kia koloro estas la ĉielo kaj la maro?*
7. *Ĉu vi trinkas vinon kun la manĝo?*
8. *Kie vi povas rigardi belajn florojn?*
9. *Ĉu Esperanto estas malfacila?*

3- Escribir las correspondientes preguntas a las siguientes respuestas:

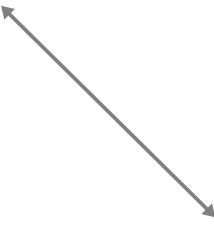
1. <i>Mi ŝatas manĝi pomojn.</i>	6. <i>Mi lernas Esperanton.</i>
2. <i>Li rigardas Marian.</i>	7. <i>Mi donis ĝin al Petro.</i>
3. <i>Sur la benko.</i>	8. <i>Tie estas multaj floroj.</i>
4. <i>Ne, ĝi kantas en la ĝardeno.</i>	9. <i>Ne, ĝi ne estas mia, sed lia.</i>
5. <i>Petron.</i>	10. <i>Ŝi estas kun ŝia amikino.</i>

4- Corregir los errores que haya en las siguientes frases:

1. *Kion estas sur la tablo? Sur ĝi estas libro.*
2. *Ĉu vi ŝtas manĝas supo?*
3. *Donu al mi miaj librojn.*
4. *Mi dormas en mia ĉambrodormo.*
5. *La juna sinjoro iras kun la dikina sinjorino.*
6. *La kato kaj la birdo estas en la ĉambro; dormas.*
7. *Kion estas katino? Ŝi estas besto.*
8. *Tiu viro kio estas tie, estas mia amikino.*

5- Las palabras de las dos columnas se relacionan entre si. Formar las parejas. Ejemplo: *birdo* con *flugi*.

<i>kato</i>	<i>koloro</i>
<i>krajono</i>	<i>malalta</i>
<i>verda</i>	<i>lernejo</i>
<i>birdo</i>	<i>kio</i>
<i>sidi</i>	<i>besto</i>
<i>alta</i>	<i>dormoĉambro</i>
<i>kantisto</i>	<i>papero</i>
<i>instruisto</i>	<i>flugi</i>
<i>kiu</i>	<i>kanti</i>
<i>dormi</i>	<i>benko</i>

6a LECIONO

Kiu tago estas **hodiaŭ**?

Hodiaŭ estas **sabato**.

Kiu tago estis **hieraaŭ**?

Hieraŭ estis **vendredo**.

Ĉu vi estas infano?

Ne, mi ne estas infano, mi **estis** infano.

Hieraŭ mi estis en la razejo. Tie laboras la razisto.

Li razis mian **barbon** per **razilo** kaj **tondis** mian **harojn** per **tondilo**. Li ankaŭ **kombis** min per kombilo.

Kie mi estis hieraaŭ?

Ĉu vi ankaŭ vizitis hieraaŭ la raziston?

Per kio laboras razisto? Kion li faras?

Ĉu vi legis hodiaŭ la ĵurnalon? Kion vi faris hieraaŭ?

Apud la razejo estas la panejo. Tie laboras la panisto.

Li **vendas** panon kaj **kukojn**.

Ĉu vi ŝatas kukojn? Ĉu la razisto vendas panon? Kiu vendas panon?

Ĉu la klientoj vendas panon? -Ne, ili aĉetas panon.

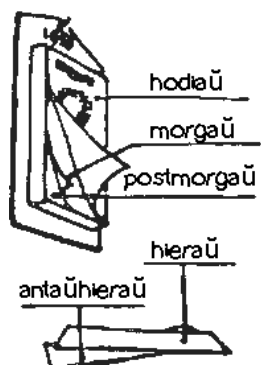
Ĉu vi **aĉetas** panon? Ĉu vi aĉetis aŭtomobilon?

Mi sentas apetiton. Me deziras manĝi panon, sed la pano estas granda, mi ne povas manĝi ĝin, mi devas ĝin **tranĉi**.

Ĉu vi tranĉas panon per tondilo?

Ne, mi tranĉas ĝin per **tranĉilo**, kaj per **segilo** mi tranĉas **lignon**.

Ĉu vi povas segi lignon per kombilo?

Hodiaŭ estas sabato kaj **morgaŭ** estos **dimanĉo**.

Morgaŭ mi vizitos la Esperanto-**Klubon**.

Tie mi **trovos** amikojn kaj parolos kun ili.

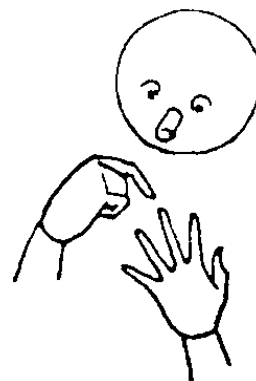
Mi ankaŭ rigardos la internaciajn **revuojn**.

Ĉu vi venos kun mi morgaŭ?

Kiujn mi trovos tie?

Kion mi faros?

Kion mi rigardos?
Hodiaŭ estas sabato, hieraŭ estis vendredo, antaŭhieraŭ estis **ĵaŭdo**.
Kiu tago estis antaŭhieraŭ?
Morgaŭ estos dimanĉo kaj postmorgaŭ estos **lundo**.
Ĉu vi laboros morgaŭ?
Ĉu dimanĉo estas bela tago?
Kion vi faros postmorgaŭ?
Ĉu vi vizitos vian amikon? Ĉu via amiko vizitos vin?
Petro diras al Maria: Mi amis, amas kaj amos vin!
Mi kalkulas la fingrojn de mia mano: unu, du, tri, kvar, kvin.
Kalkulu la fingrojn de via dekstra mano.
Ĉu ankaŭ via maldekstra mano havas kvin fingrojn?
Kion tenas la razisto en la dekstra mano?
Kion li tenas en la maldekstra?
Ĉu la razisto havas kvin harojn sur la kapo?

Antaŭ la **parko** estas la nova lernejo. Tie la infanoj lernas legi, skribi kaj kalkuli.
Ili ankaŭ lernas Geografion kaj Historion.
En moderna segejo la laboristoj segas lignon per elektraj segiloj.
Ĉu vi ŝatas danci en la dancejo?
Ĉu vi estas perfekta esperantisto?
Ne, mi ne estas, sed mi estos perfekta esperantisto.

VOCABULARIO

<i>Aĉeti</i>	Comprar	<i>Lundo</i>	Lunes
<i>Apetito</i>	Apetito	<i>Mano</i>	Mano
<i>Barbo</i>	Barba	<i>Mardo</i>	Martes
<i>Dekstra</i>	Derecha	<i>Merkredo</i>	Miércoles
<i>Deziri</i>	Desear	<i>Morgaŭ</i>	Mañana
<i>Dimanĉo</i>	Domingo	<i>Pano</i>	Pan
<i>Fingro</i>	Dedo	<i>Parko</i>	Parque
<i>Haro</i>	Cabello, pelo	<i>Porko</i>	Cerdo, puerco
<i>Hieraŭ</i>	Ayer	<i>Razejo</i>	Peluquería
<i>Hodiaŭ</i>	Hoy	<i>Razi</i>	Afeitár, rasurar

<i>Ĵaudo</i>	Jueves	<i>Revuo</i>	Revista
<i>Ĵurnalo</i>	Periódico	<i>Sabato</i>	Sábado
<i>Kalkuli</i>	Calcular, contar	<i>Segi</i>	Aserrar
<i>Kapo</i>	Cabeza	<i>Senti</i>	Sentir
<i>Kliento</i>	Cliente	<i>Tago</i>	Día
<i>Klubo</i>	Club	<i>Tondi</i>	Cortar con tijera
<i>Kombi</i>	Peinar	<i>Tranĉi</i>	Cortar
<i>Kuko</i>	Pastel, torta	<i>Trovi</i>	Encontrar
<i>Kvar</i>	Cuatro	<i>Vendi</i>	Vender
<i>Kvin</i>	Cinco	<i>Vendredo</i>	Viernes
<i>Ligno</i>	Madera, leña	<i>Viziti</i>	Visitar

LA INSTRUISTO PAROLAS

-EJ es un sufijo que indica lugar dedicado a algo: *lerni* - aprender, *lernejo* - escuela; *laborejo* - lugar de trabajo, taller; *lavejo* - lavadero; *kafejo* - un café; *pordo* - puerta, *pordisto* - portero, *pordistejo* - portería.

-IL, sufijo que indica instrumento, aparato, utensilio (recuerde utens-ilio): *tranĉi* - cortar, *tranĉilo* - cuchillo; *kombi* - peinar, *kombilo* - peine.

-IS, -OS, son las terminaciones del pasado y futuro respectivamente de todos los verbos. *Mi faris*, yo hice - *mi faros*, yo haré. *Vi faris*, tú hiciste - *vi faros*, tú harás. *Ni faris*, nosotros hicimos - *ni faros*, nosotros haremos. *Unu, du, tri, kvar, kvin*. La combinación kv -*kvar, kvin*, es la versión eslava de la forma latina "qv".

VERBOS TRANSITIVOS E INTRANSITIVOS. Si aplicando el método visto en la lección anterior analizamos la frase "Juan duerme en la cama", y preguntamos: ¿Quién duerme?, obtendremos el sujeto: "Juan". Pero si continuamos aplicando nuestro método y preguntamos: "qué es lo que Juan duerme" no hallaremos contestación lógica, y es que la acción de dormir no pasa de Juan; él mismo es el principio y fin de la acción expresada en el verbo. Se dice entonces que estos verbos son intransitivos, y no irán seguidos de complemento directo.

Son también verbos intransitivos - o neutros - *esti, morti, vivi, ekzisti, resti* - ser, estar, morir, vivir, existir, permanecer, y otros que denotan estado o actividad que no sale del sujeto.

EJERCICIOS DE LA LECCIÓN 6

COMENTARIOS PREVIOS

En las lecciones anteriores hemos visto el uso de verbos solamente en tiempo presente (terminación *as*). En esta lección aprendemos verbos en tiempo pasado (terminación *is*) y futuro (terminación *os*). Ejemplos:

<i>Mi legas</i>	Yo leo
<i>Mi legis</i>	Yo leí o leía
<i>Mi legos</i>	Yo leeré

Sufijos: Recuerda que los sufijos van colocados entre la raíz y la terminación. En esta lección aprendemos los sufijos *il* y *ej*.

Sufijo *il*: Se emplea para palabras que expresan instrumento, utensilio, aparato. Ejemplos:

<i>Kombi</i>	Peinar	<i>Kombilo</i>	Peine
<i>Ludi</i>	Jugar	<i>Ludilo</i>	Juguete

Los sufijos también se pueden substantivar. Así *ilo* significa instrumento, utensilio o aparato. Ejemplo:

<i>Libro estas bona ilo por lerni</i>	Un libro es un buen instrumento para aprender
---------------------------------------	---

Sufijo *ej*: Si comparamos las palabras en castellano “escuela”, “tienda”, “iglesia”, “serrería” etc., nos damos cuenta que todas tienen una cosa en común: que son lugares apropiados o destinados para tal fin. Así pues, en la escuela se aprende, en la tienda se vende, en la iglesia se reza y en la serrería se sierra. En esperanto, este "lugar destinado a..." se forma con el sufijo *ej*. Ejemplos:

<i>Lerni</i>	Aprender	<i>Lernejo</i>	Escuela
<i>Vendi</i>	Vender	<i>Vendejo</i>	Tienda
<i>Preĝi</i>	Rezar	<i>Preĝejo</i>	Iglesia
<i>Segi</i>	Serrar	<i>Segejo</i>	Serrería

EJERCICIOS

1- Traducir:

- Hoy es jueves, ayer fue miércoles y mañana será viernes.
- ¿Con qué trabajan los barberos en las barberías?
- En la panadería, el panadero vende pan y dulces.

4. En la barbería, el barbero corta pelos y afeita barbas.
5. ¿Visitaste ayer a tus padres? No, los visitaré hoy.
6. Peine, cuchillo, sierra y tijeras son utensilios.
7. Mañana visitaré el club de Esperanto y hablaré con mis amigos. ¿Vendrás conmigo?
8. ¿Con qué se puede serrar leña?
9. En las escuelas se aprende a leer y escribir.
10. En mi mano izquierda tengo cinco dedos.

2- Responder las siguientes preguntas:

1. *Per kiu ilo vi kombas viajn harojn?*
2. *Kiu estas la ejo kie vi povas aĉeti panon?*
3. *Kion vendas la panistoj?*
4. *Hodiaŭ estas lundo. Kiu tago estis hieraŭ?*
5. *Kion faras la razisto al vi en la razejo?*
6. *Morgaŭ estos vendredo. Kiu tago estis antaŭhieraŭ?*
7. *Per kio vi povas tranĉi panon?*
8. *Kie oni segas lignon per elektraj segiloj?*
9. *Ĉu la maljunaj sinjoroj havas malmultajn harojn sur la kapo?*
10. *Ĉu vi ŝatas la internacian lingvon Esperanto?*

3- Vocabulario:

1. <i>Segejo</i>	10. Barbero
2. <i>Haroj</i>	11. Encontré
3. <i>Postmorgaŭ</i>	12. Día
4. <i>Kombilo</i>	13. Compraré
5. <i>Lernejo</i>	14. Trabajador
6. <i>Tondilo</i>	15. Periódico
7. <i>Antaŭhieraŭ</i>	16. Panadero
8. <i>Vendejo</i>	17. Cuchillo
9. <i>Segilo</i>	18. Barbería

7a LECIONO

Kiel vi **fartas**, amiko?

Mi fartas bone, **dankon**, kaj vi?

Mi estas sana, sed mia frato ne fartas bone, li havas gripon.

Ĉu li estas **grave** malsana?

Ne, sinjoro, lia malsano ne estas grava.

Jen du **veturiloj** :

unu moderna kaj **alia** malmoderna; **aeroplano** kaj **ĉaro**.

Kia estas la aeroplano? Moderna, **rapida**, **komforta**.

Kia estas la ĉaro?

Kio movas la aeroplanon? La motoroj.

Kio movas la ĉaron? La bovoj.

Kiel flugas la aeroplano. Rapide, tre rapide.

Kiel iras la bovĉaro?

Ĉu la modernaj homoj veturas per bovĉaro?

Ĉu vi veturas per aeroplano?

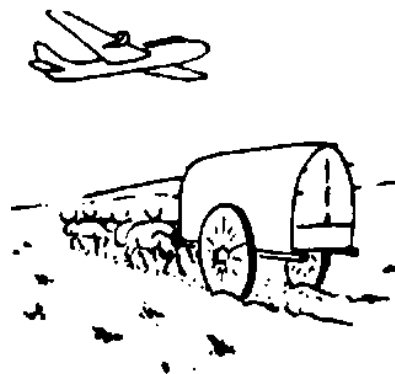
Kiel kantas la kanario? Bele.

Kiel vi kantas? Kiel vi lernas?

La bela birdo flugas rapide.

Kia estas la birdo? Kiel ĝi flugas?

La rapida birdo flugas bele.

Petro diras al Maria:

"Vi estas bela kiel floro. Viaj kisoj estas dolĉaj kiel mielo. Sed via patro estas forta kiel bovo".

Kie loĝas Karlo?

Li loĝas **proksime** de la parko.

Ĉu vi **ofte** vizitas lin?

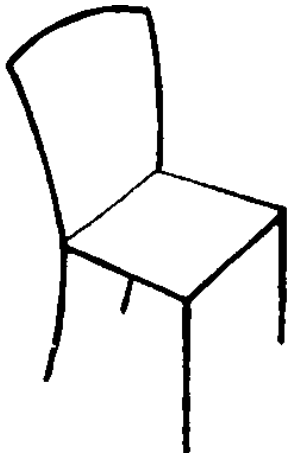
Jes, mi vizitis lin antaŭhieraŭ, hieraŭ kaj ankaŭ mi vizitos lin morgaŭ...

Mi vizitas lin **ĉiutage**.

Ĉu vi aĉetas ĉiutage ĵurnalon? Ĉu vi razas vin ĉiutage? Ĉu vi lavas vin ĉiutage?

Mi havas lernolibron, vi ankaŭ havas lernolibron, kaj li, kaj ŝi ankaŭ havas lernolibron.

Ĉiu lernanto havas unu lernolibron; sur ĉiu seĝo sidas unu lernanto.

Jen estas seĝo.

Ĉu iu sidas en tiu seĝo?

Ne, sinjoro, **neniu** sidas sur tiu seĝo.

Ĉu iu lernanto staras?

Ne, ĉiuj lernantoj sidas.

Ĉu iu ne komprenas?

Ne, sinjoro, ni ĉiuj komprenas.

Jen **skatolo**.

Ĉu la skatolo estas **plena**?

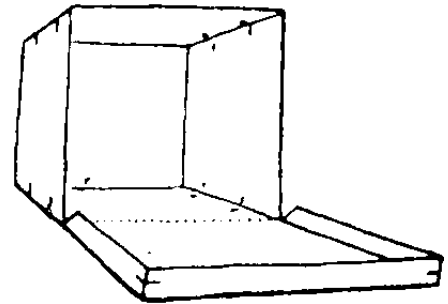
Ĉu estas io en la skatolo?

Ne, la skatolo estas malplena; en la skatolo estas **nenio**.

Kie estas la libroj, kajeroj kaj plumoj?

Ĉio estas sur la tablo.

En la hejmo Maria faras ĉion, sed Ana faras nenion.

Dialogo kun infano:

- Kion vi faras, Roberto?
- Nenion.
- Kaj vi, Karlo?
- Mi helpas Roberton.

Ĉu vi bone kalkulas? Ĉu vi povas kalkuli la fingrojn de viaj du manoj?

Jes, mi povas kalkuli: unu, du, tri, kvar, kvin...

Mi helpos vin: ses, sep, ok, naŭ, dek.

Tre bone. En la du manoj estas dek fingroj.

Kiel respondas la bona lernanto?

La bona lernanto respondas forte, kuraĝe kaj elegante.

VOCABULARIO

<i>Alia</i>	Otro, otra	<i>Mielo</i>	Miel
<i>Bovo</i>	Buey	<i>Movi</i>	Mover
<i>Ĉaro</i>	Carro	<i>Nenio</i>	Nada
<i>Ĉio</i>	Todo	<i>Neniu</i>	Nadie, ninguno-a
<i>Ĉiu</i>	Cada (uno-a)	<i>Ofte</i>	Frecuentemente
<i>Farti</i>	Estar de salud	<i>Plena</i>	Lleno, completo
<i>Frato</i>	Hermano	<i>Proksima</i>	Próximo
<i>Grava</i>	Importante, grave	<i>Rapida</i>	Rápido
<i>Gripo</i>	Gripe	<i>Skatolo</i>	Caja
<i>Havi</i>	Tener, poseer	<i>Veturi</i>	Viajar, ir en vehículo
<i>Helpi</i>	Ayudar	<i>Unu</i>	Uno
<i>Io</i>	Algo, alguna cosa	<i>Du</i>	Dos
<i>Iu</i>	Alguién, alguno-a	<i>Tri</i>	Tres
<i>Jen</i>	He aquí	<i>Kvar</i>	Cuatro
<i>Kajero</i>	Cuaderno	<i>Kvin</i>	Cinco
<i>Kiel</i>	Como, de que modo	<i>Ses</i>	Seis
<i>Kiso</i>	Beso	<i>Sep</i>	Siete
<i>Komforta</i>	Confortable	<i>Ok</i>	Ocho
<i>Kuraĝa</i>	Valiente	<i>Naŭ</i>	Nueve
<i>Lasta</i>	Último	<i>Dek</i>	Diez
<i>Loĝi</i>	Habitar		

LA INSTRUISTO PAROLAS

ADVERBIO. Antes de ir a escuchar a un cantante, deberíamos saber como ese cantante canta. La palabra que habrá de decidirnos es un adverbio: bien, mal, regular. En Esperanto el adverbio termina en **-e**, que corresponde al final **-ente**, en que terminan muchos adverbios castellanos: *rapide* - rápidamente, *facile* - fácilmente, etc.

La bona sinjorino kantas bele. La buena señora canta bellamente.

La bona sinjorino kantas bone. La buena señora canta bien.

El adverbio consta de una de esas tres preguntas: ¿Cómo? ¿Cuándo? ¿Dónde?, es decir, que hay adverbios de modo (bien), de tiempo (ayer), y de lugar (aquí).

KIEL VI FARTAS? - ¿Cómo se encuentra usted de salud? Estas preguntas, como todas las que comiencen por kiel, exigen un adverbio como respuesta: *bone*, *nebone*, *malbone* - bien, regular, mal. Hay en Esperanto algunos adverbios simples, no derivados, que no llevan la terminación **-e**: *hieraaŭ*, *morgaŭ*.

KIO, KIU, KIE, IO, IU. Seguramente habrá usted observado que muchas de esas palabritas tan útiles, como *kio*, *kie*, *ie*, *io* tienen un marcado aire de familia. Y, en efecto, todas estas palabras y

algunos miembros más, forman la importante e imprescindible familia de las palabras correlativas. Esta familia, además, se caracteriza por su armonía; obsérvela formando cuadro:

	Indefinidos	Interrogativos y relativos	Demostrativos	Colectivos	Negativos
Individuo	<i>iu</i>	<i>kiu</i>	<i>tiu</i>	<i>ĉiu</i>	<i>neniu</i>
Cosa	<i>io</i>	<i>kio</i>	<i>tio</i>	<i>ĉio</i>	<i>nenio</i>
Lugar	<i>ie</i>	<i>kie</i>	<i>tie</i>	<i>ĉie</i>	<i>nenie</i>
Cualidad	<i>ia</i>	<i>kia</i>	<i>tia</i>	<i>ĉia</i>	<i>nenia</i>

De modo que si *iu* significa individuo indefinido, alguien, alguno, *kiu* será quién, cual; *tiu*, esa, ese, aquel, aquella; *ĉiu*, cada, todo, (*ĉiuj*, todos, todas); *neniu*, nadie, ninguno, ninguna. La serie *ia* la constituyen adjetivos que concuerdan en número y en caso con el sustantivo:

MI MANGÂS ĈIAN FRUKTON - Yo como toda clase de frutas. La serie *ie* son adverbios de lugar, y con -n final, indican dirección.

Kie vi estas? - ¿Dónde está usted?

Kien vi iras? - ¿Adónde va usted?

La serie *iu* indica individuo o cosa individualizada. Son pronombres y por lo tanto admiten la "j" del plural y la "n" del acusativo.

Tiuj, kiujn vi vidas, estas miaj amikoj. Esos, que usted ve, son mis amigos.

También son pronombres los de la serie **io**, cosa, el objeto (como un todo). No llevarán, por consiguiente, la **j** del plural, pero si podrán llevar la **n** del acusativo.

Tio kion vi bezonas estas en la skatolo. Lo (eso) que (lo cual) usted necesita está en la caja.

VETURILO es un vehículo. *Aeroplano, ŝipo, ĉaro, biciklo estas veturiloj. Mi veturis per aŭtobuso kun mia amiko. Veturilo = ilo por veturi.*

ESTAS NENIO. En castellano se pueden usar dos negaciones con el mismo fin: no hay nada, no vino nadie, no está en ningún lado. Lógicamente una negación debiera anular a la otra. En Esperanto la lógica queda restablecida: en una oración irá sólo una negación: *estas nenio* - no hay nada, *neniu venis* - no vino nadie, *ĝi (li, ŝi, etc.) estas nenie* - no está en ningún lado, **mi havas nenion** - no tengo nada.

EJERCICIOS DE LA LECCIÓN 7

COMENTARIOS PREVIOS

KIA y *KIEL*: Ambas palabras se podrían traducir "como", con la siguiente diferencia:

Preguntando con *KIA* la respuesta debe ser un adjetivo (que, recuerda, termina en *a*), ya que *KIA* indaga acerca de la cualidad, calidad, etc.

Kia estas la birdo? La birdo estas malgranda, bela, blanka.

Preguntado con *KIEL* la respuesta debe ser un adverbio(en esperanto termina en *e*).

Kiel kantas la birdo? La birdo kantas bone, bele, laŭte.

Familia de las palabras correlativas.

	NEGATIVO	COLECTIVO	DEMOSTRAT.	INTERROG. Y RELATIVO	INDEFINIDO
	NENI-	ĈI-	TI-	KI-	I-
INDIVIDUO -U	NENIU nadie, ninguno	ĈIU cada uno, todo	TIU ese, aquel	KIU quién, el cual o que	IU alguien, alguno
CUALIDAD -A	NENIA de ninguna clase	ĈIA de todo tipo, de toda clase	TIA de tal clase, de ese tipo	KIA de que clase, tipo	IA de alguna clase
COSA -O	NENIO ninguna cosa, nada	ĈIO todo, toda cosa	TIO eso, aquello	KIO qué cosa, que, lo cual	IO alguna cosa, algo
POSESIÓN -ES	NENIES de nadie	ĈIES de todos, de cada uno	TIES de ese, de aquel	KIES de quién, cuyo	IES de alguien
CANTIDAD -OM	NENIOM ninguna cantidad	ĈIOM el todo	TIOM tanto	KIOM cuánto	IOM algo, alguna cantidad
LUGAR -E	NENIE en ningún lugar	ĈIE en todos los lugares	TIE ahí, allí	KIE dónde	IE en algún lugar
TIEMPO -AM	NENIAM nunca	ĈIAM siempre	TIAM entonces, en ese tiempo	KIAM cuándo	IAM alguna vez
CAUSA -AL	NENIAL por ningún motivo	ĈIAL por todos los motivos	TIAL por ese motivo	KIAL por qué	IAL por algún motivo
MODO -EL	NENIEL de ningún modo	ĈIEL de todos modos	TIEL de tal modo, así	KIEL cómo	IEL de algún modo

Negación:

En esperanto solamente puede ir una negación en una frase. Ejemplos:

No hay nadie	<i>Estas neniŭ aŭ ne estas iu</i>
No hay nada	<i>Estas nenio aŭ ne estas io</i>
Él no está en ninguna parte	<i>Li estas nenie aŭ li ne estas ie</i>
No tengo nada	<i>Mi havas nenion aŭ mi ne havas ion</i>

EJERCICIOS

1- Traducir:

1. ¿Cómo estás, mi amigo? Estoy mal.
2. ¿Hay algo en la silla? No, no hay nada.
3. ¿Vives tú muy lejos del parque? No, vivo junto a él.
4. ¿Vas a tu trabajo en algún vehículo?
5. ¿Quién tiene mi libro de texto? Lo tiene aquel que está allí.
6. ¿Miras a alguien? No, no miro a nadie.
7. ¿Quién hay en la habitación? No hay nadie.
8. ¿Alguien no comprende la lección? No, todos la comprendemos.
9. En mi casa lo hago todo y mi hermana no hace nada.
10. ¿Cómo es el Esperanto? Es fácil y bello.
11. ¿Cómo hablas Esperanto? Lo hablo bien y rápidamente.
12. ¿Cómo son los pájaros? Son pequeños y bellos. ¿Cómo cantan? Cantan muy bellamente.
13. ¿Te afeitas muy a menudo? Sí, me afeito diariamente.
14. ¿Cómo responde el mal alumno? Responde débilmente.
15. No hay nada en la casa. ¿Dónde están los muebles? Todo está en el jardín.

8a LECIONO

Vi **jam scias** kalkuli la fingrojn de viaj du manoj.

Ĉu vi povas nun kalkuli la fingrojn de la du manoj kaj de la du **piedoj**?

Mi ne scias... Ĉu vi povas helpi min?

Jes, amiko: dek unu, dek du, dek tri, dek kvar, dek kvin, dek ses, dek sep, dek ok, dek naŭ, dudek.

Kiom da fingroj vi havas?

Mi havas dudek fingrojn.

Kiom da lernantoj estas en la klaso?

En la klaso estas dudek unu (21) lernantoj.

22 - <i>dudek du</i>	40 - <i>kvardek</i>	80 - <i>okdek</i>	199 - <i>cent naŭdek naŭ</i>
23 - <i>dudek tri</i>	50 - <i>kvindek</i>	90 - <i>naŭdek</i>	200 - <i>ducent</i>
29 - <i>dudek naŭ</i>	60 - <i>sesdek</i>	100 - <i>cent</i>	1.000 - <i>mil</i>
30 - <i>tridek</i>	70 - <i>sepdek</i>	101 - <i>cent unu</i>	1.000.000 - <i>miliono</i>

Kaj nun ĉu vi povas kalkuli de unu ĝis milionon?

Ni vivas en la jaro mil naŭcent naŭdek naŭ (1999).

Kiom da haroj vi havas sur la kapo?

Ĉu vi povas kalkuli ilin?

Kiom da pordoj, fenestroj, muroj estas en la ĉambro?

Ĉu vi povas lerni Esperanton en unu tago?

Sep tagoj faras unu semajnon. En unu monato estas kvar semajnoj.

Dek du monatoj faras unu jaron.

En la jaro estas tricent sesdek kvin (365) tagoj.

Ĉu vi parolos en Esperanto post tri monatoj?

Ĉu vi parolis Esperanton antaŭ du monatoj?

Lundo estas la unua (1-a) tago de la semajno; mardo estas la dua (2-a), merkredo estas la tria (3-a), ĵaŭdo estas la kvara (4-a), vendredo estas la kvina (5-a), sabato estas la sesa (6-a), kaj dimanĉo estas la **lasta** tago de la semajno.

Ni lernas la okan (8an) lecionon.

Kiom da tagoj estas en unu semajno, en unu monato, en unu jaro?

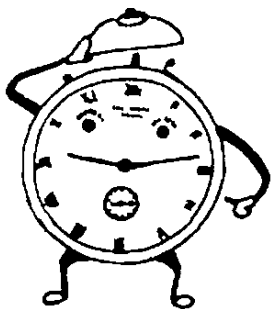
Kiom da horoj estas en unu tago? Kiom da monatoj estas en unu jaro?

Kiom da dentoj vi havas en la buŝo?

Mi ne havas dentojn en la buŝo.

Kie estas viaj dentoj?

Ĉe la dentisto.

ĈU VI **KONAS** MIN? Mi estas tre grava aparato.

Mi estas la mastro de la moderna homo.

Mi ordonas: laboru, manĝu, iru, venu, dormu, kaj la homo **obeas**.

Mi estas la **horloĝo**. Ĉiuj rigardas min. Ĉiuj **aŭskultas** min.

Tre ofte en la tago **oni aŭdas** la demandon:

KIOMA HORO ESTAS?

Estas la deka horo.

Estas la deka kaj tridek.

Estas la deka horo kaj dek kvin minutoj.

Estas la deka kaj kvardek kvin. Estas dek kvin antaŭ la dek unua.

Ĉu vi havas horloĝon? Ĉu vi ofte rigardas ĝin? Kioma horo estas en via horloĝo?

La horloĝo havas **montrilon** (ilojn por **montri** la horon). Estas unu longa montrilo por montri la minutojn, kaj unu mallonga por montri la horojn.

Kelkaj horloĝoj havas ankaŭ montrilon por montri la sekundojn.

Estas diversaj horloĝoj. Poŝhorloĝo estas horloĝo por la poŝo. Murhorloĝo estas horloĝo, kiu pendas sur la muro. Ĉe la **brako** oni **portas** brakhorloĝon.

La koro de la horloĝo batas: tik, tak, tik, tak... la tempo flugas. Kaj miaj amikoj demandas:

KIOM AĜA VI ESTAS?

Mi estas tre juna; mi estas unujara.

Mi trinkas nur la patrinan **lakton**.

Mi estas grandaĝa (multjara) homo, mi estas naŭdekjara.

Mi trinkas nur bovinan lakton. Kiom aĝa vi estas? Kiom aĝa estas via patro? Kiom aĝa estas la elefanto de la zoologia parko? Ĉu vi ofte respondas "mi ne scias"?

Jen bona konsilo:

Kalkulu en Esperanto. Kalkulu la domojn, la pordojn, la fenestrojn, la arbojn, la librojn. Praktiko kaj ripetado, jen la sekreto.

VOCABULARIO

<i>Aĝo</i>	Edad	<i>Montri</i>	Mostrar
<i>Aparato</i>	Aparato	<i>Montrilo</i>	Manecilla del reloj
<i>Aŭdi</i>	Oír	<i>Muro</i>	Muro
<i>Aŭskulti</i>	Escuchar	<i>Nur</i>	Solamente
<i>Bati</i>	Batir, golpear	<i>Obei</i>	Obedecer
<i>Brako</i>	Brazo	<i>Piedo</i>	Pie
<i>Buŝo</i>	Boca	<i>Porti</i>	Llevar
<i>Demandi</i>	Preguntar	<i>Ripeti</i>	Repetir
<i>Dento</i>	Diente	<i>Scii</i>	Saber
<i>Diversa</i>	Diverso	<i>Sekundo</i>	Segundo
<i>Horloĝo</i>	Reloj	<i>Semajno</i>	Semana
<i>Hormontrilo</i>	Manecilla horaria	<i>Tempo</i>	Tiempo
<i>Horo</i>	Hora	<i>Veni</i>	Venir
<i>Jam</i>	Ya	<i>Dek unu</i>	11
<i>Jaro</i>	Año	<i>Dek du</i>	12
<i>Kapo</i>	Cabeza	<i>Dek tri</i>	13
<i>Kelka-kelkaj</i>	Alguno-unos/unas	<i>Dek kvar</i>	14
<i>Kiom</i>	Cuanto	<i>Dek kvin</i>	15
<i>Klaso</i>	Clase	<i>Dek ses</i>	16
<i>Koni</i>	Conocer	<i>Dek sep</i>	17
<i>Lakto</i>	Leche	<i>Dek ok</i>	18
<i>Mastro</i>	Amo, patrón	<i>Dek naŭ</i>	19
<i>Minuto</i>	Minuto	<i>Dudek</i>	20
<i>Monato</i>	Mes	<i>Dudek unu</i>	21

LA INSTRUISTO PAROLAS

DA traduce a de después de una expresión de cantidad o medida: kilogramo da pano - un kilo de pan, 10 litroj da vino - 10 litros de vino. Li trinkas tason da kafo (él no bebe la taza misma, sino la cantidad de café contenida en la taza).

$$\text{Dudek du} = 10 + 2 = 12$$

$$\text{Dudek} = 2 \times 10 = 20$$

$$\text{Dudek du} = 2 \times 10 + 2 = 22$$

Cuando los números se suman, se escriben separados; cuando éstos se multiplican, se escriben juntos.

ĈE - en ese lugar, en lo de, en casa de, cabe: *Hieraŭ mi manĝis ĉe Petro, sidi ĉe tablo* - sentarse a la mesa, *ĉeesti* - asistir, estar presente, *mi ĉeestis la batalon* - yo asistí a la batalla.

ONI es el pronombre indefinido se, uno: *oni ofte aŭdas la demandon...* - a menudo se oye la pregunta..., *oni diras* - se dice, *oni ne scias kion fari* - uno no sabe qué hacer.

KIOM AĜA VI ESTAS? - ¿Qué edad tiene usted? (literalmente, ¿de cuanta edad es usted?) También se suele preguntar *Kiom jara vi estas?* - ¿Cuántos años tiene usted? (¿de cuántos años es usted?) *Mi estas dudek-ses-jara* - tengo veintiséis años (soy de veintiséis años).

MI NE SCIAS. Si tiene dificultad para pronunciar la *sc*, trate de acostumbrarse uniendo la *s* a la vocal anterior: *mi nes-cias*.

KIOMA HORO ESTAS? Para preguntar la hora añadimos la terminación **a** del adjetivo a *kiom* - "cuánta" hora es? - *Estas la tria horo kaj dek minutoj* - son las tres horas (es la tercera hora) y diez minutos. En el lenguaje corriente, suele suprimirse, como en castellano, *horo* y *minuto*: *estas la tria kaj dek*.

ADJETIVOS ORDINALES son los que expresan el orden en que están colocadas las cosas; primero, segundo, etc., que se forman agregando la terminación **a** a los numerales simples, y los usamos siempre al referirnos a cosas que siguen un orden: las horas del día, los días del mes, las páginas del libro, etc.: *la 1-a de majo* - el 1º de mayo, *la dua (2-a) paĝo* - la segunda página, *la dudek-sepa paĝo...* Aquí en castellano abandonamos el uso lógico del ordinal y decimos "la página veintisiete", en lugar de la "página vigésima séptima", por resultar pesado el uso de los ordinales en castellano.

EJERCICIOS DE LA LECCIÓN 8

COMENTARIOS PREVIOS

1- Numerales:

Para formar los números, del cero al infinito, solo es necesario conocer los siguientes:

0	<i>Nulo</i>	7	<i>Sep</i>
1	<i>Unu</i>	8	<i>Ok</i>
2	<i>Du</i>	9	<i>Naŭ</i>
3	<i>Tri</i>	10	<i>Dek</i>
4	<i>Kvar</i>	100	<i>Cent</i>
5	<i>Kvin</i>	1 000	<i>Mil</i>
6	<i>Ses</i>	1 000 000	<i>Miliono</i>

A partir de esto, los números se van formando por la simple unión de sus elementos. Ejemplos:

16	<i>Dek ses</i>
61	<i>Sesdek unu</i>
273	<i>Ducent sepdek tri</i>
3 689	<i>Tri mil sescent okdek naŭ</i>
1 471 329	<i>Unu miliono kvar cent sepdek unu mil tricent dudek naŭ</i>
6 820 453	<i>Ses milionoj okcent dudek mil kvarcent kvindek tri</i>

2- Horario:

Hay varias formas de expresar en esperanto la hora. La más común es la siguiente:

A) en primer lugar se dice los minutos, después la preposición *post* (si los minutos están entre 0 y 30) ó *antaŭ* (si los minutos están entre 30 y 60), y para terminar, se dice la hora con la terminación *a* de adjetivo, pues en realidad es un adjetivo numeral ordinal. Ejemplos:

6 y 20	<i>Dudek (minutoj) post la sesa (horo)</i>	Veinte (minutos) pasados la sexta (hora)
2 y 10	<i>Dek post la dua</i>	Diez minutos pasados la segunda hora
6 – 20	<i>Dudek antaŭ la sesa</i>	Veinte (min.) antes de la sexta (hora)
2 – 10	<i>Dek antaŭ la dua</i>	Diez (min.) antes de la segunda (hora)

Para expresar "los cuartos" y "las medias" se puede utilizar el sufijo *on* (este sufijo se estudia en la lección 9). Ejemplos:

6 y 1/4	<i>Kvarono post la sesa</i>	Un cuarto pasado la sexta
6 - 1/4	<i>Kvarono antaŭ la sesa</i>	Un cuarto antes de la sexta
6 y 1/2	<i>Sesa kaj duono</i>	Seis y media

O también simplemente utilizando los minutos propiamente, es decir “quince minutos” para “los cuartos” y “treinta minutos” para “las medias”. Ejemplos:

6 y 1/4	<i>Dek kvin post la sesa</i>	Quince pasados la sexta
6 - 1/4	<i>Dek kvin antaŭ la sesa</i>	Quince antes de la sexta
6 y 1/2	<i>Tridek post la sesa</i> <i>Tridek antaŭ la sepa</i>	Treinta pasados la sexta Treinta antes de la séptima

Lo más mormal para las “seis y media” es la expresión anterior *la sesa kaj duono*.

B) Otra de las fórmulas es a la manera española, o sea, decir antes la hora y después los minutos. Ejemplos:

6 y 20	<i>La sesa (horo) kaj dudek (minutoj)</i>	Las seis y veinte (minutos)
6 – 20	<i>La kvina (horo) kaj kvardek (min.)</i>	Las cinco y cuarenta (minutos)
2 y 10	<i>La dua (horo) kaj dek (minutoj)</i>	Las dos y diez (minutos)
2 – 10	<i>La unua (horo) kaj kvindek (min.)</i>	La una y cincuenta (minutos)
6 y 1/4	<i>La sesa kaj kvarono</i>	Las seis y cuarto
	<i>La sesa kaj dek kin</i>	Las seis y quince
6 - 1/4	<i>La kvina kaj tri kvaronoj</i>	Las cinco y tres cuartos
	<i>La kvina kaj kvardek kin</i>	Las cinco y cuarenta y cinco
6 y 1/2	<i>La sesa kaj duono</i>	Las seis y media
	<i>La sesa kaj tridek</i>	Las seis y treinta

C) Para expresar las horas "en punto" Se puede utilizar las palabras *ĝuste* o *precize*. Ejemplos:

Las seis en punto	<i>La sesa ĝuste</i>
Son las seis en punto	<i>Estas la sesa ĝuste</i>

D) Diferentes expresiones para el horario:

¿Qué hora es?	<i>Kioma horo estas?</i>
Son las seis	<i>Estas la sesa</i>
¿A qué hora vendrás?	<i>Je kioma horo vi venos?</i>
A las seis	<i>Je la sesa.</i>

Para preguntar la edad se utiliza la expresión *Kiom aĝa vi estas?* o *Kiom jara vi estas?* y se responde con el número y la palabra año en adjetivo y singular. Ejemplos:

¿Cuántos años tienes?	<i>Kiom aĝa vi estas?</i> <i>Kiom jara vi estas?</i>
Tengo 26 años.	<i>Mi estas dudek ses jara.</i> <i>Mi estas 26-jara.</i> <i>Mi estas dudek ses.</i>
¿Cuántos años tiene Carlos?	<i>Kiom jara estas Karlo?</i> <i>Kiom aĝa estas Karlo?</i>
Carlos tiene 26 años.	<i>Karlo estas dudek ses (jara).</i>

EJERCICIOS

1- Traducir:

1. ¿Sabes ya contar de uno hasta mil?
2. ¿Qué hora es? Las 3 y 20.
3. ¿Qué edad tienes? (Cuántos años tienes). Tengo 20 años.
4. ¿Cuántos dedos tienes en tus dos manos?
5. ¿Cuántos días hay en una semana?
6. ¿Qué lección aprendemos hoy? La octava lección.
7. ¿Cuál es el tercer día de la semana?
8. El primer día de la semana es lunes y el último es domingo.
9. En un año hay 365 días y en un día hay 24 horas.
10. Hace un mes no hablaba Esperanto, ahora ya puedo comprenderlo y dentro de dos meses lo hablaré muy bien.
11. ¿A qué hora vas a tu lugar de trabajo? A las 8 en punto.

2- Responder las siguientes preguntas:

1. *En kiu brako vi portas vian brakhorloĝon?*
2. *Skribu la sep tagojn de la semajno?*
3. *Kiom da minutoj estas en unu horo?*
4. *En kiu jaro ni vivas?*
5. *Ĉu vi povas kalkuli kiom da haroj vi havas sur la kapo?*
6. *Kio estas montriloj?*
7. *Kiom da montriloj havas horloĝo?*
8. *Kio estas murhorloĝo?*
9. *Escribir las siguientes horas: Dos y cuarto; tres y veinte; cinco y diez; doce y veinticinco; una menos cuarto; seis y media; siete en punto; dos menos cinco.*
10. *Escribir las siguientes cantidades: 36527, 2101, 816, 13, 31, 527002, 3800405 y 29423.*

9a LECIONO

Rigardu la belan **torton!**

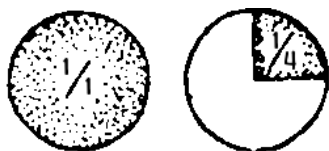
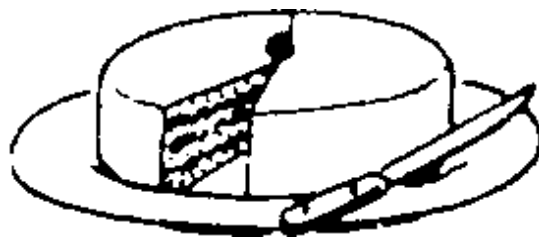
Ĝin faris Maria el faruno, **ovoj**, sukero, **butero**, k.t.p. En la **mezo** estas ruĝa ĉerizo.

Ĉu vi ŝatas torton kun kremo kaj ĉokolado?

Ĝi havas belan aspekton, **ĉu ne?**

Cu vi povas manĝi **tutan** torton?

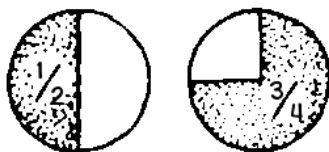
Ne, sinjoro, mi povas manĝi **nur pecon**; unu **kvaronon** ($1/4$) de la torto.

Ĉu vi, fraŭlino, deziras manĝi alian kvaronon? **Ĉu jes?**

Mi, la instruisto, ankaŭ manĝos pecon, kaj la lastan kvaronon ni **lasos** por Petro, kiu **ankoraŭ** ne venis al la klaso.

Do, ni povas ankaŭ diri: La deka (horo) kaj kvarono (da horo), la deka kaj duono, la deka kaj tri kvaronoj aŭ kvarono antaŭ la dek-unua.

Karlo estas 20-jara. Roberto estas 40-jara. Do, la aĝo de Karlo estas la duono de la aĝo de Roberto.

La aĝo de Roberto estas la duoblo de la aĝo de Karlo. 40 estas la duoblo de 20.

Kiom estas la duoblo de 6, de 5, de 10?

Vi estas bona knabo, mi donos al vi duoblan **porcion** da kuko. Mi donos al vi parton duoble grandan.

9 estas la trioblo de 3. 100 estas la dekoblo de 10. Kiom estas la dekono de 100?

Unu cendo estas la centono de unu eŭro.

Jen tri utilaj kaj simpatiaj bestoj.

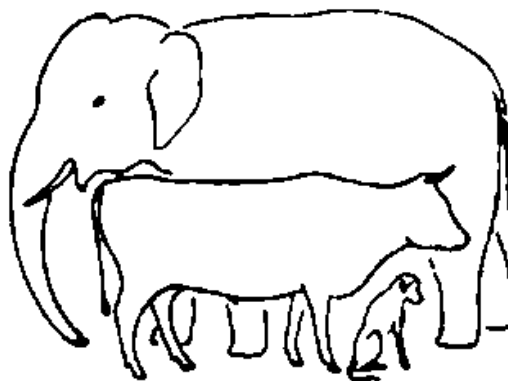
Ĉu via hundo dormas sub via lito?

Jes, kelkfoje ĝi dormas tie.

Ĉu bovo povas dormi sub via lito?

Ne, la bovo estas tro granda; la bovo estas pli granda ol la hundo.

Kaj elefanto estas pli granda ol bovo, ĝi ankaŭ estas pli forta. Sed la bovo kaj la bovino estas pli utilaj por ni ol la elefanto. El la bovino ni tiras la bonan, **nutran** lakton.

El la tri bestoj, kiujn ni vidas sur la bildo, la elefanto estas la plej granda. Sed la **plej** granda el ĉiuj bestoj estas la baleno.

Kanario kantas pli bele ol kokino, sed la ovoj de la kokino estas pli grandaj ol tiuj (la ovoj) de la kanario.

Petro diras: La plej bela knabino de la mondo estas Maria. Ŝi ankaŭ estas la plej bonkora kaj ŝi faras la plej bongustajn tortojn kun ĉerizo en la mezo.

Ĉu vi estas la plej bona lernanto de la klaso?

Kiu estas la plej alta monto en la mondo?

Kiu estas la plej granda rivero en Ameriko?

Kiu laboras pli, vi aŭ via frato?

Ĉu Esperanto estas pli facila ol latino?

Esperanto estas la plej facila lingvo.

Sinjoro, mi faras al vi malfacilan demandon:

Ĉu la viroj estas pli inteligentaj ol la virinoj?

Kion vi **opinias**? Ĉu vi **kuraĝos** diri vian opinion?

Ĉu vi deziras iom da teo kun lakto por trinki kun la torto?

Jes, sed ne donu al mi **tiom** multe! Mi deziras trinki nur **iomete** da teo.

Ĉu vi deziras pli da teo ol da lakto?

Doni al mi duonon kaj duonon: tiom da teo **kiom** da lakto.

Mi parolas Esperanton, ŝatas la pacon kaj la kunlaboron inter la diversaj **popoloj**.

Vi ankaŭ parolas la internacian lingvon kaj deziras la pacon.

Ni havas la **saman ideon**. Ni estas **samideanoj** (= anoj -membroj- de la sama ideo).

La personoj, kiuj parolas la saman lingvon, estas samlingvanoj.

La homoj kiuj loĝas en la sama lando, estas samlandanoj.

En Ameriko loĝas la amerikanoj.

Kie loĝas la afrikanoj? Kiuj loĝas en Eŭropo?

Ĉu vi kaj via patro loĝas en la sama domo?

LAKTO POR URBANOJ

Urbano - Kiom da lakto vi ricevas ĉiutage de via bovino?

Kampano - Dek litrojn.

Urbano - Kaj kion vi faras per la lakto?

Kampano - Tri litrojn mi bezonas por mia familio kaj dek du litrojn mi vendas en la urbo.

VOCABULARIO

<i>Ankoraŭ</i>	Todavía, aún	<i>Nutra</i>	Nutritivo
<i>Aŭ</i>	O, u	<i>Opinii</i>	Opinar
<i>Butero</i>	Manteca, mantequilla	<i>Ovo</i>	Huevo
<i>Ĉerizo</i>	Cereza	<i>Paco</i>	Paz
<i>Dum</i>	Durante	<i>Peco</i>	Pedazo
<i>Faruno</i>	Harina	<i>Popolo</i>	Pueblo
<i>Ideo</i>	Idea	<i>Porcio</i>	Porción
<i>Iom</i>	Algo, alguna cantidad	<i>Ricevi</i>	Recibir
<i>Knabo</i>	Muchacho	<i>Sama</i>	Mismo, igual
<i>Koko</i>	Gallo	<i>Simpatia</i>	Simpático
<i>Kremo</i>	Crema	<i>Tiom</i>	Tanto
<i>Ktp (kaj tiel plu)</i>	Etc., Etcétera	<i>Tiri</i>	Tirar, hacer tracción
<i>Kuraĝa</i>	Valiente	<i>Torto</i>	Torta
<i>Lando</i>	País	<i>Tro</i>	Demasiado, excesivo
<i>Lasi</i>	Dejar	<i>Tuta</i>	Total
<i>Mezo</i>	Medio, centro	<i>Utila</i>	Útil

LA INSTRUISTO PAROLAS

-ON. Este sufijo forma los números partitivos: *duono* - un medio, *okono* - un octavo [*Okono* - octavo (fracción), *oka* - octavo (ordinal)].

MEZO - DUONO no deben confundirse. *Mezo* es el medio, el lugar que señala la mitad: *tagmezo* - medio día (las 12 hs.), mientras que *duontago* es la mitad el día (de 6 a 12 hs.) *Mi laboris dum duontago: de la oka ĝis tagmezo* - Trabajé medio día; de las ocho hasta medio día (las 12 h.). *Mezeŭropo* - Europa central. *Mezepoko* - edad media.

-OBL forma los múltiplos: *duobla* - doble, *duoblo* - el doble, *duoble* - doblemente.

PLI OL, MALPLI OL - (más que, menos que) son los comparativos: *la viroj estas pli fortaj ol la virinoj* - los hombres son más fuertes que las mujeres, *la virinoj estas malpli fortaj ol la viroj* - las mujeres son menos fuertes que los hombres. *Pli malpli* - más o menos.

LA PLEJ, LA MALPLEJ - (el, la) más, (el, la) menos, son los superlativos relativos. *Pli ol* compara con otra u otras cosas, *la plej* compara con todas: *Petro estas pli bona lernanto ol Karlo* - Pedro es mejor alumno que Carlos. *El ĉiuj lernantoj Roberto estas la plej bona* - de todos los alumnos Roberto es el mejor.

EL SUPERLATIVO ABSOLUTO se forma con el adverbio *tre* - muy: *Ŝi diris al mi tre afablajn vortojn* - ella me dijo palabras muy amables, *li laboras tre rapide* - él trabaja muy rápido (rápidamente).

EL - de, de entre (con idea de extracción, de salida): *preni el la poŝo* - sacar del bolsillo, *unu el vi* - uno de vosotros. Se usa también esta preposición para indicar material con que está hecha una cosa:

glaso el vitro - vaso de vidrio. Usado como prefijo, indica salida, movimiento de dentro hacia afuera: *iri* - ir, *eniri* - entrar, *eliri* - salir, *spiri* - respirar, *enspiri* - inspirar, *elspiri* - espirar.

DO - pues, luego; por consiguiente: *li ne ricevis la leteron, do li ne venis* - él no recibió la carta, por consiguiente no vino. *Ĉu vi ŝatas la torton? Ĉu jes? Manĝu do!* - ¿Te gusta la torta? ¿Sí? ¡Come pues!

ĈU NE? - ¿No es así? ¿no? *Morgaŭ vi venos, ĉu ne?* - mañana vendrá usted ¿no es así?

AŬ es la conjunción o, u: *Ĉu vi trinkos teon aŭ kafon?* ¿beberá té o café?, *jes aŭ ne?* ¿sí o no?

IOM indica cantidad indefinida, algo. Pero en el lenguaje corriente se usa *iom* para señalar una pequeña cantidad: *donu al mi iom da supo* - déme un poco (algo) de sopa. *Iom post iom* - poco a poco. *Iomete* (*iom-et-e*) indica una cantidad indefinida pero muy pequeña, un poquito.

KELKFOJE = *kelkaj fojoj* - a veces, alguna vez.

BONKORA es un adjetivo compuesto de las raíces *bon* + *kor*; *bonkora amiko* = amigo benigno, con buen corazón.

BONGUSTA = Sabroso, con buen sabor.

KUNLABORO es trabajo en equipo, colaboración.

AN, sufijo que indica el miembro de una colectividad, el adepto, el habitante: *Kristo, kristano* - cristiano, *amerikano, akademiano* - miembro de la academia, *urbano* - habitante de una ciudad, *kamparano* - campesino, habitante de la campaña.

EJERCICIOS DE LA LECCIÓN 9

COMENTARIOS PREVIOS

1- Sufijo *on*: Para formar los números partitivos. Ejemplos:

3	<i>tri</i>	1/3	(unu) <i>triono</i>	2/3	<i>du tionoj</i>
4	<i>kvar</i>	1/4	(unu) <i>kvarono</i>	2/4	<i>du kvaronoj</i>
5	<i>kvin</i>	1/5	(unu) <i>kvinono</i>	3/5	<i>tri kvinonoj</i>

2- Sufijo *obl*: Para formar los números multiplicativos. Ejemplos:

2	<i>du</i>	2 ×	<i>duoblo</i>	doble
3	<i>tri</i>	3 ×	<i>trioblo</i>	triple
4	<i>kvar</i>	4 ×	<i>kvaroblo</i>	cuádruple
5	<i>kvin</i>	5 ×	<i>kvinoblo</i>	quíntuple

Nota: En esperanto hay que distinguir bien cuando la palabra, por ejemplo, “doble”, “triple” etc. es sustantivo (terminación *o*); adjetivo (terminación *a*) o adverbio (terminación *e*). Observa las siguientes frases:

<i>La duoblo de ses estas dek du.</i>	El doble de seis es doce.
<i>Duobla ĉambro.</i>	Habitación doble.
<i>Mia ĉambro estas duoble pli granda ol via.</i>	Mi habitación es doblemente más grande que la tuya.

3- Grados comparativo y superlativo:

Más que	<i>pli ol</i>	<i>Petro estas pli inteligenta ol Karlo.</i>
Menos que	<i>malpli ol</i>	<i>Petro estas malpli inteligenta ol Karlo.</i>
Tanto como	<i>tiel kiel</i>	<i>Petro estas tiel inteligenta kiel Karlo.</i>
El/la más	<i>la plej</i>	<i>El ĉiuj miaj amikoj Petro estas la plej juna.</i> <i>El ĉiuj miaj amikinoj Maria estas la plej juna.</i>
El/la menos	<i>la malplej</i>	<i>El ĉiuj miaj amikoj Petro estas la malplej eleganta.</i> <i>El ĉiuj miaj amikinoj Maria estas la malplej eleganta.</i>

Nota: Se utiliza *la plej* o *la malplej* cuando se trata de más de 2 personas. Ejemplo:

<i>La plej inteligenta el miaj tri fratinoj estas Maria.</i>
La más inteligente de mis tres hermanas es María.

Cuando se trata de 2 personas, se utiliza *la pli* o *la malpli*:

<i>Karlo kaj Petro estas inteligentaj, sed la pli inteligenta (el la du) estas Karlo.</i>
Carlos y Pedro son inteligentes, pero el más inteligente (de los dos) es Carlos.

4- Sufijo "an": Se utiliza para formar palabras relacionadas con:

a) habitante:

<i>Madrido</i>	Madrid	<i>madridano</i>	madrileño
<i>urbo</i>	ciudad	<i>urbano</i>	ciudadano
<i>Eŭropo</i>	Europa	<i>eŭropano</i>	uropeo

b) miembro:

<i>klubo</i>	club	<i>klubano</i>	miembro del club
<i>societo</i>	sociedad	<i>societano</i>	socio

c) partidario, seguidor, simpatizante:

<i>Kristo</i>	Cristo	<i>Kristano</i>	Cristiano
<i>Esperanto</i>	Esperanto	<i>Esperantano</i>	Simpatizante de Esperanto

5- Expresión *tiom da... kiom da...* = tanto de... tanto de ...

<i>tiom da teo kiom da lakto</i>	tanto de té, tanto de leche
----------------------------------	-----------------------------

EJERCICIOS

1- Traducir:

1. ¿Deseas comer un cuarto de la tarta? No, dame la mitad de ella.
2. ¿Para quién dejaremos el último trozo de la tarta?
3. ¿Cuánto es el doble de 100? 200. ¿Cuánto es la mitad de 100?
4. ¿Aprendimos ya la décima lección? No, aún no.
5. ¿Cuántos alumnos vinieron hoy a clase? Más que anteayer.
6. Carlos tiene 20 años y es más joven que Pedro.
7. De todas mis amigas, María es la más elegante.
8. Carlos es menos fuerte que Pedro.
9. De todos los idiomas Esperanto es el más fácil.
10. ¿Qué nos da la vaca? De la vaca sacamos leche.
11. Yo no bebo café, sólo un poco de té.
12. ¿Bebes café con leche? Sí, me gusta beber mitad y mitad, tanto de café, tanto de leche.

2- Responder las siguientes preguntas:

1. *Kiom estas la duoblo de cent? Kiom estas la duono de kvindek?*
2. *Karlo estas 20jara. Roberto estas 40jara. Kiu el ili estas pli juna?*
3. *Ĉu kato estas pli granda ol bovo?*
4. *Du kvaronoj estas parto duoble pli granda ol unu kvarono. Ĉu jes?*
5. *Dudek sep estas la trioblo de 9. Kiom estas la dekoblo de dek?*
6. *Kiom estas la dekono de mil? Kiom estas la trioblo de 3?*
7. *Kiuj kantas pli bele? Ĉu la birdoj aŭ la kokinoj?*
8. *Elefanto estas tro granda. Ĝi estas pli granda ol kato. Ĉu ne?*
9. *Kion ni povas tiri el la bovino?*
10. *Skribu tri vortojn kun la sufikso "an".*
11. *Kiom da lakto vi trinkas ĉiutage?*
12. *Kie loĝas la urbanoj? Kie loĝas la kamparanoj?*
13. *Skribu: 3/4; 2/3; 3/2; 2/5; 1/8; cuádruple, doble, triple, décimo.*

10a LECIONO

En la 8a leciono ni parolis **pri** diversaj horloĝoj. Kaj ni **forĝesis** pri grava membro de la horloĝa familio. Ni forĝesis pri la **vekhorloĝo**. Ĝi estas **mekanika** koko. La koko vekas la kokinojn. Kaj la vekhorloĝo vekas la homojn en la **mateno**.

Kio vekas vin matene (= en la mateno), ĉu koko aŭ vekhorloĝo? Ĉu via patrino vekas vin? Ĉu la vekhorloĝo estas simpatia aparato? Ĉu vi ŝatas ĝian **muzikon**?

Kiam mi aŭdis la belan muzikon de mia mekanika koko mi saltas el la lito, lavas min, **vestas** min (mi surmetas miajn vestojn), matenmanĝas kaj iras rapide al la laboro. Tie mi **salutas** miajn kamaradojn: **Bonan tagon!** La dekdua horo estas la mezo de la tago aŭ tagmezo. **Tiam** mi faras **paŭzon** en mia laboro kaj **tagmanĝas** kun bona apetito. Post la tagmezo (= post-tagmezo) mi **denove** laboras **ĝis** la **vespero** (18-a aŭ 19-a horo). Tiam mi iras al mia **hejmo** por **ripozi** kaj **vespermanĝi** kun mia familio.

Dum la vespero, mi kelkfoje iras al la teatro, **kinejo** aŭ vizitas la Argentinan Esperanto-Ligon. Kiam mi eniras mi salutas: Bonan vesperon, samideanoj! Kiam mi **foriras** de la **societo** mi diras **bonan nokton** al miaj bonaj amikoj kaj iras dormi. **Je noktomezo** (24-a horo) mi jam kuŝas en mia **mola** lito. Kia granda invento estas la lito! Bonan dormon!

Matene oni matenmanĝas. Tagmeze oni tagmanĝas. Vespere oni vespermanĝas.

Je kioma horo vi matenmanĝas? Mi matenmanĝas je la sepa. Je kioma horo vi tagmanĝas? Je kioma horo vi vespermanĝas? Ĉu vi vespermanĝas kun via familio? Ĉu vi ŝatas matenmanĝi en la lito? Kion vi faras en la mateno? Ĉu vi legas la ĵurnalon? Ĉu vi faras sporton?

Ĉu vi **banas** vin? Ĉu vi kantas en la banĉambro? Ĉu vi loĝas proksime de via laboro? Ĉu vi iras **piede** aŭ vi veturas? Ĉu vi povas sidi en la aŭtobuso?

Kion la homoj faras dum la tago? Kion ili faras dum la nokto? Dum vi dormas, aliaj homoj laboras. Kiam vi dormas? Kiam vi promenas? Ĉu vi ŝatis la supon kiam vi estis infano? Ĉu vi vizitos dancejon kiam vi estos tre maljuna?

- Cu vi **iam** estis en Afriko?
- Ne, sinjoro, mi **neniam** estis tie.
- Ĉu vi jam manĝis **bifstekon** de elefanto?
- Ne, mi neniam manĝis tion.

Mia patro ĉiam (= en ĉiu momento, en ĉiu tempo) estas gaja, neniam li estas malgaja. Li ĉiam diras: "**Menso** sana en korpo sana kaj gaja koro en sana korpo".

Mi **gratulas** vian patron.

Kia estas via koro? Ĉu vi ankaŭ estas ĉiam gaja? Ĉu via instruisto ofte gratulas vin?

En la ĝardeno Maria diris al Petro: "Ĉu vi ĉiam amos min? Ĉu vi memoros ĉiam pri mi?" "Jes, mia kara" -respondis Petro- " Mi ĉiam amos vin kaj neniam mi forgesos vin."

Ĉu ankaŭ vi ŝatas promeni en parko sub la steloplana ĉielo kaj diri dolĉajn vortojn?

Dum la nokto la manoj kaj piedoj, la korpo ripozas. La koro ne ripozas: ĝi ĉiam funkcias. Dum la homo vivas la koro neniam **haltas**.

En la mateno **unue** (1-e) mi lavas min, **due** (2-e) mi vestas min kaj **trie** (3-e) mi matenmanĝas.

- Bonan tagon, amiko, ĉu vi memoras pri mi?
- Vi tute eraras: Unue la tago ne estas bona, due mi ne estas via amiko kaj trie mi ne deziras memori pri vi.

Kion vi faras unue en la mateno? Kion vi legas unue en la ĵurnalo?

TRO MALALTA HOTELO

Vojaĝanto. -Kiom kostas ĉambro en via hotelo?

Hotelisto. -En la unua **etaĝo** 60 eŭrojn, en la dua 50 eŭrojn, en la tria 40 eŭrojn kaj en la kvara 30 eŭrojn.

Vojaĝanto. -Ĉu vi ne havas pli da etaĝoj?

Hotelisto. -Ne, sinjoro.

Vojaĝanto. -Do, via hotelo estas **tro** malalta por mi.

Cu vi ŝatas la proverbojn? Kiom da kapoj, tiom da gustoj = Kiom da kapoj, tiom da opinioj. Plej bone ridas kiu laste ridas. Pli bona estas afabla **vorto**, ol granda torto.

VOCABULARIO

Bani	Bañar	Korpo	Cuerpo
Bifstekoj	Bistec, bife	Kosti	Costar
Ĉiam	Siempre	Mateno	Mañana
Denove	Nuevamente	Mekaniko	Mecánica
Dum	Durante	Membro	Miembro
Erari	Errar	Memori	Recordar
Etaĝo	Piso (1°, 2°)	Menso	Mente
Familio	Familia	Mola	Blando, muelle
Forgesi	Olvidar	Muziko	Música
Funkcii	Funcionar	Neniam	Nunca
Gratuli	Felicitar, gratular	Paŭso	Pausa, intervalo
Gusto	Gusto, sabor	Ridi	Reir
Ĝis	Hasta	Ripozi	Reposar
Halti	Hacer alto, detenerse	Saluti	Saludar
Hotelo	Hotel	Subvesto	Ropa interior

<i>Iam</i>	Alguna vez
<i>Kamarado</i>	Camarada
<i>Kara</i>	Caro, querido
<i>Kiam</i>	Cuando
<i>Kinejo</i>	Cine
<i>Koko</i>	Gallo

<i>Tiam</i>	Entonces
<i>Tro</i>	Demasiado
<i>Veki</i>	Despertar
<i>Vespero</i>	Horas vespertinas
<i>Vesto</i>	Vestido en general
<i>Vorto</i>	Palabra, vocablo

LA INSTRUISTO PAROLAS

BONAN TAGON lleva la *n* del acusativo por ser el complemento directo de *mi deziras*: *Mi deziras al vi bonan tagon* - le deseo a usted un buen día. (Le deseo ¿qué cosa? - un buen día). Lo mismo ocurre con *bonan nokton* - buenas noches, *feliĉan feston* - felices fiestas, *bonan apetiton* - buen provecho (= buen apetito), *dankon* - gracias (va en singular).

VESPERO es la parte del día opuesta a la mañana, entre la caída del sol y media noche. Eso que en castellano llamamos la parte vespéral o vespertina del día. De acuerdo a la costumbre de varia lenguas, se dice en Esperanto *bonan vesperon* al encontrarse con otros y *bonan nokton* al retirarnos.

PRI es una preposición que significa acerca de, concerniente a, sobre: *la profesoro parolis pri moderna literaturo* - el profesor habló sobre literatura moderna. *Pri tio mi ne volas paroli* - acerca de eso yo no quiero hablar.

PIEDE, MANE significan pedestremente, manualmente. Pero estos adverbios son poco usados quizás por demasiado largos y los reemplazamos por los modos adverbiales "a pie", "a mano". *Matene, tage, nokte* y otros muchos ya no tienen equivalente en castellano y debemos decir "por, en, durante la mañana", etc. También en Esperanto podemos usar modos adverbiales: *dum la mateno* (= *matene*). No confunda *tage* - de día (durante el día) con *ĉiutage* - diariamente, cada día: *Mi laboras nokte* (= *dum la nokto*) - yo trabajo de noche, *mi laboras ĉiunokte* - yo trabajo todas las noches. Otros adverbios: *hejmo* - hogar, *hejma* - hogareño, *hejme* - en el hogar, en la casa: *esti hejme* - estar en casa. Hay algunos adverbios simples - no derivados - que no llevan la terminación *e*: *hieraŭ, morgaŭ, nun* - ahora, *for* - lejos.

FOR es un adverbio significa alejamiento: *iri* - ir, *foriri* - marcharse, *forkuri* - alejarse corriendo, *forflugi* - alejarse volando. *Li loĝas for de la urbo* - él habita fuera de la ciudad, *la fora sudo* - el lejano sur, *for!* - fuera! *For de la okuloj, for de la koro* - lejos de los ojos, lejos del corazón.

UNUA, UNUE, UNUO. Los números cardinales pueden convertirse en adjetivos: *unu* (1), *unua* (1-a) - primero; adverbios: *unue* (1-e.) - primeramente, en primer lugar, *trie* - en tercer lugar, etc. O en sustantivos: *unu* - la unidad, *duo* - un par, *trio* - un grupo de tres, un trío, *deko* - una decena, *dekduo* - docena, *cento* - centena, *mil* - millar.

PREPOSICIONES. *Al, en, sur, sub, el, kun, de, da, pri* son preposiciones, así llamadas porque preceden al nombre o pronombre. El buen uso de las preposiciones es muy importante, puesto que relacionan las palabras entre sí: el libro está sobre la mesa, el perro está bajo la mesa.

Los nombres y pronombres que siguen a una preposición, no llevan *n* del acusativo, pues la relación está ya señalada por la preposición: *Mi trinkas kafon kaj lakton*. *Mi trinkas kafon kun lakto*. *Mi aĉetis dek pomojn* - yo compré diez manzanas, *mi aĉetis dekon da pomoj* - yo compré una decena de manzanas. Las preposiciones son invariables; no cambian de forma.

EJERCICIOS DE LA LECCIÓN 10

COMENTARIOS PREVIOS

1- Familia de las palabras correlativas:

En la lección 7 aparece la tabla completa de las palabras correlativas. En esa lección se estudian de esa familia:

- a) las que terminaban en *o* = cosa.
- b) terminación *u* = individuo.
- c) terminación *e* = lugar.
- d) terminación *a* = cualidad.

En esta lección aprendemos la terminación *am* = tiempo. Así pues, tenemos:

<i>IAM</i>	alguna vez	<i>Êu vi iam estis en Afriko?</i>
<i>KIAM</i>	cuando	<i>Kiam vi estis en Afriko?</i> <i>Mi estis en Afriko kiam mi estis 26-jara.</i>
<i>TIAM</i>	entonces	<i>Jes, mi estis en Afriko, tiam mi estis 26-jara.</i>
<i>ÊIAM</i>	siempre	<i>Mi êatus loêi êiam en Afriko.</i>
<i>NENIAM</i>	nunca	<i>Ne, mi neniam estis en Afriko.</i>

2- Palabras compuestas:

Aunque ya estudiamos en la lección 4 cómo se forman las palabras compuestas por 2 raíces, cabe recordar aquí que en una palabra compuesta la raíz principal va al final y la raíz que califica precede a la principal. Normalmente la raíz que califica pierde su terminación. En esta lección podrás recordar tales palabras como:

<i>Veki</i>	Despertar	<i>Horloêo</i>	Reloj	<i>Vekhorloêo</i>	Reloj despertador
<i>Tago</i>	Día	<i>Mezo</i>	Medio	<i>Tagmezo</i>	Mediodía
<i>Nokto</i>	Noche	<i>Manêi</i>	Comer	<i>Noktomanêo</i>	Cena
<i>Bano</i>	Baño	<i>Êambro</i>	Habitación	<i>Banêambro</i>	Cuarto de baño
<i>Stelo</i>	Estrella	<i>Plena</i>	Lleno	<i>Steloplenta</i>	Estrellado
<i>Kelka</i>	alguno/a	<i>Fojo</i>	Vez	<i>Kelkfoje</i>	A veces

3- En esta lección aparecen palabras formadas por sufijos aprendidos en lecciones anteriores, como *kinejo*, *dancejo* (sufijo *ej* = lugar apropiado para...) o *hotelisto* (sufijo *ist* = profesión).

Es muy importante saber reconocer cuando una palabra lleva un sufijo porque, por ejemplo, la palabra *dancejo* puede no aparecer en el diccionario, sino *danci* = bailar, y por lo tanto *dancejo* es el

lugar para bailar, discoteca etc. Puede que tampoco aparezca la palabra *hotelisto*, sino *hotelo* = hotel. Entonces con el sufijo *ist*, *hotelisto* es hotelero.

EJERCICIOS

1- Traducir:

1. Por la mañana se desayuna y por la tarde se merienda.
2. Cuando oigo el despertador, me visto rápidamente.
3. Ayer estuve en el cine y cuando vi a mis amigos los saludé.
4. Se dice siempre: quien ríe último ríe mejor.
5. Por la mañana se dice buenos días y por la noche se dice buenas noches.
6. Cuando me desperté el sol brillaba ya en el cielo y entonces salté de la cama.
7. Nunca voy al cine de noche, sólo durante el día.
8. El autobús para delante de mi casa.
9. ¿Reposas al mediodía después del almuerzo?
10. ¿Te acuerdas de lo que te dije ayer? No, lo olvidé.
11. Mi casa no es demasiado alta, pero vivo en el último piso.
12. Cuando me despierto, primeramente me lavo y en segundo lugar me visto.

2- Responder las siguientes preguntas:

1. *Kiam vi vespermanĝas? Ĉu dum la vespero aŭ dum la nokto?*
2. *Je kioma horo vi foriras de la lernejo?*
3. *Kiun saluton vi diras kiam jam estas nokte?*
4. *La dekdua horo (12a) estas tagmezo kaj la dudekkvara (24a) horo estas noktomezo. Ĉu jes?*
5. *Kion vi faras unue en la mateno?*
6. *Kion vi opinias pri la diro: "Menso sana en korpo sana, kaj gaja koro en sana korpo"?*
7. *Ĉu vi saltas el la lito kiam vi aŭdas la vekhorloĝon?*
8. *Ĉu vi ĉiam iras al via lernejo per aŭtobuso aŭ kelkfoje vi iras piede?*
9. *Ĉu vi iam parolos esperanton tre bone?*
10. *Ĉu vi memoras pri la unua esperanta vorto kiun vi lernis?*
11. *Skribu tri salutojn kaj unu proverbon.*

EJERCICIOS DE REPASO DE LAS LECCIONES 6 A 10

1- Traducir:

Vi jam lernis dek lecionojn de la libro ¿Sabe usted Esperanto? pri la Internacia Lingvo. La deka leciono estas la duono de la libro; do, oni povas diri ke vi estas duonesperantisto. Nun vi konas multajn vortojn per kiuj vi povas paroli, fari demandojn, respondi ilin k.t.p. Vi ankaŭ scias legi kaj skribi tre bone. Do, vi trovos sube ekzercojn de la sesa ĝis la deka leciono, kiuj faros ke vi ne forgesos tiujn lecionojn. Ili ne estas pli malfacilaj ol la kvin unuaj lecionoj, sed vi trovos en ili novajn vortojn kaj novajn sufiksojn, kiujn vi devas memori por bona kompreno de la lingvo. Kiel helpo mi diros al vi:

- 1. Unue: Per la sesa leciono vi lernas la tagojn de la semajno kaj ĝi helpas vin kompreni la signifon de la sufiksoj “ej” kaj “il”.*
- 2. Due: En la sepa leciono vi trovas la diferencon inter la vortoj “kiel” kaj “kia”. Ankaŭ vi scias pri la familiaj vortoj “io”, “neniu”, “ĉiuj”, “nenie” kaj “ĉio” (inter aliaj).*
- 3. Trie: La oka leciono instruas vin kalkuli de unu ĝis miliono, kaj ankaŭ ĝi parolas pri la mastro de la moderna homo: La horloĝo. Vi jam scias ke estas diversaj horloĝoj, ekzemple: vekhorloĝo, brakhorloĝo, murhorloĝo kaj poŝhorloĝo.*
- 4. Kvare: En la naŭa leciono oni povas legi pri la aĝo; frazoj kiel “pli ol”, “la plej” kaj ankaŭ la sufiksoj “on” kaj “obl” kiuj faras vortojn kiel “duono”, “trioblo”, “kvarono” k.t.p.*
- 5. Kvine: Per la deka leciono vi lernas kelkajn salutojn kaj ankaŭ proverbojn. Vi povas lerni ankaŭ vortojn kiel: “ĉiam”, “kiam”, “ĉiam”, “ĉiam” kaj “neniam”.*

Mi jam diris al vi multe; do, mia lasta konsilo estas: Bonan sorton!

2- Completar las siguientes frases colocando las palabras que faltan:

- 1. Per _____ ilo la razisto tondas harojn? _____ razilo.*
- 2. Ĉu vi rigardas ion? Ne, mi rigardas _____ .*
- 3. _____ tagoj estas en unu jaro?*
- 4. Elefanto estas _____ granda ol kato.*
- 5. Matene _____ matenmanĝas kaj _____ oni vespermanĝas.*
- 6. _____ vendas la panistoj? _____ vendas panon.*
- 7. _____ vi parolas Esperanton? Mi parolas ĝin tre bone.*
- 8. _____ estas? Estas kvin antaŭ la dekunua.*
- 9. Donu al mi duonon _____ duonon; tiom da kafo _____ da lakto.*
- 10. Ĉu vi _____ estis en Ameriko? Ne, mi neniam _____ tie.*
- 11. En la _____ oni lernas legi kaj skribi.*
- 12. _____ estas la birdoj? _____ estas belaj.*
- 13. _____ vi estas? Mi estas 20jara.*

14. Karlo estas 40jara kaj Petro estas 20jara. La aĝo de Karlo estas la _____ de la aĝo de Petro.
15. Plej bone ridas _____.
16. La _____ tago de la semajno estas merkredo.
17. Hieraŭ _____ vendredo kaj _____ estos dimanĉo.
18. Ĉu iu el vi ne komprenas? Ne, ni _____ komprenas.
19. _____ ĉiuj miaj amikoj, Petro estas _____ plej alta.
20. La 24a horo estas la mezo de la nokto aŭ _____.

3- Sufijos:

En estas lecciones aprendimos 3 sufijos nuevos que son: *ej*, *il* y *an*. Escribe la traducción de las siguientes palabras:

1. <i>Lernejo</i>	7. <i>Kinejo</i>	13. <i>Panejo</i>
2. <i>Kombilo</i>	8. <i>Tondilo</i>	14. <i>Segilo</i>
3. <i>Urbano</i>	9. <i>Eŭropano</i>	15. <i>Samlandano</i>
4. <i>Razejo</i>	10. <i>Dancejo</i>	16. <i>Segejo</i>
5. <i>Tranĉilo</i>	11. <i>Veturilo</i>	17. <i>Montrilo</i>
6. <i>Samideano</i>	12. <i>Kampano</i>	18. <i>Samlingvano</i>

4- Pasar las siguientes frases a Esperanto:

1. ¿Qué hacen los barberos en las barberías? Cortan pelos y afeitan barbas.
2. ¿Alguien no sabe leer los ejercicios? No, todos sabemos.
3. ¿Qué hora es? Son las dos menos cuarto.
4. El perro es más grande que el gato, pero el más grande de todos los animales es el elefante.
5. ¿Te gusta reposar después de la comida?
6. ¿Visitarás mañana a tus padres? No, los visité ayer.
7. ¿Hay alguien? Allí no hay nadie.
8. ¿Qué edad tienes? Tengo 25 años.
9. ¿Es 90 el doble de 30? No, 90 es el triple de 30.
10. ¿Qué se dice por las mañanas? Buenos días.
11. ¿Dónde puedo aprender a leer? En la escuela.
12. ¿Cómo hablas Esperanto? Lo hablo muy bien.
13. ¿Cuántas semanas hay en un año?
14. ¿Vino ya Pedro? No, aún no vino.
15. Cada día el despertador me despierta a las seis y media.

16. Todo lo que ves es mío.
17. 327, 25821, 900005, 2530049, 15, 51, 1988.
18. ¿Cuál es el último día de la semana?
19. ¿A qué hora cenas? A las 10 en punto.
20. 1/3, 2/5, 3/4, cuádruple, doble.

5- Vocabulario:

1. <i>Fingro</i>	6. <i>Kombi</i>	11. <i>Maldekstra</i>	16. <i>Aĉeti</i>	21. <i>Denove</i>
2. <i>Skatolo</i>	7. <i>Aliaj</i>	12. <i>Dankon</i>	17. <i>Ĉiutage</i>	22. <i>Hodiaŭ</i>
3. <i>Scii</i>	8. <i>Tago</i>	13. <i>Kelkaj</i>	18. <i>Aĝo</i>	23. <i>Oni aŭdas</i>
4. <i>Ankoraŭ</i>	9. <i>Neniam</i>	14. <i>Trioblo</i>	19. <i>Pli ol</i>	24. <i>Centono</i>
5. <i>Etaĝo</i>	10. <i>Kelkfoje</i>	15. <i>Ĝis</i>	20. <i>Ofte</i>	25. <i>Malgaja</i>

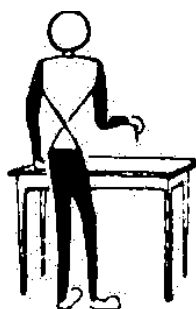
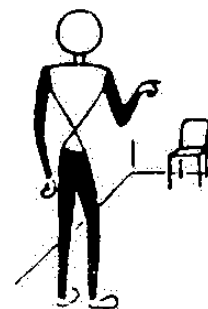
1. Leña	10. Periódico	19. Cuando
2. Cuaderno	11. Enfermedad	20. Campesino
3. Poquito	12. Dejar	21. Habitar
4. Despertador	13. Entrar	22. Reloj de pulsera
5. Encontrar	14. Anteayer	23. Agujas de relo
6. Nadie	15. Amo (dueño)	24. Ir a pie
7. Materna	16. Hogar	25. Cortar con cuchillo
8. Harina	17. Boca	
9. Almorzar	18. Demasiado	

11a LECIONO

La seĝo staras malproksime.

Petro **montras** per la fingro kaj diras: Tio estas seĝo.

La seĝo staras tie. Tie estas la seĝo.

Petro staras apud la tablo kaj diras: Tio ĉi (= ĉi tio) estas tablo.

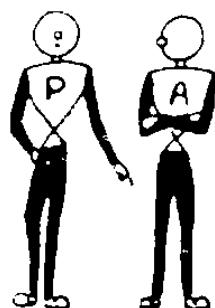
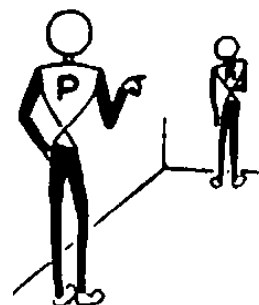
La tablo estas ĉi tie (= tie ĉi). Tie ĉi staras la tablo.

Kion montras Petro? Per kio li montras? Ĉu iu sidas sur la seĝo?

Alberto staras malproksime de Petro.

Petro montras lin per la fingro kaj diras:

Alberto estas tie. Tiu sinjoro, kiu staras tie, estas Alberto.

Petro kaj Alberto staras apude.

Petro parolas: Alberto estas ĉi tie. Tiu ĉi sinjoro estas Alberto. Tiu ĉi sinjoro, kiu staras apud mi, estas Alberto.

Ĉu vi konas lin? Kiu montras Alberton? Kiun montras Petro? Kie estas Alberto? Ĉu tiu ĉi leciono estas la dua?

TIE, TIU, TIO - malproksime. TIE ĈI, TIU ĈI, TIO ĈI - proksime.

Cu vi konas tiun ĉi aparaton? Ĝi estas la termometro.

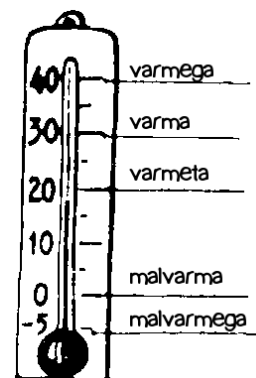
Ĝi pendas sur la muro kaj montras la temperaturon en la diversaj partoj de la jaro.

20 gradoj estas tre agrabla temperaturo; estas **varmeta**.

Sed 30 gradoj estas jam alta temperaturo. Ni malfermas pordojn kaj fenestrojn.

40 gradoj estas jam tre alta temperaturo, **altega** temperaturo. Tiam la **nudistoj** estas feliĉaj.

Tre agrabla temperaturo estas 15 gradoj; estas malvarmeta vetero.

Kiam la termometro montras **nulon** (0), tiam ni fermas pordojn kaj fenestrojn; estas malvarme.

Ofte dum vintraj matenoj, la termometro montras kelkajn gradojn sub nulo. Tiam la nudistoj estas malfeliĉaj. Ĉu vi ŝatas forlasi la varman liton en tiaj malvarmegaj matenoj?

Li ridas.

Sana homo ofte ridas.

Li ridegas.

Li estas tre gaja, li **laŭte** (= forte) ridas, li ridegas.

Li ridetas.

Li estas ĝoja, li ridetas.

Li vidas belan fraŭlinon, li afable ridetas. La rideto malfermas la koron.

Proksime de Montevideo estas malgranda monto; ĝi estas nur monteto.

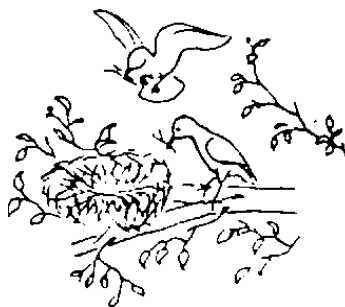
Amazono estas riverego. Nov-Jorko estas urbego.

Bonan vesperon, amikoj. Kia estas la **vetero** hodiaŭ?

Dum la monato februaro, en Sudameriko, la vetero estas varma, estas **somero**. Sed en Eŭropo, februaro estas malvarma monato, tie estas **vintro**.

Somero kaj vintro estas partoj (sezonoj) de la jaro. La aliaj du sezonoj estas **printempo** kaj **aŭtuno**.

Dum printempo la ĝardenoj floras, la birdoj **ĝoje** kantas kaj faras komfortajn **rondajn** hejmojn. La koro de la junaj viroj (**junuloj**) kaj la koro de la junaj virinoj (junulinoj) forte batas. Ili facile amas dum la printempo. Aĝrabla, sed danĝera sezono!

La suno forte brilas en la somero. Estas varme. Kelkfoje estas varmege. La viroj portas malpezajn vestojn.

La vestoj de la fraŭlinoj estas ankaŭ malpezaj, mallongaj kaj... tre interesaj. Oni trinkas malvarman **bieron**.

Somere multaj homoj **ferias**, kelkaj iras al la maro, aliaj iras al la montoj kaj aliaj restas hejme... Tiam estas tre agrable naĝi en la maro, en rivero aŭ en banĉambro. For la vestojn! Vivu la blua maro kaj la freŝa ombro!

Poste venas la aŭtuno. Dum aŭtuno estas multaj fruktoj, sed la arboj iom post iom perdas la foliojn. La flavaj folioj **falas** kaj kuŝas sur la tero. Kiam la aŭtuna vento **blovas**, la folioj dancas kaj flugas. La birdoj forflugas al pri varmaj landoj. Tiu ĉi estas la malĝoja sezono.

Kaj jen venas la malvarma vintro. Dum tiu ĉi sezono la arboj estas **nudaj**, sed la homoj surmetas multajn dikajn lanajn vestojn, **surtutojn**. Dum la malvarmaj vintraj vesperoj estas **agrabla** sidi apud la gaja, brila fajro.

Blanka **neĝo** ofte falas kaj blovegas malvarma **suda** vento en Sudameriko. Tiam la vetero estas malvarmega. Dum vintro la **nazoj** estas ruĝaj.

Estas la sezono de la **naztukoj**. Kelkaj personoj faras vintrajn sportojn sur la neĝo. Por la riĉaj homoj (= riĉuloj), ĉiuj sezonoj estas bonaj. Por malriĉuloj kaj birdetoj, vintro estas **kruela** sezono. Pluvo, vento, neĝo; kia vetero!

Kia estis hieraŭ la vetero? En kiu sezono ni estas nun? Kia estas la vetero dum julio en tiu ĉi lando? Kiu sezono estas, por vi, la plej bela? Kiam la junaj (ankaŭ nejunaj) koroj forte batas?

Kiam estas varmege? Kion vi faras dum viaj ferioj? Ĉu vi scias naĝi?

Ĉu vi ŝatas trinki varman ĉokoladon dum somero? Kia estas la somero?

Kiam vi portas surtuton? Kia estas la vintro?

Dum printempo la tagoj kaj noktoj estas **egalaj** (=). La tagoj estas **tiel** longaj **kiel** la noktoj. Dum somero la tagoj estas pli longaj ol la noktoj. Ankaŭ en aŭtuno la noktoj estas tiel longaj kiel la tagoj. Sed en la vintro la noktoj estas pli longaj; ili estas pli longaj ol la tagoj. Dum printempo la vetero estas **nek** varma nek malvarma; ĝi estas varmeta aŭ malvarmeta.

Kiam la tagoj estas pli longaj ol la noktoj?

Kiam ili estas egallongaj? Ĉu vi estas tiel alta kiel via patro?

La infanetoj estas agrablaj kiam ili ridas aŭ ridegas, sed tre ofte ili ploras kaj ploregas kaj tiam ili ne estas agrablaj. La sanaj infanoj ofte ridas: ili esta **ridemaj**. La malsanaj infanoj estas ankaŭ ploremaj.

Persono, kiu multe legas estas legema (li sentas **inklinon** legi).

La junuloj estas sportemaj. La plenaĝuloj **emas** sidi kaj **babili** kun amikoj.

Ĉu vi estas legema, skribema, vojaĝema, demandema, babilema, dormema, laborema? Kian emon vi havas?

La legemulo (= legema homo) neniam perdas tempon; ĉiam havas ion por fari: legi. Kiam la vetero estas malbona la legemulo ne perdas la tempon; li sidas kaj legas interesan libron.

Kion vi faras dum pluva vetero?

Tiu ĉi libro **konsistas** el 20 lecionoj. Tiu ĉi leciono estas la dek-unua. Vi, do, **jam** lernis la duonon de la libro. Vi estas duonesperantisto.

VOCABULARIO

<i>Agrabla</i>	Agradable	<i>Marto</i>	Marzo
<i>Aprilo</i>	Abril	<i>Monatoj</i>	Los meses
<i>Aŭgusto</i>	Agosto	<i>Monto</i>	Monte, montaña
<i>Aŭtuno</i>	Otoño	<i>Montri</i>	Mostrar, señalar
<i>Babili</i>	Charlar	<i>Naĝi</i>	Nadar
<i>Biero</i>	Cerveza	<i>Nazo</i>	Nariz
<i>Blovi</i>	Soplar	<i>Neĝo</i>	Nieve
<i>Danĝera</i>	Peligroso	<i>Nov-jorko</i>	Nueva York
<i>Decembro</i>	Diciembre	<i>Novembro</i>	Noviembre
<i>Egala</i>	Igual	<i>Nuda</i>	Desnudo
<i>Emi</i>	Tener tendencia	<i>Nulo</i>	Cero
<i>Fajro</i>	Fuego	<i>Oktobro</i>	Octubre
<i>Fali</i>	Caer	<i>Perdi</i>	Perder
<i>Februaro</i>	Febrero	<i>Persono</i>	Persona
<i>Ferio</i>	Vacaciones	<i>Peza-malpeza</i>	Pesado-ligero
<i>Fermi-malfermi</i>	Cerrar-abrir	<i>Plori</i>	Llorar
<i>Flava</i>	De color amarillo	<i>Pluvo</i>	Lluvia
<i>Folio</i>	Hoja	<i>Preferi</i>	Preferir
<i>Forlasi</i>	Abandonar algo	<i>Printempo</i>	Primavera
<i>Freŝa</i>	Fresco	<i>Resti</i>	Quedarse, sobrar
<i>Ganto</i>	Guante	<i>Riĉa</i>	Rico
<i>Grado</i>	Grado	<i>Septembro</i>	Septiembre
<i>Ĝoji</i>	Regocijarse	<i>Sezono</i>	Estación
<i>Januaro</i>	Enero	<i>Sporto</i>	Deporte
<i>Julio</i>	Julio	<i>Sudo</i>	Sur
<i>Junio</i>	Junio	<i>Surtuto</i>	Sobretudo, abrigo
<i>Kelka</i>	Alguna	<i>Surtuto</i>	Sobretudo
<i>Konsisti</i>	Consistir	<i>Temperaturo</i>	Temperatura
<i>Kruela</i>	Cruel	<i>Tia</i>	Tal
<i>Lano</i>	Lana	<i>Vesto</i>	Ropa
<i>Laŭte</i>	En voz alta	<i>Vetero</i>	Tiempo atmosférico
<i>Majo</i>	Mayo	<i>Vintro</i>	Invierno

LA INSTRUISTO PAROLAS

PLUVAS, NEĜAS. Sin duda habrá usted observado que en Esperanto, debido a la simplicidad de sus verbos, éstos deben ir siempre acompañados de sujeto - como en inglés o francés -: *Leo un libro - Mi legas libron*. Pero van sin sujeto, como en castellano, los verbos impersonales como *pluvas, neĝas*. Tampoco llevan sujeto el imperativo de la segunda persona: *Venu!* - ¡ven! *Ne faru tion!* - ¡No hagas eso!

UL. Este sufijo indica al ser caracterizado por lo que expresa la raíz: *junulo* - un joven (un individuo joven), *junulino* - una joven, *plenaĝulo* - un anciano, *riĉulo* - un rico, *malriĉulo* - un pobre, *maljunilo* - un viejo, *mamulo* - un mamífero (un animal, un individuo mamífero), *etulo* - un chico, un pequeñuelo. *Ulo* es un individuo, tiene un sentido un tanto despectivo: *Kia ulo!* - ¡qué sujeto! ¡Qué individuo!

-EM denota inclinación, tendencia, hábito: *babilema* - hablador, *dormema* - dormilón, *manĝema* - comilón, glotón. *Muzikema* - melómano. *Mi sentas dormemon* - Yo tengo sueño (yo siento deseos de dormir). No confunda *laborema junulo* - un joven trabajador (un joven que tiene inclinación al trabajo), con *juna laboristo* - un joven obrero (que puede no tener amor al trabajo).

TIA- tal, de tal clase; *Ĉu tian libron vi legas?* - esa clase de libro lees? *Tia estas la afero* - ése (tal, así) es el asunto, *kia patro, tia filo* - tal padre, tal hijo, *kia arbo, tia frukto* - tal árbol, tal fruto. *Mi aĉetis ĝin tia, kia ĝi estas* - yo lo compré tal cual es (está).

NEK - ni. *Estas nek varme nek malvarme* (= *ne estas varme nek malvarme*) - no hace calor ni frío, *venis nek Petro nek Antonio* - no vino Pedro ni Antonio.

NAZTUKO es una palabra compuesta: *naz-tuko* - pañuelo (para la nariz). En español la definición de pañuelo es "Pedazo de tela, pequeño y cuadrado, que sirve para diferentes usos". Esta definición vale para *tuko*, solo que *tuko* puede no ser pequeño, ni es siempre cuadrado: *poŝtuko* - pañuelo de bolsillo, *koltuko* - pañuelo para el cuello, *littuko* - sábana, *tablotuko* - mantel, *antaŭtuko* - delantal.

ĈI, partícula adverbial que indica aproximación: *ĉi tie* (= *tie ĉi*) - aquí, *tio ĉi* - esto, *tiu ĉi* - este, *ĉio ĉi* - todo esto, *ĉifoje* - esta vez, *ĉijara* - de este año, *ĉijare* - en este año.

-ET es el sufijo con el que se forman los diminutivos: *dometo*: casita, *infaneto* - niñito, *urbeto* - pequeña ciudad, *varmeta* - tibio, *malvarmeta* - fresco; *kanteti* - canturrear, *dormeti* - dormitar, *rideti*, *sonreiri*. Usado con terminación: *eta* (= *malgranda*) - pequeño.

-EG es el sufijo con el que formamos los aumentativos: *pordego* - potón, *domego* - caserón, *pluvego* - aguacero, (*pluveto* - llovizna), *bonega* - buenísimo, excelente, *belega* - bellísimo; *ridegi* - reír a carcajadas, *pluvegi* - llover a cántaros, *ploreji* - llorar a lágrima viva.

EJERCICIOS DE LA LECCIÓN 11

COMENTARIOS PREVIOS

1- En esta lección aprendemos cuatro nuevos sufijos, que van colocados entre la raíz y la terminación.

Sufijo *et* para formar el diminutivo y sufijo *eg* para formar el aumentativo. Ejemplos:

<i>domo</i>	casa	<i>dometo</i>	casita	<i>domego</i>	casona, caserón
<i>ridi</i>	reír	<i>rideti</i>	sonreír	<i>ridegi</i>	reír a carcajadas
<i>bela</i>	bello-a	<i>beleta</i>	bonito-a	<i>belega</i>	bellísimo-a

Sufijo *ul* = individuo caracterizado por lo que expresa la raíz. Este sufijo lo que hace es substantivar un adjetivo. Ejemplos:

<i>maljuna viro</i> = <i>maljunulo</i>	<i>eta infano</i> = <i>etulo</i>
<i>riĉa virino</i> = <i>riĉulino</i>	<i>bela fraŭlino</i> = <i>belulino</i>

Sufijo *em* = tener inclinación, tendencia a... Ejemplos:

<i>agi</i>	actuar	<i>agema persono</i>	persona activa	<i>agemulo</i>	<i>un aktivista</i>
<i>ridi</i>	reír	<i>ridema</i>	risueño-a		

2- *ĉi* = partícula aproximativa (es igual colocarla antes ó después de la palabra). Ejemplos:

<i>tio</i>	eso, aquello	<i>ĉi tio</i>	esto
<i>tie</i>	ahí, allí	<i>tie ĉi</i>	aquí
<i>tiu</i>	ese, esa, aquel, aquella	<i>ĉi tiu</i>	éste, ésta
<i>ĉio</i>	todo	<i>ĉio ĉi</i>	todo esto

3- *Estas agrable*. La palabra *agrabla* es adjetivo (termina en *a*), sin embargo, en esta lección aparece la frase *estas agrable* dónde lleva la terminación *e* de adverbio. En esperanto hay una regla que dice que después de los verbos *esti* (ser, estar, haber) e *iĝi* (hacerse) en las frases que no lleva sujeto, el adjetivo se convierte en adverbio. Ejemplos: En la frase *Karlo estas agrable* (Carlos es agradable) *Karlo* es el sujeto y por lo tanto *agrabla* es adjetivo. En la frase *estas agrable promeni kun Karlo* (es agradable pasear con Carlos) al no haber ningún sujeto, el adjetivo *agrabla* se convierte en adverbio *agrable*. Ejemplos:

<i>Estas kurioze vidi kia facila estas Esperanto</i>	Es curioso ver que fácil es Esperanto
<i>Iĝas nokte</i>	Se hace de noche
<i>Estas danĝere promeni dum la nokto</i>	Es peligroso pasear durante la noche
<i>Iĝas malfrue</i>	Se hace tarde
<i>Estas varme/malvarme</i>	Hace calor/frío

EJERCICIOS

1- Traducir:

1. Este señor que ves aquí es Pedro.
2. En verano cuando la temperatura es altísima, hace calor.
3. El mes más frío del año es enero.
4. Ayer hizo frío, pero hoy hace calor. ¿Cómo estará el tiempo mañana?
5. Cuando él ve bellas señoritas, sonrío afablemente.
6. Cuando él está triste, no ríe, sino llora.
7. Esto que está aquí es una silla, pero aquello que ves a lo lejos es una mesa.
8. Es agradable reposar en el monte cuando se está de vacaciones.
9. ¿Cuál es la estación más triste del año?
10. En otoño las hojas de los árboles caen poco a poco.
11. En primavera los días son tan largos como las noches.
12. En invierno pocos hombres están de vacaciones; sólo los ricos están de vacaciones en esta estación.

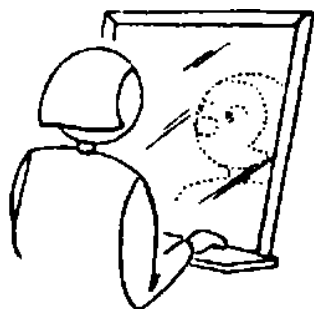
2- Responder las siguientes preguntas:

1. *Kiuj estas la kvar sezonoj de la jaro?*
2. *El kiom da lecionoj konsistas tiu ĉi lernolibro?*
3. *Kiam vi ferias? Ĉu somere aŭ vintre?*
4. *Ĉu vi fermas pordojn kaj fenestrojn kiam la vetero estas malvarmega?*
5. *Kia estas la vetero kiam la termometro montras 20 gradojn?*
6. *Kiu estas la plej varma monato el la jaro?*
7. *Ĉu vi havas ian emon?*
8. *En kiu sezono floras la ĝardenoj?*
9. *Tiu ĉi leciono diras ke io malfermas la korojn. Kio ĝi estas?*
10. *Printempo, somero. Kiu sezono venas poste?*

3- Vocabulario:

1. <i>Malsanulo</i>	5. <i>Manĝema</i>	9. <i>Maljunulo</i>
2. <i>Varmeta</i>	6. <i>Rideti</i>	10. <i>Riĉuloj</i>
3. <i>Rivereto</i>	7. <i>Steleto</i>	11. <i>Dormema</i>
4. <i>Bonega</i>	8. <i>Domego</i>	12. <i>Ploregi</i>

12a LECIONO

En la mateno mi lavas min, mi kombas min kaj mi rigardas min en la **spegulo**.

Vi rigardas vin en la spegulo.

Li rigardas **sin** en la spegulo.

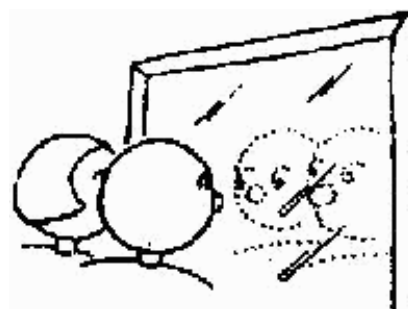
Ŝi rigardas **sin** en la spegulo.

Ĝi (la kato) rigardas **sin** en la spegulo.

Ni rigardas nin en la spegulo.

Vi rigardas vin en la spegulo.

Ili rigardas **sin** en la spegulo.

En la mateno Petro lavas siajn manojn, sian **vizaĝon**. Li kombas siajn harojn.

La patrino lavas sian filon. Ŝi lavas **lian vizaĝon, liajn manojn**, ŝi kombas liajn harojn.

Kion faras Petro matene? Kion vi faras matene?

Kion faras la patrino? Kion ŝi lavas? Ĉu via patrino lavas vin?

Karlo ne iras ĉe la razisto. Li mem razas sin per sia nova razilo.

Li razas **sian** barbon per **sia** razilo. Sed ankaŭ li razas Petron. Li razas **lian** barbon per **sia** razilo.

Foje Petro razas sin per la razilo de Karlo: li razas sian barbon per **lia** razilo.

Ĉu vi mem razas vin? Ĉu Karlo razas vin?

Mi libertempas ĉe mia frato. Li loĝas en la **kamparo**. **Tra** la fenestro mi rigardas kaj vidas grandan arbon. Pli malproksime estas multaj arboj; ili formas **arbaron**.

Sur la ĉielo unu, du, tri, kvar... multaj birdoj, tuta **birdaro** flugas en granda V.

Dum la libertempo mi legas. Mi aĉetis dikan libron. En ĝi estas listo de vortoj kun **difino** de ĉiu vorto: ĝi estas **vortaro**.

Jen feliĉulo. Li ne laboras. Li kuŝas sur la verda **herbo**, sub arbo, kaj dormas. Li dormas kaj **sonĝas**. En la sonĝo li havas multan monon (multe da mono): li estas riĉulo. Dum la dormo lia **fantazio** libere flugas.

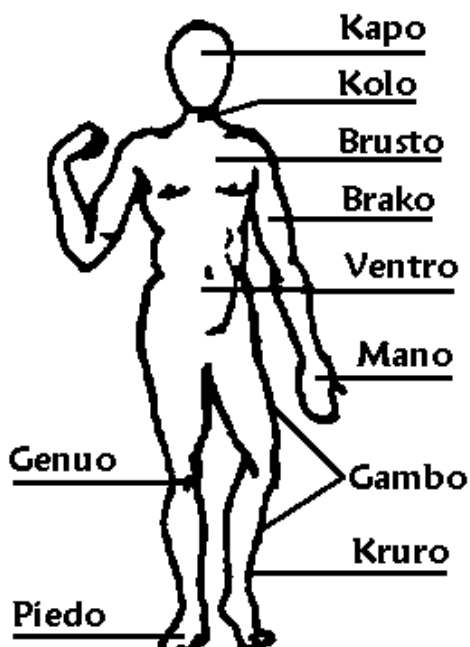
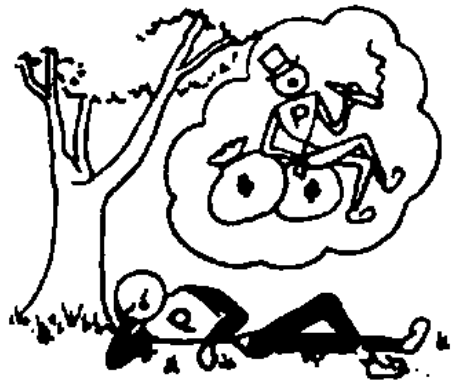
Ĉu vi ankaŭ havas fantazion?

Do, kion vi **farus se** vi estus riĉa? Ĉu vi vojaĝus tra la tuta mondo? Ĉu vi aĉetus blankan elefanton?

Se vi ne laborus, ĉu vi ankaŭ kuŝus sub arbo, sur la freŝa herbo?

"Se mi estus riĉa mi estus feliĉa", diras sana malriĉulo.

"Se mi estus sana mi estus feliĉa", diras malsana riĉulo.

Rigardu tiun ĉi sinjoron: li **demetis** siajn vestojn, li estas nuda.

Dum tiu ĉi sinjoro ne **surmetas** siajn vestojn, ni parolos pri la homa **korpo**.

Ni komencu de la kapo. Sur ĝi estas la haroj (= hararo), kiuj povas esti brunaj, blondaj, ruĝaj, grizaj, nigraj aŭ blankaj. Foje la haroj tute ne estas... La **vizaĝo**, "spegulo de la animo", estas fronte de la kapo. Sub la **frunto** estas du fenestroj, la **okuloj**, tra kiuj ni rigardas. Inter la okuloj estas la **nazo**. En la buŝo estas la **dentoj** kaj la lango. Per la buŝo ni spiras, parolas, manĝas, trinkas. Ĉe la buŝo estas la lipoj, **supra** kaj **malsupra**. Per la lipoj oni kiŝas -interesa laboro! Ambaŭflanke de la kapo estas la **oreloj**.

Inter la kapo kaj la **trunko** estas la **kolo**. La supra parto de la trunko estas la **brusto**. En ĝi estas la **pulmoj** kaj la koro. Malsupre estas la **ventro** kaj en ĝi la **stomako** kaj **intestoj**. La malantaŭa parto de la trunko estas la **dorso**.

Brakoj kaj **kruroj** (= **gamboj**) estas niaj membroj, supraj kaj malsupraj. Kruroj kaj piedoj subtenas kaj portas nin. Per la brakoj kaj manoj ni laboras. Tra la tuta korpo **fluas** la ruĝa **sango**. La **skeleto** (= **ostaro**) konsistas en multaj malmolaj **ostoj**.

Sur la tuta korpo estas natura vesto; ĝi estas la **haŭto**. La haŭto povas esti blanka aŭ bruna. La haŭto de la **negroj** estas nigra aŭ ĉokoladkolora. Interesa maŝino la homa korpo, ĉu ne?

Kia kolora estas via hararo?

Kian koloron havas viaj okuloj?

Kio estas la "spegulo de la animo"?

Ĉu vi kisas per la nazo?

Ĉu via hundo ŝatas ostojn?

Sed nia amiko devas vesti sin.

Unue li surmetos la **subvestojn**: kalsono kaj ĉemizeto (= subĉemizo).

Ĉe la piedo li surmetas la **ŝtrumpojn**.

La **ĉemizo** estas simpla kotona ĉemizo, sed kun bela **silka kravato**.

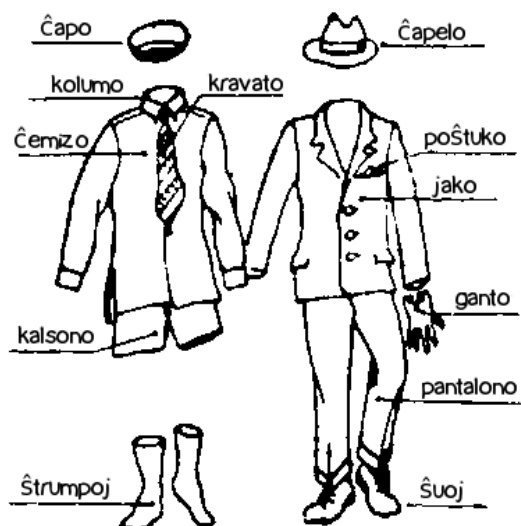
La pantalone kaj la **jako -la kostumo-** estas el **lano**.

La **ŝuoj** estas vestoj por al piedoj. Ŝuoj kaj gantoj estas el ledo.

Sur la kapo ni portas **ĉapelon** aŭ **ĉapon**.

Jupo kaj **subjupo** kaj **bluzoj** estas virinaj vestoj.

Virinoj portas silkajn aŭ **nilonajn** ŝtrumpojn.

VOCABULARIO

Animo	Alma	Lipo	Labio
Bluzo	Blusa	Malsupra	Inferior (en el espacio)
Brusto	Pecho	Mondo	Mundo
Ĉemizo	Camisa	Mono	Dinero
Demeti	Quitarse, sacar	Nilono	Nylon
Dento	Diente	Okulo	Ojo
Difino	Definición	Orelo	Oreja
Dorso	Espalda, dorso	Osto	Hueso
Fantazio	Fantasía	Preskaŭ	Casi
Filo	Hijo	Pulmo	Pulmón
Frunto	Frente	Silko	Seda
Gambo	Pierna	Skeleto	Esqueleto
Haŭto	Piel	Sonĝo	Sueño
Herbo	Hierba	Spegulo	Espejo
Intesto	Intestino	Stomako	Estómago
Jako	Chaqueta, saco	Subjupo	Enagua
Jupo	Falda, pollera	Supra	Superior (en el espacio)
Kamparo	Campo	Ŝtrumpeto	Calcetín
Kolo	Cuello, pescuezo	Ŝtrumpo	Media
Kostumo	Traje	Ŝuo	Zapato
Kotono	Algodón	Trunko	Tronco
Kravato	Corbata	Ventro	Vientre
Lango	Lengua (órgano)	Vero	Verdad
Ledo	Cuero	Vizaĝo	Cara, rostro
Libera	Libre		

LA INSTRUITO PAROLAS

PRONOMBRE REFLEXIVO. Cuando decimos: María se mira en el espejo, queremos decir: María mira a María en el espejo. La palabra se (a sí) que reemplaza a María es un pronombre reflexivo de la tercera persona. Es en la oración, el "reflejo" del sujeto, como la imagen en el espejo es el reflejo de María.

Es primera persona la que habla (yo, nosotros). Segunda persona es con quien se habla (tu, vosotros) y tercera persona, de quien se habla (él, ella, ello, ellos). En el modelo comparado que sigue se advertirá que también es español usamos el pronombre reflexivo se, en la tercera persona (él, ella, ello).

<i>Mi lavas min</i>	Yo me lavo	<i>Vi lavas vin</i>	Tú te lavas
<i>Li lavas sin</i>	El se lava	<i>Ŝi lavas sin</i>	Ella se lava
<i>Ĝi lavas sin</i>	Ello se lava	<i>Ni lavas nin</i>	Nosotros nos lavamos
<i>Vi lavas vin</i>	Vosotros os laváis	<i>Ili lavas sin</i>	Ellos, ellas, se lavan

Observe que:

<i>Ŝi lavas sin</i>	Ella se lava	<i>Ŝi lavas ŝin</i>	Ella la lava (a otra persona)
---------------------	--------------	---------------------	-------------------------------

ADJETIVO REFLEXIVO. *Sia* es el adjetivo reflexivo que corresponde al pronombre reflexivo si: *María rigardas sian vizaĝon en spegulo* - María mira su rostro en un espejo.

Su es aquí el adjetivo reflexivo de tercera persona (de quien se habla). Al igual que *si*, *sia* es más preciso que el correspondiente "su" castellano; en la frase "El duerme en su habitación", su indica solo vagamente al poseedor de la pieza (su de usted, de él, de ella); en Esperanto no hay lugar a dudas: *Li dormas en sia ĉambro* (en la propia), *en via* (de usted, tuya), *en ŝia* (de ella) *en ilia* (de ellos), etc.

María rigardas lian vizaĝon en spegulo (*lian* - su de él, el rostro de otra persona). *Petro promenis kun Karlo kaj lia patro* (*lia* - de él, de Karlo). *Petro promenas kun Karlo kaj sia patro* (*sia* - suyo, del sujeto de tercera persona, de Petro).

-US expresa condición. En el modo condicional la acción se efectúa si se cumple cierta condición: *Se ne pluvus, mi povus promeni* - si no lloviese, podría pasear. *Se mi havus tempon, mi mem farus ĝin* - si yo tuviera tiempo, yo mismo lo haría.

SE - si (conjunción condicional). *Se li ne pagas, mi ne laboras* - si él no paga, yo no trabajo. *Se li ne pagas, mi ne laborus* - si él no pagase, yo no trabajaría. *Se vi volas* - si tú quieres.

MEM - mismo. *Mi mem vidis la reĝon* - yo mismo vi al rey. *Mi vidis la reĝon mem* - yo vi al mismo rey. *Memamo* = *sinamo* - amor propio.

EJERCICIOS DE LA LECCIÓN 12

COMENTARIOS PREVIOS

1- Sufijo *ar* = reunión, conjunto de cosas semejantes. Ejemplos:

<i>ŝipo</i>	barco	<i>ŝiparo</i>	flota
<i>besto</i>	animal	<i>bestaro</i>	fauna
<i>adreso</i>	dirección	<i>adresaro</i>	directorio
<i>kampo</i>	campo	<i>kamparo</i>	campiña

2- Condicional: El modo condicional en los verbos lleva la terminación *us*. Ejemplos:

<i>Mi irus se mi povus</i>	Iría si pudiera
<i>Mi manĝus la tutan torton</i>	Me comería toda la tarta
<i>Se mi estus riĉa mi estus feliĉa</i>	Si fuera rico sería feliz.

3- Si: En esperanto hay 3 formas de decir "si":

a) *JES* (afirmación):

<i>Ĉu vi venos morgaŭ? Jes, mi iros</i>	¿Vendrás mañana? Si, iré.
---	---------------------------

b) *SE* (condicional):

<i>Mi iros se vi volas</i>	Iré si quieres
----------------------------	----------------

c) *ĈU* (dubitativo):

<i>Mi ne scias ĉu mi iros</i>	No sé si iré
-------------------------------	--------------

4- *Tute ne*. Frase hecha que se traduce por "en absoluto":

<i>Ĉu mi ĝenas vin? Ne, tute ne</i>	¿Le molesto? No, en absoluto.
-------------------------------------	-------------------------------

EJERCICIOS

1- Traducir:

1. Los niños se miran en el espejo para peinarse antes de ir al colegio.
2. Durante mi tiempo libre leo mucho más que cuando trabajo.
3. El diccionario es un libro en el cual hay muchas palabras con definición de cada una de ellas.
4. Si yo no trabajara, me iría todos los días al campo.

5. Ayer tuve un sueño: La Humanidad se comprendía por medio del Esperanto.
6. Los hombres llevan calcetines y las mujeres medias.
7. ¿De qué color es la sangre que fluye a través de todo el cuerpo?
8. ¿Qué hay a ambos lados de la cabeza? Allí están las orejas.
9. Los hombres elegantes llevan camisa de algodón y corbata de seda.
10. ¿De qué consta la ropa interior? De calzón y camiseta.

2- Responder las siguientes preguntas:

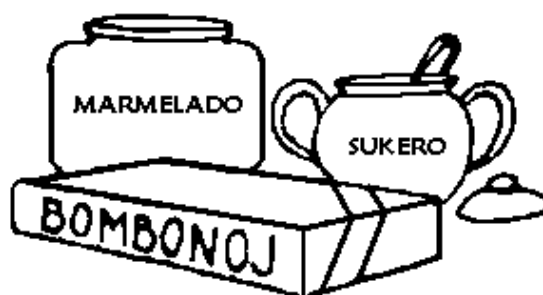
1. *Kio estas inter la kapo kaj la trunko?*
2. *Kion vi pli ŝatas? Ĉu la urbon au la kamparon?*
3. *La signifo de la vorto "esperantistaro" estas: aro da esperantistoj, Ĉu jes?*
4. *Diru kion vi farus se vi estus riĉa.*
5. *Kiu parto de la korpo estas la spegulo de la animo?*
6. *Ĉu vi sonĝas tre ofte kiam vi dormas?*
7. *Kia kolora estas via hararo?*
8. *Per kiu membro de la korpo ni povas vidi?*
9. *Kie estas la dorso? Ĉu en la antaŭa aŭ en la malantaŭa parto de la korpo?*
10. *El kio estas la ŝuoj kaj gantoj?*
11. *Diru tri virinajn vestojn.*
12. *Formu kvar vortojn per la sufikso "ar".*

13a LECIONO

- **Saluton**, samideano! Hierau mi **atendis** vin en mia **hejmo**. **Kial** vi ne venis?
- Mi ne iris, **ĉar** mi estis iom malsana.
- Kia **bedaŭro**! Sed kial vi estis malsana?
- Ĉar mi **ĉeestis** feston kaj manĝis tro da **fritaĵoj**, tro da **sukeraĵoj** kaj **drinkis** tro da **alkoholaĵoj**.

Dum mi **restis** hejme malsana mi legis la **lastan** numeron de "Heroldo de Esperanto". Tie mi trovis multajn novaĵojn kaj interesajn **legaĵojn**.

Kial la samideano ne vizitis sian amikon? Kial la samideano estis malsana? Kion li manĝis? Kion li trinkis? Ĉu vi ŝatas sukeraĵojn (bombonoj, ĉokolado, k.t.p.)? Ĉu vi ŝatas alkoholaĵojn (rumo, viskio, konjako, k.t.p.)? Ĉu vi aŭskultas la novaĵojn per radio?

El sukero oni faras sukeraĵojn

Bone, samideano, mi **esperas**, **ke baldaŭ** vi estos tute sana kaj vizitos min. Vi vidis mian katon kaj mian hundon. Ili ne estas ordinaraj bestoj: ili vivas ne "kiel hundo kaj kato"; ili vivas en bona amikeco, en bona kamaradeco. Vi **admiros** la **belecon** de miaj du bestoj: la blankecon de mia hundo kaj la nigrecon de mia kato. La haroj de mia kato estas nigraj kaj silkecaj (havas la kvaliton de la silko), dum la haroj de mia hundo estas lanecaj (havas la kvaliton de lano). La hundo estas **fidela** amiko. Mi ŝatas la fidelecon de la hundo.

Dum la infaneco oni faras infanaĵojn. Dum la juneco oni faras heroaĵojn. Dum la maljuneco oni... memoras.

Ĉu vi bone memoras pri via infaneco? Ĉu vi ankoraŭ faras infanaĵojn?

Ĉu vi spiras per la oreloj?

Ne, sinjoro, mi spiras per la nazo kaj la buŝo.

Oni spiras tra du **truoj** (naztruoj). Per tiuj du truoj ankaŭ oni **flaras** la **odorojn**. Per la orelo ni audas kaj per la fingroj ni tuŝas. Kaj per la lango -ĉiam malseka en la buŝo- ni gustumas la manĝaĵojn kaj trinkaĵojn.

Bone, gustumu tiun ĉi **oranĝon**. Kia ĝi estas?

Fi!... tro acida; ĝi tute ne estas **manĝebla**!

Marakvo (= akvo de maro) ne estas trinkebla.

Tiu ĉi skribaĵo estas tre **malklara**. Ĝi estas preskaŭ **nelegebla**.

Dum **hela** vetero la montoj estas **klare** videblaj.

Ĉu vi komprenas la signifon de la sufikso "aĵ"?

Jes, mi komprenas. La sufikso "aĵ" montras konkretajn objektojn, aferojn, kiuj estas videblaj, tuŝeblaj, aŭdeblaj, fareblaj, **senteblaj**.

Per kio vi aŭdas? Per kio vi vidas, flaras, tuŝas, gustumas?

Ĉu varmega afero estas tuŝebla per la mano? Ĉu vi klare skribas?

Ĉu vi ŝatas helajn vestojn?

Per la sufiksoj **aĵ**, **ec**, **eb**, oni formas vortojn. **Aĵo** signifas objekton, **eco** signifas kvaliton, ebla, eble signifas "povas esti".

Kiel forgesema mi estas! Mi ne scias kie mi metis miajn aĵojn, eble mi lasis ilin ĉe Antono, eble ili estas en la oficejo. Mi ne memoras. Ĉu vi memoras kie vi lasas viajn aferojn?

LA HUNDETO

Petro estis tre malgaja. Karlo diris al li:

- Petro, kial vi estas tiel malgaja?
- Ĉar mi perdis mian karan hundeton.
- Kial vi ne **metas anoncon** en la ĵurnalon?
- Ĉar estus tute **senutile**, Karlo; mia hundeto ne scias legi!

Kial Petro estas malgaja?

Kion diris Karlo?

Kial Petro ne volas **meti** anoncon?

NEMANĜEBLA SUPO

Sinjoro sidis ĉe tablo de restoracio kaj **mendis** supon. Kiam la supo estis sur la tablo li diris:

- Tiun ĉi supon mi ne povas manĝi.
- Mi **tuj alportos** alian, sinjoro, diris la **kelnero**.

Kiam la nova supo **alvenis** la sinjoro denove diris:

- Tiun ĉi supon mi ne povas manĝi.

Tuj venis la mastro kaj demandis:

- Sed **kio okazas**, sinjoro, ĉu la supo ne estas bongusta? Ĉu eble ĝi estas tro malvarma, tro varma?
- Ne.
- Kial do, vi ne povas manĝi tiun ĉi supon?
- Ĉar la kelnero ne portis al mi **kuleron**.

Ĉu la supo estis manĝebla?

Kion diris la mastro?

Kial la sinjoro ne povis manĝi la supon?

Ĉu vi povas manĝi supon **sen** kulero?

VOCABULARIO

<i>Acida</i>	Ácido, agrio	<i>Kio okazas?</i>	Qué ocurre
<i>Admiri</i>	Admirar	<i>Klara</i>	Claro (comprensible)
<i>Afero</i>	Asunto, caso, cosa	<i>Konjako</i>	Cóñac, brandy
<i>Alkoholo</i>	Alcohol	<i>Kulero</i>	Cuchara
<i>Alporti</i>	Traer	<i>Kvalito</i>	Cualidad
<i>Alveni</i>	Llegar	<i>Lasta</i>	Último
<i>Anonci</i>	Anunciar	<i>Mastro</i>	Amo, patrón
<i>Atendi</i>	Aguardar	<i>Mendi</i>	Encargar, pedir
<i>Baldaŭ</i>	Pronto, en breve	<i>Meti</i>	Poner
<i>Bedaŭri</i>	Lamentar, deplorar	<i>Objekto</i>	Objeto
<i>Ĉar</i>	Porque	<i>Odori</i>	Exhalar un olor
<i>Ĉeesti</i>	Asistir, presenciar	<i>Oranĝo</i>	Naranja
<i>Drinkejo</i>	Taberna	<i>Resti</i>	Quedar, permanecer
<i>Drinki</i>	Beber por vicio	<i>Restoracio</i>	Restaurante
<i>Esperi</i>	Esperar, tener esperanza	<i>Rumo</i>	Ron
<i>Fero</i>	Hierro	<i>Saluton</i>	¡hola! ¡saludos!
<i>Flari</i>	Oler	<i>Senti</i>	Sentir
<i>Friti</i>	Fritar, freir	<i>Signifi</i>	Significar
<i>Gustumi</i>	Degustar, probar	<i>Truo</i>	Agujero
<i>Hela</i>	Claro (color, luz)	<i>Tuj</i>	En seguida
<i>Heroo</i>	Heroe	<i>Tuŝi</i>	Tocar
<i>Kamarado</i>	Camarada	<i>Viskio</i>	Whisky

LA INSTRUISTO PAROLAS

-**AĴ** indica lo material, la cosa hecha por la materia expresada en la raíz, lo que se manifiesta concretamente: *dolĉaĵo* - un dulce, una cosa dulce; *sukeraĵo* - cosa hecha con azúcar; *legaĵo* - material de lectura; *skribaĵo* - un escrito; *trinkaĵo* - brebaje; *fritaĵo* - fritura; *novaĵo* - una nueva (noticia); *amikaĵo* - una prueba de amistad, un acto amistoso; *infanaĵo* - una niñería, una chiquillada. *Aĵo* - cosa.

-**EC** expresa lo inmaterial, la cualidad abstracta que a veces se expresa en castellano con palabras terminadas en *ez* o *idad* (vejez, acidez, fidelidad). *Mola* - blando, *moleco* - blandura, molicie; *juneco* - juventud; *blankeco* - blancura; *beleco* - belleza; *silkeca* - sedoso; *silkeco* - sedosidad; *homeco* - (cualidad de humano) hombría, humanidad, que no debe confundirse con *homaro* - la humanidad -conjunto de hombres. *Eco* - cualidad, propiedad. *Peko kaj eraro estas ecoj de la homaro* - el pecado y el error son cualidades de la humanidad.

-**EBL** indica posibilidad. *Legebla* - legible; *nemanĝebla* - incomible. *Vitro estas travidebla kaj facile rompebla* - el vidrio es transparente (es posible ver a través) y fácilmente rompible (fácil de romperse). *Videbleco* - visibilidad (cualidad de lo que es visible). *Ebla* - posible; *eble* - posiblemente; *ebleco* - posibilidad; *neeble* - imposible. *Nekredebla novaĵo* - una noticia increíble.

KE es la conjunción "que": *oni diras ke* -se dice que. *Diru al Petro ke li venu* - dile a Petro que venga. *Mi vidas ke vi laboras* - yo veo que tú trabajas.

No confunda "que" conjunción con "que" pronombre relativo.

Creo que vendrá - *Mi kredas ke li venos*.

El señor que (el cual) vino es Pedro - *La sinjoro, kiu venis estas Petro*.

El libro que (el cual) compraste es interesante. - *La libro, kiun vi aĉetis, estas interesa*.

(Ver nota en la lección complementaria).

k.t.p. (= *kaj tiel plu*) - etcétera (y así lo demás).

SENUTILA es inútil (= no útil), *malutila* es perjudicial, lo contrario de útil: *senutilaj vortoj* - palabras inútiles; *malutilaj vortoj* - palabras perjudiciales. Recuérdese que mal expresa lo diametralmente opuesto a lo expresado en la raíz y que los términos medios deben expresarse por *sen*, *ne*, *iom*: *riĉa-neriĉa*, *iom riĉa*, o con *et*, *belesta* – bonita, maja, *malsaneta* - algo enfermo, decaído.

FI - es prefijo con significado también despectivo, pero refiriéndose al aspecto moral: *fiĥomo* = *fiulo* - canalla, *fiagoj* - acciones canallescadas. Usado como interjección, *fi* denota desagrado. *Fi!* - ¡Puf!

SALUTON es la palabra que se utiliza para saludar. Se usa el acusativo ya que *saluton* es una forma abreviada de la frase *mi esprimas al vi mian saluton* en la que actúa como complemento directo del verbo *esprimi*.

EJERCICIOS DE LA LECCIÓN 13

COMENTARIOS PREVIOS

1- En esta lección aprendemos tres nuevos sufijos: *ec*, *aĵ* y *abl*, los cuales quedan perfectamente explicados en la página "La instruisto parolas" del libro de texto. Veamos aquí algunos ejemplos más:

EC = cualidad abstracta.

<i>amiko</i>	amigo	<i>amikeco</i>	amistad	<i>malmikeco</i>	enemistad
<i>bela</i>	bello	<i>beleco</i>	belleza	<i>malbeleco</i>	fealdad
<i>granda</i>	grande	<i>grandeco</i>	grandeza	<i>malgrandeco</i>	pequeñez

AĴ = Cosa concreta.

<i>manĝi</i>	comer	<i>manĝaĵo</i>	la comida (<i>la manĝaĵo estas sur la tablo</i>)
<i>trinki</i>	beber	<i>trinkaĵo</i>	bebida
<i>porcelano</i>	porcelana	<i>porcelanaĵo</i>	cosa hecha de porcelana

EBL = posibilidad de...

<i>trinki</i>	beber	<i>trinkebla</i>	potable
<i>fari</i>	hacer	<i>farebla</i>	factible
<i>manĝi</i>	comer	<i>manĝebla</i>	comestible

EJERCICIOS

1- Traducir:

1. Me gusta la belleza del perro.
2. Mientras permanecí en casa enfermo, leí mucho.
3. Ayer asistí a una fiesta y bebí demasiado alcohol.
4. ¿Por qué no asistió Pedro a la fiesta? Porque estaba algo enfermo.
5. Bien, amigo, espero que pronto estarás totalmente sano.
6. El agua del mar no es potable.
7. Yo huelo por la nariz y respiro por la boca.
8. ¿Alguien no comprende el significado del sufijo *ec*?
9. La palabra *eco* significa cualidad. Por ejemplo, amistad, belleza, blancura, fraternidad, desigualdad, etc...
10. A las 2 en punto la comida estaba sobre la mesa.
11. El sufijo *aj* nos muestra cosas concretas, las cuales son visibles, tocables y factibles.
12. Ayer puse un anuncio en el periódico sobre la pérdida de mi perrito.
13. El camarero trajo enseguida la sopa, pero no pude comerla porque olvidó la cuchara.
14. ¿Se puede comer sopa sin cuchara?
15. Con la boca degustamos las comidas y bebidas.

2- Responder las siguientes preguntas:

1. *Ĉu via skribaĵo estas legebla?*
2. *Per kio vi aŭdas? Ĉu per la oreloj aŭ per la okuloj?*
3. *Kiu estas la eco de bela?*
4. *Per kio vi gustumas la manĝaĵojn?*
5. *Kial vi ŝatas Esperanton?*
6. *Skribu kvin vortojn kun la sufikso "ebl".*
7. *Ĉu vi estas forgesema ofte?*
8. *Ĉu la sportemaj homoj drinkas alkoholaĵojn?*

9. *Ĉu vi memoras pri via infaneco?*

10. *Skribu tri vortojn kun la sufikso “aĵ”.*

3- Vocabulario:

1. Vejez

2. Ilegible

3. Pronto

4. Casi

5. Húmedo

6. Comestible

7. Inutilmente

8. Traer

9. Noticias

10. Llegar

14a LECIONO

Ĉu vi scias kion faras tiu ĉi fraŭlino?

Ĉu ŝi manĝas ĉokoladon? Mi kredas ke ne.

Per la maldekstra mano ŝi **tenas rondan** speguleton, kaj per la dekstra ŝi tenas ruĝan krajonon. Ŝi faras gravan laboron.

Ŝi **ruĝigas** ŝian lipojn.

Antaŭ unu semajno ŝi estis bruna. Nun ŝi estas blonda. Do, la blondeco de ŝia hararo ne estas natura. Ŝi blondigas (heligas) ŝian hararon.

Ŝi beligas sin. Ŝi briligas siajn **ungojn**.

Ĉu vi komprenas la signifon de la sufikso "ig"?

Ĉu vi komprenas **verdigi, blankigi, nigrigi**?

Kiu ruĝugas siajn lipojn? Ĉu vi briligas viajn ŝuojn? Ĉu vi ruĝigas vian nazon?

Li parolas kaj ŝi aŭskultas. Li diras: "Mi amas vin".

Ŝi nenion diras; ŝi nur ruĝiĝas.

Ŝia vizaĝo fariĝas varma kaj ruĝa.

Ĉu ŝi estas moderna fraŭlino? Mi kredas ke ne, ĉar modernaj fraŭlinoj ne ruĝiĝas.

Kia pluvego! Malfeliĉa Petro; li devas iri sub la pluvo kaj la pluvo tute **malsekigas** liajn vestojn kaj ŝuojn.

Petro tute malsekiĝis **pro** la pluvo.

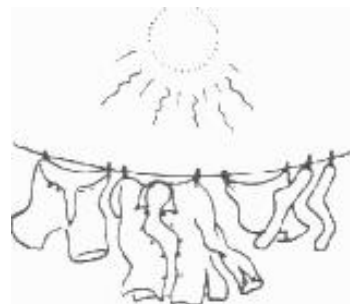
La vestoj de Petro estas malsekaj. La suno sekigas ilin.

Sub la varmaj sun**radioj** la vestaĵoj pendas kaj sekiĝas.

La ŝuojn de Petro estis malpuraj. Petro purigis siajn ŝuojn kaj briligis ilin per **broso**.

Kial Petro malsekiĝis? Kio malsekigis lin?

Kio sekigas la vestaĵojn? Ĉu vi mem purigas vian ĉambron?

La malsano maljunigis lin kaj liaj haroj griziĝis. Li iris al la montaro por resaniĝi. La montara aero estas pura kaj saniga. Manĝu multajn fruktojn kaj vi resaniĝos. La fruktoj estas nutraj kaj sanigaj. La suno maturigas ilin.

La ĉambro estas **silenta** en la mateno. Subite, je la sesa horo, la vekhorloĝo faras grandan **skandalon**, ĝi **gaje sonoras**. Petro vekigis pro la **bruo**. Li haltigas la **sonorilon** kaj rigardas la aparaton kun profunda malŝato. Li dezirus ankoraŭ resti en la lito, **tamen** li **leviĝas**, li **ellitiĝas**. La kombilo aŭ dentobroso ankoraŭ sidas apud la horloĝo, sed baldaŭ ili ankaŭ laboros.

Je kioma horo vi leviĝas (ellitiĝas)? Ĉu via patrino vekas vin?

Kiom da fojoj ŝi devas veki vin? Ĉu vi tuj saltas el la lito?

Vespere je la 23-a horo, Petro senvestiĝas kaj enlitiĝas.

Li ankaŭ legas kelkajn paĝojn de interesa libro, sed baldaŭ liaj okuloj fermiĝas kaj li endormiĝas. Bonan dormon, Petro, kaj feliĉajn sonĝojn!

Petro senvestiĝas, enlitiĝas kaj endormiĝas, sed la patrino senvestigas, enlitiĝas sian infaneton kaj endormigas ĝin per kanto.

Kion faras Petro je la 23-a horo?

Ĉu vi legas libron antaŭ la dormo?

Je kioma horo vi enlitiĝas?

Ĉu vi baldaŭ endormiĝas?

Ĉu vi legas la telefonlibron?

NI PROMENU TRA LA URBO

Tra la stratoj rapidas ĉiaj veturiloj: aŭtomobiloj, **pezaj ŝarĝaŭtoj** (= kamionoj), aŭtobusoj (= omnibusoj), **tramoj**, **bicikloj**, **motor(bi)cikloj** kaj maloftaj ĉaroj kun ĉevaloj. Ĉe la **stratanguloj** policistoj **gvidas** la trafikon. Sub la stratoj, tra **tuneloj**, rapidas la subteraj **trajnoj**.

Sur la **trotuaroj** ĉe **ambaŭ flankoj** de la stato, piediras, **trotas**, kuretas la **homamaso**.

La **avenuoj** estas larĝaj, kaj ambaŭflanke **vicoj** da arboj donas ombron al la trotuaro.

En la urbocentro troviĝas (sin trovas) la grandaj kaj gravaj konstruaĵoj: La **palaco** de la nacia **Registaro**, la **urbodomo**, la **bankoj**, la grandaj **magazenoj** kun interesaj montrofenestroj, teatroj, kinejoj, **muzeoj**, **universitato** kaj belaj placoj kun **monumentoj**.

En mia **trankvila vilaĝo** estas nur dometoj kun ĝardeno kaj diversaj **butikoj**: **apoteko**, **panejo**, **legomvendejo**. Ĉe placeto la infanoj **ludas** kaj la maljunuloj sidas kaj babilas.

VOCABULARIO

<i>Aero</i>	Aire	<i>Pezi</i>	Pesar, tener peso
<i>Amaso</i>	Multitud, montón	<i>Placo</i>	Plaza
<i>Ambaŭ</i>	Ambos	<i>Polico</i>	(la) policía
<i>Angulo</i>	Ángulo, esquina	<i>Pura</i>	Limpio
<i>Apoteko</i>	Botica, farmacia	<i>Purigi</i>	Limpiar
<i>Avenuo</i>	Avenida	<i>Radio</i>	Rayo, radio
<i>Biciklo</i>	Bicicleta	<i>Rapidi</i>	Apresurarse
<i>Broso</i>	Cepillo	<i>Regi</i>	Regir, gobernar
<i>Bruo</i>	Ruido	<i>Registaro</i>	Los gobernantes
<i>Butiko</i>	Tienda, negocio	<i>Ronda</i>	Redondo
<i>Devi</i>	Deber, tener que	<i>Seka</i>	Seco
<i>Fermi</i>	Cerrar	<i>Skandalo</i>	Escándalo
<i>Flanko</i>	Lado, flanko	<i>Sonorilo</i>	Campana
<i>Fojo</i>	Vez	<i>Stratangulo</i>	Esquina de calle
<i>Gvidi</i>	Guiar	<i>Strato</i>	Calle
<i>Kontenta</i>	Contento	<i>Subita</i>	Súbito
<i>Kredi</i>	Creer	<i>Ŝarĝi</i>	Cargar
<i>Laca</i>	Cansado	<i>Tamen</i>	Sin embargo
<i>Legomo</i>	Legumbre	<i>Teni</i>	Tener
<i>Magazeno</i>	Negocio grande	<i>Trafiko</i>	Tráfico
<i>Matura</i>	Maduro	<i>Trajno</i>	Tren
<i>Montrofenestro</i>	Escaparate	<i>Tramo</i>	Tranvía
<i>Monumento</i>	Monumento	<i>Trotuaro</i>	Acera
<i>Motorciklo</i>	Motocicleta	<i>Tunelo</i>	Túnel
<i>Muzeo</i>	Museo	<i>Ungo</i>	Garra, uña
<i>Nacio</i>	Nación	<i>Urbodomo</i>	Ayuntamiento (casa)
<i>Naturo</i>	Naturaleza	<i>Vico</i>	Fila, hilera
<i>Ombro</i>	Sombra	<i>Vilaĝo</i>	Aldea, villorrio
<i>Palaco</i>	Palacio		

LA INSTRUISTO PAROLAS

-IG tiene el sentido de tornar, nacer, causar, poner en el estado expresado en la raíz. Los verbos formados por *igi* corresponden a los castellanos terminados en -ificar: *ŝtono* - piedra, *ŝtonigi* - petrificar, *vitrigi* - vitrificar, *simpligi* - simplificar, *blankigi* - blanquear, *nigrigi* - ennegrecer, *sciigi* - hacer saber, *sekigi* - secar, *dormigi* - hacer dormir, adormecer. Todos los verbos formados con *-igi* son transitivos: exigen acusativo.

Igi usado como verbo tiene el mismo significado: hacer, tornar, inducir: *Mi igis lin labori* (= *mi laborigis lin*) - yo le hice trabajar.

Naturalmente también se forman sustantivos, adjetivos y adverbios con *-ig*: *simpligo* - simplificación, *kuraĝiga* - que da coraje, alentador, *kuraĝige* - alentadoramente, en forma alentadora.

-IĜI tiene el sentido de hacerse, volverse, pasar a otro estado; *ruĝiĝi* - enrojarse, sonrojarse, *sekiĝi* - secarse, *riĉiĝi* - enriquecerse (volverse rico), *leviĝi* - levantarse, *kuŝiĝi* - acostarse, *la folioj flaviĝas*, *sekiĝas kaj falas* - las hojas se vuelven amarillas, se secan y caen.

El verbo **iĝi** tiene el mismo valor: *sekiĝi (iĝi seka)*, *troviĝas* se encuentra, hallarse, *fariĝas (= iĝas)* = se hace, se vuelve. *Sidi* - estar sentado, *sidiĝi* - sentarse, tomar asiento.

PRO, a causa de, por. *Pro tio* - por eso, *li ne venis pro la pluvo* - él no vino a causa de la lluvia.

AŬTO, **KINO** son apócope (palabras que se han acortado perdiendo una o más sílabas finales, como en español bici = bicicleta, tele = televisor, etc.): *aŭto* = *aŭtomobilo*; *kino* = *kinematografo*. *Kinejo* es un cine; *kino* es el cine, el arte cinematográfico.

EJERCICIOS DE LA LECCIÓN 14

COMENTARIOS PREVIOS

En esta lección aparecen los sufijos *ig* e *iĝ*:

El sufijo *ig* significa "hacer, volver, hacer que, convertir en". Ejemplos:

<i>bela</i>	bello-a	<i>beligi</i>	embellecer, hacer bello
<i>bona</i>	bueno-a	<i>malbonigi</i>	estropear, hacer malo
<i>plena</i>	lleno-a	<i>plenigi / malplenigi</i>	llenar / vaciar
<i>varma</i>	caliente	<i>varmigi / malvarmigi</i>	calentar / enfriar
<i>morto</i>	muerte	<i>mortigi</i>	matar
<i>dormi</i>	dormir	<i>dormigi</i>	adormecer
<i>forta</i>	fuerte	<i>fortigi</i>	fortalecer
<i>poŝto</i>	correo	<i>enpoŝtiĝi</i>	echar al correo

Los verbos formados con este sufijo son transitivos y por lo tanto exigen el acusativo (recuerda: terminación *n*) Ejemplos:

<i>Mi beligis la ĉambron</i>	Yo embellecí la habitación
<i>Petro malbonigis la feston</i>	Pedro estropeó la fiesta
<i>Li plenigis la botelon</i>	Él llenó la botella
<i>La patrino varmigis akvon por lavi sian filon</i>	La madre calentó agua para lavar a su hijo
<i>La polico mortigis la ŝteliston</i>	El policía mató al ladrón
<i>La patrino enlitigis kaj dormigis sian filon</i>	La madre acostó y adormeció a su hijo
<i>Li fortigis sian sanecon, per fizikaj ekzercoj</i>	El fortaleció su salud con ejercicios físicos
<i>Mi enpoŝtigis la leteron</i>	Eché al correo la carta

El sufijo *iĝ* significa "hacerse, volverse". Ejemplos:

<i>bela</i>	bello-a	<i>beliĝi</i>	embellecerse, hacerse bello
<i>trankvila</i>	tranquilo-a	<i>trankviliĝi</i>	tranquilizarse
<i>riĉa</i>	rico-a	<i>riĉiĝi</i>	hacerse rico, enriquecerse
<i>sidi</i>	estar sentado	<i>sidiĝi</i>	sentarse

Observa en estas frases la diferencia de ambos sufijos:

<i>Mi enlitigis mian filon kaj poste mi enlitiĝis</i>	Acosté a mi hijo y luego me acosté
<i>La infano malpurigis siajn ŝuojn</i>	El niño ensució sus zapatos
<i>Miaj ŝuoj malpuriĝis pro la pluvo</i>	Mis zapatos se ensuciaron con la lluvia

EJERCICIOS

1- Traducir:

1. La lluvia caía tan fuertemente que me mojé totalmente.
2. Pero luego me sequé con los rayos de sol.
3. ¿Puede una enfermedad envejecer a alguien?
4. Cuando leo de noche, mis ojos se cierran y me duermo.
5. La madre acuesta a sus niños y los duerme.
6. ¿Por dónde van los trenes subterráneos? Van bajo las calles.
7. ¿Dónde se encuentran los edificios más importantes de la ciudad? En el centro de la ciudad.
8. Cuando paseo, me gusta ver los escaparates de las tiendas.
9. A las mujeres les gusta embellecer sus uñas.
10. Debido a la lluvia me ensució los zapatos.

2- Responder las siguientes preguntas:

1. *Je kioma horo vi ellitiĝas matene?*
2. *Ĉu vi haltigas la sonorilon de la vekhorloĝo kiam ĝi sonoras matene?*
3. *Per kio vi purigas viajn dentojn?*
4. *Ĉu vi memoras kiam vi fariĝis lernanto(ino) de Esperanto?*
5. *Je kioma horo vi endormiĝas?*
6. *Kion vi pli ŝatas? Ĉu la grandajn urbojn aŭ la trankvilajn vilaĝojn?*
7. *Diru ion, kion vi povas trovi en la urbocentro.*

8. *Ĉu vi scias ke la fruktoj kaj legomoj estas sanigaj?*

9. *Ĉu vi senvestiĝas kiam vi enlitiĝas por dormi?*

10. *Kial virinoj ŝatas ruĝigi siajn lipojn?*

3- Vocabulario:

1. *Sciigi*

3. *Varmigi*

5. *Klarigi*

7. *Sekigi*

9. *Blankigi*

2. *Enlitiĝi*

4. *Ruĝigi*

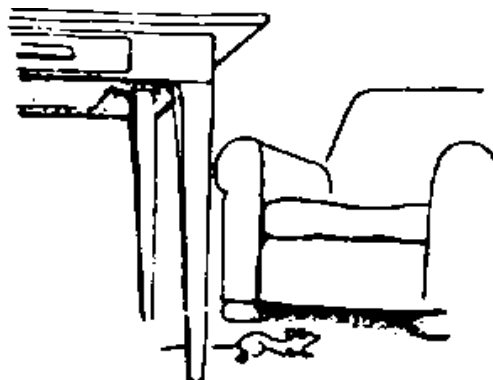
6. *Fariĝi*

8. *Saniĝi*

10. *Ellitiĝi*

15a LECIONO

La tablo nun estas malplena. La familio jam tagmanĝis. Post la manĝo restas **paneroj** (pecetoj da pano). La paneroj kuŝas sub la tablo. Muso kuretas sub la tablo kaj manĝas la panerojn. Ĝi kuras de unu **parto** al alia kaj manĝetas. Subite nigra kato venas. La museto tuj kuregas → sub la **sofon**. Kaj nun ĝi trankvile kuras sub la sofo, ĉar ĝia nigra malamiko tie ne povas **kapti** ĝin.

Observu!

Kie kuretis la muso por manĝi la restaĵojn? SUB LA TABLO

Kien kuregis la muso kiam venis la kato? SUB → LA SOFON

La litero **n** montras ankaŭ la **direkton**, la **celon** de movo.

La kato postkuras la muson, la muso kuras → en sian truon.

La celo de la kato estas la muso, la celo de la muso estas la truo.

Kie vi estis hieraŭ?

Mi estis hejme. Mi estis tie.

Kien vi iras hodiaŭ?

Mi iras hejmen. Mi iras tien.

Kien vi iras hodiaŭ matene? Kien vi iros morgaŭ vespere?

Fraŭlino, ĉu vi kuras sub la sofon aŭ vi saltas sur la sofon se vi vidas muŝon?

La **muŝo** (la muŝo, ne la muso) rondflugas tra la ĉambro kaj jen ĝi falas...

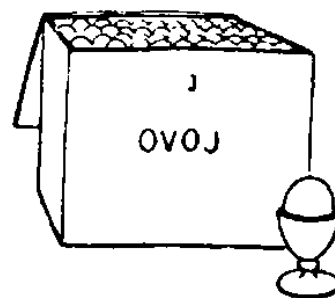
Kien? **Ĝuste** en la **supujon**!

Kio estas en la supujo? Supo, **kompreneble**.

Kaj en la sukerujo, en la **salujo**, en la **inkujo** kio estas?

Kie vi havas la monon? Ĉu en la supujo?

En la ovujo estas centoj da ovoj, sed en la **ovingo** estas nur parto de unu ovo.

En la skatolo estas **cigaroj**. Ĝi estas ligna cigarujo. La cigarujo. La cigarujo **enhavas** dek cigarojn, sed la **cigaringo entenas** nur parton de unu cigaro.

La pomojn metu en → tiun malplenan ujon.
Por mia bona tranĉilo mi aĉetis ledan ingon.
Ĉu vi ŝatas la birdojn? Jen **disĵetu** tiujn panerojn por ke ili manĝu.
Dum la festo li disĵetis **plenmanon** da **moneroj** al infanoj.
Sed **antaŭ ol ni disiru** mi volas paroli al vi pri mia nova domo.

LA DOMO

Ĉu vi deziras vidi mian novan hejmon? Ĝi estas negranda domo, sed **sufiĉe komforta**.
Jen la ĝardeneto kun kelkaj **plantoj** kaj citronarbo.
Ĉi tiu estas la dormoĉambro de miaj filoj. Ĉiu havas sian **ŝrankon** por la vestaĵoj. En la banĉambro estas lavujo kaj banujo kun varma kaj malvarma akvo.
Jen al saloneto kun la piano kaj la televidaparato. Sur la **planko** kuŝas dika tapiŝo, kaj de la **plafono** pendas moderna **lampo**. Ĉe la fenestroj pendas silkaj **kurtenoj**.
Tiu ĉi **ŝtuparo** kondukas al la supra etaĝo, kie loĝas **kuracisto**. La maljuna doktoro **meritas** mian respekton kaj admiron. Li estas **respektinda** kaj admirinda persono.
Hm, bonaodoro! Ĝi venas el la kuirejo. Sur la kuirforno estas plenaj kaseroloj. En la bakforno eble estas **rostaĵo** aŭ kuko.
Ĉu vi jam foriras? Ĉu vi deziras tagmanĝi kun ni?
Ne dankon, mi bedaŭras, sed hodiaŭ ne; baldaŭ mi **revenos**. Ĝis revido.
Kio estas en mia nova hejmo?
Ĉu vi havas ĝardenon en via hejmo?
Kio estas en via dormoĉambro?
Ĉu vi povas marŝi sur la plafono?
Ĉu vi estas bona kuiristo (bona kuiristino)?
Ĉu vi ŝatas lavi kaserolojn?
Kie loĝas la maljuna doktoro? Kia homo li estas?

SENFINA RAKONTO

Malfrue en la nokto viro sidas sola sur benko de placo.
Policisto **alproksimiĝas** kaj demandas al li:
– Kion vi faras ĉi tie? Kial vi ne iras hejmen?
– Ĉar mia edzino estas **kolera**.
– Kial via edzino estas kolera?
– Ĉar mi ne iras hejmen.
Kion faris la viro?

Kiu alproksimiĝas?
 Kie li sidis?
 Kien li ne volas iri?
 Kion faras via edzino kiam vi malfrue revenas hejmen?
 Ĝis revido, amiko!
 Legu kaj relegu la lecionojn!

VOCABULARIO

<i>Alproksimiĝi</i>	Acercarse, aproximarse	<i>Marŝi</i>	Caminar, marchar
<i>Aperi</i>	Aparecer	<i>Meriti</i>	Merecer
<i>Celi</i>	Tender a	<i>Muso</i>	Ratón
<i>Celo</i>	Objetivo, fin	<i>Muŝo</i>	Mosca
<i>Cigaro</i>	Cigarro	<i>Peceto</i>	Trozo
<i>Citronarbo</i>	Limonero	<i>Plafono</i>	Cielorraso, techo
<i>Disĵeti</i>	Arrojar a todos lados	<i>Planko</i>	Piso de habitación
<i>Edzo</i>	Esposo	<i>Planto</i>	Planta
<i>Forno</i>	Cocina, hornillo	<i>Rakonto</i>	Relato
<i>Frue</i>	Temprano	<i>Respekto</i>	Respeto
<i>Ĝusta</i>	Justo, exacto	<i>Rosti</i>	Asar
<i>Inko</i>	Tinta	<i>Salo</i>	Sal
<i>Kapti</i>	Atrapar	<i>Senfina</i>	Sin fin
<i>Kaserolo</i>	Cacerola	<i>Sofo</i>	Sofá
<i>Koleri</i>	Encolerizarse	<i>Sufiĉa</i>	Suficiente
<i>Kuiri</i>	Cocinar	<i>Ŝranko</i>	Armario
<i>Kuraci</i>	Curar enfermos	<i>Ŝtuparo</i>	Escalera
<i>Kurteno</i>	Cortina	<i>Ŝtupo</i>	Escalón
<i>Ligna</i>	De madera	<i>Tapiŝo</i>	Tapiz, alfombra
<i>Litero</i>	Letra del alfabeto	<i>Ujo</i>	Recipiente

LA INSTRUISTO PAROLAS

ACUSATIVO DE DIRECCIÓN. Del mismo modo que en “Juan corre a Pedro”, Pedro representa el fin, el objetivo de la acción, en “Juan corre a Montevideo”, Montevideo representa también el fin de la acción, de un movimiento.

Así diremos en Esperanto: *Johano postkuras Petron* y *Johano kuras Montevideon*.

Este acusativo de dirección es muy útil, porque nos permite distinguir el movimiento con traslación del movimiento sin traslación:

La hundo kuras en la ĝardeno - el perro corre en el jardín (estando dentro de él). *La hundo kuras en la ĝardenon* (entra corriendo en el jardín desde afuera). *La muso kuretas sub la tablo* - el ratón corretea bajo la mesa. *De sub la tablo la muso kuras sub la sofono* - de debajo de la mesa el ratón corre (hacia) debajo del sofá.

KIE - donde, *kien* - adonde, *tie* - alla, allí, *tien* - hacia allá, hacia donde.

El adverbio de lugar puede tomar la n del acusativo de dirección: *hejme* - en casa, *hejmen* - a casa, *supre* - arriba, *supren* - hacia arriba, *antaŭe* - adelante, *antaŭen* - hacia delante. *Ĉiam antaŭen!* - ¡Siempre adelante!

-UJ da la idea general de recipiente, de continente: *supujo* - sopera, *monujo* - billetera, *monerujo* - monedero. *Laktujo estas ujo por lakto* - lechera es un recipiente para leche.

(Ver nota en la lección complementaria).

DIS - es prefijo que denota dispersión: *disdoni* - distribuir (dar a varios), *dismeti* - distribuir (colocar en varios lugares), *disiri* - separarse (ir en varios lugares), *disiĝi* - separarse, *disigi* - separar. *La vojoj disiĝas* - los caminos se separan. *Miaj aĵoj dise kuŝis sur la planko* - mis cosas yacían desparramadas sobre el piso.

RE - señala la repetición: *relegi* - releer, *refari* - rehacer, *reveni* - volver, *redoni* - devolver (volver a dar). *Ĝis (la) revido* - hasta la vista! (hasta volvernos a ver).

-ING señala lo que contiene parcialmente algo: *ovingo* - huevera, *cigaringo* - boquilla (para cigarrillos), *kandelingo* - candelero. *Kandelingo estas ingo por kandelo* - *Ingo* da idea de vaina. *Sabringo* - vaina de sable.

-IND denota lo que es digno, que merece: *Fidinda* - fidedigno, fehaciente. *Vidinda pejzaĝo* - un paisaje digno de verse, *leginda libro* - un libro que merece ser leído, *respektinda* - respetable, *ridinda* - ridículo. *Respektinda persono estas persono inda je respekto*. *Indeco* - dignidad.

-ER. Este sufijo señala la partícula, el elemento constitutivo: *sablo* - arena, *sablero* - grano de arena, *fajro* - fuego, *fajrero* - chispa, *monero* - moneda (níquel), *panero* - migaja. *Panero estas ero da pano*. *Diserigi* - desmenuzar.

SEN - sin: *sen pano kaj sen mono* - sin pan y sin dinero. *"pli bona pano sen butero ol kuko sen libero"* - más vale (mejor) pan sin manteca (pan seco), que tortas sin libertad.

También esta preposición se usa como prefijo: *sengusta supo* - sopa insípida, *vesto de senmakula blankeco* - vestido de blancura inmaculada (*makulo* - mancha). *Senhoma vilaĝo* - aldea desierta (sin hombres).

Algunas expresiones:

Kompreneble (comprensiblemente) se usa como nuestro coloquial "naturalmente" o "se comprende".

Plenmano es un puñado (una mano llena). *Plenkulero* - una cucharada, *plenbuŝo* - una bocanada.

Por ke ili manĝu - para que ellos coman.

Antaŭ ol ni disiru - antes que nos separemos.

Enhavi - contener.

Enteni - contener asiendo, sujetando el contenido (*teni* - tener, asir; *havi* - poseer).

EJERCICIOS DE LA LECCIÓN 15

COMENTARIOS PREVIOS

1- Acusativo de dirección:

Después de una preposición el sustantivo no lleva la terminación *n* del acusativo (*post mi*: detrás o después de mí; *en la domo*: en la casa; *florj por Maria*: flores para María). Pero si queremos expresar la dirección de un movimiento, y la preposición (al contrario que *al*) no lo indica, entonces empleamos la terminación *n*, formando el acusativo llamado de dirección:

<i>Mi estas en la domo</i>	Estoy en la casa
<i>Mi iras en la domo</i>	Voy por el interior de la casa
<i>Mi iras al la domo</i>	Voy a (hacia) la casa
<i>Mi iras en la domon</i>	Voy al interior de la casa, voy adentro de la casa

2- Sufijo *uj*: significa "que contiene" y con él se forman nombres de:

Recipientes:

<i>salo</i>	sal	<i>salujo</i>	salero
<i>sukero</i>	azúcar	<i>sukerujo</i>	azucarero
<i>kafo</i>	café	<i>kafujo</i>	cafetera
<i>teo</i>	té	<i>teujo</i>	tetera

Plantas y árboles frutales:

<i>piro</i>	pera	<i>pirujo</i>	peral
<i>pomo</i>	manzana	<i>pomujo</i>	manzano
<i>figo</i>	higo	<i>figujo</i>	higuera

Normalmente, para evitar posibles confusiones con los recipientes, se prefiere usar la palabra *arbo*: *pirarbo*, *pomarbo*, *figarbo*, *kafarbo* = cafeto, etc.

Países:

<i>hispano</i>	español	<i>Hispanujo</i>	España
<i>franco</i>	francés	<i>Francujo</i>	Francia
<i>sviso</i>	suizo	<i>Svisujo</i>	Suiza

También se usa el sufijo *io* o se forma una palabra compuesta con raíz principal *lando* (*Hispanio*, *Francio*, *Svislando*).

EJERCICIOS

1- Traducir:

1. El lápiz está en la silla. Ponlo sobre la mesa.
2. Una escalera es un conjunto de escalones.
3. Cuando voy al parque me gusta arrojar migajas a los pajaritos.
4. ¿Volverás pronto? No, lo siento, no podré venir hasta las once.
5. ¿Dónde se puede ver tinta? En el tintero.
6. ¿Cuántos cigarros contiene una boquilla? Sólo un cigarro.
7. Cuando el ratón vió al gato, corrió a su agujero.
8. ¿A dónde vas tan rápido? Voy a casa.
9. ¿Vuelves a casa muy tarde por la noche?
10. Ayer estuve en la montaña. Era un paisaje digno de ver.
11. ¿Dónde metes tus vestidos? En el armario.
12. La mosca que volaba por la habitación cayó en la tetera.

2- Responder las siguientes preguntas:

1. *Ĉu Esperanto estas lerninda lingvo?*
2. *Kiu estas la ujo kien vi metas la salaton?*
3. *Kio restas sub la tablo post la manĝo?*
4. *Kion vi faras kiam vi vidas muson? Ĉu vi saltas sur la sofono aŭ vi restas tie?*
5. *Kiom da moneroj povas esti en unu plenmano?*
6. *Kiom da cigaroj entenas la cigarujo?*
7. *En kiu ujo de la banĉambro vi povas lavi vin?*
8. *Ĉu la malmoderna muziko estas aŭdinda?*
9. *Kiu besto kavas flugilojn? Ĉu la muso aŭ la muŝo?*

EJERCICIOS DE REPASO DE LAS LECCIONES 10 A 15

1- Traduku:

Pere de ĉi tiu unua ekzerco vi memoros pri la 14 sufiksoj kiujn ni lernis en la lecionoj 10a ĝis la 15a, kaj samtempe vi praktikos la laboron traduki. Ĉi tiuj sufiksoj kune kun tiuj jam lernitaj per aliaj lecionoj, helpos vin formi kaj koni multajn vortojn. Jen la sufiksoj:

1. - aĵ. La sufikso "aĵ" montras ion konkretan.

Fritaĵo, novaĵo, infanaĵo, sukeraĵo, legaĵo.

En la festo mi manĝis multe da sukeraĵo kaj drinkis tro da alkoholaĵo.

2. - an. La sufikso "an" montras partianon, membron de societo, loĝanto.

Kamparano, samideano, urbano, samlandano.

Ĉiuj loĝantoj de urbo estas urbanoj. Homoj kiuj kredas je Kristo estas kristanoj. La Klubo havas multajn klubanojn.

3. - ar. La sufikso "ar" montras grupon, kolekton da samspecaj personoj aŭ objektoj.

Vortaro, arbaro, bestaro, ŝiparo, Homaro.

Mia skribilaro konsistas el inkujo, plumoj kaj kraĵonoj.

4. - ebl. La sufikso "ebl" signifas oni povas esti.

Trinkebla, videbla, farebla, komprenebla, manĝebla.

Lerni esperanton estas farebla afero.

5. - ec. La sufikso "ec" signifas kvaliton.

Beleco, amikeco, frateco, fideleco, juneco.

La riĉeco de tiu homo estas granda, sed lia malsaĝo estas ankoraŭ pli granda.

6. - eg. La sufikso "eg" pligrandigas ideon.

Domego, varmega, ridegi, ploregi, altega.

Amazono estas riverego. 40 gradoj estas varmega temperaturo.

7. - em. La sufikso "em" signifas kutimas esti.

Ridema, plorema, vojaĝema, babilema, demandema.

La legemaj homoj emas legi multe.

8. - et. La sufikso "et" montras malgrandigon.

Beleta, dometo, rideti, varmeta, infaneto.

Mi aĉetis por la infanoj tableton kaj kelkajn seĝetojn.

9. - ig. La sufikso "ig" signifas fari, fari ke io estu farita.

Enlitigi, purigi, blankigi, beligi, sanigi.

Venigu la kuraciston ĉar li estas malsana.

10. - iĝ. La sufikso "iĝ" signifas *ŝanĝi sin, fariĝi unu mem.*

Fariĝi, malsekiĝi, ruĝiĝi, ellitiĝi, fermiĝi.

Kiam Zamenhof kreis la lingvon multaj homoj fariĝis esperantistoj.

11. - ind. La sufikso "ind" signifas *oni meritas esti.*

Lerninda, vidinda, aŭdinda, admirinda.

Andaluzio estas vidinda regiono.

12. - ing. La sufikso "ing" kovras parton de objekto.

Cigaringo, ovingo, plumingo.

Unu cigaringo povas enteni nur unu cigaron.

13. - uj. La sufikso "uj" kovras tutan objekton enfermitan, landon, arbon.

Banujo, salatujo, teujo, lavujo, inkujo.

Skatoleto en kiu oni tenas cigarojn estas cigarujo. En Germanujo loĝas la germanoj. La pirujo estas la arbo kiu donas al ni pirojn.

14. - ul. La sufikso "ul" montras personon, kiu estas karakterizata per la radikvorto.

Riĉulo, junulo, ulo, feliĉulo.

La riĉulo havas multe da mono.

2- Faru demandojn por ĉi tiuj respondoj:

1. *La vetero estos pluva morgaŭ.*

2. *Ĝi konsistas el 20 lecionoj.*

3. *Mi pli ŝatas la hundojn.*

4. *La dorso.*

5. *Oni faras infanaĵojn.*

6. *Ĉar mi ne havis tempon.*

7. *Ŝi vekas min nur unu fojon.*

8. *Per dentobroso.*

9. *Ĉi falis en la supujon.*

10. *Mi iras hejmen.*

3- Traduku ĉi tiujn frazojn al la Internacia Lingvo:

1. Eso que ves allí es un caserón.

2. ¿Te miras en el espejo antes de ir a tu trabajo?

3. ¿Por dónde respiras más fácilmente? ¿Por la nariz o por la boca?
4. Cuando mis ojos se cierran, entonces me duermo.
5. El libro estaba sobre la silla y Pedro lo puso sobre la mesa.
6. En invierno los días no son tan largos como las noches.
7. ¿Qué harías si mañana no trabajarías? Me iría al campo.
8. ¿Por qué no pudiste asistir a la fiesta? Me quedé en casa.
9. En la mano izquierda ella tiene un espejito redondo.
10. El gato no pudo capturar al ratón porque éste corrió hacia abajo del sofá.

4- Traduku ĉi tiujn ses proverbojn kaj uzu nur unu el ili por diri, per aliaj vortoj, kion ĝi signifas, kion ĝi volas diri.

1. *Pli bone iam ol neniam.*
2. *Inter diro kaj faro estas maro.*
3. *Antaŭe kion vi devas, poste kion vi volas.*
4. *Ofte mano forgesas, kion buŝo promesas.*
5. *Doni ovon por ricevi bovon.*
6. *Ne ĉio kio brilas estas oro.*

5- Traduku la vortojn:

1. Ropa ligera	6. Viajar	11. Inutil	16. Rayos de sol
2. Abrir	7. Piel	12. ¿Por qué?	17. Jugar
3. Días invernales	8. Inferior	13. Ocurred	18. Página
4. Ni	9. Ropa interior	14. Llegar	19. Llueve
5. Tanto como	10. A ambos lados	15. Sin	20. Creer

1. <i>Apude</i>	6. <i>Li mem</i>	11. <i>Mi bedaŭras</i>	16. <i>Manĝilaro</i>	21. <i>Celo</i>
2. <i>Pluva vetero</i>	7. <i>Demeti</i>	12. <i>Gustumi</i>	17. <i>Homamaso</i>	22. <i>Disĵeti</i>
3. <i>Sezono</i>	8. <i>Malantaŭ</i>	13. <i>Kulero</i>	18. <i>Baldaŭ</i>	23. <i>Relegi</i>
4. <i>Kelkfoje</i>	9. <i>Surmeti</i>	14. <i>Meti anoncon</i>	19. <i>Pro</i>	24. <i>Centoj da</i>
5. <i>Iom post iom</i>	10. <i>Mi razus</i>	15. <i>Tuj alporti</i>	20. <i>Bruo</i>	25. <i>Subite</i>

16a LECIONO

- Diru al mi, sinjoro; ĉu **vi** estas la instruisto?
- Ne, sinjoro, mi estas lernanto.
- Jes, vi estas persono kiu lernas, vi estas **lernanto**.

Antaŭ tri monatoj vi diris: "Mi lernos Esperanton", tiam vi estis lernonto.

Kaj post du aŭ tri monatoj vi diros: "Mi lernis Esperanton", tiam vi estos lerninto.

Ni ankaŭ povas diri: vi estas **lernanta homo**, vi estis **lernonta homo**, vi estos **lerninta homo**.

Tiel la persono kiu prezidas estas la prezidanto, la persono kiu amas estas amanto.

- Pardonu, sinjoro, sed ankoraŭ mi ne tute komprenas...
- La **participoj** ne estas malfacilaj.

Bonvolu, observi la jenajn ekzemplojn:

Petro estas homo tre **akurata**. Li ĉion faras en la ĝusta momento. Ĉiutage je la kvina horo, Petro trinkas tason da teo. Ni iru ĝis la kafejo, kie Petro **kutimas** trinki sian teon kaj observu.

Estas kvin antaŭ la kvina.

Sur la tablo estas taso kun kulereto, tekruĉo kaj sukerujo.

La teo estas en la tekruĉo (= teujo).

Petro trinkos la teon.

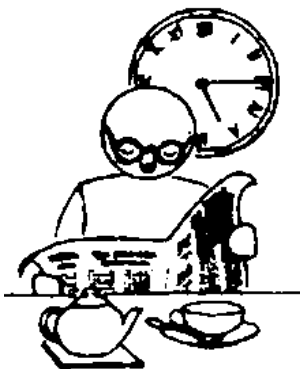
Petro ESTAS TRINKONTA la teon.

Estas ĝuste la kvina.

La teo estas en la taso. Petro trinkas ĝin.

Petro ESTAS TRINKANTA la teon.

Jam estas dek kvin post la kvina.

La taso estas malplena. Petro jam trinkis la teon.

Petro ESTAS TRINKINTA la teon.

Se morgaŭ ni denove observos Petron en la kafejo ni vidos, ke...

je la kvara kaj kvindek kvin, **li ESTOS TRINKONTA la teon.**

je la kvina, **li ESTOS TRINKANTA la teon.**

je la kvina kaj dek kvin, **li ESTOS TRINKINTA la teon.**

Sed hieraŭ mi ankaŭ estis en tiu kafejo kaj vidis, ke...

kvin minutoj antaŭ la kvina, **Petro** ESTIS TRINKONTA la teon.

je la kvina, **Petro** ESTIS TRINKANTA la teon.

je la kvina kaj dek kvin, **Petro** ESTIS TRINKINTA la teon.

Petro trinkas la teon kaj la teo estas trinkata.

Hieraŭ...

je la kvara kaj kvindek kvin, la teo ESTIS TRINKOTA de Petro.

je la kvina, la teo ESTIS TRINKATA de Petro.

je la kvina kaj dek kvin, la teo ESTIS TRINKITA de Petro.

Nun...

je la kvara kaj kvindek kvin, la teo ESTAS TRINKOTA de Petro.

je la kvina, la teo ESTAS TRINKATA de Petro.

je la kvina kaj dek kvin, la teo ESTAS TRINKITA de Petro.

Kaj morgaŭ...

je la kvara kaj kvindek kvin, la teo ESTOS TRINKOTA de Petro.

ĝuste je la kvina, la teo ESTOS TRINKATA de Petro.

je la kvina kaj dek kvin, la teo ESTOS TRINKITA de Petro.

La **trinkota** teo estas ankoraŭ en la teujo.

La **trinkata** teo estas en la taso.

La **trinkita** teo ne plu estas en la taso; ĝi estas en la stomako de Petro (la trinkinto).

Ĉu je la 5-a Petro estas trinkinta la teon?

Ĉu je la 6-a la teo estas ankoraŭ trinkota de Petro?

El kio estas faritaj viaj ŝuoj?

Lernonto aĉetas libron.

Lernanto uzas libron.

Lerninto metas la libron en la bibliotekon kaj portas sur la brusto la verdan stelon.

Amonto rigardas la fraŭlinon, esperas.

Amanto razas sin ĉiutage, skribas **parfumitajn** leterojn kaj vidas ĉion **rozkolora**.

Aminto ĵetas leterojn kaj **portretojn** en la fajron.

LERNANTO RAKONTAS...

Hieraŭ mi estis sidanta antaŭ mia skribotablo. Mi jam estis lerninta la 15an lecionon de mia lernolibro kaj estis skribanta **leteron** al mia frato, kiam Petro eniris en la ĉambron.

- Kiel vi fartas? - Li diris -. La vetero estas agrabla. Ĉu vi volas promeni kun mi tra la parko?
- Jes, kial ne? La leteron mi skribos vespere - mi respondis.

Mi surmetis mian jakon kaj ni foriris kune.

Dum ni estis marŝantaj sur la strato li klarigis al mi la **koncerton**, kiun ni estos aŭskultontaj. Tiu koncerto jam estis **ludita** en la pasinta dimanĉo, sed pro la **sukceso** ĝi estos ripetata (reludata) hodiaŭ.

En la parko ni vidis la statuon de Mendoza, la **fondinto** de Buenos Aires.

En aliaj urboj estas monumentoj al Zamenhof, la **kreinto** de Esperanto.

Multaj promenantoj **ĝuis** la belan veteron.

En la koncertejo jam multaj ĉeestantoj sidis. La ludontaj muzikistoj estis jam kun siaj instrumentoj.

Dum la koncerto la aŭskultantoj silentis.

Kiam ni revenis hejmen la suno estis malaperanta ĉe la horizonto.

Kaj ĉu mi diru al vi sekreton? La leteron, kiun mi estis skribonta al mia frato mi ne skribis; ĝi estas ankoraŭ skribota.

Kion mi estis faranta, kiam venis Petro? Kion diris Petro dum ni estis marŝantaj?

Kien ni iris? Kion ni vidis tie?

Kiu estis Mendoza? Kiu estis Zamenhof?

Kiu sidis en la koncertejo? Kion faras la aŭskultantoj?

Nun vi povas kompreni la signifon de la vorto Esperanto. D-ro Zamenhof ne subskribis sian unuan libron per sia nomo, sed per **pseŭdonomo** "D-ro Esperanto", **t.e.** (tio estas), la doktoro kiu esperas, kiu havas esperon.

VOCABULARIO

<i>Akurata</i>	Puntual	<i>Mi petas</i>	Le ruego, por favor
<i>Bonvolu</i>	Haga usted el favor de	<i>Pardonu</i>	Usted perdone
<i>Ekzemplo</i>	Ejemplo	<i>Parfumo</i>	Perfume
<i>Fondi</i>	Fundar	<i>Peti</i>	Pedir, rogar
<i>Ĝui</i>	Disfrutar, gozar	<i>Portreto</i>	Retrato
<i>Jena</i>	La presente, siguiente	<i>Prezidi</i>	Presidir
<i>Klarigi</i>	Aclarar, explicar	<i>Rakonti</i>	Narrar, contar
<i>Koncerto</i>	Concierto	<i>Subskribi</i>	Firmar
<i>Krei</i>	Crear	<i>Sukcesi</i>	Tener éxito
<i>Kune</i>	Conjuntamente, juntos	<i>T. E. (tio estas)</i>	Esto es, es decir
<i>Kutimi</i>	Tener la costumbre de	<i>Tekruĉo</i>	Tetera
<i>Letero</i>	Carta		

LA INSTRUISTO PAROLAS

PARTICIOPIO ACTIVO - ANTA, INTA, ONTA.

En castellano el participio ("participa" del verbo y del adjetivo) es un adjetivo. En Esperanto, el participio podrá ser adjetivo, sustantivo o adverbio. Pero a pesar de ser mayores en Esperanto las posibilidades del participio, éste es mucho más simple que en cualquier lengua nacional.

El modo que sigue sirve para todos los verbos:

Mi parolas - Yo hablo

Mi parolis - Yo hablé

Mi parolos - Yo hablaré

Mi estas parolanta - Yo estoy hablando

Mi estis parolanta - Yo estaba hablando

Mi estos parolanta - Yo estaré hablando

Mi estas parolinta - Yo he hablado

Mi estis parolinta - Yo había hablado

Mi estos parolinta - Yo habré hablado

Mi estas parolonta - Yo he de hablar, yo estoy por hablar

Mi estis parolonta - Yo hube de hablar, yo estaba por hablar

Mi estos parolonta - Yo habré de hablar, yo estaré por hablar

En castellano usamos las formas compuestas a menudo sin verdadera necesidad: ¿Qué está haciendo usted? En lugar del simple: ¿Qué hace usted? En Esperanto preguntamos *Kion vi faras?* Y no *Kion vi estas faranta?*, es decir, que no se usarán las formas compuestas más que cuando sea necesario; cuando sea preciso relacionar dos hechos en el tiempo.

Compare:

Cuando yo entré él estaba comiendo - *Kiam mi eniris li estis manĝanta*

Cuando yo entré él estaba por comer - *Kiam mi eniris li estis manĝonta*

Cuando yo entré él había comido - *Kiam mi eniris li estis manĝinta*

Lo mismo es para los otros tiempos:

Yo cantaré mañana - *Mi kantos morgaŭ.*

Yo estaré cantando cuando entre Pedro - *Mi estos kantanta kiam Petro eniros.*

El participio sustantivo también puede usarse en los distintos tiempos. La frase: "Él es el constructor" puede ser, según los casos:

Li estas la konstruanto - el que construye

Li estas la konstruinto - el que construyó

Li estas la konstruonto - el que construirá

Saluton, Cezaro, la mortontoj vin salutas.

PARTICIPIO PASIVO - ATA, ITA, OTA.

Es el que indica que una persona o cosa sufre la acción del verbo: carta escrita, pan comido, hombre castigado.

En Esperanto el participio pasivo se forma con las terminaciones *ata* - *ita* - *ota*.

La domo estas konstruata - la casa es (está siendo) construida

La domo estas konstruita - la casa ha sido construida

La domo estas konstruota - la casa está por ser construida

La domo estis konstruata - la casa era construida

La domo estis konstruita - la casa había sido construida

La domo estis konstruota - la casa estaba por ser construida

La domo estos konstruata - la casa será construida

La domo estos konstruita - la casa habrá sido construida

La domo estos konstruota - la casa estará por ser construida

Nótese que los participios pasivos se usan en Esperanto con una mayor precisión que en cualquier lengua nacional:

Konstruota domo es una casa por construirse (*-ota*), de la cual tenemos solo los planos. *Konstruata domo*, es una casa que se está construyendo (*-ata*), y *Konstruita domo*, es una casa ya construida, terminada (*-ita*). *Domo konstruata el brikoj* es una casa que se está construyendo con ladrillos. *Domo konstruita el brikoj* es una casa (ya) construida con ladrillos.

Y con esto ya hemos visto las 12 formas del verbo con que el Esperanto reemplaza con ventaja las miles de formas que el español necesita.

Ludi es jugar (*ludilo* - juguete). Pero lo mismo que en inglés y francés, este verbo significa, además, interpretar un papel teatral - *ludi teatran rolon*, y tocar un instrumento - *ludi pianon*.

EJERCICIOS DE LA LECCIÓN 16

1- Traducir:

Mia onklino estas tre malsana kaj la kuracisto estas jam perdinta ĉian esperon pri ŝia resaniĝo. Ankoraŭ ŝi ne estas mortinta, kvankam jam hieraŭ vespere ni forte timis, ke eble matene ŝi estos mortinta. Oni diras, ke jam antaŭ kelkaj semajnoj ŝi estis farinta sian testamenton, ĉar ŝi estis dirinta tion al mia patrino.

Mi estis ĝuste manĝanta, kiam venis mia bona amiko. "Ho, ĉiam vi estas manĝanta, kiam mi vin vizitas!" li diris ŝerce. "Sed la venontan fojon mi venos je alia tempo, kaj tiam vi certe ne estos manĝanta. Pardonu do, ke mi ĉiam malhelpas vian tagmanĝon!"

Tiu domaĉo, kiun vi tie vidas kaj kiu estas tute disfalonta, estis en la sama stato jam antaŭ tridek jaroj. Jam tiam ĝi estis disfalonta, kiam mi estis malgranda knabo, kaj eble ĝi estos en la sama stato ankoraŭ post dudek jaroj kaj eĉ tiam ankoraŭ estos disfalonta sed ne disfalinta.

Durante dos meses el criminal fue buscado, pero él supo esconderse tan bien que incluso aún ahora él es buscado, y posiblemente dentro de dos meses él aún será buscado.

El temía que pronto su dinero había de ser agotado, pero súbitamente él recibió una gran suma y aún ahora su dinero no está agotado. El dijo que una vez hubo un tiempo en que su dinero estuvo ya casi agotado.

Ya en el último año el camino había de ser reparado pero la oficina concerniente funciona tan lentamente que incluso ahora no se empezó el trabajo y aún el camino está por reparar (ha de ser reparado). Hay personas que temen que incluso el año próximo el camino no habrá sido reparado, sino que estará por reparar.

17a LECIONO

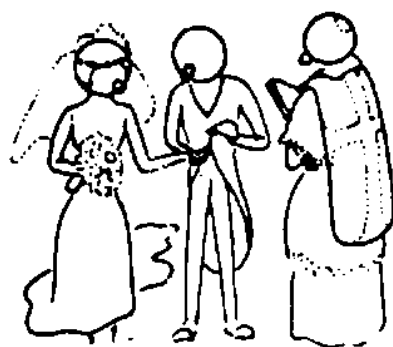
Vi jam konas la historion: "Petro amas Marian kaj Maria amas Petron"

Ili amas **unu la alian**. Ili amas sin reciproke.

Petro iris ĉe **juveliston** kaj aĉetis du **orajn** ringojn (= ringoj el oro), kaj petro fariĝis **fianĉo** kaj Maria fariĝis fianĉino. Ili **gefianĉiĝis** (ge = li + ŝi).

La gefianĉoj estas **strangaj** homoj kaj ili **agas** strange.

Fianĉo iras ĉiam elegante vestita kaj **zorge** kombita kaj razita, kaj faras multajn **donacojn** al sia fianĉino - florojn, bombonojn, juvelojn - kaj ofte **invitas** ŝin al kinejo aŭ teatro. Kaj ĝuste tion ankaŭ faras Petro.

Bedaŭrinde ofte ankaŭ venas la patrino aŭ la frateto de Maria. La patrino malŝatas la plenajn aŭtobusojn kaj preferas veturi per **taksioj** (= taksiaŭtoj) kaj la frateto ĉiam **elektas** la plej karajn **glaciaĵojn**.

Maria ankaŭ faras donacojn al Petro. Ŝi faras stranga-kolorajn kravatojn por sia amato. Sed ili estas feliĉaj kaj ŝatas promeni kun la mano en la mano sub la luno, aŭ **prefere** sen luno...

En unu bela tago Petro kaj Maria staris antaŭ la **pastro** kaj fariĝis **edzo** kaj **edzino**. Ili fariĝis geedzoj (= geedziĝis).

La patrino de Maria estas nun la **bopatrino** de Petro, kaj la kara frateto nun fariĝas la **bofrato** de Petro.

Post kelke da tempo la **cikonio** faris viziton al la hejmo de Petro. Nun la gepatroj de Petro kaj Maria fariĝis **avoj**, ĉar ili havas novan **nepon**. Kaj la frato de Petro nun estas lia **onklo**. La juna Petreto estas lia **nevo**. Kaj la filoj de la frato de Petro estas kontentaj, ĉar ili ricevis tute novan **kuzon**.

Ho, la familio!

Sed ne nur la homoj geedziĝas, ankaŭ la bestoj tion faras. La koko havas multajn edzinojn. Sed ĝi estas feliĉa, ĉar ili jam estas vestitaj de la naturo mem.

La filojn de la koko ni nomas la **kokidoj**.

Juna ĉevalo estas ĉevalido. La rondetaj rozkoloraj **idoj** de la porko estas la porkidoj.

Vi memoras ke mi estis skribonta leteron al mia frato kiam envenis Petro.

La leteron mi skribis kaj **sendis** en la posta tago.

La skribitan leteron mi metis en **koverton** (= mi enkovertigis), skribis la **adreson**, **gluis** la **poŝtmarkojn** sur la koverton kaj fermis la koverton.

Mi iris al la poŝtoŝeĵejo (= poŝtejo) kaj metis la leteron en **leterkeston** (= mi enpoŝtigis la leteron). Kaj nun mi atendas la respondon.

Leterportisto disportas la leterojn.

Kion mi faris per la skribita letero?

Ĉu vi ŝatas ricevi leterojn de viaj amikoj?

Ĉu vi akurate respondas?

Ĉu vi kolektas poŝtmarkojn?

Ĉu vi estas filatelisto?

2-AKTA DRAMO

-kun epilogo -

1-a akto

S-ro direktoro sidas sur komforta seĝo antaŭ sia skribotablo. En la ĉambro estas nur unu seĝo, tamen la **ĉarma**, blonda oficistino ankaŭ sidas kaj skribas.

La direktoro estas feliĉa.

2-a akto

La edzino de la direktoro eniras. Ŝi estas nek ĉarma nek blonda; ŝi estas furioza.

La fraŭlino ne **plu** sidas.

La direktoro ne **plu** estas feliĉa.

Epilogo - laŭ via plaĉo.

Kio okazos poste, morgaŭ?

Morgaŭ la edzino batos la edzon.

Morgaŭ la direktoro **maldungos** la oficistinon. (Ĉu tio estus **justa**?).

Morgaŭ la sinjoro aĉetos belan juvelon por la edzino.

Kiu fino estas ĝusta, laŭ via opinio?

Ĉu vi havas fantazion?

Ĉu vi plaĉis la vi la dramo?

Kion vi **estus farinta** en simila kazo?

Ĉu vi estus forkurinta?

Verku alian epilagon.

VOCABULARIO

Adreso	Dirección, domicilio	Kolekti	Coleccionar, reunir
Akto	Acto (teatral)	Koverto	Sobre
Apogi	Apoyar	Kuzo	Primo
Avo	Abuelo	Leterkesto	Buzón para cartas
Cikonio	Cigüeña	Maldungi	Despedir de un empleo
Ĉarma	Encantador	Nepo	Nieto
Donaci	Regalar, donar	Nevo	Sobrino
Dungi	Emplear	Onklo	Tío
Edzo	Esposo	Oro	Oro
Elekti	Elegir	Pastro	Sacerdote
Fianĉo	Novio	Poŝtmarko	Sello postal
Glaciaĵo	Helado (cosa de helado)	Poŝto	Correo
Glacio	Hielo	Preferi	Preferir
Gluo	Cola de pegar	Reciproka	Recíproco
Inviti	Invitar	Ringo	Anillo
Justa	Justo	Sendi	Enviar
Juvelo	Joya	Simila	Similar
Kesto	Caja, cajón	Stranga	Extraño, no común

LA INSTRUISTO PAROLAS

ILI AMAS UNU LA ALIAN = ILI AMAS SIN RECIPROKE.

Cuando la acción es recíproca o mutua se usan estas formas.

El sentido de "él se hirió" es claro, pero "ellos se hirieron" puede significar que cada uno de ellos se hirió (en un accidente), o que se hirieron entre sí, recíprocamente (en un combate). Para evitar esta ambigüedad es por lo que diremos en Esperanto: *ili sin vundis en akcidento* (= *ĉiu el ili sin vundis* - cada uno de ellos se hirió) y *ili sin vundis reciproke* o *ili vundis unu la alian* - se hirieron mutuamente.

Sólo como licencia poética podrá encontrarse: *La dentoj mordas la langon, tamen ambaŭ sin amas* - los dientes muerden la lengua, y sin embargo se aman.

KION VI ESTUS FARINTA? ¿Qué habría hecho usted?

GE - este prefijo tiene la virtud de reunir a los dos sexos: *miaj gepatroj* - mis padres (= mi padre y mi madre), *lernejo por geinfanoj* (= *geinfanma lernejo*) - escuela mixta (para niños y niñas), *ili geedziĝis* - ellos se casaron (se hicieron esposo y esposa).

BO - este prefijo indica el parentesco político, resultante del matrimonio- *Bopatrino* - suegra, *bofilo* - yerno, *bofrato* - cuñado, *boparencoj* - parientes políticos.

ID es sufijo que señala el descendiente, el cachorro, el pichón: *koko* - gallo, *kokido* - pollo, *porkido* - lechón, *Izraelido* - israelita (descendiente de Israel). *Ido* es hijo, descendiente. *Johano loĝas tie kun sia vasta idaro* - Juan vive allí con su vasta prole.

LAŬ - según, conforme con: *agu laŭ via plaĉo* - abre según su gusto. *Laŭ mia horloĝo estas la oka* - según mi reloj son las ocho. *Mi marŝis laŭlonge de la fervojo* - yo caminé a lo largo del ferrocarril, *laŭlarĝe* - a lo ancho.

PLU - más - con sentido de duración en tiempo o espacio: *mi ne laboras plu* - yo no trabajo más, *kion plu vi scias?* - ¿qué más sabe? *Trinku unu pluan taseton* - beba una tacita más. *Kaj tiel plu* (= *ktp*) - y así más (= etcétera).

ŜATI - PLAĈI. Ya conocemos bien el verbo *ŝati*. Es verbo transitivo y señala nuestro gusto personal, subjetivo. *Tiu domo estas plaĉa sed mi ne ŝatas ĝin* - esa casa es agradable (= placentera) pero a mi no me gusta.

PLAĈI es verbo intransitivo y significa agradar, ser agradable en su cualidad placentera: *tio plaĉas al mi* - eso me gusta (me agrada). *Plaĉa muziko* - música placentera. *Kiel plaĉas al vi la ĝardeno?* - ¿Cómo encuentra el jardín?

VERKI es componer o escribir obras literarias, musicales, etc.: *verki libron* - escribir (componer) un libro, *verkisto* - un escritor, *teatra verko* - obra teatral. *Leteron mi skribas sed rakonton mi verkas*.

ZORGI es cuidar de algo, preocuparse por algo: *ne zorgu pri mi!* - ¡no se preocupe por mi! *Pli zorgas unu patrino pri dek infanoj ol dek infanoj pri unu patrino* - cuida más una madre de diez hijos (niños) que diez hijos de una madre. *Zorge farita* - cuidadosamente hecho. *Senzorga* - descuidado, despreocupado.

AGI es obrar, actuar: *agi juste* - obrar justamente (con justicia), *justa ago* - acción justa. *Zorgu pri viaj agoj!* - ¡Cuidado con lo que hace!

ORACIÓN PASIVA. Podemos usar también nuestro conocimiento de los participios para verificar si un verbo debe o no ser seguido por el acusativo.

Sea la oración:

Petro manĝas panon - Pedro come pan.

Si la oración puede ser vuelta por pasivo, será transitiva: irá seguida de **-n**.

La pano estas manĝata de Petro. El pan es comido de Pedro.

Probemos con: *Petro kuŝas sur la lito* - Pedro yace sobre la cama.

Vemos que si tratamos de ponerla en forma pasiva, la oración pierde su sentido. Se trata, pues, de una oración intransitiva.

La pano estas manĝata de Petro. Vemos que después de la forma pasiva usamos *de* para designar al agente, al que hace: *Esperanto estas lingvo kreita de Zamenhof* (*kreita* porque está ya creada, terminada de crear).

ROZKOLORA es color de rosa. Y del mismo modo se forma *violkolora* - color violeta, *oranĝkolora* - color anaranjado, *citronflava* - amarillo limón.

EJERCICIOS DE LA LECCIÓN 17

1- Traducir:

1. El hermano de mi padre es mi tío.
2. La hija de mi tía es mi prima.
3. Mis padres se aman uno al otro.
4. El padre de mi esposa es mi suegro.
5. Mis abuelos son los padres de mi padre.
6. El cartero reparte las cartas y las mete en el buzón.
7. Los novios se casaron ante el sacerdote.
8. Mi suegra es la esposa del padre de mi novia.
9. El descendiente de una gallina es un pollo.
10. Cuando la esposa entró, el director ya no estaba feliz.

2- Completar las siguientes frases:

1. *La filo de mia onklo estas mia _____*
2. *La ido de porko estas _____*
3. *La frato de mia edzino estas mia _____*
4. *Miaj bogepatroj estas patroj de mia _____*
5. *Petro kaj Maria fariĝis edzo kaj edzino, ili _____*

3- Responder las siguientes preguntas:

1. *Kiu estas la ido de ĉevalo?*
2. *Kiamaniere vi preferas veturi, ĉu per aŭtobuso aŭ per taksio?*
3. *Kiam vi skribis leteron kaj metis ĝin en koverton, kien vi iros poste por enpoŝtigi ĝin?*
4. *Kiu laboristo disportas la leterojn?*
5. *Kiu estas la fratino de via patrino?*
6. *Ĉu viaj geavoj vivas ankoraŭ?*
7. *Ĉu vi ŝatas modernan muzikon?*
8. *Ĉu promeni sub la luno plaĉas al vi?*
9. *Ĉu vi havas bogepatrojn?*
10. *Ĉu vi scias ludi iun muzikan instrumenton?*

18a LECIONO

Vojaĝante (= dum oni vojaĝas) oni lernas. Tio estas vera, ĉar vojaĝinte en Bolivio mi multon lernis.

Dum mia restado en tiu lando pluvis kaj pluvadis dum du semajnoj, kaj dum la tuta tempo mi legadis en la ĉambro. Ho, mi multon lernis!

Nur ĝenis min la daŭra **martelado** de iu **forĝisto**, loĝanta apude. Sed ne nur mi legis en tiu hotelo, mi ankaŭ **amuziĝis**, ĉar tie estis sufiĉe da musoj.

Kiam mia kuzino ekvidas (= subite vidas) muson ŝi ektimas (= subite timas), eksaltas kaj ekploras - Kaj mi ekridas.

Ĉu vi parolas dormante?

Ĉu vi ŝatas longajn paroladojn?

Kion vi faras dum longa pluvado?

Ĉu vi facile ekridas aŭ ekploras?

BIFSTEKO KUN FUNGOJ

S-ro Smith estas anglo. Ĉu vi scias kio estas anglo?

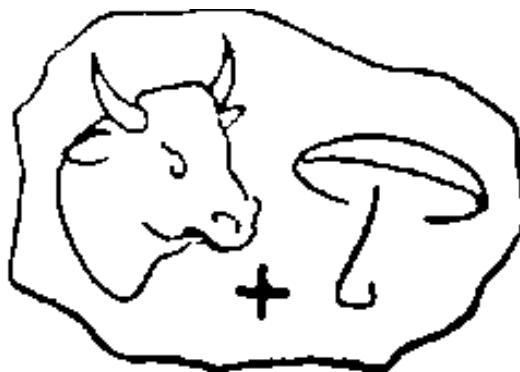
- Jes, mi scias; anglo estas sinjoro kiu **fumas pipon**, legas la Biblion, kaj ne ŝatas lerni fremdajn lingvojn.

S-ro Smith ja estis vojaĝema. Tial ke (= ĉar) en Londono la vetero estas malagrabla dum la vintro, nia amiko per aeropalano veturis suden, al la sunplena Valencio, en **Hispanujo**. Li gaje promenadis tra la urbo, admirante la oranĝarbojn, kaj la belajn brunulinojn, sed ekvidinte restoracion li eksentis apetiton.

"Por festi tiun ĉi belan tagon mi mendos mian preferatan manĝon: Bifstekon kun **fungoj**", diris S-ro Smith. Li eniris la restoracion, sidis ĉe tablo kaj **vokis** la kelneron. S-ro Smith tuj mendis - Anglalingve - (= en la angla lingvo), kompreneble - bifstekon kun fungoj. La kelnero ridetis, se ne komprenis. Tiam S-ro Smith ekhavis brilan ideon. Li prenis paperon kaj krajonon kaj **desegn**is sian mendon tiel:

La kelnero prenis la papereton kaj foriris. Farinte sian mendon S-ro Smith observis la manĝejon. Blanka tablotuko kovris la tablon. Sur ĝi estis **telero**, **forko**, kulero, tranĉilo, buŝtuko, **glas**o, vinbotelo, **kruĉ**o kun akvo kaj **pankorbo**. La tuta manĝilaro estis pura.

Ĉe la apuda tablo sidis tri manĝantoj. Unu manĝis **viandrostaĵ**on kun **terpomoj** kaj **legomoj**, la dua manĝis **bakitan kokidon** kun salato, la tria jam estis manĝanta la **deserton**: kukojn kaj fruktojn. Laŭ la aspekto ili **ŝajnis fremduloj**.

Sed nia anglo jam estis perdanta sian **paciencon** (= li jam senpacienciĝis), tiam, post 20 minutoj, fine revenis la kelnero. Ĉu li alportis la deziratan manĝaĵon? - Tute ne! **Anstataŭ** tio, en unu mano li portis **pluvombreton** kaj en la alia enirbileton por la **taŭrobatalo**!

S-ro Smith ne lasis **trinkmonon** por la kelnero...

Kie loĝis S-ro Smith? Kien li veturis?

Kial li forveturis? Ĉu li veturis bicikle?

Kion li admiris? Kion li tre ŝatis?

Ĉu vi fumas pipon?

Ĉu S-ro Smith parolis hispane? Kion li faris?

Ĉu la desegno estis komprenebla?

Kio estis sur la manĝotablo?

Ĉu la kelnero tuj revenis?

Kion li alportis **anstataŭ** la menditan manĝaĵon?

Ĉu S-ro Smith estis feliĉa?

Kion vi estus farinta en tiu okazo?

La filo de Petro ankaŭ nomiĝas (= estas nomita) Petro, sed la gepatroj nomas lin **Peĉjo**. La nomo de la filino estas Sofia, sed la gepatroj nomas ŝin **Sonja**. Kaj Peĉjo kaj Sonja nomas sian patron **paĉjo**, kaj sian patrilon **panjo**.

Ĉu ankaŭ oni nomas vin per karesa nomo - "Pepe", "Paco", "Maruja"?

La patro de Maria estas la avo de la eta Petro, sed la avo de Maria, kio estas?

Li estas la **praavo** (= patro de la avo) de eta Petro (= Peĉjo) kaj Peĉjo estas lia **pranepo**.

La unuaj homoj sur al tero estis niaj prapatroj aŭ prauloj. Ili vivis en la pratempo.

En Ameriko estas ankaŭ grandaj ne bone konataj praarbaroj.

Ĉu vi havas vivantan praavon?

Ĉu niaj prapatroj estis pli feliĉaj ol ni?

Ĉu niaj pranepoj estos pli **saĝaj** (= prudentaj, inteligentaj), ol ni?

Karlo invitis min ĉeesti festeton ĉe li. Mi demandis lin:

- Je kioma horo mi devas esti ĉe vi, kaj kiel mi devas vesti min?

Li respondis:

- Ĉe mi vi povas fari ion ajn, babili kun iu ajn. Kiam ajn vi venos mi vin akceptos.

Vivu la libero!

Ĉu vi aŭskultas ian ajn programon en la radio?

Ĉu vi parolas kun iu ajn sur la strato?

LA KORVO KAJ LA VULPO

Jen la fama **fablo** de fama verkisto. Ni rerakontas ĝin ne **versoforme**, sed en simpla **prozo**.

S-ro Korvo sidis sur **branĉo** tenante en sia **beko** bonodoran **fromaĝon**.

S-ro Vulpo tre malsata **vagadis** tra la arbaro kaj ekflaris la odoron de la fromaĝo. Ekvidinte la korvon kun la fromaĝo, la vulpo volis ĝin manĝi, sed ĝi estis tro alta. Sed S-ro Vulpo estas **ruza** kaj li **flate** ekparolis al la korvo: "Sinjoro Korvo, kiel bela vi estas! Kiel brila estas via plumaro! Se via voĉo estus tiel bela kiel via plumaro vi estus la reĝo de l' arbaro! Kantu, sinjoro korvo, kantu por ke mi aŭdu vian belan voĉon!"

Aŭdinte tion, la korvo, kiu estis kredema kaj **vantema**, malfermis sian bekon por kanti kaj la bongusta fromaĝo falis en la buŝegon de sinjoro Vulpo.

"Dankon, diris S-ro Vulpo, kaj estonte ne fidu la flatantojn. Ĉi tiu leciono tamen, valoras fromaĝon"

"Ju pli oni vivas, des pli oni lernas" - **grumblis** la korvo.

Kie vagadis la korvo? Ĉu la korvo bele kantas? Kia estas la vulpo?

Kial la korvo malfermis al bekon? Ĉu la korvo agis saĝe?

VOCABULARIO

<i>Amuzi</i>	Divertir	<i>Krii</i>	Gritar, chillar
<i>Anglo</i>	Origen inglés	<i>Kruĉo</i>	Jarra
<i>Baki</i>	Hornear	<i>Malsaĝa</i>	Insensato, loco
<i>Beko</i>	Pico de ave	<i>Martelo</i>	Martillo
<i>Bileto</i>	Billete, pase	<i>Pacienco</i>	Paciencia
<i>Branĉo</i>	Rama	<i>Pipo</i>	Pipa de fumar
<i>Buŝtuko</i>	Servilleta	<i>Pluvombrelo</i>	Paraguas
<i>Daŭri</i>	Durar	<i>Reĝo</i>	Rey
<i>Desegni</i>	Dibujar	<i>Ruza</i>	Astuto
<i>Deserto</i>	Postre	<i>Saĝa</i>	Sensato, sabio
<i>Fama</i>	Famoso	<i>Saĝeco</i>	Sabiduría, buen sentido
<i>Festi</i>	Festejar, celebrar	<i>Saĝulo</i>	Hombre sabio, sensato
<i>Flati</i>	Adular	<i>Salato</i>	Ensalada
<i>Forĝi</i>	Forjar	<i>Salti</i>	Saltar
<i>Forko</i>	Tenedor	<i>Sunombrelo</i>	Sombrilla
<i>Fremda</i>	Extranjero, extraño	<i>Ŝajni</i>	Parecer
<i>Fremdulo</i>	Forastero	<i>Taŭrobatalo</i>	Corrida de toros
<i>Fromaĝo</i>	Queso	<i>Telero</i>	Plato
<i>Fumo</i>	Humo	<i>Terpomo</i>	Papa, patata

Fungo	Hongo	Timi	Temer
Grumbli	Gruñir	Trinkmono	Propina
Ĝeni	Molestar	Vagi	Vagar
Ja	Sí que	Vanta	Vanidoso
Karesi	Acariciar	Verkisto	Autor
Konata	Notorio, sabido	Viandrostaĵo	Carne asada
Korbo	Cesta	Voĉo	Voz
Korvo	Cuervo	Voki	Llamar
Kovri	Cubrir, tapar	Vulpo	Zorro

LA INSTRUISTO PAROLAS

-ANTE, -INTE, -ONTE. Los participios adverbios corresponden al gerundio en castellano, que termina en -ando, -endo o -iendo.

El participio adverbio no se usa en los tiempos compuestos.

Manĝonte mi eniris la restoracion - habiendo de comer entré en el restaurante, *manĝante mi legis la ĵurnalon* - comiendo leí el diario, *manĝinte mi pagis kaj foriris* - habiendo (ya) comido, pagué y me marché.

La forma pasiva (-ate, -ite, -ote) es de uso poco frecuente. *Li vizitis min neatendite* - él me visitó inesperadamente. *Estis skribite* - estaba escrito.

KIEL AJN. *Ajn* es una partícula adverbial que indica generalización de la indeterminación. *Kiel ajn* es de cualquier modo, *kiu ajn* - cualquiera, *kiam ajn* - en cualquier momento, *io ajn* - cualquier cosa, *kie ajn* - en cualquier parte, *ktp.*

AD expresa la acción: *krono* - corona, *kronado* - coronación; acción continuada: *pafo* - tiro, *paŝado* - tiroteo; nombre de acción: *uzi* - usar, *uzado* - el uso, *naĝado* - natación, *kantado* - el canto.

EK - señala comienzo de acción o acción breve: *vidi* - ver, *ekvidi* - percibir, *ekmarŝi* - echar a andar.

PRA - es prefijo que señala lo primitivo, el parentesco distante en el tiempo: *pratempe* - tiempos primitivos, *praulo*, *prapatro* - antepasado, *praavo* - bisabuelo, *pranepo* - bisnieto. *Praa* - primitivo.

-ĈJ, -NJ son sufijos con los que se forman los diminutivos cariñosos, masculinos y femeninos, respectivamente y se colocan detrás de las primeras letras del nombre, abreviándolo: *patro* - padre, *paĉjo* - papá, *panjo* - mamá, mamita, *Jozefo* - José, *Joĉjo* - Pepe.

Este es el único caso en que se altera una raíz en Esperanto (*panjo*). Porque el uso de nombres íntimos y cariñosos es voluntario y escapa a toda regla.

En la literatura de Esperanto se encontrarán los mismos nombres femeninos con terminación "a" u "o": *Sofia* = *Sofio*, *Sonja* = *Sonjo*.

JU PLI, DES PLI es cuanto más, tanto más: *ju pli da suno*, *des pli da sano* - cuanto más sol, más salud, *ju pli oni vivas*, *des pli oni lernas* - cuanto más se vive, más se aprende.

EJERCICIOS DE LA LECCIÓN 18

1- Traducción: Traduce al castellano el tema 18.

2- Practica el Esperanto: Haz una exposición oral en tu club de Esperanto, charla con otros esperantistas, y redacta un texto de al menos 20 líneas sobre los siguientes temas:

- Un ratón corretea en nuestra casa.
- Vamos a comer a un restaurante con los niños.
- Como la zorra no alcanza las uvas, dice que no están maduras.

19a LECIONO

NI VETURAS AL ESPERANTO-KONGRESO

Veturonte al Kongreso, Petro kaj Maria **renkontas** Karlon antaŭ la fervoja stacidomo.

Petro - Rapidu, samideano, vi marŝas **kvazaŭ** vi havus multe da tempo!

Karlo - Pardonu, sed mi ne kulpas. **Kvankam** mi dormis nur du horojn mi frue leviĝis kaj devis **adiaŭi** (= diri adiaŭ) miajn parencojn.

P. - Ĉu vi estas sola? **Krom** vi, ĉu neniuj aliaj samideanoj venas?

K. - Krom mi ankaŭ venis Antono kaj Rodolfo. Ĝus ili iris al la **informejo**. Jam ili parolas kun la staciestro. Krome, Julio iris al mi hieraŭ, ke **bedaŭrinde** li ne venos, ĉar li estas malsana. La **plimulto** veturas per aŭtobusoj.

P. - Venu, Maria, jen nia **vagono**. Ni envagoniĝu. Per nia bileto ni **rajtas** kunporti nur negrandan **valizon** kaj **pakaĵon**.

M. - **Ĝustatempe** (= en la ĝusta tempo) ni alvenis. La **lokomotivo fajfas** kaj la trajno (= vagonaro) ekmoviĝas.

K. - Ĉu vi scias, ke la lokomotivo estas tre demandema?

P. - Ĉu...?

K. - Jes, ĝi ĉiam diras "ĉu, ĉu, ĉu..."

P. - Hm... tre **sprita** vi estas hodiaŭ. Sed ĝi povas esti ankaŭ dubema.

K. - Tion mi ne bone komprenas.

P. - Krom montri demandon, la vorteto ĉu ankaŭ montras dubon: "Mi dubas ĉu li venos", "mi ne scias ĉu vi komprenas".

K. - Dankon pro la informo, sed rigardu! Ni jam veturas **ekster** la **ĉefurbo**. Vidu nun tiun "popolon" kun blankaj dometoj...

P. - Ne diru "hispanaĵojn"; tio estas vilaĝo; la popolo estas la loĝantaro. La esperanta popolo loĝas disde tra la vasta mondo. Mi vidas, ke ankaŭ vi faras erarojn, Karlo. Dum la veturo ni povas iom **praktiki** la lingvon.

M. - Vi **pravas**, ni praktiku! Ni **nepre** devas paroli en flua kaj korekta Esperanto. Anstataŭ babili ni lernu. En mia **notlibro** estas kelkaj notoj kaj gramatikaĵoj, kiujn mi ne tute bone komprenas, **malgraŭ** tio, ke mi lernis ilin.

P. - Ni vidu viajn notojn. Kompreneble, vi lernis la lingvon, sed ne **ellernis** (= finlernis) ĝin.

K. - Do, bonvolu klarigi al mi la signifon de la sufikso **op**.

P. - Mi klarigos per **ekzemploj**: "Sur la mallarĝa vojeto ni devis marŝi **unuope**" (= unu post unu). Kiam ni venis al la lago la **moskitoj** milope sin **ĵetis** sur nin". Vidu tie, super la kamparo, la aeroplanoj flugas triope.

M. - Klarigu, mi petas, la prepozicion **po**.

P. - "Tiu ĉi libro konsistas el dudek lecionoj; se vi lernus **po** unu leciono ĉiutage, post dudek tagoj vi estus **traleranta** la tutan kurson". "Mi aĉetis dekduon da oranĝoj, kaj al ĉiu el la ses infanoj mi donis **po** du oranĝoj".

K. - Dankon, Petro, mi bone **profitas** la vojaĝon. Sed ni devas ankaŭ **ĝui** la rapide **preterpasantan** pejzaĝon. La suna **moŝto** jam alte brilas **super** la kamparo.

M. - Rigardu tiun viron sidanta **kontraŭ** ni. Li trinkas ion el botelo.

P. - Li ne trinkas, sed drinkas: rigardu nur lian **nazaĉon**! Fi! Kia homo!, mi ne drinkas: mi estas kontraŭalkoholisto.

K. - Se vi jam uzis la sufikson **-aĉ** kaj la prefikson **fi-**, bonvolu klarigi la **diferencon** inter ambaŭ.

P. - Ĉu vi komprenas la vortojn **libraĉo**, **popolaĉo**? Rigardu tra la fenestro tiun malbelan, malpuran domon; ĝi estas domaĉo. Ĝi estas fizike malbona. Alia domo estas tre bonaspekta, sed la **moralo** de ĝia loĝantoj ne estas tre pura; vere ĝi estas **fidomo**. **Fiulo** estas senmorala persono, morale malbona (= **fripono**).

K. - Nun mi komprenas. Sed kie estas Antono kaj Rodolfo? Mi iros **serĉi** ilin.

Demandoj

Kial la samideanoj veturas?

Kial Karlo malfruiĝis?

Kiuj venis krom Petro kaj Karlo?

Per kio ili veturas?

Kien ili iras?

Ĉu vi ofte veturas per trajno?

Ĉu vi ŝatas veturi sen bileto?

Kion diras Antono?

Kion li farus anstataŭ babilo?

Ĉu Karlo estas perfekta esperantisto?

Se vi estus lerninta Esperanton antaŭ dek jaroj, kia esperantisto vi estus nun?

Ĉu vi vizitos Kongreson de Esperanto?

Ĉu vi legas esperantan literaturon?

Ĉu vi trinkas ian ajn vinaĉon?

Ĉu vi, fraŭlino, vizitas drinkejon?

Ĉu vi ankaŭ praktikadas Esperanton kun viaj amikoj?

Ĉu vi loĝas en la ĉefurbo?

Ĉu vi ŝatus flue paroli en Esperanto?

Kio fluas sub la ponto?

Kiujn volas serĉi Karlo?

VOCABULARIO

Adiaŭ	Adios	Nepra	Indispensable, ineludible
Adiaŭi	Decir adios, despedirse	Nepra devo	Deber ineludible
Ambaŭ	Ambos	Nepre iru	Vaya sin falta
Anstataŭ	En lugar de	Noto	Nota
Anstataŭi	Reemplazar	Pakaĵo	Paquete
Bedaŭrinde	Lamentablemente	Parenco	Pariente
Ĉefo	Jefe	Pasanta	Pasante, que pasa
Ĉefurbo	Ciudad capital	Pejzaĝo	Paisaje
Ĉu mi rajtas?	¿puedo? ¿tengo derecho?	Plenumi	Cumplir
Diferenci	Diferenciar	Plimulto	Mayoría
Dubi	Dudar	Ponto	Puente
Ekzemplo	Ejemplo	Praktiko	Práctica
Fajfi	Silbar	Prava	Que tiene razón
Fervoja	Ferroviano	Profiti	Aprovechar
Fizike	Físicamente	Rajti	Tener derecho a
Flui	Fluir	Renkonti	Encontrar (a alguien)
Fripono	Gamberro, sinvergüenza	Serĉi	Buscar
Fruigi	Adelantarse	Sprita	Ingenioso, chistoso
Informi	Informar	Stacidomo	Oficina de la estación
Ĵus	Ahora mismo, acaba de	Stacio	Estación
Korekta	Correcto	Tasko	Tarea
Kvankam	Aunque	Vagono	Vagón
Lokomotivo	Locomotora	Valizo	Valija, maleta
Malgraŭ	A pesar de	Vi pravas	Tiene usted razón

LA INSTRUISTO PAROLAS

-OP forma los numerales colectivos: *la aviadiloj flugis trioje* - los aviones volaban en grupos de tres.

PO es una preposición que indica a razón de, a tanto por: *mi marŝas po ses kilometroj hore* - yo camino a razón de seis kilómetros por hora.

Se usa también como prefijo: *vendi pogrando* - vender al por mayor, *podetale* - al detalle, *pogute* - a gotas, por gotas.

-AĈ es sufijo con significado despectivo: *libraĉo* - libraco, *popolaĉo* - populacho. *La ebriulo aĉe insultis lin* - el ebrio lo insultó soezmente. *Aĉa vorto* - palabra grosera, soez.

KROM - aparte de: *krom tio* - aparte de eso, *krom Pedro (ankaŭ) venis Karlo* - además de Pedro (también) vino Carlos, *krom Petro neniu venis* - a excepción de Pedro no vino nadie. *Krome (= plie)* - además. *Krompago* - pago extra.

KVAZAŬ como si, a guisa de: *li min rigardis kvazaŭ li ne konus min* - él me miró como si no me conociese. *Li demandis kvazaŭ li estus fremdulo* - él preguntó como si fuese un extraño. *Li uzis ŝtonojn kvazaŭ martelon* - él usó una piedra a guisa de martillo.

-**ESTR** denota autoridad: *staciestro* - jefe de estación, *urbestro* - intendente, alcalde, *laborestro* - capataz- *Estro* (= *ĉefo*) - jefe. *La estraro de la Kongreso* - las autoridades del Congreso.

DU HOROJN. Para señalar complementos circunstanciales -especialmente los que expresan medida (tiempo, peso, precio, dirección) se puede - siempre que la claridad no se vea afectada - reemplazar la preposición respectiva con la terminación "**n**":

Mi dormis dum du horoj. - Mi dormis du horojn.

La monto estas alta je 1000 metroj. - La monto estas 1000 metrojn alta.

La fecha podrá escribirse: *en la 16-a de Septembro*, *je la 16-a de Septembro* o *la 16-an de Septembro*. Las tres formas son correctas, pero la última es la más empleada.

MOŜTO es título de cortesía en general: *reĝa moŝto* - majestad real, *moŝta suno* - su alteza, su majestad el sol, *la prezidanta moŝto* - su excelencia el presidente. *Moŝtulo* - un personajón.

ELLERNI (= FINLERNI) es aprender a fondo, terminar de aprender. El, usado como prefijo, significa además de la idea de salida (*eliri*), la acción terminada (como si la cosa terminada se saliera del material). *Ellabori* - elaborar, *eluzi* - usar hasta el fin, *eluzita pantalone* - pantalón totalmente gastado.

EJERCICIOS DE LA LECCIÓN 19

1- Traducción: Traduce al castellano el tema 19.

2- Practica el Esperanto: Haz una exposición oral en tu club de Esperanto, charla con otros esperantistas, y redacta un texto de al menos 20 líneas sobre los siguientes temas:

- Asistiremos a un congreso de Esperanto en un país vecino, pero antes debemos decidir que tipo de transporte usar.
- En dicho congreso debemos hablar sobre nuestra asociación de Esperanto y sobre nuestra ciudad.
- Alguien no esperantista dice que Esperanto es una lengua muerta.

20a LECIONO

(Daŭrigo de la 19a)

Revenas Karlo, akompanata de Antono kaj Rodolfo.

A. - Bonan tagon kamaradoj. Pardonu, ke ni ne tuj venis al vi, sed okazis ke ni iris en la manĝovagonon por matenmanĝi kaj tie ni trovis **eksprofesoron** nian. Li invitis nin sidi ĉe lia tablo. Ni mendis kafon, sed la kelnero **miskomprenis** nin kaj portis al ni teon. Kion fari en tia kazo? Ĉu protesti, ĉu trinki la teon? Ni trinkis la teon.

Vidante nian stelon, la profesoro demandis kion ĝi signifas. Mi klarigis al li la signifon de nia **insigno** kaj donis al li informilon pri Esperanto, kiun mi ĉiam kunportas en mia poŝo. Traleginte ĝin li diris: "Jen interesa afero kaj **lernenda** lingvo. Mi certe ĉeestos kurson kaj eble mi iros kun kelkaj **kolegoj**."

M. - Post tia klarigo vi estas pardonita. Sed rigardu tiujn du sinjorinojn, tie, dekstre, kiel multajn gestojn ili faras dum ili parolas...

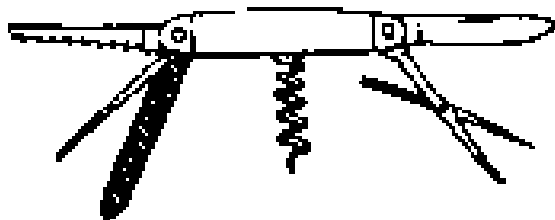
P. - Ili estas **surdmutuloj**, tial ili multe gestas parolante.

M. - Ĉu tio estas ia religio?

P. - Ne, Maria, ne; surdmutulo estas homo surda kaj muta. Surda estas persono kiu ne povas aŭdi kaj persono kiu ne povas paroli estas muta. Al tiuj homoj **mankas sentumo**. Ankaŭ al **blindulo** mankas sentumo, mankas al li vidkapablo.

R. - Rigardu, rigardu! Mi trovis poŝtranĉilon apud la benko. **KIES** ĝi estas? (= al kiu ĝi apartenas?) Ĉu al neni? Do la persono, kies poŝtranĉilon mi trovis, ne troviĝas ĉi tie.

Mi pensas ke per tiu ĉi poŝtranĉilo oni povas bone klarigi la uzadon de al sufikso **um**.

K. - Ĉu jes...?

R. - Vidu tiun ĉi poŝtranĉilon.

Ĝi havas diversajn ilojn; segilon, borilon, **korktirilon**, **fajlilon**, tondilon. Ĝi **taŭgas** por diversaj laboretoj, sed vere ĝi estas nek tondilo, nek segilo, nek fajlilo, nek borilo.

La sufikso **-um** iel similas tiajn multuzajn ilojn. Oni uzas ĝin kiam oni ne trovas la ĝustan afikson.

P. - Oni povas diri ankaŭ, ke la sufikso **-um** similas tiujn ĉionfarantajn laboristojn, kiu faras kiajn ajn laborojn, sed ne havas difinitan **metion**. Per la sufikso **-um** oni **amindumas**, **aerumas**, **gustumas**...

A. - Per similaj vortoj oni povus ankaŭ klarigi la uzon de la prepozicio je, kiu ne havas difinitan **sencon**. Ĝi montras ĉefe mezuron: "je la tria", "je kelke da paŝoj"...

K. - Ne plu "gramatikumu", mi petas. Ni rigardu la pejzaĝon. Vidu la riĉan kamparon. Antaŭ unu **jarcento** nur maloftaj **gaŭĉoj** rajdis tra tiuj verdaj **dezertoj**. Nun ĉie **kreskas greno**, kaj **plimultiĝas brutaro** (bovoj, ŝafoj, ĉevaloj, k. s.).

M. - Rigardu tien, jen **ĵusnaskita** bovido (bovino ĵus naskis ĝin) apud sia patrino. Tie aro da **ŝafoj** **blekas** ĉirkaŭ akvujo. Ili estas **soifaj**. Ili volas trinki.

P. - La ŝafoj estas **stultaj** kaj malbonodoras... prefere ni aŭskultu anekdoton. Antono, ĉu vi vere ne havas ion novan por rakonti?

A. - Kial ne? Aŭskultu tiun ĉi:

SENMON KAJ BONHAV

Sinjoro Senmon renkontas la dikan sinjoron Bonhav sur la strato, kaj sinjoro Senmon demandas tre ĝentile: "Ĉu vi povas diri al mi kioma horo estas?" Sinjoro Bonhav **suspekteme** rigardas la demandinton kaj respondas:

"Vi vere ne deziras scii pri la horo; tio estas nur preteksto por ekparoli kun mi; kaj se ni interparolas ni fariĝos amikoj, kaj se ni fariĝos amikoj (= ni amikiĝos) vi vizitos mian hejmon, kaj se vi vizitos mian hejmon tie vi trovos mian filinon Leonora kaj se vi vidos mian filinon vi enamiĝos je ŝi, kaj se vi enamiĝos je ŝi vi petos ŝian manon kaj... Ĉu vi opinias ke mi donos la manon de mia filino al iu sentaŭgulo, kiu **eĉ** horloĝon ne havas!"

P. - Bona anekdoto, Antono, kaj tre **lerte** vi ĝin rakontis. Nun estas via vico, Karlo.

K. - Mi ankoraŭ ne tre flue parolas...

R. - Mia avo diradis: "Nur forĝante oni fariĝas forĝisto". Do, nur parolante oni lernas paroli...

K. - Mi **provos**.

LA FREMDULO KAJ LA VILAĜA BUBO

Fremdulo piedirante en la urbo renkontas **bubon** sur la vojo kaj demandas lin. "Aŭdu, knabo, kien iras tiu ĉi vojo?"

B. - Ĝi iras nenien.

F. - Sed en la vilaĝo oni diris al mi, ke mi **sekvu** ĝin por **atingi** la urbon.

B. - Ho jes, ili pravis.

F. - Do kial vi diras ke ĝi iras nenien?

B. - Jes sinjoro, ĝi iras nenien; ĝi kuŝas tie senmove.

F. - Bone, bone; mi vidas, ke vi estas **lerta**. Kiel vi nomas vin?

B. - Neniul.

F. - Ĉu vi ne havas nomon?

B. - Jes, sinjoro, sed mi ne nomas min; aliaj personoj nomas min.

F. - Bone, kiel via patrino noman vin?

B. - Nu, tio **dependas**. Kelkfoje ŝi diras al mi "mia kara anĝelo", **alifoje** ŝi nomas min "malpura porko"... Nu laŭ la vetero...

F. - (**Fulmotondro!** Estas neeble scii ion pri tiu ĉi bubaĉo!) Diru al mi, knabo, ĉu via familio estas granda?

B. - Vidu, **proksimume** tiel granda kiel tiu de la onklo Peĉjo.

F. - (Ruza diableto) Kiom da personoj estas en via familio?

B. - Ho jes, tiu demando estas pli klara. Ni estas tiom da personoj kiom da teleroj Panjo metas sur la manĝotablon.

F. - Kaj kiom da teleroj Panjo metas sur al tablon?

B. - Unu por ĉiu persono...

F. - !!!!!....

B. - Ĉu vi deziras scii ion pli?"

R. - Sed tio estas tre malnova popolrakonto, Karlo...

Mi rakontos al vi ion tute novan. Mi rakontos sonĝon, kiun mi sonĝis nur hieraŭ:

"Mi troviĝis en stelforma dounluma ĉambrego. Viro aperis kaj diris: "Montru vian **invitilon!**" "Mi ne ricevis", mi respondis. "Do, venu antaŭ la juĝisto", rediris la viro, kaj kondukis min en angulon de la ĉambro, kie sidis kelkaj longbarbaj sinjoroj.

Iu el ili, kiu tre similis al esperanta instruisto, kiu ekzamenis min, demandis per timiga voĉo:

- Kiu estas vi?
- Mi estas Rodolfo.
- Kio estas vi?
- Mi estas studento.
- Kia estas vi?
- Mi estas juna kaj sana.
- Kie vi loĝas?
- En Bonaero.
- Kien vi iras?
- Al Esperanto-Kongreso.
- Kiam ĝi okazos?
- La venontan semajnon.
- Kiom da homoj iros?
- Ĉirkaŭ 500.
- Kiel vi iros?
- Per trajno.
- Kial vi ne iras piede?
- Ĉar miaj piedoj protestos.
- Kies poŝtranĉilon vi trovis?
- Ne... nenies.
- Vi mensogas, la poŝtranĉilo ies devas esti - ekkriis la juĝisto. Gardisto, faru truon en lian kapon kaj enmetu en ĝin ĉiujn ies-vortojn. La gardisto elpoŝigis grandan borilon (mi volis forkuri, sed ne povis) kaj ekpikis mian kapon.

Forta **frapo** sur mian kapon vekis min, kaj mi aŭdis la voĉon de mia patrino, kiu diris: "Leviĝu Rodolĉjo, aŭ vi malfruiĝos. Rigardu kian moskiton mi mortigis sur via kapo".

M. - Sed Rodolfo, ĉu vi ne diris ke vi ĵus trovis la poŝtranĉilon?

R. - Jes, sed vi scias ke ofte dum sonĝoj ni antaŭvidas la okazontaĵojn.

A. - Mi volus "antaŭvidi" programon de la Kongreso.

P. - Jen mia:

K. - Bona programo, estas serioza laboro kaj **amuzo**.

P. - Samideanoj, ni baldaŭ atingos la celon. **Verŝajne** kelkaj samideanoj estas jam en la stacidomo por akcepti nin. Ni pretigu niajn valizojn. Karlo, malfermu la fenestron por montri nian verdan **flageton**.

M. - Jam ni envenas la stacidomon. Jen ili estas, niaj karaj samideanoj.

Saluton!

La atendantaj samideanoj kun ĝoja vizaĝo ekkrias:

BONVENON, AMIKOJ!

VOCABULARIO

<i>Aerumi</i>	Airear, ventilar	<i>Kazo</i>	Caso
<i>Akcepti</i>	Aceptar, recibir	<i>Kies</i>	Cuyo, de quien
<i>Alifoje</i>	Otra vez	<i>Korko</i>	Corcho
<i>Amizi</i>	Divertirse	<i>Kreski</i>	Crecer
<i>Amuzo</i>	Divertido	<i>Kunsido</i>	Sesión
<i>Aparteni</i>	Pertenecer	<i>Lerta</i>	Hábil
<i>Aro</i>	Grupo	<i>Malfruiĝi</i>	Retrasarse
<i>Atingi</i>	Alcanzar	<i>Manki</i>	Faltar
<i>Balo</i>	Baile	<i>Mensogi</i>	Mentir
<i>Bankedo</i>	Banquete	<i>Metio</i>	Oficio
<i>Bleki</i>	Mugir	<i>Mortigi</i>	Matar
<i>Blinda</i>	Ciego	<i>Muta</i>	Mudo
<i>Blinda</i>	Perforar	<i>Neeble</i>	Imposible
<i>Bruto</i>	Bruto, ganado	<i>Negro</i>	(un) negro
<i>Bubo</i>	Pillete	<i>Nenies</i>	De nadie
<i>Certa</i>	Cierto, seguro	<i>Nu</i>	Pues bien
<i>Daŭrigi</i>	Hacer durar	<i>Paŝo</i>	Paso que da el pie
<i>Dekstre</i>	A la derecha	<i>Piki</i>	Aguijonear
<i>Ekskurso</i>	Excursión	<i>Plimultiĝi</i>	Aumentar, multiplicarse
<i>Ekzameno</i>	Examen	<i>Pretigi sin</i>	Prepararse
<i>Elpoŝigi</i>	Sacar del bolsillo	<i>Rajdi</i>	Cabalgar
<i>Enamiĝi</i>	Enamorarse	<i>Rediri</i>	Decir de nuevo
<i>Estas via vico</i>	Es tu turno	<i>Ŝafo</i>	Carnero
<i>Fajli</i>	Limar	<i>Sekvi</i>	Seguir
<i>Flago</i>	Bandera	<i>Senco</i>	Sentido (acepción)
<i>Frapo</i>	Golpe	<i>Senso (sentumo)</i>	Sentido (facultad)
<i>Fulmo</i>	Rayo	<i>Sentaŭgulo</i>	Un inútil, un inepto
<i>Fulmotondro</i>	Tormenta, ¡rayos!	<i>Serioza</i>	Serio
<i>Funkcii</i>	Funcionar	<i>Soifi</i>	Tener sed
<i>Gardisto</i>	Guardia	<i>Stulta</i>	Estúpido, estulto
<i>Gaŭĉo</i>	Gaucho	<i>Surda</i>	Sordo
<i>Greno</i>	Grano, cereal	<i>Suspekti</i>	Sospechar
<i>Haŭto</i>	Piel	<i>Taŭgi</i>	Servir, ser apto
<i>Ies</i>	De alguien	<i>Timiga</i>	Atemorizador
<i>Invitilo</i>	Una invitación	<i>Tiri</i>	Tirar, hacer tracción
<i>Jarcento</i>	Siglo	<i>Tondro</i>	Trueno
<i>Juĝisto</i>	Juez	<i>Verŝajna</i>	Verosímil
<i>Ĵusnaskita</i>	Recién nacido	<i>Verŝajne</i>	Al parecer

LA INSTRUISTO PAROLAS

-UM Este sufijo no tiene sentido propio, y se usa para derivar palabras cuya relación con la raíz es imprecisa y no puede expresarse con otro afijo. Las palabras terminadas en *-um* deben aprenderse como palabras-raíces.

Amindumi - cortejar, *cerbumi* (*cerbo* - cerebro) - cavilar, *foliumi* - hojear, *gustumi* - degustar, *kolumo* - cuello (de camisa o blusa), *krucumi* - crucificar, *proksimume* - aproximadamente, *k.t.p.*

EKS - indica que fue, ex: *eksministro* - exministro, *eksigi* - destituir (convertir a alguien en "ex"), *eksiĝi* - dimitir (hacerse "ex").

MIS - señala lo erróneo, lo inconveniente: *miskompreni* - comprender mal, *misedziĝo* - casamiento equivocado, inconveniente.

-END este sufijo significa que debe ser: *farenda tasko* - tarea que debe ser hecha, *riparenda vojo* - un camino que debe ser reparado, *sekvenda ekzemplo* - ejemplo que debe seguirse.

EĈ, aún, hasta, mismo: *eĉ sur la suno troviĝas makuloj* - hasta en el sol se encuentran manchas. *Mi estis tiel okupita, ke mi eĉ ne manĝis* - yo estaba tan ocupado que ni siquiera comí. *Eĉ ne* - ni aún, ni siquiera. *Eĉ infano faras tion* - hasta un niño lo hace.

K.S. Abreviatura de *kaj similaj* – y similares.

Ĵusnaskita es recién nacido, recién dado a luz. *Naski* en Esperanto es verbo transitivo, significa dar a luz. Nacer es *naskiĝi*. *La bovino naskis bovidon* - la vaca tuvo un ternero. *Mi naskiĝis en Ameriko* - yo nací en América.

Fulmotondro es tormenta eléctrica, aunque también se emplea como interjección: ¡rayos!

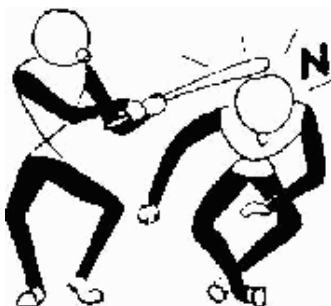
EJERCICIOS DE LA LECCIÓN 20

1- Traducción: Traduce al castellano el tema 20.

2- Practica el Esperanto: Haz una exposición oral en tu club de Esperanto, charla con otros esperantistas, y redacta un texto de al menos 20 líneas sobre los siguientes temas:

- Llegados a la ciudad del congreso esperantista, llamamos por teléfono a un familiar para comentarle el viaje y cómo estamos.
- Pedimos un café en una cafetería y el camarero olvida el azúcar o la cuchara.
- Un conocido se interesa por Esperanto, y le debemos recomendar algún curso de aprendizaje y libros de lectura.
- *Gardatan ŝafon eĉ lupo timas.*
- *Eĉ vulpo plej ruza fine estas kaptata.*

LECCIÓN COMPLEMENTARIA

LA TERMINACIÓN N tiene tres empleos distintos:

1. Señala el complemento directo del verbo transitivo.

Ĝi montras la retan komplementon de transitiva verbo.

Petro batas Paŭlon.

2. Señala el fin de un movimiento.

Ĝi montras la celon de movo. **Iru tien. Li falis teren.**
Después de preposición que indica movimiento(al, ĝis) no irá n.

3. Reemplaza una preposición.

Ĝi anstataŭas prepozicion. **Li laboris du horojn (= dum du horojn). Petro alvenis ĵaŭdon (= je ĵaŭdo). La domo estas 30 metroj larĝa (= je 30 metroj larĝa).**

Siempre que la claridad no se vea afectada, podrá reemplazarse una preposición por la n final. Después de preposición no va acusativo.

En estos ejemplos están empleados los tres oficios de la terminación n:

Petro iris en la ĉambron, malfermis la fenestron kaj kvin minutojn li rigardis.

Petro ĵetis la ŝtonon kontraŭ la pordon kaj malproksimiĝis kelkajn metrojn.

EL ARTÍCULO. El objeto del artículo es aclarar el sentido de la oración, impidiendo que se confunda la cosa a que nos referimos con otra semejante. Por lo tanto, podemos dejar de usar esta palabra cuando no aclara una idea. Será pues correcto decir: **Leono estas besto. Rozo estas floro. Lakto estas pli nutra ol vino.**

En español decimos "vive en el Perú", "vive en Chile"; en Esperanto: **Li loĝas en Peruo, li loĝas en Ĉilo.** No se usará pues, el artículo delante de nombre propio - que no necesita determinación.

Cuando un nombre propio va precedido de un título, como **sinjoro, doktoro, generalo.** No lleva artículo: **Profesoro Martínez estas malsana. D-ro Zamenhof estis kuracisto.**

CI. En Esperanto, como en inglés, no existe prácticamente el tuteo. No obstante, si se siente la absoluta necesidad de esta forma íntima, se puede emplear el pronombre **ci**: tú: **Mi cin amas** - Yo te amo.

PRONOMBRE REFLEXIVO. Al emplear el reflexivo **sia**, recuerde que:

- a. el adjetivo **sia** nunca va delante del sujeto:
- b. **sia** precede al objeto (complemento) poseído por el sujeto:

Juan (sujeto) juega con su perro (perteneciente al sujeto). **Johano ludas kun sia hundo.** Juan (sujeto) y su perro (sujeto) juegan. **Johano kaj lia hundo ludas.**

Compárense los siguientes ejemplos:

La sinjoro ordonis al sia servisto vesti lin - El señor ordenó a su sirviente vestirlo (que lo vistiera).
La sinjoro ordonis al sia servisto vesti sin - El señor ordenó a su sirviente vestirse (que se vistiera).

En Esperanto, como en castellano, las palabras **iu, tiu, ĉiu, kiu, neniu** - alguien, ese, quien, etc.- pertenecen gramaticalmente a la tercera persona, aunque se refieran a la primera o segunda: **Ĉiu el ni ricevos sian porcion** - cada uno de nosotros recibirá su porción. **Neniu el vi evitos sian sorton** - ninguno de vosotros evitará su suerte (destino). **Tiu el vi, kiu opinias sin kapabla** - aquel de vosotros que se considere capaz.

El sujeto no puede ser explícito:

Esti en sia elemento - estar en su elemento. **Timi sian propran ombron** - temer su propia sombra.

ORACIÓN DIRECTA. Si alguien nos dijo ayer "yo iré mañana" y nosotros lo repetimos, podremos escoger entre la forma directa: "él me dijo: yo iré mañana", y la forma indirecta: "él dijo que iría mañana". Ejemplos de la forma directa e indirecta en Esperanto:

Él dijo: "iré mañana".	Li diris: "Mi iros morgaŭ".
Él dijo que iría mañana.	Li diris ke li iros morgaŭ.
Él dijo: "yo soy brasileño".	Li diris: "mi estas brazilano".
Él dijo que él era brasileño.	Li diris ke li estas brazilano.

-UJO da la idea general de continente, de recipiente. De ahí las formas **supujo** (que contiene sopa), **pomujo** (que contiene manzanas), **Italujo** (que contiene italianos). Por consiguiente la palabra **kafujo** podría significar: caja para café, cafetera, planta de café o país del café. Pero, recordemos que en todos los idiomas las palabras reciben su significado exacto por el contexto. No obstante eso, podremos siempre en Esperanto contar con recursos para construir la palabra precisa que nos haga falta. Así tendremos: **kafskatolo** - caja para café. **Kafkruĉo** - vasija para café, cafetera, **kafarbo** - árbol de café, cafetero, y **kaflando** - país del café.

LOS NOMBRES DE LOS PAÍSES del antiguo continente se forman agregando el sufijo **uj** o la palabra **lando** al nombre del pueblo que le dio origen: **Germano, Germanujo** (= país de los germanos): **Dano, Danujo** (= país de los daneses).

En el nuevo continente, por el contrario, el habitante recibe el nombre del país que lo habita: **Peruo, peruano; Brazilo, brazilano.**

Pero también encontraremos en nuestras lecturas, la terminación **io** para formar nombres de países: **Italio, Francio, Rusio. Meksikanoj loĝas en Meksiko. Francoj loĝas en Francujo, Franclando aŭ Francio.**

ADJETIVO ATRIBUTIVO. Compare estas dos frases: "Juan encontró a su bella novia" y "Juan encontró bella a su novia". En el primer caso, la cualidad "bella" es permanente en la novia, y lo es para todo el mundo; en el segundo, Juan encuentra que su novia es bella, le atribuye esa cualidad, aunque quizá no la posea. El Esperanto distingue la cualidad permanente (epíteto) de la circunstancial (atributo) de este modo:

Johano trovis sian belan fianĉinon.

Johano trovis sian fianĉinon bela.

Note que en el segundo caso, **bela** va sin **-n** final.

Mi vidis la fermitan pordon - Vi la puerta cerrada (no la abierta).

Mi vidis la pordon fermita - Vi (que) la puerta (estaba) cerrada.

Que también puede decirse: **Mi vidis ke la pordo estis fermita.**

QUE. Cuando "que" puede reemplazarse por el, la, lo, los, las cuales (pronombre relativo) se traduce por **kiu, kiuĵ**, según los casos.

Los libros que (los cuales) ves sobre la mesa son del señor que (el cual) está de pié.

La libroj, kiuĵn vi vidas sur la tablo estas de la sinjoro, kiu staras.

Recuérdese, además, que "que", cuando es pronombre relativo va detrás del nombre que reemplaza, en tanto que "que" conjunción sigue generalmente al verbo.

Mi vidas, ke la libroj, kiuĵn vi aĉetis estas interesaj.

Veo que los libros que (los cuales) usted compró son interesantes.

Cuando "que" reemplaza a "qué cosa" se pone **kio**.

¿Qué (cosa) haces? - **Kion vi faras?**

¿De qué (cosa) se trata? - **Pri kio temas?**

Si "que" significa cuán, cuánto, en frases admirativas, se traduce por **kia**.

¡Qué (cuánto) calor! - **Kia varmo!**

¡Qué (cuán) hermoso día! - **Kia bela tago!**

El "que" de más que, menos que, es **ol: pli ol, malpli ol**.

Y en los demás casos (conjunción), "que" se traduce por **ke**:

Mi deziras, ke vi lernu - Deseo que aprendas.

Mi kredas, ke li venos - Creo que él vendrá.

Oni diras, ke... - Se dice que...

Mi laboras por ke li ripozu - Trabajo para que él repose.

PARTICIPIO ADVERBIO. "Vi a Pedro caminando por la calle" puede significar: "yo, caminando por la calle, vi a Pedro", o bien "yo vi a Pedro que caminaba por la calle".

En Esperanto diremos en el primer caso: **Marŝante sur la strato mi vidis Petron** y, en el segundo: **Mi vidis Petron marŝanta sur la strato**. En el primer caso empleamos el participio adverbial porque deseamos indicar cómo el sujeto hace algo (¿cómo? - caminando = cuando el sujeto caminaba).

Se usa, pues, el participio adverbial (activo o pasivo y en cualquiera de los 3 tiempos) cuando éste se refiere al sujeto de la proposición, en los demás casos, conservará su forma adjetiva.

DE es la preposición más usada en Esperanto y en español. Damos aquí algunos ejemplos en que su uso difiere en las dos lenguas. En Esperanto el uso de **de** es más preciso que en español:

Una taza de té	<i>Taso da teo</i>
Una taza de porcelana	<i>Taso el porcelano</i>
Una taza de María	<i>Taso de Maria</i>
Una mesa hecha de pino	<i>Tablo farita el pino</i>
Una mesa hecha por Juan	<i>Tablo farita de Johano</i>
El primero de todos	<i>La unua el ĉiuj</i>
¿de qué se trata?	<i>Pri kio temas?</i>
Se trata de lo siguiente	<i>Temas pri la jeno</i>
Cubrir de flores	<i>Kovri per floroj</i>
Estatua de bronce	<i>Bronza statuo</i>
A partir de mañana	<i>Ekde morgaŭ</i>
La ciudad de Rosario	<i>Urbo Rosario</i>
Máquina de vapor	<i>Vapormaŝino</i>
Enfermedad del corazón	<i>Kormalsano</i>
Pasar de largo	<i>Preterpasi</i>
Dejar de lado	<i>Flankenlasi</i>
De parte mía	<i>Je mia flanko, miaflanke</i>
Acaba de partir	<i>Li ĵus foriris</i>

TENER se traduce **teni**, pero sólo en el sentido de asir.

Mi tenas libron en la mano - Yo tengo (asgo) un libro en la mano.

Mi havas multajn librojn - Yo tengo (poseo) muchos libros.

Y en castellano "tenemos" que ir, que hacer (debemos ir, hacer, etc.)

Mi devas iri, fari ktp.

Tengo algo que hacer	<i>Mi havas ion por fari</i>
No tengo nada	<i>Mi havas nenion</i>
Tengo hambre	<i>Mi estas malsata, mi malsatas</i>

HACER. Este verbo en castellano se usa para "hacer" de todo:

Hace calor	<i>Estas varme</i>
Hace largo rato	<i>Antaŭ longa tempo</i>
Hace mucho	<i>Antaŭ longe</i>
Hacerse el dormido	<i>Ŝajnigi esti dormanta</i>
Hacerse de dinero	<i>Gajni, akiri monon</i>
Se hace de día	<i>Tagiĝas</i>
Se hace tarde	<i>Malfruiĝas</i>
Se hizo pedazos	<i>Disrompiĝis</i>
Esto hace bien	<i>Tio bone efikas</i>

POR - PRO. Estas dos preposiciones no deben confundirse. **Por** indica finalidad: **oni ne devas vivi por manĝi, sed manĝi por vivi.** - No se debe vivir para comer, sino comer para vivir. **Pro** indica causa, motivo de una acción: **Pro tiu vundo li mortis** - por (a causa de) esa herida murió. Compare: **Li venis por tio** - el vino para eso. **Pri tio li venis** - por eso vino.

FORNO. Cuando queramos precisar a qué clase de horno u hornillo nos referimos, diremos: **bakforno** (de hornear), **kuirforno** (de cocina), **hejtforno** o **hejtilo** (estufa), **altforno** (alto horno), etc.

PRONUNCIACIÓN. El que mejor habla esperanto es aquel cuyo acento no permite adivinar cual es su lengua materna.

El esperanto tiene 28 fonemas y el español 24. Las vocales del esperanto no causan problemas de pronunciación, pero algunas consonantes, que no existen como fonemas en el español, son verdaderos quebraderos de cabeza para los *lernantoj*.

Fonemas sordos y sonoros. Un fonema es sonoro cuando las cuerdas vocales vibran en la garganta, y sordo cuando no vibran. Se pueden distinguir fácilmente los fonemas sordos y los sonoros presionando suavemente sobre la laringe con uno o varios dedos mientras se pronuncian. Solo los fonemas sonoros hacen que vibren las cuerdas, y esa vibración se nota claramente con los dedos cuando se pronuncian, por ejemplo, las vocales a, e, i, o, u. En el caso de las consonantes es muy importante no pronunciar a la vez una vocal de apoyo, ya que siendo las vocales sonoras, notaríamos vibración de las cuerdas vocales sea la consonante sonora o sorda. No se debe decir "efe", sino "f"; no "ka", sino "k"; no "ŝo", sino "ŝ". Las consonantes sordas del español son p, t, k, ch, z, s, j, f; las del esperanto son p, t, k, ĉ, s, ĥ, f, c, h, ŝ. Las consonantes sonoras del español son b, d, g, y, l, ll, m, n, ñ, r, rr, y las del esperanto son b, d, g, ĝ, z, v, ĵ, l, m, n, r.

Algunas parejas de fonemas se diferencian solo por la vibración, o no, de las cuerdas vocales, siendo idéntica la colocación de los órganos de articulación (lengua, dientes, labios, paladar). Los fonemas sonoros se pronuncian haciendo vibrar las cuerdas vocales, y los sordos sin vibración. Las parejas de fonemas de este tipo son en español (sonoro-sordo): b-p, d-t, g-k, y en esperanto (sonoro-sordo): b-p, d-t, g-k, ĝ-ĉ, z-s, v-f, ĵ-ŝ.

Ĝ es un fonema sonoro y se pronuncia colocando los órganos de articulación como para pronunciar la castellana CH (**Ĉ** en esperanto), pero se haciendo vibrar las cuerdas vocales.

Ĵ se pronuncia como en francés la J en *journal* o la Y antes de vocal en el español de Buenos Aires.

Ŝ es un fonema sordo y se pronuncia como la inglesa SH en *ship*, o la CH en el español de andalucía ("*mushasho*").

H se pronuncia como en inglés la H de *house* o la J en Andalucía en *bajar* o en *tejer*.

V es un fonema sonoro que se pronuncia como la francesa V de *vie*. Contrariamente a lo que ocurre en español, en esperanto V y B son totalmente diferentes. Los órganos de articulación se colocan como para pronunciar F, pero se hacen vibrar las cuerdas vocales.

Z es un fonema sonoro y se pronuncia como la inglesa Z en *zero*. Los órganos de articulación se colocan como para pronunciar la S del español del sur de España en Sevilla, pero se hacen vibrar las cuerdas vocales.

S este fonema sordo se debe pronunciar en esperanto no como se pronuncia en el norte y centro de la península ibérica sino como se pronuncia en algunas partes de Andalucía (Sevilla) y en la mayor parte de Hispanoamérica (solo Perú es excepción). En esperanto es mejor la S pronunciada con la parte posterior de la lengua que con la punta, que podría hacer que hablantes de otras lenguas confundiesen la S con la Ŝ.

Fonemas fricativos y oclusivos. Un fonema es fricativo cuando el camino que forman los órganos de articulación no se cierra totalmente sino que permite que el aire salga rozando. Un fonema es oclusivo cuando el mismo camino se cierra totalmente. En todas las lenguas de la península ibérica B, D y G son oclusivas en posición inicial, pero fricativas en posición intervocálica. B es un fonema oclusivo en "bata", pero fricativo en "la bata" ya que los labios no se llegan a cerrar totalmente. Lo mismo se puede decir para D en "data" / "la data" y para G en "gata" / "la gata" respecto de la punta de la lengua y de su parte posterior.

En esperanto B, D y G siempre son oclusivas, incluso entre vocales, como en la mayoría de las lenguas romances (francés, italiano, rumano). Solo las lenguas ibéricas son excepción. Una pequeña ayuda para una buena pronunciación es que en vez de decir una frase sin pausas, por ejemplo, "la du gigantaj beboj dubigis la gepatrojn" -donde todas las B, D y G son fricativas según la pronunciación normal española- es preferible hacer pequeñas pausas antes de esos tres sonidos: "la-du-gi-gantaj-be-boj-du-bi-gis la-gepatrojn" y automáticamente se pronunciarán como oclusivas.

En esperanto siempre se debe hacer una pronunciación alejada de erróneas influencias de la lengua materna; "*ĥomo" en vez de homo, "*dja-man-to" (tres sílabas) en vez de di-a-man-to (cuatro sílabas), "*bulpo" en vez de vulpo. Estrictamente hablando, esos errores de pronunciación en esperanto son equivalentes a los vulgarismos del español. Es aceptable un suave acento hispano o de otra lengua gracias a la claridad de la lengua internacional, pero un fuerte acento será sin duda desagradable para el oído del que te escucha.

La mejor, y más elegante pronunciación del esperanto es la internacional.

ALGUNAS EXPRESIONES

Lo más pronto posible (tiempo)	<i>Kiel eble plej baldaŭ</i>
Lo más pronto posible (velocidad)	<i>Kiel eble plej rapide</i>
Ni yo, ni él	<i>Nek mi, nek li</i>
Hasta la vista	<i>Ĝis revido!</i>
¡Qué le vaya bien! (de salud)	<i>Fartu bone</i>
El cree en Dios	<i>Li kredas je (al, pri) Dio</i>

Gracias a Dios	<i>Dank' al Dio (Danke al Dio)</i>
De tanto en tanto	<i>De tempo al tempo</i>
Poco a poco	<i>Iom post iom</i>
Por otra parte, por otro lado	<i>Aliflanke</i>
Hay que (se debe) comer para vivir	<i>Oni devas manĝi por vivi</i>
Cada vez más	<i>Pli kaj pli</i>
Parece increíble	<i>Ŝajnas nekredebla</i>
Más vale (mejor)	<i>(estas) Pli bone</i>
Es preferible	<i>(estas) Prefere</i>
Muchas gracias, le agradezco mucho	<i>Mi tre dankas</i>
No hay de qué	<i>Ne dankinde</i>
Más vale algo que nada	<i>Pli bone io ol nenio</i>
Es preferible una vez que nunca	<i>Prefere iam ol neniam</i>

ABREVIATURAS MÁS USUALES

<i>bv., bonvolu</i>	tenga a bien, por favor
<i>d-ro, doktoro</i>	doctor
<i>E-o, Esp-o, Esperanto</i>	Esperanto
<i>Ekz., ekzemple</i>	por ejemplo
<i>f-ino, fraŭlino</i>	señorita
<i>k.c., kaj cetere</i>	y además
<i>k-do, kamarado</i>	camarada (masculino)
<i>k-dino, kamaradino</i>	camarada (femenino)
<i>k.s., kaj similaj</i>	y semejantes
<i>k.t.p., kaj tiel plu</i>	etcétera
<i>N.B., notu bone</i>	nota bene, ten cuidado
<i>n.ro, numero</i>	número
<i>p.d., post dato</i>	postdata
<i>prof., profesoro</i>	profesor
<i>s-no, samideano</i>	"samideano"
<i>s-ro, sinjoro</i>	señor
<i>s-ino, sinjorino</i>	señora
<i>t.e., tio estas</i>	es decir, esto es
<i>U.E.A., Universala Espeanto-Asocio</i>	Asociación Universal de Esperanto

Estas abreviaturas suelen escribirse también sin puntos o guión, por ejemplo: **k-t-p.** o **ktp** (se lee: ko-to-po).

LEGAĴOJ

PRI LA HISTORIO DE ESPERANTO

En la jaro 1887 aperis en Varsovio la "Unua libro de lingvo internacia de D-ro Esperanto" (Pseŭdonimo de la aŭtoro: Dro Ludoviko Zamenhof). Naskiĝinte en 1859 en Bielostok, kie loĝas kaj intermalpacas kvar malsamlingvaj popoloj, Zamenhof jam de sia juneco komencis studi kaj labori pri internacia lingvo. Kvankam li fariĝis profesie okulisto, lia ĉefa celo en la vivo estis, ĉiam helpi al interkompreno de ĉiuj nacioj per helpa komuna lingvo neŭtrala.

Antaŭ la publika apero de Esperanto, Zamenhof dum multaj jaroj kutimiĝis pensi kaj verki rekte en la nova lingvo. Tial ĝi jam havis komencon de originala literaturo, kiam ĝi aperis. Post 1887 la lingvon lernis kaj uzis ĉiam pli granda nombro de ĉiulandaj adeptoj, kiuj per sia proza aŭ poezia verkado iom post iom pliriĉigis la lingvon kaj kreis tradicion en nia stilo.

De 1905 okazas ĉiujare tutmondaj kongresoj de esperantistoj, kaj en tiuj grandaj internaciaj kunvenoj mintriĝis pli kaj pli rimarkinda unueco en la prononcado de la lingvo, kaj ankaŭ kreiĝis tradicio en la parola stilo. Pro tio kaj ankaŭ pro la fakto, ke la plej granda parto de la Esperanta vortaro estis alportata de la vivo iom post iom kaj aldonata al la unua tre malvasta vortareto uzita de Dro Zamenhof en la komenco, oni ĝenerale konstatas, ke Esperanto fariĝas vivanta lingvo.

Ĝian tujan praktikan utilon pravas la grandaj servoj de la Universala Esperanto-Asocio (UEA), kiu havas delegitojn en la plej multaj urboj de la mondo kaj ebligas facilan intenacian informadon, anoncadon aŭ vojaĝadon per Esperanto. La jarlibroj de UEA entenas liston de tiuj delegitoj kaj utilajn informojn pri la praktika uzo de Esperanto. Dank' al tio, miloj da turistoj aŭ komercistoj nur uzante Esperanton, povis vojaĝadi, junuloj trovis okupon fremlande, junulinoj sendanĝere travojaĝis grandajn urbojn. Internaciaj societoj fondiĝis por tutmondaj idealaj aŭ profesiaj celoj. Kelkaj miloj da libroj estas presitaj en Esperanto, tradukitaj el ĉiuj naciaj literaturoj aŭ originale verkitaj de esperantistaj aŭtoroj. Ekzistas multaj Esperanto-gazetoj, revuoj aŭ ĵurnaloj en plej diversaj lokoj kaj kun plej diversaj celoj.

En la tre viva internacia vivado kreita de Esperanto, gravan rolon havas la interna ideo de Esperantismo, kiun per diversaj verkoj esprimas la originala Esperanto-literaturo kaj interalie la oficiala kongresa himno de la esperantistoj "La Espero", verkita de Dro Zamenhof.

Dro Edmond Privat
(el Kursa Lernolibro)

LA ESPERO (LA ESPERANZA)

Himno Esperantista

*En la mondon venis nova sento,
tra la mondo iras forta voko;
per flugiloj de facila vento
nun de loko flugu ĝi al loko.*

*Ne al glavo sangon soifanta
Ĝi la homan tiras familion:
Al la mond' eterne militanta
Ĝi promesas sanktan harmonion.*

*Sub la sankta signo de l' espero
Kolektiĝas pacaj batalantoj,
Kaj rapide kreskas la afero
Per laboro de la esperantoj.*

*Forte staras muroj de miljaroj
Inter la popoloj dividitaj;
Sed dissaltos la obstinaj baroj,
Per la sankta amo disbatitaj.*

*Sur neŭtrala lingva fundamento,
Komprenante unu la alian,
La popoloj faros en konsento
unu grandan rondon familian.*

*Nia diligenta kolegaro
en laboro paca ne laciĝos,
ĝis la bela sonĝo de l' homaro
por eterna ben' efektiviĝos.*

Al mundo ha llegado un nuevo sentimiento,
Recorre el mundo una fuerte llamada;
En alas de un viento ligero
Ahora dejenla volar de un lugar a otro.

No a la espada sedienta de sangre
Esta llama a la familia humana:
Al mundo que eternamente lucha
Le promete una santa armonía.

Bajo el sagrado signo de la esperanza
Se reúnen los combatientes de la paz,
Y pronto avanza la obra
Por el trabajo de los esperanzados.

Fuertes se levantan los muros milenarios
Entre los pueblos divididos;
Pero saltarán en pedazos las obstinadas barreras,
Que por el sagrado amor serán derrumbadas.

Sobre un fundamento lingüístico neutral,
Comprendiéndose los unos a los otros,
Los pueblos harán de común acuerdo
Una sola gran familia.

Nuestros laboriosos camaradas
En la tarea de la paz no desfallecerán,
Hasta que el bello sueño de la humanidad
Para bendición eterna se realice.

L. L. Zamenhof

APÓSTROFO ('). En Esperanto el apóstrofo indica la elisión de una letra. Esta elisión sólo se usará en poesía o, muy excepcionalmente, en prosa.

Puede suprimirse la “a” final del artículo después de preposición terminada en vocal, o antes de palabra que comience en vocal: *de l' espero* = *de la espero*.

También puede suprimirse la “o” final de un sustantivo: *mia kor'* = *mia koro*. La sílaba tónica del sustantivo (la que se pronuncia con mayor intensidad) no varía con la elisión: *flo-RAN-ta i-di-LI'* = *flo-RAN-ta i-di-LI-o*.

El apóstrofo también se usa tradicionalmente en la expresión: *dank' al* = *danke al* (gracias a), *mi ne falis dank' al mia bastono* = *mi ne falis danke al mia bastono* (no caí gracias a mi bastón).

KORESPONDADO

"Vojaĝoj larĝigas la menson", diras la angloj, kaj tio estas vera. Sed bedaŭrinde ne ĉiuj povas vojaĝi eksterlanden. Malmultaj povas viziti landojn, kiujn ili dezirus koni.

Sed la esperantistoj povas konversacii per leteroj, kun loĝantoj de kiu ajn lando de nia terglobo. Ili povas facile ricevi informojn pri la plej diversaj temoj: popolaj kutimoj, filatelio, arto, folkloro, sociaj problemoj, literaturo, komerco, industrio, scienco, agrikulturo, instruado, politiko aŭ simple babili pri ĉiutagaj aferoj.

Ankaŭ okazas interŝanĝoj: poŝtmarkoj, revuoj, libroj, muzikaĵoj, semoj, fotoj, k.t.p., k.s. iras de samideano al samideano.

"Tre interese" vi eble diros, "sed kiel mi povos havi tiujn adresojn?"

Nu, tio estas facila - por esperantisto. En ĉiuj esperantaj gazetoj aperas anoncoj pri korespondado kaj interŝanĝo. Se vi ne trovas peton pri korespondado konvena al vi, vi mem povas publikigi anonceton kontraŭ modesta pago.

En la komenco vi povas skribi ne leterojn, sed poŝtkartojn, ilustritajn, interesajn poŝtkartojn.

MODELA LETERO

Mi vidis vian anoncon en La Praktiko kaj rapidas respondi vian peton pri korespondado. Mi ankaŭ studas medicinon, kaj tre ŝatus interŝanĝi **fakajn** revuojn kun vi. Ankaŭ interesas min popolaj dancoj. Ĉi tiu poŝtkarto montras la argentinan popolan dancon "Zamba".

Mi estas 20-jara kaj loĝas kun mia familio en la urbo.

Atendante vian baldaŭan respondon, sincere salutas vin.

Mia adreso:

Ludoviko Amikeco

Strato Verda Stelo 1

12345 URBO - LANDO

Leterojn oni komencas per diversaj salutoj: Estimata sinjoro, ŝatata fraŭlino (samideano, kolego), kara kamarado.

Por fini leteron oni uzas kutimajn esprimojn: Via. Respekte via. Sincere via. Via amiko. Kun kora saluto. Tre kore via. Mi (kore, sincere, samideane, amike) salutas vin.

Profitu la esperantan korespondadon, sed memoru kelkajn konsilojn: Skribu klare. Ĉefe skribu tre klare vian nomon kaj adreson. Skribu ankaŭ klare kaj zorge la adreson de via korespondanto sur la koverto. Respondu akurate.

Korespondu kaj vi vidos, ke ankaŭ la esperanta korespondado "larĝigas la menson" kaj kreas amikecon.

POEZIOJ

HO, MIA KOR'

Ho, mia kor', ne batu maltrankvile,
El mia brusto nun ne saltu for!
Jam teni min ne povas mi facile,
Ho mia kor'!

Ho, mia kor'! Post longa laborado
Ĉu mi ne venkos en decida hor'?
Sufiĉe! Trankviliĝu de l' batado,
Ho, mia kor'!

Ludoviko Zamenhof

DU POEMETOJ DE HEINE

Milde pasas tra la kor'

Milde pasas tra la kor'
Dolĉa harmonio;
En printempo sonu for
Eta melodio

Al floranta idili'
Flugu vi sonore;
Se renkontos rozon vi,
Ĝin salutu kore!

Kie estas la plej kara?

Kie estas la plej kara?
Kiun mi prikantas rime,
Kiam sorĉaj, ardaj flamoj
Alten levis min senlime?

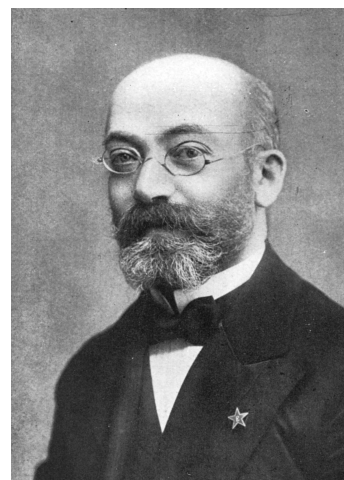
Estingiĝis tiuj flamoj,
Malvarmiĝis jam la koro,
Tiu ĉi versaĵ' entenas
Amo-cindron je memoro.

Tradukis: F. Pillat

BIOGRAFIO DE ZAMENHOF

Orígenes

Lázaro Ludovico Zamenhof (Ludwik Lejzer Zamenhof) procedía de una familia judía, según se dice expulsada de España en 1492, que emigró a principios del siglo XIX de Baviera (posiblemente de la ciudad Samhof) a Tykocin (Polonia rusa) y más tarde a Bialystok, donde nació el 15 de diciembre de 1859 y recibió el nombre hebreo de El'azar, transcrito en los documentos rusos como Lázaro; siguiendo la costumbre, se le dio también un segundo nombre cristiano con la misma inicial, Luis. El muchacho fue a la escuela de Bialystok entre 1869 y 1873, y desde diciembre de 1873 hasta julio de 1879 al "Instituto Alemán" de Varsovia. Después de dos años de estudio en la Facultad de Medicina de Moscú y cuatro en la de Varsovia, recibió su título de médico en la especialidad de oftalmología, que terminó de cursar en Viena (1886).

Se casó en 1887 y hasta 1897 buscó, primero en Varsovia, luego en otros lugares como Herson y Grodno, clientela suficiente de la que vivir. A principios de 1898 se instaló definitivamente en el barrio judío de Varsovia, donde ejerció hasta su muerte, el 14 de abril de 1917. La profesión médica le proporcionó muchos más sinsabores que beneficios; debido a la pobreza de sus clientes tenía que visitar diariamente entre 30 y 40 pacientes, a pesar de lo cual ganaba sólo lo justo para garantizar una vida modesta a su familia.

Los primeros intentos

El joven Zamenhof tenía un talento especial para las lenguas; hablaba tres de forma fluida: ruso, polaco y alemán; podía leer tres sin dificultad: latín, hebreo y francés, por no hablar del judealemán, que estudió durante dos años y sobre el que elaboró una gramática completa. De griego, inglés, italiano y algunas otras lenguas, tenía sólo conocimiento básico. Pero siempre consideró el ruso como su lengua materna (sólo en ella y en esperanto escribió poesía).

Este poliglottismo era sólo el reflejo de las condiciones en que vivía y que no pudieron dejar de influir en el pensamiento de un joven sensible. En Bialystok vivían en 1897 un 66% de judíos, un 18% de polacos, un 8% de rusos, un 6% de alemanes y un 2% de bielorrusos. Tanto las lenguas como las costumbres y las religiones eran distintas y los prejuicios dividían a las gentes. El muchacho tenía la impresión de que el desconocimiento y la incomprensión eran el origen de las disputas más crudas, y opinaba que una lengua común eliminaría parte de las barreras y posibilitaría al menos la comunicación entre los distintos pueblos. Educado según el principio de que todos los hombres son hermanos, su idealismo innato le llevó a identificar su deseo de una humanidad armónicamente unida con la idea de una lengua universal, que sin pertenecer a ninguna nación y por ser neutral permitiría a los grupos humanos comprenderse mejor.

Todo esto lo consideró Zamenhof seriamente ya en sus años de instituto. Siguiendo el desarrollo natural de las ideas, pensó primero en la renovación de una lengua muerta, el latín; después en una lengua completamente apriorística cuyas palabras consistieran en la serie matemática de todas las combinaciones posibles de sonidos articulables (a, aa, ab, ac,..., ba, ca, da, etc.). Sometió a la práctica cada nuevo sistema y, comprobando sus defectos, seguía buscando tenazmente las mejores soluciones.

Su estudio del inglés le enseñó que las ricas declinaciones y conjugaciones de las lenguas antiguas y eslavas son completamente innecesarias; la profunda investigación del ruso y del alemán le demostró en qué medida una elección apropiada de afijos puede rentabilizar el léxico; el polaco y el alemán le descubrieron la existencia de un tesoro ya disponible de palabras internacionales; el alemán y el francés probaron la utilidad del artículo definido, desconocido en las lenguas eslavas; etc., etc.

De todo lo aprendido, él sacó conclusiones para su propio proyecto, que terminó en 1878, al que llamó "Lingwe Uniwersala", y que consistía en una gramática, un diccionario, varias traducciones e incluso algunos versos originales. Pero eso que él creía definitivo, resultó ser sólo el primer escalón que debía conducirle al esperanto.

De ese "pre-esperanto" se conserva muy poco: sólo dos estadios son algo conocidos, el del proyecto estudiantil de 1878 y el del nuevo proyecto elaborado entre 1881 y 1882, siendo ya universitario en Varsovia. El primero muestra al joven lingüista atento sobre todo a la internacionalidad de las raíces y las terminaciones (plural en -s, infinitivo en -are, etc.) y a la simplicidad de la gramática (sin casos). En el segundo se constata que, sometiendo la lengua a sucesivas pruebas y después de usarla de forma hablada, fue consciente de otras necesidades como de que sonara bien (renuncia entonces al plural terminado en -s) y de que fuera clara (adoptando el acusativo); pero fue demasiado lejos en su afán de facilitar el uso hablado, decidiendo, por ejemplo, hacer monosilábicas las raíces más frecuentes, lo que ocasionó muchas carencias inaceptables que hacían la lengua incomprensible a primera vista. Entre los años 1882 y 1885, evidentemente, comprendió estos excesos e intentó encontrar una solución de compromiso que satisficiera, al menos en parte, las exigencias de una lengua destinada a todas las personas y a todos los usos.

En el año 1885, en que también se doctoró, fijó el esperanto ya tal y como hoy se conoce, en su diccionario y su gramática.

Los dos años que transcurrieron en la búsqueda vana de un editor hasta que decidió editar él mismo su obra, el 26 de julio de 1887, le mostraron las dificultades que le aguardaban en la tarea de divulgación. Por eso renunció al tiempo imperfecto (terminado en -es) y a algunos sufijos que no parecían absolutamente necesarios. Era consciente de la necesidad de que la lengua se mostrara lo más sencilla posible.

Nacimiento del esperanto

Mediante los cuatro folletos que aparecieron respectivamente en ruso, polaco, francés y alemán, y firmados con el pseudónimo "Dr. Esperanto", sometió su proyecto de "lengua internacional" a la crítica de los expertos, con la promesa de que, al cabo de un año, la perfeccionaría con las mejoras propuestas. Envío esos folletos a multitud de revistas, gacetas, sociedades y periódicos europeos. Puso anuncios en periódicos rusos y polacos. Empleó, con el consentimiento de ella, la dote de su esposa para lanzar, entre los años 1888-1889, una serie completa de libros: "Dua Libro" [Segundo Libro]; "Aldono al la Dua Libro" [Suplemento del Segundo Libro]; "Negxa blovado" [Tormenta de nieve] y "Gefratoj" [Hermanos], traducidos por A. Grabowski; las traducciones del Segundo Libro y del Suplemento; "Meza Vortaro Germana" [Diccionario Medio Alemán]; "Plena Vortaro Rusa" [Diccionario Completo Ruso]; manuales en inglés y sueco; "Princino Mary" [Princesa Mary], traducido por E. von Wahl; "Adresaro" [Directorio]; y proporcionó el dinero necesario para editar las obras divulgativas de L. Einstein y H. Phillips. A finales de 1889, debido, sobre todo, a tan grande actividad editorial estaba completamente arruinado. A partir de ese momento, aunque siguió siendo hasta 1905 el motor principal del movimiento, la divulgación dependió materialmente de los recursos económicos de los primeros seguidores.

¿Qué características presentaba, pues, la nueva lengua? Tres, a primera vista, llamaban la atención del observador: en primer lugar era, por la elección de las raíces y los afijos, procedentes sobre todo de las lenguas latinas y del alemán, verdaderamente internacional y fácil de entender para las personas cultas; en segundo lugar, todas las raíces eran invariables, todas las distinciones gramaticales se expresaban mediante elementos fonéticos separables, y las palabras consistían sólo en la combinación de esas raíces y esos elementos -así la lengua toda, tanto su gramática como su léxico, se encontraba en el diccionario y podía entenderla alguien que no la hubiera aprendido antes; por último, la lengua, aunque consistente en elementos procedentes de lenguas nacionales, era plenamente autónoma y tenía individualidad propia.

Zamenhof como lingüista

La segunda parte de la actividad de Zamenhof en el campo de la lengua internacional duró desde 1905 hasta su muerte en 1917. Fue posible gracias al tiempo libre que le proporcionaron los ya crecientes beneficios de sus publicaciones y sobre todo los ingresos por sus contribuciones a "La Revuo" (La Revista) creada por la firma Hachette gracias a la intervención de C. Bourlet. Esta actividad se manifestó de tres maneras: trabajos de lingüística, traducciones y ensayos ideológicos.

En los trabajos de lingüística hay que destacar la prudencia y tolerancia del autor. Zamenhof proporcionó al comienzo sólo lo mínimo, una gramática de 16 reglas y un pequeño diccionario con 917 raíces, dejando todo lo demás a la paulatina evolución de la lengua. Evitó siempre añadir a ese primitivo fundamento nuevas imposiciones, temía todas las precisiones que pudieran convertirse en ataduras. Casi en cada página de "Lingvaj Respondoj" [Respuestas sobre la lengua] (recogidas en un libro en 1912), se encuentra la misma actitud: "Sólo el uso poco a poco irá elaborando las reglas definitivas... Aún no ha llegado el momento de ser excesivamente minuciosos... No debemos afanarnos en que nuestra lengua sea demasiado precisa, porque sólo conseguiríamos inmovilizarnos a nosotros mismos... En esas ocasiones, en las que algo de libertad no nos aporta ningún perjuicio, ¿por qué debemos sin necesidad encadenarnos?..." etc., etc.

Pero esa tolerancia, cuyo objetivo era permitir que la evolución del esperanto fuera realmente una tarea colectiva, fue posible sólo porque las bases de la lengua estaban firmemente asentadas ante cualquier cambio. Esto lo consiguió haciendo que no pudieran modificarse las tres obras "Plena Gramatiko" [Gramática Completa], "Ekzercaro" [Ejercicios] y "Universala Vortaro" [Diccionario Universal], que recopiló en 1905 bajo el título de "Fundamento de Esperanto". Para que cualquier lengua pueda crecer de forma regular y desarrollarse, es necesario que posea la inercia interna suficiente para que los elementos de esa lengua dispongan de la invariabilidad y la estabilidad oportunas, condiciones imprescindibles para que la comprensión entre hablantes sea posible. En las lenguas nacionales, esa inercia la proporciona una tradición de siglos; en esperanto, en que esa tradición no existía, Zamenhof la sustituyó por el Fundamento y su imposibilidad de modificación. Ese tabú lingüístico es, después de la creación misma del esperanto, la idea más genial de su autor. Aseguró a la lengua la posibilidad de evolucionar sin riesgo, de forma que en la "Antologio (de la originalaj esperantaj poemoj) 1887-1957" [Antología (de poemas originales en esperanto) 1887-1957], el lector no encuentra ninguna dificultad debida a la época en que cada pieza fue escrita.

Zamenhof como traductor

Las traducciones representan la parte más amplia e importante de la obra de Zamenhof. Su primera traducción ("La Batalo de l'Vivo" [Battle of life], de Dickens) no tuvo mucha influencia porque no apareció en forma de libro hasta 1911, aunque se había publicado por entregas en 1891. Sin embargo la segunda, ("Hamleto" [Hamlet], de Shakespeare), editada en 1894 y reeditada en 1902 en París, ejerció una influencia incomparable y su efecto en la difusión de la lengua fue mayor que cualquier

disquisición teórica. En respuesta a las críticas de los reformistas, probó brillantemente la idoneidad del esperanto incluso para tareas literarias. Reinició esta fecunda labor después de la fundación de "La Revuo", para la que emprendió la traducción sistemática de importantes obras literarias. De ese modo, aparecieron de forma consecutiva: "La Revizoro" [El inspector] de Gogol (1907), "La Predikanto" [El Eclesiastés], de la Biblia (1907), "Georgo Dandin" [George Dandin] de Molière (1908), "Ifigenio en Taŭrido" [Ifigenia en Táuride] de Goethe (1908), "La Rabistoj" [Los bandidos] de Schiller (1908), "La Psalmaro" [Los Salmos], de la Biblia (1908), "La Rabeno de Bahxarahx" [El rabino de Bajaraj] de H. Heine, "La Gimnazio" [El colegio] de Aleijem (1909), "Marta" de E. Orzesko (1911), "La Proverbaro" [Proverbios] (1910), "Eliro" [Éxodo], "Levidoj" [Levítico] (1912), "Nombroj" [Números] y "Readmono" [Deuteronomio] (1914), los cinco últimos de la Biblia.

A su muerte dejó en forma de manuscrito la traducción completa de los cuentos de Andersen (tres volúmenes aparecidos entre 1923 y 1932), y la totalidad del Antiguo Testamento (editado en Londres en 1926 por la Brita Biblia Societo [Sociedad Bíblica Británica]).

Es asombroso el número y la amplitud de estas traducciones, sobre todo entre los años 1907 y 1909; probablemente algunas de ellas ya estuvieran previamente preparadas, pero su rapidez en el trabajo sigue siendo extraordinaria. Si recordamos que podía trabajar sólo por la noche, después de un largo y agotador día, uno se pregunta cómo pudo efectuar, por ejemplo, la traducción en verso de "Ifigenio en Taŭrido" en cuatro meses (de marzo a junio de 1908). Evidentemente, esa rapidez no estaba exenta de defectos, pero tenía también sus ventajas: las traducciones conservaban un estilo vivo y fluido, sin ninguna rigidez de gabinete. Y de especial interés es su valor para la evolución de la lengua. Demostraron efectivamente a todos sus detractores que "el esperanto puede servir como lengua para la libre expresión de todas las geniales obras de la literatura universal", contribuyeron al enriquecimiento del léxico por la necesidad de interpretar los, en ocasiones, sutiles matices de las obras maestras; ayudaron a la depuración del estilo, forzando a "obligatoriamente buscar la manera de traducir aquellas expresiones que inevitablemente cada lengua posee"; hicieron progresar al esperanto hacia una "creciente elasticidad" y flexibilidad, recordando siempre a los escritores que "nuestra lengua debe servir no sólo para documentos y contratos, sino también para la vida"; finalmente estabilizaron y fijaron los modismos y locuciones, presentando una enorme cantidad de palabras compuestas, metáforas y proverbios, tesoro común de giros lingüísticos disponibles, que los lexicólogos recopilaron en sus diccionarios y los escritores utilizaron para aumentar la unidad y la coherencia de la lengua. No se exagera el papel desempeñado por las traducciones de Zamenhof diciendo que, sin ellas, el esperanto no existiría realmente: sería un pálido fantasma teórico, como lo fueron otros proyectos. Mediante sus obras sobre gramática y lexicográficas, Zamenhof construyó el esqueleto de la lengua; mediante su perseverante traducción, lo vistió con una rica musculatura. El alma hay que buscarla en sus obras originales.

Ideas sobre ética

Gracias al espíritu emprendedor de algunos franceses, entre ellos Michaŭ y Bourlet, se pudo por primera vez en la historia celebrar en Boulogne-sur-Mer, en 1905, el primer congreso internacional de esperanto. Fue para Zamenhof la ocasión de insistir en el valor social y moral de esta adquisición humana. El segundo congreso internacional tuvo lugar en Ginebra, y allí expresó su dolor por la matanza de judíos que acababa de ensangrentar las calles de su Bialystok natal. El tercero se celebró en Cambridge en 1907, después del cual el alcalde de Londres, Sir Vezey Strong, lo recibió públicamente en el "Guildhall", donde Zamenhof respondió, mediante una notable alocución, acerca de la diferencia entre el amor a la patria y el chovinismo. Todos los años tenían lugar estos congresos y Zamenhof siempre explicaba abiertamente sus ideas sobre la tolerancia y los derechos humanos.

En 1909 Zamenhof participó en el 5º congreso internacional, en Barcelona, y en el post-congreso en Valencia. Fue condecorado por el rey Alfonso XIII con la orden de Isabel la Católica.

Después de 1912 decidió dejar cualquier clase de lugar de honor en los congresos para recuperar plenamente su libertad privada. Le preocupaban los problemas éticos de la humanidad y deseaba dejar los aspectos puramente lingüísticos en manos de las organizaciones fundadas a tal efecto, como la "Academia de escritores y lingüistas", que controlaban la normal evolución de la lengua y daban carácter oficial a las palabras nuevas introducidas por el uso y la vida internacional.

Durante el congreso celebrado en Londres en 1911, presentó un informe en el que apoyaba la opinión, defendida por algunos científicos, de que las diferencias físicas entre las distintas razas eran menos relevantes que las derivadas de la moral y la tradición. Según él, sobre todo las lenguas y las costumbres religiosas separan a los pueblos. Por eso propuso la adopción de una lengua y de una ética neutrales para toda la humanidad. Que cada persona sea fiel a su lengua materna y a su propia religión, pero que se relacione con los extranjeros mediante una lengua neutral y una ética común según el consejo: "No hagas a los demás lo que no quisieras que te hicieran a ti".

La primera guerra mundial fue un duro golpe para Zamenhof. El ejército ruso, y después el alemán, ocuparon Varsovia cuando ya padecía una grave enfermedad cardíaca. En 1916 escribió sus "Cartas a los diplomáticos" para recomendarles que no sólo deliberasen acerca de los cambios fronterizos, sino que garantizaran los derechos lingüísticos y religiosos de las minorías. Les aconsejó también dar nombres neutrales, preferentemente geográficos, a las provincias o naciones que tuvieran una población plurilingüe para evitar que parte de ella se sintiera extranjera en su propio país, si a éste se le denomina con el nombre derivado del pueblo dominante. De ese modo elogió topónimos como "Estados Unidos" o "Suiza", que no contienen el nombre de un pueblo sobre los demás. ¿Cómo podría existir armonía si se llamase a Suiza "Alemania" o "País Romanche" y a Bélgica, "Flandes" o "Valonia"?

Zamenhof murió en abril de 1917. Su lengua internacional perdió dos veces, a consecuencia de las guerras mundiales, gran parte de sus adeptos y bibliotecas, pero otras tantas resurgió y pudo de nuevo difundirse por todo el mundo. Desde un punto de vista puramente lingüístico, evoluciona y crece según el modo natural previsto por su autor.

La obra impresa de Zamenhof consiste no sólo en sus poemas, conferencias y artículos, sino en las traducciones y textos acerca de la lengua que ya se han mencionado anteriormente. Era un escritor de talento cuyo estilo estaba marcado por un fuerte sentido rítmico y musical.

Zamenhof como persona

Zamenhof era de baja estatura, con barba entrecana y tempranamente calvo. Usaba gafas de miope. No era un orador y pronunciaba mal las consonantes silbantes. Fumaba mucho. Desde alrededor de 1900 padecía del corazón, por eso, cuando sus ingresos se lo permitían, visitaba balnearios alemanes.

Era minuciosamente ordenado en su vida diaria, ingenuo para la actividad comercial, tímido ante el público, poco amigo de ceremonias oficiales. Modesto y pacífico por naturaleza, fue una de esas personas poco frecuentes que desempeñó un papel internacional importante y que, sin embargo, no tenía nada que temer de la publicación de su correspondencia completa: ésta revela su amabilidad innata y su elevado sentido de la justicia.

Los rasgos más importantes de su carácter fueron la voluntad con la que lo sacrificó todo por sus ideales, y la obstinada paciencia con la que superó los obstáculos que le impedían su realización.

NI ALVENIS AL LA FINO

Ni kune faris interesan vojaĝon tra la lingvo internacia. Vi jam konas la fundamenton de la lingvo. Sed ankoraŭ vi ne estas perfekta esperantisto. Permesu, do, ke mi rakontu al vi kion mi faris kiam mi finis mian elementan lernadon.

Mi tuj aliĝis al la Esperanta Asocio de mia lando. Tie mi prunteprenis librojn el la biblioteko kaj legis, multe legis, sed kun atento. Mi ĉeestis la kunvenojn, prelegojn, festojn, ekskursojn de la esperantistoj kaj havis la okazon babili kun samideanoj enlandaj kaj eksterlandaj, nur en la bela Esperanto. Sur mia brusto mi tuj portis la kvinpintan verdan stelon. Mi fariĝis videbla esperantisto.

Mi korespondis kun eksterlandaj samideanoj, kaj tio donis al mi ĝojon kaj instruon. Aliĝinte al Universala Esperanto-Asocio, mi fariĝis monda esperantisto. U.E.A. donas praktikajn servojn al siaj membroj, sed krome edukas ilin en la homara solidareco kaj kompreno.

Unuvorte, mi partoprenas la Esperanto-movadon.

Do, mi ne diras al vi adiaŭ, sed ĝis revido en la venonta Esperano-Kongreso!

NI UZU ESPERANTON!

TABELOJ

PREFIKSOJ

- BO-** parentesco político: *bofrato* - cuñado. (Vidu en la 17a leciono).
- DIS-** dispersión: *doni* - dar, *disdoni* - distribuir. (15a leciono).
- EK-** acción breve o que comienza: *vidi* - ver, *ekvidi* - apercibir, advertir. (18a leciono).
- EKS-** ex: *eksministro* - exministro. (20a leciono).
- FI-** moralmente malo. (19a leciono).
- GE-** ambos sexos reunidos: *gepatroj* - padre y madre. (17a leciono).
- MAL-** lo contrario, lo opuesto: *malriĉa* - pobre. (2a leciono).
- MIS-** equivocadamente, "al revés", "de revés": *miskompreni* - comprender "al revés". (20a leciono).
- PRA-** ancestral, bis: *praavo* - bisabuelo. (18a leciono).
- RE-** repetición: *refari* - rehacer. (15a leciono).

SUFIKSOJ

- AĈ** de mala calidad: *ĉevalo* - caballo, *ĉevalaĉo* - mancarrón, jamelgo. (19a leciono).
- AD** acción continuada: *pafado* - tiroteo. (18a leciono).
- AĴ** cosa o substancia: *skribaĵo* - un escrito, *dolĉaĵo* - un dulce, cosa dulce. (13a leciono).
- AN** miembro, partidario, habitante: *amerikano* - un americano, *kristano* - un cristiano. (9a leciono).
- AR** conjunto de cosas semejantes: *arbo* - árbol, *arbaro* - bosque, *vorto* - vocablo, *vortaro* - vocabulario. (12a leciono).
- ĈJ** diminutivo cariñoso masculino: *Petro* - Pedro, *Peĉjo* - Pedrito, Pedrín. (18a leciono).
- EBL** posibilidad, que se puede hacer: *vidi* - ver, *videbla* - visible; *kredi* - creer, *kredebla* - creíble. (13a leciono).
- EC** nombre de una cualidad: *mola* - blando, *moleco* - molicie, blandura; *infano* - niño, *infaneco* - infancia. (11a leciono).
- EG** aumentativo: *domo* - casa, *domego* - caserón, casa grande, *grandega* - enorme, *pluvi* - llover, *pluvegi* - llover a cántaros. (11a leciono).
- EJ** lugar destinado a: *lerni* - aprender, *lernejo* - escuela; *kuiiri* - cocinar, *kuirejo* - cocina. (6a leciono).
- EM** inclinación, tendencia: *labori* - trabajar, *laborema* - laborioso, trabajador; *babili* - charlar, *babilema* - charlatan, hablador. (11a leciono).
- END** que debe ser: *plenumenda tasko* - una tarea que debe ser cumplida. (20a leciono).

- ER** partícula, elemento: *sablo* - arena, *sablero* - grano de arena; *mono* - dinero, *monero* - moneda. (15a lección).
- ESTR** jefe, autoridad: *ŝipo* - barco, *ŝipestro* - capitán, comandante; *urbo* - ciudad, *urbestro* - alcalde. (19a lección).
- ET** diminutivo: *vojo* - camino, *vojeto* - caminito, *senda*; *varma* - caliente, *varmeta* - tibio; *ridi* - reír, *rideti* - sonreír. (11a lección).
- ID** descendencia: *bovo* - buey, *bovido* - ternero; *koko* - gallo, *kokido* - pollo. (17a lección).
- IG** causar, volver, convertir en: *blanka* - blanco, *blankigi* - blanquear; *morti* - morir, *mortigi*-matar, *forta* - fuerte - *fortigi* - fortalecer, fortificar. (14a lección).
- IGĜ** hacerse, volverse: *ruĝa* - rojo, *ruĝiĝi* - enrojarse; *sidi* - estar sentado, *sidiĝi* - sentarse; *movi* - mover, *moviĝi* - moverse. (14a lección).
- IL** instrumento: *tranĉi* - cortar, *tranĉilo* - cuchillo. (6a lección).
- IN** femenino: *frato* - hermano, *fratino* - hermana; *koko* - gallo, *kokino* - gallina. (1a lección).
- IND** digno de, que merece: *admiri* - admirar, *admirinda* - admirable; *vidi* - ver, *vidinda* - digno de verse. (15a lección).
- ING** que contiene parcialmente, vaina: *kandelo* - vela, *kandelingo* - candelero; *glavo* - espada, *glavingo* - vaina de espada. (15a lección).
- IST** profesión, ocupación habitual: *ŝuo* - zapato, *ŝuisto* - zapatero; *okulo* - ojo, *okulisto* - oculista; *polico* - policía, *policisto* - un policía. (4a lección).
- NJ** diminutivo cariñoso femenino: *patrino* - madre, *panjo* - mamá, mamita. (18a lección).
- OBL** multiplicativo: *duobla* - doble; *centoble* - cien veces; *multobligi* - multiplicar. (9a lección).
- ON** fracción: *duono* - medio, mitad; *centono* - una centésima parte; *duonigi* - partir por la mitad. (9a lección).
- OP** colectivo, grupo: *duope* - de a dos; *centope* - de a cien. (19a lección).
- UJ** contenedor, recipiente: *supo* - sopa, *supujo* – sopera. También se lo usa para plantas frutales: *vinbero* - uva, *vinberujo* - vid, parra (que contiene uva). Y para nombres de países: *anglo* - un inglés, *Anglujo* - Inglaterra (que contiene a los ingleses). (15a lección).
- UL** persona caracterizada por...: *blinda* - ciego, *blindulo* - un ciego; *juna* - joven - *junulo* - un joven; *miliono* - millón, *millionulo* - millonario. (11a lección).
- UM** sufijo indefinido: *kolo* - cuello, *pezcuezo*, *kolumo* - cuello (de vestido), *vento* - viento, *ventumi* - dar viento, abanicar; *ventumilo* - abanico. (20a lección).

PREPOZICIOJ

AL	a, hacia, hasta
ANSTATAŬ	en lugar de
ANTAŬ	ante, delante de
APUD	cerca de, junto a
ĈE	en lugar de, en lo de, cabe, al pie de
ĈIRKAŬ	alrededor
DA	de (cantidad)
DE	de
DUM	durante, mientras
EKSTER	fuera de
EL	de (origen)
EN	en
ĜIS	hasta (ĝis tiam - hasta entonces, ĝis tie - hasta allí)
INTER	entre
KONTRAŬ	contra, frente a
KROM	aparte de
KUN	con (compañía)
LAŬ	según
MALGRAŬ	a pesar de
PER	con (por medio de)
PO	a razón de, a tanto
POR	para
POST	después de, atrás de
PRETER	más allá, por delante de, dejando atrás
PRI	acerca de
PRO	a causa de
SEN	sin
SUB	bajo, debajo
SUPER	sobre, encima (sin contacto)
SUR	sobre (tocando)
TRA	a través de
TRANS	al otro lado, más allá
JE	sin sentido fijo; <i>mi finos je la tria</i> - terminaré a las tres; <i>mi trinkos je via sano!</i> - beberé a tu salud!

KORELATIVOJ

	NEGATIVOS	COLECTIVOS	DEMOSTRAT.	INTERROG. Y RELATIVOS	INDEFINIDOS
	NENI-	ĈI-	TI-	KI-	I-
INDIVIDUO -U	NENIU nadie, ninguno	ĈIU cada uno, todo	TIU ese, aquel	KIU quién, el cual o que	IU alguien, alguno
CUALIDAD -A	NENIA ninguna clase	ĈIA de todo tipo	TIA tal, de ese tipo	KIA de que clase, tipo	IA alguna cosa
COSA -O	NENIO nada	ĈIO todo	TIO eso, aquello	KIO qué cosa, lo cual	IO alguna cosa, algo
POSESIÓN -ES	NENIES de nadie	ĈIES de todos, de cada uno	TIES de ese, de aquel	KIES de quién, cuyo	IES de alguien
CANTIDAD -OM	NENIOM ninguna cantidad	ĈIOM el todo	TIOM tanto	KIOM cuánto	IOM algo, alguna cantidad
LUGAR -E	NENIE en ningún lugar	ĈIE en todos los lugares	TIE ahí, allí	KIE dónde	IE en algún lugar
TIEMPO -AM	NENIAM nunca	ĈIAM siempre	TIAM entonces, en ese tiempo	KIAM cuándo	IAM alguna vez
CAUSA -AL	NENIAL por ningún motivo	ĈIAL por todos los motivos	TIAL por ese motivo	KIAL por qué	IAL por algún motivo
MODO -EL	NENIEL de ningún modo	ĈIEL de todos modos	TIEL de tal modo, así	KIEL cómo	IEL de algún modo

SOLUCIONES DE LOS EJERCICIOS

LECIONO 1a.

- 1.1. Sur la seĝo estas katino kaj libro.
 - 1.2. Kio estas sur la tablo? Sur la tablo estas kato.
 - 1.3. Ĉu la katino estas en la ĝardeno? Ne, ĝi estas en la ĉambro.
 - 1.4. Ĉu estas libro sur la seĝo?
 - 1.5. Li estas Alberto kaj li estas en la ĝardeno; ŝi, Maria, estas en la ĉambro.
 - 1.6. Eleganta infanino iras kun sinjoro.
 - 1.7. Dika sinjorino iras kun infano.
 - 1.8. La instruisto estas maljuna kaj malforta; la lernantoj estas junaj kaj fortaj.
 - 1.9. Kiu kantas en la ĝardeno? Kiu ne komprenas?
 - 1.10. Maria estas bela fraŭlino kaj Petro iras kun ŝi.
 - 1.11. La dika sinjorino estas malbela, sed la maldika fraŭlino estas bela.
 - 1.12. Vi estas Karlo, li estas Alberto, kaj ŝi ne estas Maria, ŝi estas Berta.
 - 1.13. Ĉu la birdo dormas en la ĝardeno? Ne, ĝi kantas en la ĉambro.
 - 1.14. La instruisto instruas kaj la lernantoj komprenas.
 - 1.15. Maria diras: Mi ne estas infanino, mi estas fraŭlino.
-
- 2.1. Ĉu vi estas Alberto? Ne, mi ne estas Alberto, mi estas Ludoviko.
 - 2.2. Ĉu vi estas sola en la ĉambro? Ne, mi ne estas sola en la ĉambro.
 - 2.3. Ĉu vi ankaŭ estas en la ĉambro? Jes, mi ankaŭ estas en la ĉambro.
 - 2.4. Ĉu la birdo kantas? Jes, la birdo kantas.
 - 2.5. Ĉu vi estas lernanto? Jes, mi estas lernanto.
 - 2.6. Ĉu la kato kantas? Ne, la kato ne kantas.
 - 2.7. Ĉu tablo estas meblo? Jes, la tablo estas meblo.
 - 2.8. Ĉu kato estas meblo? Ne, la kato ne estas meblo.
 - 2.9. Ĉu en la ĉambro estas kato? Jes, la kato estas en la ĉambro.
 - 2.10. Ĉu en la ĉambro estas tabloj? Ne, en la ĉambro ne estas tabloj.
 - 2.11. Ĉu elefanto estas besto? Jes, elefanto estas besto.
 - 2.12. Ĉu seĝo ankaŭ estas meblo? Jes, seĝo ankaŭ estas meblo.
 - 2.13. Ĉu en la ĉambro estas seĝoj? Ne, en la tablo ne estas seĝoj.
 - 2.14. Ĉu estas libroj sur la tabloj? Ne, estas libro sur la tablo.

- 2.15. Ĉu vi estas sinjoro Perez? Ne, mi ne estas sinjoro Perez.
- 2.16. Ĉu vi estas infano? Ne, mi ne estas infano.
- 2.17. Ĉu vi estas dika? Ne, mi ne estas dika.
- 2.18. Ĉu vi estas forta? Ne, mi ne estas forta.
- 2.19. Ĉu vi estas juna? Ne, mi ne estas juna.
- 2.20. Ĉu vi kantas? Jes, mi kantas.
-
- 3.1. Ĉu Petro estas forta? Jes, li estas forta.
- 3.2. Ĉu Maria estas bela? Jes, ŝi estas bela.
- 3.3. Ĉu Alberto estas juna? Jes, li estas juna.
- 3.4. Ĉu la birdo kantas? Jes, ĝi kantas.
- 3.5. Ĉu la kato kantas? Ne, ĝi ne kantas.
- 3.6. Ĉu Maria kantas? Jes, ŝi kantas.
- 3.7. Ĉu la infano estas dika? Ne, li ne estas dika.
- 3.8. Ĉu la infanino estas bela? Jes, ŝi estas bela.
- 3.9. Ĉu la libro estas sur la tablo? Jes, ĝi estas sur la tablo.
- 3.10. Ĉu sinjoro Perez estas eleganta? Jes, li estas eleganta.
- 3.11. Ĉu elefanto estas besto? Jes, ĝi estas besto.
- 3.12. Ĉu kato estas meblo? Ne, ĝi ne estas meblo.
- 3.13. Ĉu la birdo estas en la ĝardeno? Jes, ĝi estas en la ĝardeno.
- 3.14. Ĉu Petro komprenas? Jes, li komprenas.
- 3.15. Ĉu Maria estas instruistino? Ne, ŝi ne estas instruistino.
- 3.16. Ĉu la sinjorino estas bela kaj eleganta? Jes, ŝi estas bela kaj eleganta.
- 3.17. Ĉu tablo estas meblo? Jes, ĝi estas meblo.
- 3.18. Ĉu la kato dormas sur la seĝo? Jes, ĝi dormas sur la seĝo.
- 3.19. Ĉu la fraŭlino estas juna? Jes, ŝi estas juna.
- 3.20. Ĉu Maria estas infanino? Ne, ŝi estas fraŭlino.
-
- 4.1. Kio estas kato? Kato estas besto.
- 4.2. Kio estas tablo? Tablo estas meblo.
- 4.3. Kiu kantas en la ĝardeno? En la ĝardeno kantas birdo.
- 4.4. Kio estas sur la tablo? Sur la tablo estas libro.
- 4.5. Kiu estas la instruisto? La instruisto estas Julio.
- 4.6. Kio estas en la ĉambro? En la ĉambro estas tabloj, seĝoj kaj libroj.

- 4.7. Kio estas seĝo? Seĝo estas meblo.
- 4.8. Kiu estas kun vi? Kun mi estas instruisto kaj lernantoj.
- 4.9. Kun kiu vi estas? Mi estas kun instruisto kaj lernantoj.
- 4.10. Kio vi estas, lernanto aŭ instruisto? Mi estas lernanto.
- 4.11. Kiu estas dika, Alberto aŭ Petro? Alberto kaj Petro ne estas dikaj.
- 4.12. Kiu vi estas, la lernanto aŭ la instruisto? Mi estas lernanto.

5.1. Mi estas Julio, la instruisto, kaj mi ne estas sola en la ĉambro, mi estas kun vi, la lernantoj.

En la ĉambro estas ankaŭ tabloj, seĝoj kaj sur la tabloj estas libroj, paperoj kaj plumoj.

En la ĉambro ne estas bestoj; katoj kaj birdoj estas en la ĝardeno.

Maria estas bela kaj eleganta fraŭlino kaj ŝi iras kun Petro, kiu ankaŭ estas juna kaj eleganta fraŭlo.

La dika infano iras kun sinjoro Perez, kiu estas instruisto de Esperanto; kaj la infanino, kiu ne estas dika, iras kun sinjorino Perez.

5.2. Soy Julio, el profesor, y no estoy solo en la habitación, estoy con vosotros, los alumnos.

En la habitación también hay mesas, sillas y sobre las mesas hay libros, papeles y plumas.

En la habitación no hay animales; en el jardín hay gatos y pájaros.

María es una bella y elegante soltera y va con Pedro, que también es un joven y elegante soltero.

El niño grueso va con el señor Pérez, que es profesor de Esperanto; y la niña, que no es gruesa, va con la señora Pérez.

6.1. Kiu estas la instruisto? Julio estas la instruisto.

6.2. Ĉu li, la instruisto, estas sola en la ĉambro? Ne, mi estas en la ĉambro kun la lernantoj.

6.3. Kiuj estas kun li? La lernantoj estas kun li.

6.4. Kio estas ankaŭ en la ĉambro? En la ĉambro estas ankaŭ tabloj, seĝoj kaj sur la tabloj estas libroj, paperoj kaj plumoj.

6.5. Kio estas sur la tabloj? Sur la tabloj estas libroj, paperoj kaj plumoj.

6.6. Kiu instruas? Julio, la instruisto.

6.7. Kiu lernas? La lernantoj lernas.

6.8. Ĉu vi komprenas? Jes, mi komprenas.

6.9. Ĉu en la ĉambro estas bestoj? Ne, en la ĉambro ne estas bestoj.

6.10. Kiuj bestoj estas en la ĝardeno? En la ĝardeno estas katoj kaj birdoj.

6.11. Kun kiu iras Maria? Maria iras kun Petro.

6.12. Kiu iras kun Maria? Petro iras kun Maria.

6.13. Ĉu Petro estas juna fraŭlo? Jes, li estas juna fraŭlo.

6.14. Ĉu Maria estas bela fraŭlino? Jes, ŝi estas bela fraŭlino.

- 6.15. Kiu iras kun sinjoro Perez? Kun sinjorino Perez iras la infanino.
- 6.16. Kio estas sinjoro Perez? Sinjoro Perez estas instruisto de Esperanto.
- 6.17. Ĉu la infanino estas dika? Ne, ŝi ne estas dika.
- 6.18. Kiu iras kun sinjoro Perez? Kun sinjoro Perez iras la dika infano.
- 6.19. Kun kiu iras sinjorino Perez? Sinjorino Perez iras kun la infanino.
- 6.20. Ĉu vi lernas kaj komprenas? Jes, mi lernas kaj komprenas.

- 7.1. Ĉu la kato kantas sur la tablo? Ne, la elefanto ne kantas sur la tablo.
- 7.2. Ĉu Maria kaj Petro estas lernantoj de Esperanto? Jes, ili estas lernantoj de Esperantoj.
- 7.3. Ĉu la elefanto estas dika kaj forta? Jes, ĝi estas besto dika kaj forta.
- 7.4. Kio estas tablo kaj seĝo? Ili estas mebloj.
- 7.5. Kio estas la nigra kato kiu estas en la ĝardeno? La nigra kato ne estas lernanto, ĝi estas bela besto.
- 7.6. Kiu estas lernanto de Esperanto, ĉu Maria kaj Petro aŭ la dika elefanto? Ili ne estas lernantoj de Esperanto.
- 7.7. Kiu dormas sur la seĝo? La nigra kato dormas sur la seĝo.
- 7.8. Ĉu la bela fraŭlino iras kun la nigra kato? Ne, la bela kaj eleganta fraŭlino iras kun la juna kaj eleganta fraŭlo.
- 7.9. Ĉu la instruisto estas sola en la ĉambro? Ne, li ne estas sola en la ĉambro, en la ĉambro ankaŭ estas la lernantoj.
- 7.10. Ĉu la nigra kato dormas en la ĝardeno? Ne, la nigra kato dormas sur seĝo en la ĉambro.
- ...

LECIONO 2a.

- 1.1. Petro kuŝas en la lito; li estas malsana.
- 1.2. Alberto ne kuŝas, li staras; li estas malforna, malsana kaj malgaja.
- 1.3. Ĉu la maljuna sinjoro estas forta kaj sana? Ne, li estas malforta, malsana kaj malgaja.
- 1.4. Kia estas la juna Petro? Li estas forta, sana kaj gaja.
- 1.5. Kiuj sidas sur la seĝoj?
- 1.6. Kiu kuŝas en la lito?
- 1.7. La bela arbo verda ne staras, ĝi kuŝas.
- 1.8. Tio estas seĝo, tiu sinjoro sidas sur tiu seĝo.
- 1.9. Kio estas tio? Tio estas bela rozo ruĝa.
- 1.10. Tiuj floroj estas blankaj, verdaj kaj ruĝaj; ili ne estas nigraj.

- 1.11. Tio, kio kuŝas sur la tablo, estas papero.
 - 1.12. Tiu sinjoro, kiu sidas sur tiu seĝo, estas la instruisto.
 - 1.13. Kio estas en la mano de Karlo? En ĝi estas libro kaj floro.
 - 1.14. La pomo ne estas malbona frukto; ĝi estas bona frukto.
 - 1.15. La instruisto demandas kaj la lernantoj respondas.
 - 1.16. Tri kaj/plus unu estas kvar.
 - 1.17. Ĉu la libroj estas en la ĝardeno? Ne, ili estas en la biblioteko.
-
- 2.1. Ĉu vi estas sana? Jes, mi estas sana.
 - 2.2. Ĉu vi estas forta? Ne, mi ne estas forta.
 - 2.3. Ĉu vi estas juna? Ne, mi ne estas juna.
 - 2.4. Ĉu vi estas gaja? Jes, mi estas gaja.
 - 2.5. Ĉu vi estas dika? Ne, mi ne estas dika.
 - 2.6. Ĉu vi kantas? Jes, mi kantas.
 - 2.7. Ĉu vi parolas en Esperanto? Jes, mi parolas en Esperanto.
 - 2.8. Ĉu pomo estas frukto? Jes, pomo estas frukto.
 - 2.9. Ĉu estas fruktoj en la arboj? Jes, estas fruktoj en la arboj.
 - 2.10. Ĉu estas arboj en la ĝardenoj? Jes, estas arboj en la ĝardeno.
 - 2.11. Ĉu vi sidas sur seĝo? Jes, mi sidas sur seĝo.
 - 2.12. Ĉu rozo estas frukto? Ne, rozo ne estas frukto, rozo estas floro.
 - 2.13. Ĉu rozo estas bela floro? Jes, rozo estas bela floro.
 - 2.14. Ĉu estas rozoj ruĝaj kaj blankaj? Jes, estas rozoj ruĝaj kaj blankaj.
 - 2.15. Ĉu estas rozoj verdaj? Ne, ne estas rozoj verdaj.
 - 2.16. Ĉu tio, kio estas en mia mano, estas libro? Jes, tio, kio estas en mia mano, estas libro.
 - 2.17. Ĉu vi kuŝas kaj dormas sur lito? Ne, mi kuŝas kaj dormas en lito.
 - 2.18. Ĉu unu kaj unu estas du? Jes, unu kaj/plus unu estas du.
 - 2.19. Ĉu unu pomo kaj unu pomo estas du pomoj? Jes, unu pomo kaj/plus unu pomo estas du pomoj.
 - 2.20. Ĉu estas libroj en la biblioteko? Jes, estas libroj en la biblioteko.
-
- 3.1. Ĉu la rozo estas ruĝa? Jes, ĝi estas ruĝa.
 - 3.2. Ĉu Maria estas sana? Jes, ŝi estas sana.
 - 3.3. Ĉu Alberto estas malsana? Ne, li ne estas malsana.
 - 3.4. Ĉu ? Gi estas demanda vorto.

- 3.5. Ĉu la kato kantas? Ne, ĝi ne kantas.
- 3.6. Ĉu Maria kantas? Jes, ŝi kantas.
- 3.7. Ĉu la infano estas dika? Jes, li estas dika.
- 3.8. Ĉu la infanino estas bela? Jes, ŝi estas dika.
- 3.9. Ĉu la libro estas sur la tablo? Jes, ĝi estas sur la tablo.
- 3.10. Ĉu sinjoro Perez estas eleganta? Jes, li estas eleganta.
- 3.11. Ĉu elefanto estas besto? Jes, ĝi estas besto.
- 3.12. Ĉu kato estas meblo? Ne, ĝi ne estas meblo, ĝi estas besto.
- 3.13. Ĉu la birdo estas en la ĝardeno? Jes, ĝi estas en la ĝardeno.
- 3.14. Ĉu Petro komprenas? Jes, li komprenas.
- 3.15. Ĉu Maria estas instruistino? Ne, ŝi estas lernanto de Esperanto.
- 3.16. Ĉu la sinjorino estas bela kaj eleganta? Jes, ŝi estas bela kaj eleganta.
- 3.17. Ĉu tablo estas meblo? Jes, ĝi estas meblo.
- 3.18. Ĉu la kato dormas sur la seĝo? Jes, ĝi dormas sur la seĝo.
- 3.19. Ĉu la fraŭlino estas juna? Jes, ŝi estas juna.
- 3.20. Ĉu Maria estas infanino? Ne, ŝi estas juna kaj bela fraŭlino.

- 4.1. Kio estas Esperanto, meblo aŭ lingvo? Esperanto estas lingvo.
- 4.2. Kia estas Esperanto, facila aŭ malfacila? Esperanto estas facila lingvo.
- 4.3. Kia estas Esperanto, nacia aŭ internacia? Esperanto estas internacia lingvo.
- 4.4. Kia vi estas, dika aŭ maldika? Mi estas maldika.
- 4.5. Kia estas la arbo, verda aŭ ruĝa? La arbo estas verda.
- 4.6. Kio estas en la ĉambro? En la ĉambro estas seĝo kaj tablo.
- 4.7. Kio estas seĝo? Seĝo estas meblo.
- 4.8. Kiu estas kun vi? Kun mi estas la instruisto.
- 4.9. Kun kiu vi estas? Kun la instruisto mi estas.
- 4.10. Kio vi estas, lernanto aŭ instruisto? Mi ne estas instruisto, mi estas lernanto.
- 4.11. Kiu estas dika, Alberto aŭ Petro? Alberto kaj Petro estas maldikaj.
- 4.12. Kiu vi estas, la lernanto aŭ la instruisto? Mi estas lernanto.

- 5.1. Ĉu la ruĝaj pomoj estas sur la seĝo? Ne, ili estas sur la tablo.
- 5.2. Kia estas la lingvo internacia? Esperanto, la lingvo internacia, estas facila kaj moderna.
- 5.3. Kiuj estas la lernantoj de Esperanto? La lernantoj de Esperanto estas Petro, Maria, Karlo kaj Alberto.

- 5.4. Ĉu la kato kaj la elefanto estas mebloj? Ne, la granda elefanto kaj la nigra kato estas bestoj.
- 5.5. Kiu estas en la lito, ĉu la nigra kato? Ne, la nigra kato dormas sur la seĝo; Petro, kiu estas malsana, dormas en la lito.
- 5.6. Kiaj estas la pomo kaj la arbo? La pomo estas malgranda kaj ruĝa, la arbo estas granda kaj verda.
- 5.7. Kio estas la ruĝaj pomoj kaj la blanka rozo? La ruĝaj pomoj estas fruktoj kaj la blanka rozo estas bela floro.
- 5.8. Kio estas unu malgranda birdo kaj unu maldika kato? Ili estas du bestoj (aŭ unu dika kato).
- 5.9. Ĉu la junaj lernantoj de Esperanto estas en la ĝardeno? Ne, la lernantoj de Esperanto estas en la ĉambro, kun la instruisto. En la ĝardeno estas verda arbo, malgranda birdo kaj belaj rozoj ruĝaj kaj blankaj.
- 5.10. Kiaj estas la junaj lernantoj de Esperanto? La junaj lernantoj de Esperanto estas: Maria, kiu estas bela fraŭlino, Karlo, kiu estas forta fraŭlo, Alberto, kiu estas eleganta fraŭlo kaj Petro, kiu estas malsana kaj kuŝas en la lito.

LECIONO 3a.

- 1.1. Tiu libro, kiu estas en via poŝo, estas mia.
- 1.2. Mia fratino Maria estas en ŝia ĉambro.
- 1.3. Mia frato estas en la domo de lia amiko Petro.
- 1.4. Berta estas malamikino de Petro kaj Maria. Ŝi estas ŝia malamiko.
- 1.5. Bonaj hundoj ne kuras post homoj.
- 1.6. En mia domo estas tri larĝaj fenestroj kaj unu alta pordo.
- 1.7. En la ĉambro de mia patrino pendas tri bildoj sur la muroj.
- 1.8. Mia domo ne estas granda, ĝi estas malgranda, sed apud ĝi estas bela ĝardeno kun arboj kaj malgrandaj birdoj kiuj flugas sur la blua ĉielo.
- 1.9. Sub la lampo, apud hundo, estas homo kiu sidas sur seĝo kaj skribas.
- 1.10. Sur la tablo estas fontoplumo apud ĉapelo.
- 2.1. Kio estas en la domo? En la domo estas unu larĝa fenestro kaj unu mallarĝa pordo.
- 2.2. Kia estas la fenestro? La fenestro estas larĝa.
- 2.3. Ĉu la fenestro estas mallarĝa? Ne, la fenestro estas larĝa.
- 2.4. Kia estas la pordo? La pordo estas mallarĝa.
- 2.5. Ĉu la pordo estas larĝa? Ne, la pordo estas mallarĝa.
- 2.6. Kio staras apud la domo? Apud la domo staras alta kaj verda arbo.
- 2.7. Ĉu la verda arbo kiu staras apud la domo estas malalta? Ne, la verda arbo, kiu staras apud la domo, estas alta.

- 2.8. Kia koloro estas la arbo kiu staras apud la domo? La arbo, kiu staras apud la domo, estas verda.
- 2.9. Ĉu la alta arbo kiu staras apud la domo estas ruĝa? Ne, ĝi ne estas ruĝa, ĝi estas verda.
- 2.10. Kio pendas antaŭ la domo? Antaŭ la domo pendas lampo.
- 2.11. Sub kiu meblo viro sidas kaj skribas? Sub la lampo kiu pendas antaŭ la domo.
- 2.12. Kiu sidas kaj skribas sub la lampo? Viro sidas kaj skribas sub la lampo.
- 2.13. Kiuj bestoj flugas sur la blua ĉielo? Sur la blua ĉielo flugas tri birdoj.
- 2.14. Kia estas la ĉielo sur kiu tri birdoj flugas? Blua, la ĉielo estas blua.
- 2.15. Kio estas antaŭ la domo? Antaŭ la domo estas vojo.
- 2.16. Kia estas la vojo? La vojo estas longa.
- 2.17. Kio iras sur la vojo? Sur la vojo iras aŭtomobilo.
- 2.18. Sur kio iras aŭtomobilo? Sur la vojo iras aŭtomobilo.
- 2.19. Kio estas inter la domo kaj la vojo? Inter la domo kaj la vojo estas ĝardeno.
- 2.20. Kio brilas? La suno brilas.
- 2.21. Kia estas la ĉielo? La ĉielo estas blua.
- 2.22. Kiaj estas homoj kaj bestoj? Ili estas feliĉaj.
- 2.23. Kiuj estas feliĉaj? La homoj kaj la bestoj estas feliĉaj.
- 2.24. Kiu estas la fraŭlino kiu sidas apud vi? Ŝi estas lernanto de Esperanto.
- 2.25. Apud kiu vi sidas? Mi sidas apud lernantino de Esperanto.
- 2.26. Kiuj estas fortaj kaj malbelaj? La viroj.
- 2.27. Kiaj estas viroj? Ili estas fortaj kaj malbelaj.
- 2.28. Kiuj estas belaj kaj delikataj? La virinoj.
- 2.29. Kiaj estas virinoj? Ili estas belaj kaj delikataj.
- 2.30. Kio estas viroj kaj virinoj? Ili estas homoj.
- 2.31. Kiuj estas homoj? La viroj kaj la virinoj estas homoj.
- 2.32. Kiuj estas malgrandaj homoj? La infanoj estas malgrandaj homoj.
- 2.33. Kio estas en la domo? En la domo estas unu larĝa fenestro kaj unu mallarĝa pordo.
- 2.34. Sur kio pendas bildoj? La bildoj pendas sur la muroj de la domo.
- 2.35. Kio pendas sur la muroj? Sur la muroj pendas bildoj.
- 2.36. Ĉu estas bildoj en la libro? Jes, en la libro estas belaj bildoj.
- 2.37. Ĉu vi estas viro? Jes, mi estas viro.
- 2.38. Ĉu estas ĝardeno antaŭ via domo? Jes, antaŭ mia domo estas granda ĝardeno.
- 2.39. Kiu estas via apuda lernant(in)o? Mia apuda lernantino estas Maria.
- 2.40. Kiu sidas inter vi kaj Petro? Inter mi kaj Petro sidas Maria.
- 2.41. Kiu estas la ino de kato? La ino de kato estas katino.

- 2.42. Kiu estas la ino de infano? La ino de infano estas infanino.
- 2.43. Kiu estas la malo de amiko? La malo de amiko estas malamiko.
- 2.44. Kiu estas la malo de forta? La malo de forta estas malforta.
- 2.45. Ĉu la antaŭa demando estas malfacila? Ne, la antaŭa demando estas facila.
- 2.46. Ĉu la tri antaŭa demandoj estas malfacilaj? Ne, la tri antaŭa demandoj estas facilaj.
- 2.47. Kie estas unu larĝa fenestro? En la domo estas unu larĝa fenestro.
- 2.48. Kie estas unu mallarĝa pordo? En la domo estas unu mallarĝa pordo.
- 2.49. Kie staras alta verda arbo? La verda arbo staras apud la domo.
- 2.50. Kie pendas lampo? La lampo pendas antaŭ la domo.
- 2.51. Kie viro sidas kaj skribas? La viro sidas kaj skribas antaŭ la domo, sub la lampo.
- 2.52. Kie flugas tri birdoj? Tri birdoj flugas sur la blua ĉielo.
- 2.53. Kie estas vojo? La vojo estas antaŭ la domo.
- 2.54. Kie iras aŭtomobilo? La aŭtomobilo iras sur la vojo.
- 2.55. Kie estas ĝardeno? La ĝardeno estas inter la domo kaj la vojo.
- 2.56. Kie brilas la suno? La suno brilas sur la ĉielo.
- 2.57. Kie estas ĉambroj? En la domo estas ĉambroj.
- 2.58. Kie estas muroj? La muroj estas en la domo.
- 2.59. Kie pendas bildoj? La bildoj pendas sur la muroj de la domo.

- 3.1. Kie estas via fontoplumo? Mia fontoplumo estas en mia poŝo.
- 3.2. Kia estas ŝia ĉapelo? Ŝia ĉapelo estas eleganta.
- 3.3. Kia estas lia pantalono? Lia pantalono estas granda.
- 3.4. Kiu estas amiko de Petro kaj Maria? Karlo estas amiko de Petro kaj Maria.
- 3.5. Kia estas via amiko? Mia amiko estas bona lernanto.
- 3.6. Ĉu li estas juna? Ne, li ne estas juna.
- 3.7. Kie kuras la viro? La viro kuras antaŭ la hundo.
- 3.8. Kie kuras la hundo? La hundo kuras post la viro.
- 3.9. Ĉu la fenestro estas mallarĝa? Ne, ĝi ne estas mallarĝa, sed larĝa.
- 3.10. Ĉu antaŭ la domo pendas lampo? Jes, antaŭ ĝi pendas lampo.
- 3.11. Kie sidas kaj skribas la viro? Sub la lampo.
- 3.12. Kiuj flugas sur la blua ĉielo? Tri birdoj flugas.
- 3.13. Kio estas antaŭ la domo? Antaŭ ĝi estas vojo.
- 3.14. Ĉu la vojo estas mallonga? Ne, ĝi ne estas mallonga, sed longa.
- 3.15. Kio iras sur la vojo? Sur ĝi iras aŭtomobilo.

- 3.16. Kie estas la ĝardeno? La ĝardeno estas inter la domo kaj la vojo.
- 3.17. Kiu brilas? La suno brilas.
- 3.18. Kia estas la ĉielo? La ĉielo estas blua.
- 3.19. Kiaj estas homoj kaj bestoj? Ili estas feliĉaj.
- 3.20. Kiaj estas viroj? Viroj estas fortaj kaj malbelaj.
- 3.21. Kiaj estas virinoj? Virinoj estas belaj kaj delikataj.
- 3.22. Ĉu la infanoj estas malgrandaj homoj? Jes, ili estas malgrandaj homoj.
- 3.23. Kio estas en la domo? En ĝi estas ĉambroj.
- 3.24. Kie estas la lernantoj? En la ĉambro.
- 3.25. Kie pendas bildoj? Sur la muroj pendas bildoj.

LECIONO 4a.

- 1.1. Kio estas dormoĉambro? Ĝi estas ĉambro por dormi.
 - 1.2. Ni manĝas en la manĝoĉambro kaj dormas en la dormoĉambro.
 - 1.3. Kio estas skribotablo? Ĝi estas tablo por skribi. Kie estas la litoj? Ili estas en la dormoĉambroj.
 - 1.4. Kie estas la manĝotablo? Ĝi estas en la manĝoĉambro.
 - 1.5. Kie laboras la maristoj? Ili laboras en la ŝipoj kiuj iras sur la maro.
 - 1.6. Per kio laboras la oficistoj en la oficejoj? Per skribmaŝinoj.
 - 1.7. La oficistinoj laboras kun multaj paperoj sur la tablo.
 - 1.8. Per kio vi lavas en via domo? Mi lavas per elektra lavmaŝino kaj varma akvo.
 - 1.9. Mia lavmaŝino ne estas elektra kaj mi lavas per malvarma akvo.
 - 1.10. Kia estas la akvo de la maro? Ĝi estas malvarma.
 - 1.11. Kiuj flugas sur la ĉielo? La birdoj. Kiuj naĝas en la akvo de la maro? Tie naĝas la fiŝoj.
 - 1.12. Ĉu la fiŝoj estas bestoj kiuj vivas sur la ĉielo? Ne, ili vivas en la maro kaj ne flugas, sed naĝas.
 - 1.13. La kafo estas en la taso, kun sukero, sed ĝi estas malvarma.
 - 1.14. Kiuj povas paroli en Esperanto? Ni, kiuj lernas kaj komprenas.
 - 1.15. La homoj bonkoraj estas ankaŭ gajaj kaj feliĉaj.
 - 1.16. Ĉu vi povas diri kie estas la dolĉa sukero? Ĝi estas en la taso, kun la kafo.
-
- 2.1. Kiuj vivas en la maro? En la maroj vivas fiŝoj.
 - 2.2. Kiuj povas flugi sur la ĉielo? Sur la ĉielo povas flugi la birdoj.
 - 2.3. Kia vi estas? Mi estas alta kaj maldika.

2.4. Ĉu vi estas laboristo? Jes, mi estas laboristo. Ĉu vi estas feliĉa en via laborejo? Jes, mi estas tre feliĉa en mia laborejo.

2.5. Ĉu vi povas skribi en Esperanto? Jes, mi povas skribi en Esperanto.

2.6. Kio estas instruisto? Homo kiu instruas.

2.7. Kio estas lernanto? Homo kiu lernas.

2.8. Kie vivas la fiŝoj? Ili vivas en la maro.

2.9. Kio estas en la ĝardenoj? En la ĝardeno estas altaj arboj kaj belaj floroj.

2.10. Kiuj mebloj estas en via dormoĉambro? En mia ĉambro estas lito, ŝranko, noktotablo, seĝo, komodo, spegulo kaj lampo.

3.1. Kio estas dormoĉambro? Ĝi estas ĉambro por dormi.

3.2. Kio estas en dormoĉambro? En la dormoĉambro estas lito kaj mebloj.

3.3. En kiu parto de via hejmo vi povas manĝi? En la manĝoĉambro.

3.4. Sur kiu meblo vi povas manĝi? Sur la manĝotablo.

3.5. Sur kiu meblo vi povas dormi? Sur la lito.

3.6. Kio estas skribotablo? Ĝi estas tablo por skribi.

3.7. Kio estas labortablo? Ĝi estas tablo por labori.

3.8. Kie laboras la maristoj? Ili laboras sur ŝipoj, sur la blua maro.

3.9. Ĉu estas multaj mebloj en via hejmo? Jes, en mia hejmo estas multaj mebloj.

3.10. Ĉu vi laboras sur ŝipo? Ne, mi ne estas maristo kaj ne laboras sur ŝipo.

3.11. Kiuj laboras sur ŝipo? La maristoj laboras sur ŝipo.

3.12. Ĉu vi laboras en oficejo? Ne, mi ne laboras en oficejo.

3.13. Kio estas skribmaŝino? Ĝi estas maŝino por skribi.

3.14. Per kio vi povas lavi? Per lavmaŝino.

3.15. Ĉu estas lavmaŝino en via hejmo? Jes, en mia hejmo estas lavmaŝino.

3.16. Ĉu ĝi (lavmaŝino) estas elektra? Jes, ĝi estas elektra.

3.17. Kia estas la akvo per kiu vi lavas? Ĝi estas varma.

3.18. Kia estas la marakvo (akvo de la maro)? Ĝi estas malvarma.

3.19. Kie vivas la fiŝoj? Ili vivas en la blua maro.

3.20. Kiuj bestoj povas flugi? La birdoj povas flugi.

3.21. Ĉu la fiŝoj povas flugi? Ne, la fiŝoj ne povas flugi, ili povas naĝi.

3.22. Ĉu la birdoj povas naĝi? Ne, ili ne povas naĝi, ili povas flugi.

3.23. Kiuj bestoj vivas en la maro? En la maro vivas fiŝoj.

3.24. Per kio vi povas skribi? Mi povas skribi per krajono, per fontoplumo kaj per skribmaŝino.

- 3.25. Kio estas tie, sur la tablo? Sur la tablo estas taso, kaj en la taso estas varma kafo kun sukero.
- 3.26. Ĉu fiŝo estas meblo? Ne, ĝi estas besto.
- 3.27. Kie estas la kafo? La kafo estas en la taso.
- 3.28. Kia estas la kafo? Ĝi estas nigra kaj varma.
- 3.29. Kia estas la sukero? La sukero estas blanka kaj dolĉa.
- 3.30. Ĉu vi povas demandi en Esperanto? Jes, mi povas demandi en Esperanto.
- 3.31. Ĉu vi povas respondi en Esperanto? Jes, mi povas respondi en Esperanto.
- 3.32. Ĉu vi povas paroli en Esperanto? Jes, mi povas paroli en Esperanto.
- 3.33. Ĉu kio estas demanda vorto? Jes, "kio" estas demanda vorto.
- 3.34. Ĉu seĝo estas demanda vorto? Ne, ĝi ne estas demanda vorto.
- 3.35. Ĉu kie kaj kiu estas demandaj vortoj? Jes, ili estas demandaj vortoj.
- 3.36. Dentisto estas profesio, ĉu jes aŭ ne? Jes, ĝi estas profesio.
- 3.37. La fiŝoj povas paroli, ĉu jes aŭ ne? Ne, ili ne povas paroli.
- 3.38. Inter diro kaj faro estas maro. Jes, diro kaj faro estas malsamaj.
- 3.39. Ne per la pano sole vivas homo. Ne sole pano (materialaj aŭ bazaj havaĵoj) estas grava por la homo.
- 3.40. Esti kiel fiŝo en maro. Esti en komforta kaj agrabla loko aŭ situacio.

4.1. mara akvo - agua de mar	4.2. fiŝisto - pescador
4.3. naĝisto – nadador	4.4. subnaĝi - bucear
4.5. apudmara domo - casa en la costa	4.6. subakva naĝo - buceo
4.7. submara ŝipo – submarino	4.8. kaftaso - taza de café
4.9. kafarbo - cafeto (arbusto)	4.10. kafkolora - del color del café
4.11. kafmaŝino - cafetera (máquina que hace café)	4.12. interparoli - conversar
4.13. bonkora persono - persona con buen corazón	
4.14. homa koro - "corazón humano", cordialidad	4.15. radioparolistino - locutora de radio
4.16. ĝardenisto – jardinero	4.17. malbela – feo
4.18. maldika – delgado	4.19. malforta – débil 4.20. maljuna - viejo
4.21. malbona – malo	4.22. malgaja - triste
4.23. malnova - algo viejo o estropeado por largo uso.	4.24. malsana – enfermo
4.25. malalta - bajo (estatura)	4.26. malfeliĉa – infeliz
4.27. malgranda – pequeño	4.28. mallarĝa – estrecho
4.29. mallonga - corto (longitud)	4.30. maldolĉa – amargo
4.31. malmultaj – pocos	4.32. malvarma - frío/a

LECIONO 5a.

- 1.1. Kio brilas sur la ĉielo? Sur la ĉielo brilas la steloj kaj ankaŭ la luno.
- 1.2. En la bela ĝardeno, inter malnovaj arboj, promenas maljuna sinjoro.
- 1.3. Petro rigardas Marian, kiu sidas sur benko de la ĝardeno, apud bela lago.
- 1.4. Petro amas Marian kaj diras al ŝi tre belajn frazojn.
- 1.5. Petro rigardas Marian kaj demandas al ŝi: Ĉu vi amas min? kaj la fraŭlino respondas: Jes, mi amas vin.
- 1.6. Kiu amas kiun?
- 1.7. Kiun rigardas li? Ŝin.
- 1.8. Kiu rigardas lin? Ŝi.
- 1.9. Ĉu estas arboj kie Petro kaj Maria promenas?
- 1.10. Kion manĝas Petro? Li manĝas supon.
- 1.11. La patrino diras al infano: Manĝu supon. Sed la infano ne ŝatas supon kaj ĝin ne manĝas.
- 1.12. Kion donas la patrino? Supon. Al kiu donas supon la patrino? Al la infano.
- 1.13. Ĉu ŝi ŝatas la malvarman kafon?
- 1.14. Ni parolas Esperanton. Ni estas esperantistoj.
- 1.15. Ĉu la maljuna sinjoro amas la blondan fraŭlinon?
- 1.16. Sur la tablo estas du pomoj. Ĉu vi ŝatas pomojn?
- 1.17. En la botelo estas vino kaj la sinjoro trinkas ĝin.
- 1.18. Kion li rigardas? Li rigardas la pomojn kiuj estas sur la tablo.
- 1.19. La instruisto ordonas al la lernantoj: Lernu la lecionojn.
- 2.1. Mia amiko lernas esperantoN.
- 2.2. Ŝia amiko havas du grandajN domojN.
- 2.3. KafoN Karlo ne deziras, sed teoN.
- 2.4. KioN li deziras? KioN li ne deziras?
- 2.5. Mi ne kredas tioN kioN ŝi diras.
- 2.6. Prenu kraĵonoN kaj skribu mallongaN frazoN.
- 2.7. Ĉu vi komprenas tioN kioN mi diras?
- 2.8. Ĉu vi povas korekti tiujN ĉi frazojN?
- 2.9. Ĉu la korekto de tiuj ĉi frazoj estas facila?
- 2.10. Multaj esperantistoj vizitas la grandaN EsperantaN KongresoN.

- 2.11. Multaj esperantistoj estas en la granda Esperanta Kongreso.
- 2.12. Leono havas fortajn dentojn.
- 2.13. Ĉu vi ŝatas legi librojn?
- 2.14. La frazo de Petro estas tre longa.
- 2.15. La frazo, kiu Petro skribas, estas tre longa.
- 2.16. Petro skribas tre longan frazon.
- 2.17. La domo, kiu estas tie, ne estas mia.
- 2.18. La domo, kiu vi rigardas tie, ne estas mia.
- 2.19. Mi legas viajn librojn.
- 2.20. Petro legas siajn librojn.
- 2.21. Mi ne povas kompreni tion kio li diras.
- 2.22. Ĉu vi mangas via panon? Ne, mi manĝas tiun de mia amiko.
- 2.23. Mi ne faras tion kio li diras.
- 2.24. Donu al mi la supon.
- 2.25. Li trinkas la vinon de sia amiko.
- 2.26. Ĉi tie estas via supo, manĝu ĝin.
- 2.27. Ĉu vi havas via libron? Ne, mi havas tiun de mia amiko.
- 2.28. Tio, kio vi povas manĝi estas ĉi tio, ne tio.
- 2.29. Donu al ili tiujn librojn kiujn vi havas por ili.
- 2.30. Kio vi manĝas? Tiu ĉi fiŝo.
- 2.31. Mi ordonas vin (aŭ al vi): Ne faru tion.

3. Maria havas nigran katon.

- 3.1. Kiu havas katon? Ŝi havas ĝin.
- 3.2. Kion havas Maria? Ŝi havas katon.
- 3.3. Kiun beston havas Maria? La besto, kiun havas Maria, estas kato.
- 3.4. Kia estas la kato? Ĝi estas nigra.
- 3.5. Kia estas la kato, kiun havas Maria? Ĝi estas nigra.
- 3.6. Kia koloro estas la kato? Ĝia koloro estas nigra.
- 3.7. Kian koloron havas la kato? Ĝi havas nigran koloron.
- 3.8. Kiu estas la persono kiu havas katon? Tiu estas Maria.
- 3.9. Ĉu Maria havas katon? Jes, ŝi ĝin havas.
- 3.10. Ĉu la kato, kiun Maria havas, estas nigra? Jes, ĝi havas tiun koloron.

- 4.1. Kiun lingvon vi lernas en ĉi tiu lernoĉambro? En ĉi tiu lernoĉambro mi lernas Esperanton.
- 4.2. Kian lingvon vi lernas en ĉi tiu klasĉambro? En ĉi tiu klasĉambro mi lernas internacian lingvon.
- 4.3. Ĉu vi ŝatas trinki vinon kun la manĝo? Ne, mi ne ŝatas trinki vinon kun la manĝo.
- 4.4. Kiaj estas la kvin unuaj lecionoj? Ili estas facilaj.
- 4.5. Ĉu via domo donas rigardon al la maro? Ne, mia domo donas rigardon al ĝardeno.
- 4.6. Kiun lecionon ni lernas nun? Ni nur lernas la kvinan lecionon.
- 4.7. Ĉu via apuda lemant(in)o havas libron? Jes, ŝi (lernantino) havas lernolibron.
- 4.8. Ĉu la ĝardenoj havas arbojn? Jes, la ĝardeno havas altajn arbojn verdajn.
- 4.9. Ĉu la birdoj havas belan kanton? Jes, ili havas belan kanton.
- 4.10. Kian katon vi ŝatas? Ĉu blankan aŭ nigran? Mi ŝatas la blankan kaj la nigran katon.
- 4.11. Kie vi havas vian libron? Mian libron mi havas sur la tablo.
- 4.12. Kiun dombeston vi preferas, katon aŭ hundon? Mi preferas katon.
- 4.13. Kiujn arbojn vi havas en via ĝardeno? En mia ĝardeno mi havas multajn pinojn.
-
- 5.1. Kion vi lernas? Mi lernas Esperanton.
- 5.2. Kion donas Maria al Petro? Ŝi donas la libron al Petro.
- 5.3. Kia estas la domo de Petro? Lia domo estas granda.
- 5.4. Kion vi havas? Mi havas grandan domon.
- 5.5. Kion vi manĝas? Mi manĝas supon.
- 5.6. Kion donas la patrino al infano? Ŝi donas supon al la infano.
- 5.7. Ĉu vi ŝatas danci? Jes, mi ŝatas danci.
- 5.8. Kiun Maria rigardas? Ŝi rigardas Petron.
- 5.9. Kiun Petro rigardas? Petro rigardas ŝin.
- 5.10. Kia estas la lingvo, kiun vi nun lernas? La lingvo, kiun mi lernas, estas facila.
- 5.11. Kie vi havas vian libron? Mian libron mi havas sur la tablo.
- 5.12. Kion vi lernas en la lernoĉambro? Internacian lingvon.

6- Traducir:

KIO

- 6.1. ¿Qué hay en/sobre la mesa?
- 6.2. ¿Qué brilla en el cielo?
- 6.3. ¿Sobre qué estás/estáis sentado/s?
- 6.4. ¿Qué eres? ¿Trabajador o estudiante?

- 6.5. ¿Qué es un perro? Es un animal.
- 6.6. ¿Qué prefieres beber? ¿Vino o agua?
- 6.7. Lo/aquello que está en/sobre la mesa es un libro.
- 6.8. ¿Con qué puedes escribir? Puedo escribir con un lápiz.

KIU

- 6.1. ¿Qué animal canta? ¿El gato o el pájaro?
- 6.2. ¿En qué silla estás sentado?
- 6.3. ¿Quién no comprende?
- 6.4. ¿Con quien está Carlos? Él está con Pedro.
- 6.5. ¿Quién canta? ¿El gato o el pájaro?
- 6.6. El hombre que está sentado en la habitación es Carlos.
- 6.7. La mujer que está sentada en la habitación es María.
- 6.8. ¿Con qué lápiz escribes? Escribo con mi lápiz.

KIE

- 6.1. ¿Dónde viven los peces?
- 6.2. ¿Dónde hay árboles?
- 6.3. ¿Dónde brillan las estrellas?
- 6.4. ¿Dónde comes/comen?
- 6.5. En el mar, donde viven los peces, el agua está fría.
- 6.6. En la habitación donde aprendemos Esperanto hay mesas y sillas.
- 6.7. ¿Dónde están Carlos y María? Están en el comedor.

KIA

- 6.1. ¿Cómo es tu pantalón? Es largo, moderno, elegante y blanco.
- 6.2. ¿Cómo es tu/vuestra casa? Es grande, nueva y bonita/bella.
- 6.3. ¿Cómo son los niños? Son buenos, sanos y cordiales.
- 6.4. ¿Qué tipo de sombrero te gusta? A mi me gusta un sombrero pequeño, moderno y blanco.
- 6.5. ¿Cómo son las manzanas? Son sabrosas y pueden ser verdes o rojas.

TIO

- 6.1. Eso es un árbol.
- 6.2. Eso que está sobre la mesa es un libro.
- 6.3. Mira eso que brilla en el cielo, es una gran estrella.
- 6.4. En mi bolsillo hay una pluma/estilográfica y con ella puedo escribir.

TIU

- 6.1. Este libro no es tuyo, sino mío.

6.2. Esta señorita es María.

6.3. Esta silla, sobre la que está sentado Pedro, está al lado de la mesa.

6.4. Mira a este niño, es Pedro.

TIE

6.1. ¿Quiénes viven en el mar? Allí viven los peces.

6.2. ¿Dónde está mi libro? Allí, sobre la mesa.

6.3. Mira, allí está Pedro. ¡Saludos, Pedro!

6.4. Donde viven los peces, allí no pueden vivir las personas.

7. Mi estas nova lernanto de esperanto. Mi lernas esperantoN en lernoĉambro kie estas tabloj, seĝoj kaj biblioteko. En tiu ĉambro estas ankaŭ viroj kaj virinoj kiuj ankaŭ estas lernantoj de Esperanto. Tiu ĉambro ne estas manĝoĉambro kaj mi ne povas manĝi pomojN tie. Ĝi estas lernoĉambro, ĉambro por lerni. Mi ŝatas EsperantoN. Ĝis nun mi lernis 5 lecionojN kaj mi povas paroli en Esperanto kaj kribi frazojn.

8. Vocabulario:

8.1. Gaja birdo - pájaro alegre

8.2. Dika infano - niño grueso

8.3. Maljuna sinjoro - señor viejo

8.4. Verdaj pomoj - manzanas verdes

8.5. Granda kaj nigra hundo - perro grande y negro

8.6. Mallarĝa fenestro - ventana estrecha

8.7. Bela fraŭlino - bella señorita

8.8. Blonda sinjorino - señorita rubia

8.9. Longa vojo - camino largo

8.10. Bonkora infanino - niña cordial

8.11. Blua ĉielo - cielo azul

8.12. Eleganta ĉapelo - sombrero elegante

8.13. Dolĉa sukero - dulce azúcar

8.14. Malvarma akvo - agua fría

8.15. Varma kafo - café caliente

8.16. Bonaj amikoj - buenos amigos

Sufijos y prefijos:

8.1. Kantistino - cantante (mujer)

8.2. Malgaja - triste

8.3. Hundino – perra

8.4. Mallonga - corto

8.5. Dancistino – bailarina

8.6. Malfacila - difícil

8.7. Maristo – marinero

8.8. Malami - odiar

8.9. Katino – gata

8.10. Malsana - enfermo

8.11. Dentisto – dentista

8.12. Malgranda - pequeño

8.13. Lavistino - mujer que lava

8.14. Instruisto - profesor

8.15. Mallarĝa – estrecho

8.16. Malamikino - enemiga

Palabras compuestas:

8.1. Dormoĉambro – dormitorio	8.2. Marakvo* - agua de mar
8.3. Bonkora – cordial	8.4. Vinbotelo* - botella de vino
8.5. Manĝoĉambro - comedor (habitación)	8.6. Legolibro* - libro de lectura
8.7. Lavmaŝino - lavadora (máquina)	8.8. Lernolibro* - libro de aprendizaje
8.9. Skribmaŝino - máquina de escribir	8.10. Pomarbo* - manzano
8.11. Velŝipo - velero, barco con velas	8.12. Amkanto* - canción de amor
8.13. Skribotablo - escritorio, mesa para escribir	
8.14. Sidĉambro* - sala o habitación para sentarse: sala de espera, de reuniones, aula, etc.	
8.15. Militŝipo - barco de guerra	8.16. Sunsubiro* - ocaso

Pronombres personales:

8.1. Yo – mi	8.2. Tu, usted - vi
8.3. Él – li	8.4. Ella - ŝi
8.5. Ello (neutro) – ĝi	8.6. Nosotros/as - ni
8.7. Vosotros/as, ustedes – vi	8.8. Ellos/as - ili

Posesivos:

8.1. Mi, mío, mía – mia	8.2. Tu, tuyo, suyo (de usted) - via
8.3. Su, suyo (de él) – lia	8.4. Su, suyo (de ella) - ŝia
8.5. Su, suyo (de ello) – ĝia	8.6. Nuestro/a (de nosotros) - nia
8.7. Vuestro/a, su (de ustedes) – via	8.8. Su (de ellos, de ellas) - ilia
8.9. Su (de 3ª persona, cuando se refiere al sujeto) – sia	

- 9.1. Ĉambro por dormi estas... dormoĉambro
9.2. Ĉambro por manĝi estas... manĝoĉambro
9.3. Ĉambro por lerni estas... lernoĉambro
9.4. La besto kiu povas flugi estas... birdo (kaj vesperto)
9.5. La besto kiu vivas en la maro estas... fiŝo
9.6. En la ĝardenoj estas arboj kaj... floroj
9.7. En la maro laboras la... maristoj
9.8. Viro kiu laboras en oficejo estas... oficisto
9.9. Virino kiu laboras en oficejo estas... oficistino
9.10. Elektra lavmaŝino estas elektra maŝino por... lavi

- 9.11. Elektra skribmaŝino estas elektra maŝino por... skribi
 9.12. Unu kaj unu estas... du
 9.13. Unu pomo kaj unu pomo estas... du pomoj
 9.14. Vi sidas sur... seĝo
 9.15. En la ĉielo brilas... steloj
 9.16. En la maro la akvo ne estas varma, ĝi estas... malvarma

- 10.1. Ĉu rozo estas floro? Jes, ĝi estas floro.
 10.2. Kio estas en la arboj? En la arboj estas birdoj kiuj kantas.
 10.3. Kio estas kato? Kato estas bela dombesto.
 10.4. Ĉu tablo estas meblo? Jes, ĝi estas besto.
 10.5. Ĉu birdo estas ankaŭ meblo? Ne, birdo ne estas meblo, ĝi estas besto kiu flugas kaj kantas.
 10.6. En kiu ĉambro vi dormas? Mi dormas en la dormoĉambro.
 10.7. Ĉu vi estas bona amiko de la bestoj? Jes, mi estas amiko de la bestoj.
 10.8. Kiun beston vi ŝatas? Mi ŝatas nigrajn katojn.
 10.9. Kiu estas la ĉambro kie vi manĝas? Tiu ĉambro estas manĝoĉambro.
 10.10. Kion vi ŝatas trinki kun la manĝo? Akvon mi ŝatas trinki kun la manĝo.
 10.11. Kie vivas la fiŝoj? Ili vivas en la blua maro.
 10.12. Kio vi estas? Ĉu lernanto aŭ laboristo? Mi estas lernanto de Esperanto, kiu estas la lingvo internacia.
 10.13. Per kio vi povas skribi? Mi povas skribi per kraĵono, per plumo kaj per skribmaŝino.
 10.14. Ĉu vi parolas Esperanton? Jes, mi parolas Esperanton.
 10.15. Kiu estas la malamiko de la kato? La hundo estas la malamiko de la kato.
 10.16. Kiaj koloroj povas esti rozo? Blanka kaj ruĝa, sed ne verda.

LECIONOJ 1a ĜIS 5a.

1.1. Malamikino – enemiga	1.2. Bonkora - cordial
1.3. Geinstruistoj - profesorado (de ambos sexos)	1.4. Oficejoj - oficina
1.5. Lernejo – aula	1.6. Apud - al lado
1.7. Vojo – camino	1.8. Mallarĝa - estrecho
1.9. Gajaj – contentos	1.10. Pendi - colgar
1.11. Maristoj – marineros	1.12. Vorto - palabra
1.13. Demando – pregunta	1.14. Respondo - respuesta

1.15. Ĉapelo – sombrero

1.17. Ŝipo – barco

1.19. Kisoj – besos

1.16. Krajono - lápiz

1.18. Naĝi - nadar

1.20. Benko - banco para sentarse

1.1. Largo - longa

1.3. Volar – flugi

1.5. Ventana – fenestro

1.7. Bajo – sub

1.9. Lavadora – lavmaŝino

1.10. Máquina de escribir eléctrica - elektra skribmaŝino

1.11. Delante de – antaŭ

1.13. Gata – katino

1.15. Tuyo – via

1.17. Rubio – blonda

1.19. Pez -fiŝo

1.2. Bolsillo - poŝo

1.4. Él puede - li povas

1.6. Entre - inter

1.8. Escritorio - skribotablo

1.12. Sobre - sur aŭ super

1.14. Rosa roja - ruĝa rozo

1.16. Haber - havi

1.18. Allí - tie

1.20. Dar - doni

2.1. Tabloj, seĝoj kaj lampoj estas mebloj. Kio estas katoj kaj hundoj? Ili estas dombestoj.

2.2. Virino estas la ino de viro. Kiu estas la ino de kato? La ino de kato estas katino.

2.3. Malamo estas la malo de amo. Kiu estas la malo de amiko? La malo de amiko estas malamiko.

2.4. Kio estas en la dormoĉambroj? Kiu mebloj estas en la manĝoĉambroj? En la dormoĉambro estas lito, ŝranko ktp, kaj en la manĝoĉambro estas tablo kaj seĝoj.

2.5. Mi laboras en oficejo. Kie vi lernas? Mi lernas en lernejo.

2.6. Kia koloro estas la ĉielo kaj la maro? Ili estas bluaj.

2.7 Ĉu vi trinkas vinon kun la manĝo? Ne, mi trinkas akvon kun la manĝo.

2.8 Kie vi povas rigardi belajn florojn? En la ĝardeno mi povas rigardi belajn florojn.

2.9 Ĉu Esperanto estas malfacila? Ne, Esperanto estas simpla kaj facila lingvo.

3.1. Kion vi ŝatas manĝi? Mi ŝatas manĝi pomojn.

3.2. Kiun li rigardas? Li rigardas Marian.

3.3. Kie vi sidas? Sur la benko.

3.4. Ĉu la birdo kantas en la ĉambro? Ne, ĝi kantas en la ĝardeno.

3.5. Kiun amas Maria? Petron.

3.6. Kion vi lernas? Mi lernas Esperanton.

3.7. Al kiu vi donis la lernolibron? Mi donis ĝin al Petro.

- 3.8. Kio estas en la ĝardeno? Tie estas multaj floroj.
 3.9. Ĉu tiu libro estas via? Ne, ĝi ne estas mia, sed lia.
 3.10. Kie estas Maria? Ŝi estas kun ŝia amikino.

- 4.1. Kio estas sur la tablo? Sur ĝi estas libro.
 4.2. Ĉu vi ŝatas manĝi supon?
 4.3. Donu al mi miajn librojn.
 4.4. Mi dormas en mia dormoĉambro.
 4.5. La juna sinjoro iras kun la dika sinjorino.
 4.6. La kato kaj la birdo estas en la ĉambro; ili dormas.
 4.7. Kio estas katino? Ĝi estas besto.
 4.8. Tiu viro, kiu estas tie, estas mia amiko.

5.1. kato – besto	5.2. krajono - lernejo
5.3. verda – koloro	5.4. birdo - kanti
5.5. sidi – benko	5.6. alta - malalta
5.7. kantisto – kanti	5.8. instruisto - lernejo
5.9. kiu – kio	5.10. dormi - dormoĉambro

LECIONO 6a.

- 1.1. Hodiaŭ estas ĵaŭdo, hieraŭ estis merkredo kaj morgaŭ estos vendredo.
 1.2. Per kio laboras la razistoj en la razejoj?
 1.3. En la panejo, la panisto vendas panon kaj kukojn.
 1.4. En la razejo, la razisto tondas harojn kaj razas barbojn.
 1.5. Ĉu vi vizitis viajn gepatrojn? Ne, mi ilin vizitos hodiaŭ.
 1.6. Kombilo, tranĉilo, segilo kaj tondilo estas iloj.
 1.7. Morgaŭ mi vizitos la klubon de Esperanto kaj parolos kun miaj amikoj. Ĉu vi iros kun mi?
 1.8. Per kio oni povas segi lignon?
 1.9. En la lernejoj oni lernas legi kaj skribi.
 1.10. En mia maldekstra mano mi havas kvin fingrojn.
- 2.1. Per kiu ilo vi kombas viajn harojn? Mi kombas miajn harojn per kombilo.
 2.2. Kiu estas la ejo kie vi povas aĉeti panon? La ejo kie vi povas aĉeti panon estas panejo.

- 2.3. Kion vendas la panistoj? La panistoj vendas panon kaj kukojn.
- 2.4. Hodiaŭ estas lundo. Kiu tago estis hieraŭ? Hieraŭ estis dimanĉo.
- 2.5. Kion faras la razisto al vi en la razejo? Li razas mian barbon per razilo kaj tondas miajn harojn per tondilo.
- 2.6. Morgaŭ estos vendredo. Kiu tago estis antaŭhieraŭ? Antaŭhieraŭ estis mardo.
- 2.7. Per kio vi povas tranĉi panon? Mi povas tranĉi panon per tranĉilo.
- 2.8. Kie oni segas lignon per elektraj segiloj? En moderna segejo.
- 2.9. Ĉu la maljunaj sinjoroj havas malmultajn harojn sur la kapo? Jes, la maljunaj sinjoroj havas malmultajn harojn sur la kapo.
- 2.10. Ĉu vi ŝatas la internacian lingvon Esperanto? Jes, mi ŝatas Esperanton.

3.1. Segejo - serrería / aserradero	3.2. Haroj - pelos
3.3. Postmorgaŭ - pasado mañana	3.4. Kombilo - peine
3.5. Lernejo – aula	3.6. Tondilo - tijera
3.7. Antaŭhieraŭ - anteayer / antes de ayer / antier	
3.8. Vendejo - tienda, lugar donde se compran y/o venden cosas.	
3.9. Segilo – sierra	3.10. Barbero - razisto
3.11. Encontré - mi trovis	3.12. Día - tago
3.13. Compraré - mi kompros	3.14. Trabajador - laboristo
3.15. Periódico – ĵurnalo	3.16. Panadero - panisto
3.17. Cuchillo – tranĉilo	3.18. Barbería - razejo

LECIONO 7a.

- 1.1. Kiel vi fartas, mia amiko? Mi fartas malbone.
- 1.2. Ĉu estas io sur la seĝo? Ne, estas nenio.
- 1.3. Ĉu vi loĝas tre fore/malproksime de la parko? Ne, mi loĝas apud ĝi.
- 1.4. Ĉu vi iras al la laborejo per iu veturilo?
- 1.5. Kiu havas mian lernolibron? Ĝin havas tiu, kiu estas tie.
- 1.6. Ĉu vi rigardas iun? Ne, mi rigardas neniun.
- 1.7. Kiu estas en la ĉambro? Estas neniun.
- 1.8. Ĉu iu ne komprenas la lecionon? Ne, ĉiuj ĝin komprenas.
- 1.9. En mia hejmo mi ĉion faras, kaj mia fratino nenion faras.
- 1.10. Kia estas Esperanto? Ĝi estas facila kaj bela.
- 1.11. Kiel vi parolas Esperanton? Mi ĝin parolas bone kaj rapide.

- 1.12. Kiaj estas la birdoj? Ili estas malgrandaj kaj belaj. Kiel ili kantas? Ili kantas bele.
- 1.13. Ĉu vi tre ofte razas vin? Jes, mi razas min ĉiutage.
- 1.14. Kiel respondas la malbona lernanto? Li respondas malforte.
- 1.15. Estas nenio en la hejmo. Kie estas la mebloj? Ĉio estas en la ĝardeno.

LECIONO 8a.

- 1.1. Ĉu vi jam scias kalkuli de unu ĝis mil?
 - 1.2. Kioma horo estas? La tria kaj dudek.
 - 1.3. Kiom aĝa vi estas? Mi aĝas 20 jarojn.
 - 1.4. Kiom da fingroj vi havas en viaj du manoj?
 - 1.5. Kiom da tagoj estas en unu semajno?
 - 1.6. Kiun lecionon ni lernas hodiaŭ? La okan lecionon.
 - 1.7. Kiu estas la tria tago de la semajno?
 - 1.8. La unua tago de la semajno estas lundo kaj la lasta estas dimanĉo.
 - 1.9. En unu jaro estas 365 tagoj kaj en unu tago estas 24 horoj.
 - 1.10. Antaŭ unu monato mi ne parolis Esperanton, nun mi povas ĝin kompreni kaj post du monatoj mi ĝin parolos tre bone.
 - 1.11. Je kioma horo vi iros al la laborejo? Je la oka ĝuste.
-
- 2.1. En kiu brako vi portas vian brakhorloĝon? En la maldekstra brako.
 - 2.2. Skribu la sep tagojn de la semajno? Jen ili: lundo, mardo, merkredo, ĵaŭdo, vendredo, sabato kaj dimanĉo.
 - 2.3. Kiom da minutoj estas en unu horo? En unu horo estas sesdek (60) minutoj.
 - 2.4. En kiu jaro ni vivas? Ni vivas en la jaro du mil dek unu (2011).
 - 2.5. Ĉu vi povas kalkuli kiom da haroj vi havas sur la kapo? Ne, sur la kapo mi havas multe da haroj do mi ne povas kalkuli kiom da haroj estas tie.
 - 2.6. Kio estas montriloj? Ili estas iloj kiuj montras ion. La montriloj de horloĝo montras la horon.
 - 2.7. Kiom da montriloj havas horloĝo? Ĝi havas tri montrilojn. Ili estas: hormontrilo, minutmontrilo kaj sekundmontrilo.
 - 2.8. Kio estas murhorloĝo? Ĝi estas horloĝo, ordinare granda, kiu pendas sur muro.
 - 2.9.1. Dos y cuarto - la dua kaj kvarono.
 - 2.9.2. tres y veinte - la tria kaj dudek.
 - 2.9.3. cinco y diez - la kvina kaj dek.
 - 2.9.4. doce y veinticinco - la dek dua kaj dudek kvin.

- 2.9.5. una menos cuarto - kvarono antaŭ la unua.
- 2.9.6. seis y media - la sesa kaj duono.
- 2.9.7. siete en punto - la sepa ĝuste.
- 2.9.8. dos menos cinco - kvin antaŭ la dua.
- 2.10.1. 36527 - tridek ses mil kvincent dudek sep.
- 2.10.2. 2101 - du mil cent unu.
- 2.10.3. 816 - okcent dek ses.
- 2.10.4. 13 - dek tri.
- 2.10.5. 31 - tridek unu.
- 2.10.6. 527002 - kvincent dudek sep mil du.
- 2.10.7. 3800405 - tri milionoj okcent mil kvarcent kvin.
- 2.10.8. 29423 - dudek naŭ mil kvarcent dudek tri.

LECIONO 9a.

- 1.1. Ĉu vi deziras manĝi unu kvaronon de la torto? Ne, donu al mi la duonon de ĝi.
 - 1.2. Por kiu ni lasos la lastan pecon de la torto?
 - 1.3. Kiom estas la duoblo de cent (100) Ducent (200). Kiom estas la duono de cent (100)? Kvindek (50).
 - 1.4. Ni jam lernis la dekan lecionon? Ne, ankaŭ ne.
 - 1.5. Kiom da lernantoj iris hodiaŭ al la lernejo? Pli [da lernantoj] ol antaŭhieraŭ.
 - 1.6. Karlo aĝas 20 jarojn kaj li estas pli juna ol Petro.
 - 1.7. El ĉiuj miaj amikinoj, Maria estas la plej eleganta.
 - 1.8. Karlo estas malpli forta ol Petro.
 - 1.9. El ĉiuj lingvoj, Esperanto estas la plej facila.
 - 1.10. Kion donas la bovino al ni? El la bovino ni tiras lakton.
 - 1.11. Mi ne trinkas kafon, nur iom da teo.
 - 1.12. Ĉu vi trinkas kafon kun lakto? Yes, mi ŝatas trinki duonon kaj duonon, tiom da kafo kiom da lakto.
-
- 2.1. Kiom estas la duoblo de cent? Ĝi estas ducent (200). Kiom estas la duono de kvindek? Ĝi estas dudek kvin (25).
 - 2.2. Karlo estas 20jara. Roberto estas 40jara. Kiu el ili estas pli juna? Karlo estas pli juna ol Roberto. La aĝo de Karlo estas la duono de la aĝo de Roberto, aŭ la aĝo de Roberto estas la duoblo de la aĝo de Karlo.

- 2.3. Ĉu kato estas pli granda ol bovo? Ne, kato estas malpli granda ol bovo.
- 2.4. Du kvaronoj estas parto duoble pli granda ol unu kvarono. Ĉu jes? Jes, du kvaronoj (unu duono) estas pli granda ol unu kvarono.
- 2.5. Dudek sep estas la trioblo de 9. Kiom estas la dekoblo de dek? Jes, la trioblo de naŭ estas dudek sep.
- 2.6. Kiom estas la dekono de mil? La dekono de mil estas cent (100). Kiom estas la trioblo de 3? La trioblo de tri estas naŭ.
- 2.7. Kiuj kantas pli bele? Ĉu la birdoj aŭ la kokinoj? La birdoj kantas pli bele ol la kokinoj.
- 2.8. Elefanto estas tro granda. Ĝi estas pli granda ol kato. Ĉu ne? La elefanto estas pli granda ol kato, ĝi estas la plej granda besto surtera.
- 2.9. Kion ni povas tiri el la bovino? El la bovino oni povas tiri la nutran lakton.
- 2.10. Skribu tri vortojn kun la sufikso "an". Societano, samideano kaj eŭropano.
- 2.11. Kiom da lakto vi trinkas ĉiutage? Ĉiutage mi trinkas ĉirkaŭ unu duonon de litro da lakto.
- 2.12. Kie loĝas la urbanoj? Ili loĝas en la urbo. Kie loĝas la kamparanoj? Ili loĝas en la kamparo.
- 2.13. $\frac{3}{4}$ - tri kvaronoj. $\frac{2}{3}$ - du trionoj. $\frac{3}{2}$ - tri duonoj. $\frac{2}{5}$ - du kvinonoj. $\frac{1}{8}$ - unu okono. Cuádruple - kvaroblo. Doble - duoblo. Triple - trioblo. Décimo - dekono ($\frac{1}{10}$) aŭ deka (10°).

LECIONO 10a.

- 1.1. Matene oni matenmanĝas kaj vespere oni vespermanĝas.
- 1.2. Kiam mi aŭdas la vekhorloĝon, mi rapide vestas min.
- 1.3. Hieraŭ mi ĉeestis en la kinejo kaj, kiam mi vidis miajn amikojn, mi ilin salutis.
- 1.4. Ĉiam oni diras: tiu, kiu laste ridas, plej bone ridas.
- 1.5. Matene oni diras bonan matenon kaj nokte oni diras bonan nokton.
- 1.6. Kiam mi vekiĝis jam la suno brilis sur la ĉielo, kaj tiam mi ellitiĝis.
- 1.7. Neniam mi iras nokte al la kinejo, nur dumtage.
- 1.8. La aŭtobuso haltas antaŭ mia domo.
- 1.9. Ĉu vi tagmeze ripozas aŭ post la tagmanĝo?
- 1.10. Ĉu vi memoras tion, kion mi diris hieraŭ al vi? Ne, mi ĝin forgesis.
- 1.11. Mea domo ne estas tro alta, sed mi loĝas en la plej alta etaĝo.
- 1.12. Kiam mi vekiĝas, unue mi lavas min kaj due mi vestas min.
- 2.1. Kiam vi vespermanĝas? Ĉu dum la vespero aŭ dum la nokto? Vespere. Nokte mi dormas.
- 2.2. Je kioma horo vi foriras de la lernejo? Je la dua.
- 2.3. Kiun saluton vi diras kiam jam estas nokte? Mi diras "bonan nokton".

2.4. La dekdua horo (12a) estas tagmezo kaj la dudekkvara (24a) horo estas noktomezo. Ĉu jes? Jes.

2.5. Kion vi faras unue en la mateno? Unue mi vekiĝas kaj ellitiĝas.

2.6. Kion vi opinias pri la diro: "Menso sana en korpo sana, kaj gaja koro en sana korpo"? Tiun diron mi tre ŝatas. Sano estas la plej importanta havaĵo de la homo.

2.7. Ĉu vi saltas el la lito kiam vi aŭdas la vekhorloĝon? Mi eĉ ellitiĝas antaŭ aŭdi la vekhorloĝo, por ne aŭdi ĝian malagrablan sonon.

2.8. Ĉu vi ĉiam iras al via lernejo per aŭtobuso aŭ kelkfoje vi iras piede? Piede, mia lernejo ne estas for de mea hejmo.

2.9. Ĉu vi iam parolos esperanton tre bone? Jes, se mi lernas la lecionojn kaj faras iliajn ekzercojn.

2.10. Ĉu vi memoras pri la unua esperanta vorto kiun vi lernis? Jes, "Esperanto".

2.11. Skribu tri salutojn kaj unu proverbon. Bonan tagon, bonan vesperon kaj bonan nokton. Proverbo: inter diro kaj faro estas maro.

LECIONOJ 6a ĜIS 10a.

1.1. Ya has aprendido diez lecciones del libro ¿Sabe usted Esperanto? sobre la lengua internacional. La décima lección es la mitad del libro, por lo que se puede decir que eres medio esperantista. Ahora conoces muchas palabras por medio de las cuales puedes hablar, hacer preguntas, responderlas, etc. También sabes leer y escribir muy bien. Bien, encontrarás más abajo ejercicios de la sexta a la décima lección, que harán que no olvides esas lecciones. No son más difíciles que los de las cinco primeras lecciones, pero encontrarás en ellos nuevas palabras y nuevos sufijos, que deberás memorizar para una buena comprensión de la lengua. Como ayuda te diré:

1. En primer lugar: Gracias a la lección sexta aprendes los días de la semana y te ayuda a comprender el significado de los sufijos -ej- y -il-.

2. En segundo lugar: En la lección séptima encuentras la diferencia entre las palabras "kiel" y "kia". También aprendes la familia de las palabras "io", "neniu", "ĉiuj", "nenie" y "ĉio" (entre otras).

3. En tercer lugar: La lección octava te enseña a contar desde uno hasta un millón, y también en ella se habla sobre el dueño del hombre moderno: el reloj. Ya sabes que hay diversos relojes, por ejemplo: despertador, de pulsera, mural y de bolsillo.

4. En cuarto lugar: En la novena lección se puede leer sobre la edad, frases como "pli ol", "la plej" y también los sufijos -on- y -obl- por los que se hacen palabras como "duono", "trioblo", "kvarono", etc.

5. En quinto lugar: Gracias a la lección décima aprendes algunos saludos y también proverbios. Puedes aprender también palabras como: "iam", "kiam", "tiam", "ĉiam" y "neniam".

Bueno, ya te he dicho mucho, mi último consejo es: ¡buena suerte!

2- Completar las siguientes frases colocando las palabras que faltan:

2.1. Per kiu ilo la razisto tondas harojn? per tondilo.

- 2.2. Ĉu vi rigardas ion? Ne, mi rigardas nenion.
- 2.3. Kiom da tagoj estas en unu jaro?
- 2.4. Elefanto estas pli granda ol kato.
- 2.5. Matene oni matenmanĝas kaj vespere oni vespermanĝas.
- 2.6. Kio vendas la panistoj? Ili vendas panon.
- 2.7. Kiel vi parolas Esperanton? Mi parolas ĝin tre bone.
- 2.8. Kioma horo estas? Estas kvin antaŭ la dekunua.
- 2.9. Donu al mi duonon kaj duonon; tiom da kafo kiom da lakto.
- 2.10. Ĉu vi iam estis en Ameriko? Ne, mi neniam estis tie.
- 2.11. En la lernejo oni lernas legi kaj skribi.
- 2.12. Kiaj estas la birdoj? Ili estas belaj.
- 2.13. Kiom aĝa vi estas? Mi estas 20jara.
- 2.14. Karlo estas 40jara kaj Petro estas 20jara. La aĝo de Karlo estas la duono de la aĝo de Petro.
- 2.15. Plej bone ridas [tiu] kiu laste ridas.
- 2.16. La meza tago de la semajno estas merkredo.
- 2.17. Hieraŭ estis vendredo kaj morgaŭ estos dimanĉo.
- 2.18. Ĉu iu el vi ne komprenas? Ne, ni ĉiuj komprenas.
- 2.19. El ĉiuj miaj amikoj, Petro estas la plej alta.
- 2.20. La 24a horo estas la mezo de la nokto aŭ noktomezo.

- 3.1. Lernejo - sitio para aprender, aula.
- 3.2. Kombilo - utensilio para peinar, peine.
- 3.3. Urbano - persona que vive en la ciudad, urbanita.
- 3.4. Razejo - barbería.
- 3.5. Tranĉilo - cuchillo o similar.
- 3.6. Samideano - persona con la que compartimos ideas, en sentido más general que camarada.
- 3.7. Kinejo - cine (sala en la que se proyecta y se ve).
- 3.8. Tondilo - tijera.
- 3.9. Eŭropano - europeo.
- 3.10. Dancejo - lugar en el que se baila, salón de baile.
- 3.11. Veturilo - medio de transporte.
- 3.12. Kamparano - campesino.
- 3.13. Panejo - panadería.
- 3.14. Segilo - sierra (de cortar).

- 3.15. Samlandano - compatriota.
 3.16. Segejo - serrería, aserradero.
 3.17. Montrilo - objeto que muestra algo; aplicado a un reloj es una de sus agujas.
 3.18. Samlingvano - persona que habla el mismo idioma.

- 4.1. Kion faras la razistoj en la razejoj? Ili tondas harojn kaj razas barbojn.
 4.2. Ĉu iu ne scias legi la ekzercojn? Ne, ĉiuj scias.
 4.3. Kioma horo estas? Kvarono antaŭ la dua.
 4.4. La hundo estas pli granda ol la kato, sed la besto plej granda ol ĉiuj bestoj estas la elefanto.
 4.5. Ĉu vi ŝatas ripozi post la manĝo?
 4.6. Ĉu morgaŭ vi vizitos viajn gepatrojn? Ne, mi vizitis ilin hieraŭ.
 4.7. Ĉu iu estas? Tie estas neniu.
 4.8. Kiom aĝa vi estas? Mi aĝas 25 [jarojn].
 4.9. Ĉu naŭdek estas la duoblo de tridek? Ne, naŭdek estas la trioblo de tridek.
 4.10. Kion oni diras matene? Bonan matenon.
 4.11. Kie mi povas lerni legi? En la lernejo.
 4.12. Kiel vi parolas Esperanton? Mi ĝin parolas tre bone.
 4.13. Kiom da semajnoj estas en unu jaro?
 4.14. Ĉu jam venis Petro? Ne, ankoraŭ li ne venis.
 4.15. Ĉiutage la vekhorloĝo vekas min je la sesa kaj tridek (aŭ je la sesa kaj duono).
 4.16. Ĉio, kion vi vidas, estas mia.
 4.17. 327 = tricent dudek sep, 25821 = dudek kvin mil okcent dudek unu, 900005 = naŭcent mil kvin, 2530049 = du milionoj kvincent tridek mil kvardek naŭ, 15 = dek kvin, 51 = kvindek unu, 1988 = mil naŭcent okdek ok.
 4.18. Kiu estas la lasta tago de la semajno?
 4.19. Je kioma horo vi vespermanĝas? Je la deka ĝuste.
 4.20. $1/3$ = unu triono, $2/5$ = du kvinonoj, $3/4$ = tri kvaronoj, kuádruple = kvaroblo, doble = duoblo.

5.1. Fingro – dedo	5.2. Skatolo - caja
5.3. Scii - saber, conocer	5.4. Ankoraŭ - todavía
5.5. Etaĝo - piso, planta de un edificio	5.6. Kombi - peinar
5.7. Aliaj – otras	5.8. Tago - día
5.9. Neniam – nunca	5.10. Kelkfoje - alguna vez
5.11. Maldekstra – izquierda	5.12. Dankon - [te doy las] gracias

5.13. Kelkaj – algunos	5.14. Trioblo - triple
5.15. Ĝis - hasta. También se usa como forma abreviada de la despedida "Ĝis revido"	
5.16. Aĉeti – comprar	5.17. Ĉiutage - a diario, todos los días
5.18. Aĝo – edad	5.19. Pli ol - más que
5.20. Ofte – frecuentemente	5.21. Denove - de nuevo, nuevamente
5.22. Hodiaŭ – hoy	5.23. Oni aŭdas - se oye
5.24. Centono - centésimo, 1/100	5.25. Malgaja - triste
5.1. Leña – ligno	5.2. Cuaderno - kajero
5.3. Poquito – iom	5.4. Despertador - vekhorloĝo
5.5. Encontrar – trovi	5.6. Nadie - neniu
5.7. Materna – patrina	5.8. Harina - faruno
5.9. Almorzar – tagmanĝi	5.10. Periódico - ĵurnalo
5.11. Enfermedad – malsano	5.12. Dejar - lasi
5.13. Entrar – eniri	5.14. Anteayer - antaŭhieraŭ
5.15. Amo (dueño) – majstro	5.16. Hogar - hejmo
5.17. Boca – buŝo	5.18. Demasiado - tro
5.19. Cuando – kiam	5.20. Campesino - kamparano
5.21. Habitar – loĝi	5.22. Reloj de pulsera - brakhorloĝo
5.23. Aguja de reloj – montriloj	5.24. Ir a pie - piediri
5.25. Cortas con cuchillo - vi tranĉas	

LECIONO 11a.

- 1.1. Tiu sinjoro, kiun ĉi tie vi vidas, estas Petro.
- 1.2. Somere, kiam la temperaturo estas altega, estas varme.
- 1.3. La monato plej malvarma de la jaro estas januaro.
- 1.4. Hieraŭ estis malvarme, sed hodiaŭ estas varme. Kia estos morgaŭ la vetero?
- 1.5. Kiam li vidas belajn fraŭlinojn, li afable ridetas.
- 1.6. Kiam li estas malgaja, ne ridas, sed ploras.
- 1.7. Tio, kio estas ĉi tie, estas seĝo, sed tio, kion vi fore vidas, estas tablo.
- 1.8. Estas agrable ripozi en la monto kiam oni ferias.
- 1.9. Kiu estas la sezono plej malgaja de la jaro?
- 1.10. Aŭtune la folioj de la arboj falas iom post iom.

- 1.11. Printempe la tagoj estas tiel longaj kiel la noktoj.
- 1.12. Vintre malmultaj homoj ferias; nur la riĉuloj ferias dum ĉi tiu sezono.
- 2.1. Kiuj estas la kvar sezonoj de la jaro? Printempo, somero, aŭtuno kaj vintro.
- 2.2. El kiom da lecionoj konsistas tiu ĉi lernolibro? Dudek lecionoj.
- 2.3. Kiam vi ferias? Ĉu somere aŭ vintre? Somere, vintre mi laboras.
- 2.4. Ĉu vi fermas pordojn kaj fenestrojn kiam la vetero estas malvarmega? Jes, mi fermas ilin kiam estas malvarme.
- 2.5. Kia estas la vetero kiam la termometro montras 20 gradojn? Agrabla.
- 2.6. Kiu estas la plej varma monato el la jaro? La plej varma monato el la jaro estas aŭgusto.
- 2.7. Ĉu vi havas ian emon? Jes, mi emas legi.
- 2.8. En kiu sezono floras la ĝardenoj? Printempe la ĝardenoj floras.
- 2.9. Tiu ĉi leciono diras ke io malfermas la korojn. Kio ĝi estas? La rideto, ĝi malfermas la korojn.
- 2.10. Printempo, somero. Kiu sezono venas poste? Aŭtuno.
- 3.1. Malsanulo - persona enferma
- 3.2. Varmeta - templada
- 3.3. Rivereto - río pequeño, riachuelo
- 3.4. Bonega - muy buena
- 3.5. Manĝema – comilón
- 3.6. Rideti - sonreír
- 3.7. Steleto - estrella pequeña, estrellita.
- 3.8. Domego - edificio muy grande
- 3.9. Maljunulo - persona vieja
- 3.10. Riĉuloj - personas ricas
- 3.11. Dormema – dormilón
- 3.12. Ploreĝi - llorar intensamente

LECIONO 12a.

- 1.1. La infanoj rigardas sin en la spegulo por pekti sin antaŭ iri al la lernejo.
- 1.2. Dum mia libertempo mi legas pli multe ol kiam mi laboras.
- 1.3. La vortaro estas libro en kiu estas multaj vortoj kun siaj difinoj.
- 1.4. Se mi ne laborus, me irus ĉiutage al la kamparo.
- 1.5. Hieraŭ mi sonĝis ion: La homaro interkomprenis per Esperanto.
- 1.6. La viroj portas ŝtrumpetojn kaj la virinoj portas ŝtrumpojn.
- 1.7. Kia koloro estas la sango kiu fluas tra la tuta korpo?
- 1.8. Kio estas ambaŭflanke de la kapo? Tie estas la oreloj.
- 1.9. La elegantaj viroj portas kotonan ĉemizon kaj silkan kravaton.
- 1.10. Kiuj estas la subvestoj? Kalsono kaj subĉemizo.

- 2.1. Kio estas inter la kapo kaj la trunko? Inter la kapo kaj la trunko estas la kolo.
- 2.2. Kion vi pli ŝatas? Ĉu la urbon au la kamparon? Mi pli ŝatas la kamparon.
- 2.3. La signifo de la vorto "esperantistaro" estas: aro da esperantistoj, Ĉu jes? Jes.
- 2.4. Diru kion vi farus se vi estus riĉa. Mi vojaĝus eksterlanden.
- 2.5. Kiu parto de la korpo estas la spegulo de la animo? Ĝi estas la vizaĝo.
- 2.6. Ĉu vi sonĝas tre ofte kiam vi dormas? Ĉiutage, sed ne ĉiam mi bone memoras tion, kion mi sonĝis.
- 2.7. Kia kolora estas via hararo? Ĝi estas bruna.
- 2.8. Per kiu membro de la korpo ni povas vidi? Per miaj okuloj.
- 2.9. Kie estas la dorso? Ĉu en la antaŭa aŭ en la malantaŭa parto de la korpo? Ĝi estas en la malantaŭa parto de la korpo.
- 2.10. El kio estas la ŝuoj kaj gantoj? El led.
- 2.11. Diru tri virinajn vestojn. Jupo, bluzo kaj ŝtrumpoj.
- 2.12. Formu kvar vortojn per la sufikso "ar": hararo, vestaro, dentaro, ostaro ktp.

LECIONO 13a.

- 1.1. Mi ŝatas la belecon de la hundo.
 - 1.2. Dum mi ĉeestis hejme malsana, mi multe legis.
 - 1.3. Hieraŭ mi ĉeestis feston kaj mi trinkis tro da alkoholaĵo.
 - 1.4. Kial Petro ne ĉeestis la feston? Ĉar li estis iom malsana.
 - 1.5. Bone, amiko, mi esperas ke vi baldaŭ estos tute sana.
 - 1.6. La marakvo ne estas trinkebla.
 - 1.7. Mi flaras per la nazo kaj spiras per la buŝo.
 - 1.8. Ĉu iu ne komprenas la signifon de la sufikso ec?
 - 1.9. La vorto eco signifas kvaliton. Ekzemple, amikeco, beleco, blankeco, frateco, malegaleco ktp.
 - 1.10. Ĝuste je la dua la manĝaĵo estis sur la tablo.
 - 1.11. La sufikso aj montras al ni konkretajn objektojn, kiuj estas videblaj, tuŝeblaj kaj fareblaj.
 - 1.12. Hieraŭ mi metis anoncon en la ĵurnalo pri la perdo de mia hundeto.
 - 1.13. La kelnero tuj alportis la supon, sed mi ne povis manĝi ĝin ĉar li forgesis alporti la kuleron.
 - 1.14. Ĉu oni povas manĝi supon sen kulero?
 - 1.15. Per la buŝo ni gustumas la manĝaĵojn kaj la trinkaĵojn.
-
- 2.1. Ĉu via skribaĵo estas legebla? Jes, mi skribas klare.

- 2.2. Per kio vi aŭdas? Ĉu per la oreloj aŭ per la okuloj? Per miaj oreloj.
- 2.3. Kiu estas la eco de bela? La beleco.
- 2.4. Per kio vi gustumas la manĝaĵojn? Per la buŝo.
- 2.5. Kial vi ŝatas Esperanton? Ĉar ĝi estas lingvo internacia simpla, facila kaj utila.
- 2.6. Skribu kvin vortojn kun la sufikso “ebl”: Legebla, aŭdebla, videbla, trinkebla kaj manĝebla.
- 2.7. Ĉu vi estas forgesema ofte? Ne, mi ne estas ofte forgesema.
- 2.8. Ĉu la sportemaj homoj drinkas alkoholaĵojn? Ne, la sportema homoj neniam drinkas alkoholaĵojn.
- 2.9. Ĉu vi memoras pri via infaneco? Jes, mi memoras, sed ne multe.
- 2.10. Skribu tri vortojn kun la sufikso “aĵ”: trinkaĵo, vidaĵo kaj legaĵo.

3.1. Vejez – maljuneco	3.2. Ilegible - nelegebla
3.3. Pronto – baldaŭ	3.4. Casi - preskaŭ
3.5. Húmido – humida	3.6. Comestible - manĝebla
3.7. Inutilmente – neutile	3.8. Traer - alporti
3.9. Noticias – novaĵoj	3.10. Llegar - alveni

LECIONO 14a.

- 1.1. Pluvis tiel forte ke mi tute malsekiĝis.
- 1.2. Sed poste mi sekiĝis per la sunradioj.
- 1.3. Ĉu malsano povas maljunigi iun?
- 1.4. Kiam mi legas nokte, miaj okuloj fermiĝas kaj mi endormiĝas.
- 1.5. La patrino enlitigas siajn filetojn kaj endormigas ilin.
- 1.6. Kie iras la subteraj trajnoj? Ili iras sub la stratoj.
- 1.7. Kie estas la plej gravaj konstruaĵoj de la urbo? Ili estas en la urbocentro.
- 1.8. Kiam mi promenas, mi ŝatas vidi la montrofenestrojn de la butikoj.
- 1.9. La virinoj ŝatas beligi siajn ungojn.
- 1.10. Pro la pluvo, miaj ŝuoj malpuriĝis.
-
- 2.1. Je kioma horo vi ellitiĝas matene? Je la oka kaj kvarono.
- 2.2. Ĉu vi haltigas la sonorilon de la vekhorloĝo kiam ĝi sonoras matene? Jes, kiam la vekhorloĝo sonoras matene mi tuj haltigas ĝia sonorilon.
- 2.3. Per kio vi purigas viajn dentojn? Per dentopasto kaj dentobroso.
- 2.4. Ĉu vi memoras kiam vi fariĝis lernanto(ino) de Esperanto? Jes, antaŭ iuj jaroj.

2.5. Je kioma horo vi endormiĝas? Kutime je la noktomezo.

2.6. Kion vi pli ŝatas? Ĉu la grandajn urbojn aŭ la trankvilajn vilaĝojn? Mi pli ŝatas la trankvilajn vilaĝojn ol la grandajn urbojn.

2.7. Diru ion, kion vi povas trovi en la urbocentro. En la urbocentro oni trovas, ekzemple, la urbodomon, bankojn, magazenojn kaj monumentojn.

2.8. Ĉu vi scias ke la fruktoj kaj legomoj estas sanigaj? Jes, mi tion scias; ili estas tre sanigaj kaj bongustaj.

2.9. Ĉu vi senvestiĝas kiam vi enlitiĝas por dormi? Kompreneble jes, kaj poste mi vestiĝas per litvesto antaŭ enlitiĝi.

2.10. Kial virinoj ŝatas ruĝigi siajn lipojn? Ĉar tio ilin beligas.

3.1. Sciigi - hacer saber

3.2. Enlitiĝi - meterse en la cama

3.3. Varmigi - calentar

3.4. Ruĝigi - enrojecer

3.5. Klarigi - clarificar, aclarar

3.6. Fariĝi - hacerse, convertirse en

3.7. Sekigi - secar algo o a alguien

3.8. Saniĝi - recuperar la salud, curarse

3.9. Blankigi - blanquear algo

3.10. Ellitiĝi - salir de la cama

LECIONO 15a.

1.1. La krajono estas sur la seĝo. Metu ĝin sur la tablon.

1.2. Ŝtuparo estas aro da ŝtupoj.

1.3. Kiam mi iras en la parkon, mi ŝatas disĵeti panerojn al la birtetoj.

1.4. Ĉu vi baldaŭ revenos? Ne, mi bedaŭras, mi ne povos reveni ĝis la dek unua horo.

1.5. Kie oni povas vidi inkon? En la inkujo.

1.6. Kiom da cigaroj enhavas unu cigaringo? Nur unu cigaron [ĝi enhavas].

1.7. Kiam la muso vidis la katon, li kuris en sian truon.

1.8. Kien vi iras tiel rapide? Mi iras hejmen.

1.9. Ĉu vi nokte revenas hejmen tro malfrue?

1.10. Hieraŭ mi ĉeestis monton. Ĝi estis vidinda pejzaĝo.

1.11. Kien vi metis viajn vestojn? En la ŝrankon.

1.12. La muŝo, kiuflugadis en la ĉambro, falis en la teujon.

2.1. Ĉu Esperanto estas lerninda lingvo? Jes, ĝi estas lerninda lingvo internacia.

2.2. Kiu estas la ujo kien vi metas la salaton? Tiu ujo, kien oni metas salaton, estas do salatujo.

2.3. Kio restas sub la tablo post la manĝo? Sub la tablo post la manĝo restas panerojn, kiujn musoj ŝatas manĝi.

2.4. Kion vi faras kiam vi vidas muson? Ĉu vi saltas sur la sofono aŭ vi restas tie? Mi trankvile restas tie kaj ĝin fotas.

2.5. Kiom da moneroj povas esti en unu plenmano? Se ili estas mezgrandaj, en unu plenmano povas esti ĉirkaŭ dudeko da moneroj.

2.6. Kiom da cigaroj entenas la cigarujo? Ĉu tri aŭ kvar? Mi ne scias kiom da cigaroj entenas cigarujo.

2.7. En kiu ujo de la banĉambro vi povas lavi vin? En la lavujo mi povas lavi min, kaj en la banujo mi povas bani min.

2.8. Ĉu la malmoderna muziko estas aŭdinda? La malmoderna muziko estas aŭdinda, sed ankaŭ la moderna.

2.9. Kiu besto kavas flugilojn? Ĉu la muso aŭ la muŝo? La muŝo, ĝi havas du flugilojn.

LECIONOJ 10a ĜIS 15a.

1.0. Gracias a este primer ejercicio recordarás los 14 sufijos que hemos aprendido en las lecciones de la 10ª a la 15ª, y al mismo tiempo practicaremos la traducción. Estos sufijos, con los ya aprendidos en otras lecciones, te ayudarán a formar y conocer muchas palabras. He aquí los sufijos:

1.1. - aĵ. El sufijo "aĵ" muestra algo concreto.

Fritaĵo (fritura), novaĵo (novedad, noticia), infanaĵo (cosa de niños, chiquillada), sukeraĵo (cosa azucarada, dulce), legaĵo (cosa leída).

En la festo mi manĝis multe da sukeraĵo kaj drinkis tro da alkoholaĵo. (En la fiesta comí muchos dulces y bebí demasiado alcohol (cosas con alcohol = bebidas alcohólicas)).

1.2. - an. El sufijo "an" muestra pertenencia, miembro de sociedad, ser habitante.

Kampanano (campesino), samideano (miembro de un grupo con ciertas ideas, que tiene las mismas ideas), urbano (urbanita), samlandano (compatriota).

Ĉiuj loĝantoj de urbo estas urbanoj (Todos los habitantes de una ciudad son urbanitas). Homoj kiuj kredas je Kristo estas kristanoj (Las personas que creen en Cristo son cristianos). La Klubo havas multajn klubanojn (El club tiene muchos miembros).

1.3. - ar. El sufijo "ar" muestra un grupo o colectivo de personas u objetos similares.

Vortaro (diccionario), arbaro (bosque), bestaro (manada, grupo de animales), ŝiparo (grupo de barcos, flota), Homaro (conjunto formado por las personas, humanidad).

Mia skribilaro konsistas el inkujo, plumoj kaj kraĵonoj. (Mis útiles de escritura consisten en el tintero, plumas y lápizcillos).

1.4. - ebl. El sufijo "ebl" significa que puede ser, que es posible.

Trinkebla (potable, bebible), videbla (visible), farebla (factible), komprenebla (comprensible), manĝebla (comestible).

Lerni esperanton estas farebla afero. (Aprender Esperanto es un asunto factible).

1.5. - ec. El sufijo "ec" significa cualidad.

Beleco (belleza), amikeco (amistad), frateco (fraternidad), fideleco (fidelidad), juneco (juventud).

La riĉeco de tiu homo estas granda, sed lia malsaĝo estas ankoraŭ pli granda. (La riqueza de esa persona es grande, pero su estupidez es todavía mayor).

1.6. - eg. El sufijo "eg" aumenta una idea.

Domego (caserón), varmega (muy caliente), ridegi (reír a carcajadas), ploregi (llorar intensamente), altega (altísima).

Amazono estas riverego. (El Amazonas es un río enorme). 40 gradoj estas varmega temperaturo. (40 grados es una temperatura muy alta).

1.7. - em. El sufijo "em" significa que acostumbra a ser.

Ridema (risueño), plorema (llorón), vojaĝema (viajero), babilema (hablador), demandema (preguntón).

La legemaj homoj emas legi multe. (Los lectores acostumbran a leer mucho).

1.8. - et. El sufijo "et" muestra pequeñez.

Beleta (bonita), dometo (casita), rideti (sonreír), varmeta (poco caliente, tibio), infaneto (niño pequeño).

Mi aĉetis por la infanoj tableton kaj kelkajn seĝetojn. (Compré para los niños una mesita y algunas sillitas).

1.9. - ig. El sufijo "ig" significa hacer, hacer que algo esté hecho.

Enlitigi (meter en la cama a, acostar a), purigi (limpiar), blankigi (blanquear), beligi (embellecer), sanigi (curar a, sanar a).

Venigu la kuraciston ĉar li estas malsana. (Haga venir al médico porque él está enfermo).

1.10. - iĝ. El sufijo "iĝ" significa cambiar, hacerse uno a si mismo.

Fariĝi (convertirse en), malsekiĝi (mojarse), ruĝiĝi (enrojarse), ellitiĝi (salir de la cama), fermiĝi (cerrarse).

Kiam Zamenhof kreis la lingvon multaj homoj fariĝis esperantistoj. (Cuando Zamenhof creó la lengua muchas personas se hicieron esperantistas).

1.11. - ind. El sufijo "ind" significa que merece ser.

Lerninda (que merece ser aprendida), vidinda (que merece ser visto), aŭdinda (que merece ser oído), admirinda (admirable, que merece ser admirado).

Andaluzio estas vidinda regiono. (Andalucía es una región que merece ser vista).

1.12. - ing. El sufijo "ing" cubre parcialmente un objeto.

Cigaringo (boquilla), ovingo (huevera), plumingo (capuchón de una pluma).

Unu cigaringo povas enteni nur unu cigaron. (Una boquilla puede contener solo un cigarro).

1.13. - uj. El sufijo "uj" cubre o contiene completamente un objeto, país, árbol.

Banujo (bañera), salatujo (ensaladera), teujo (tetera), lavujo (lavabo), inkujo (tintero).

Skatoleteto en kiu oni tenas cigarojn estas cigarujo. (La pequeña caja en la que se tienen cigarros es una cigarrera). En Germanujo loĝas la germanoj. (En Alemania viven los alemanes). La pirujo estas la arbo kiu donas al ni pirojn. (El peral es el árbol que nos da peras).

1.14. - ul. El sufijo "ul" muestra la persona que está caracterizada por la raíz.

Riĉulo (persona rica, rico), junulo (persona joven), ulo (persona), feliĉulo (persona feliz).

La riĉulo havas multe da mono. (El rico tiene mucho dinero).

2.1. Kia estos la vetero morgaŭ? La vetero estos pluva morgaŭ.

2.2. Kiom da lecionoj enhavas la kurso de Esperanto? Ĝi konsistas el 20 lecionoj.

2.3. Kiujn bestojn vi pli ŝatas, ĉu la katojn aŭ la hundojn? Mi pli ŝatas la hundojn.

2.4. Kiel nomiĝas la malantaŭa parto de la korpo? La dorso.

2.5. Kion oni faras dum la infanaĝo? Oni faras infanaĵojn.

2.6. Kial vi ne lernis la lecionon? Ĉar mi ne havis tempon.

2.7. Kiom da fojoj via patrino vekas vin matene? Ŝi vekas min nur unu fojon.

2.8. Kiel vi purigas viajn dentojn post manĝo? Per dentobroso.

2.9. Kien falis la muŝo kiu flugis super la manĝotablo? Ĝi falis en la supujon.

2.10. Kien vi iras? Mi iras hejmen.

3.1. Tio, kion tie vi vidas, estas domego.

3.2. Ĉu vi rigardas vin sur la spegulo antaŭ iri al la laborejo?

3.3. Kiel vi spiras pli facile? Ĉu naze aŭ buŝe?

3.4. Kiam miaj okuloj fermiĝas, tiam mi endormiĝas.

3.5. La libro estis sur la seĝo kaj Petro metis ĝin sur la tablon.

3.6. Vintre la tagoj ne estas tiel grandaj kiel la noktoj.

3.7. Kion vi farus se morgaŭ vi ne laborus? Mi irus kamparen.

3.8. Kial vi ne ĉeestis la feston? Mi restis hejme.

3.9. Per la maldekstra mano ŝi tenas rondan speguleton.

3.10. La kato ne povis kapti la muson ĉar ĝi kuris sub la sofon.

- 4.1. Pli bone iam ol neniam. - Mejor alguna vez que nunca (Más vale tarde que nunca)
- 4.2. Inter diro kaj faro estas maro. - Entre el dicho y el hecho hay un mar (Del dicho al hecho hay un trecho)
- 4.3. Antaŭe kion vi devas, poste kion vi volas. - [Haz] antes lo que debas, después lo que quieras (Antes la obligación que la devoción)
- 4.4. Ofte mano forgesas, kion buŝo promesas. - Con frecuencia la mano olvida lo que la boca promete (Lo que con la boca digo, antes de hacerlo, olvido)
- 4.5. Doni ovon por ricevi bovon. - Dar un huevo para recibir un toro (El que siembra recoge)
- 4.6. Ne ĉio kio brilas estas oro. - No todo lo que brilla es oro (No es oro todo lo que reluce)

5.1. Ropa ligera - malpeza vesto, somera vesto	5.2. Abrir - malfermi
5.3. Días invernales - vintraj tagoj	5.4. Ni - nek
5.5. Tanto como - tiel kiel	5.6. Viajar - vojaĝi
5.7. Piel – haŭto	5.8. Inferior - internaĵo
5.9. Ropa interior – subvesto	5.10. A ambos lados - ambaŭflanke
5.11. Inutil – neutila	5.12. ¿Por qué? - kial
5.13. Ocurrir – okazi	5.14. Llegar - alveni
5.15. Sin – sen	5.16. Rayos de sol - sunradioj
5.17. Jugar – ludi	5.18. Página - paĝo
5.19. Llueve – pluvas	5.20. Creer - kredi

5.1. Apude - próximamente (espacio, no tiempo)	5.2. Pluva vetero - tiempo lluvioso
5.3. Sezono - estación del año	5.4. Kelkfoje - alguna vez
5.5. Iom post iom - poco a poco	5.6. Li mem - él mismo
5.7. Demeti - quitar o sacar de su sitio habitual	5.8. Malantaŭ - detrás
5.9. Surmeti - vestirse, ponerse o colocarse algo	5.10. Mi razus - yo afeitaría
5.11. Mi bedaŭras - Yo lamento	5.12. Gustumi - saborear, degustar
5.13. Kulero – cuchara	5.14. Meti anoncon - poner un anuncio
5.15. Tuj alporti - inmediatamente traer	5.16. Manĝilaro - vajilla y cubertería
5.17. Homamaso – muchedumbre	5.18. Baldaŭ - pronto
5.19. Pro - a causa de	5.20. Bruo - ruido
5.21. Celo - objetivo, meta	5.22. Disĵeti - diseminar, esparcir
5.23. Relegi – releer	5.24. Centoj da - centenares de
5.25. Subite - subitamente, repentinamente	

LECIENO 16a.

1.1 Mi tía está muy enferma y el médico ya ha perdido toda esperanza en su recuperación. Ella todavía no está muerta, a pesar de que ya ayer a última hora de la tarde mucho nos temimos que posiblemente por la mañana estaría muerta. Se dice que ya hace unas semanas ella había hecho su testamento, porque ella le había dicho eso a mi madre.

Justo yo estaba comiendo, cuando vino un buen amigo mío. "¡Eh! Siempre cuando te visito estás comiendo!" dijo chistosamente. "Pero vendré la siguiente vez en otro tiempo (a otra hora), y entonces seguro que no estarás comiendo. ¡Perdona que siempre interrumpo tu comida (siempre vengo a molestar a la hora de comer!)"

Esta casucha, que ves allí y que está a punto de derrumbarse, ya estaba en el mismo estado hace treinta años. Ya entonces estaba a punto de derrumbarse cuando yo era un chiquillo, y posiblemente estará en el mismo estado todavía después de veinte años y mismo entonces aún estará a punto de derrumbarse pero no derrumbada.

1.2. Dum du monatoj la krimulo estis serĉata, sed li sciis kaŝi sin tiel bone ke eĉ nun li estas serĉata, kaj eble post du monatoj li ankoraŭ estos serĉata.

Li timis ke baldaŭ sia mono estos finota, sed subite li ricevis grandan kvanton da mono kaj eĉ nun sia mono ne estas finita. Li diris ke iam sia mono estis preskaŭ finita.

Jam la lastan jaron la vojo estis riparota sed la riparoficejo tiel malrapide funkcias ke eĉ nun oni ne komencis la laboron kaj ankoraŭ la vojo estas reparota. Estas homoj kiuj timas ke eĉ la venontan jaron la vojo ne estos reparita, sed estos reparota.

LECIENO 17a.

1.1. La frato de mia patro estas mia onklo.

1.2. La filino de mia onklino estas mia kuzo.

1.3. Miaj gepatroj amas sin reciproke.

1.4. La patro de mia edzino estas mia bopatro.

1.5. Miaj geavoj estas la gepatroj de mia patro.

1.6. La leterportisto disportas la leterojn kaj metas ilin en la leterkeston.

1.7. La gefianĉoj geedziĝis antaŭ la pastro.

1.8. Mia bopatrino estas la edzo de la patro de mia fianĉino.

1.9. La ido de kokino estas kokido.

1.10. Kiam la edzino eniris, la direktoro ne plus estis feliĉa.

2.1. La filo de mia onklo estas mia kuzo.

2.2. La ido de porko estas porkido.

2.3. La frato de mia edzino estas mia bofratino.

2.4. Miaj bogepatroj estas patroj de mia edzino.

2.5. Petro kaj Maria fariĝis edzo kaj edzino, ili geedziĝis.

3.1. Kiu estas la ido de ĉevalo? La ĉevalido.

3.2. Kiamaniere vi preferas veturi, ĉu per aŭtobuso aŭ per taksio? Taksie.

3.3. Kiam vi skribis leteron kaj metis ĝin en koverton, kien vi iros poste por enpoŝtigi ĝin? Poŝtoŝticejon (aŭ poŝtejon).

3.4. Kiu laboristo disportas la leterojn? La leterportisto.

3.5. Kiu estas la fratino de via patrino? Ŝi estas mia onklino.

3.6. Ĉu viaj geavoj vivas ankoraŭ? Ne, ili estas mortintaj.

3.7. Ĉu vi ŝatas modernan muzikon? Jes, mi ŝatas la modernan muzikon kaj ankaŭ la malmodernan.

3.8. Ĉu promeni sub la luno plaĉas al vi? Jes, mi ŝatas promeni somere sub la luno kun mia edzino.

3.9. Ĉu vi havas bogepatrojn? Jes, mi ilin havas ĉar ili estas vivantaj.

3.10. Ĉu vi scias ludi iun muzikan instrumenton? Ne, bedaŭrinde mi ne scias ludi iun muzikan instrumenton.

LECIONO 18a.

1.

Viaĵando se aprende. Esto es cierto, porque cuando viajé en Bolivia aprendí mucho.

Durante mi estancia en ese país llovió y diluvió durante dos semanas, y durante todo el tiempo estuve leyendo en la habitación. ¡Oh! ¡aprendí mucho!

Solo me molestó el incesante martilleo de algún herrero, que se alojaba al lado. Pero no solo leí en ese hotel, también me divertí porque allí había bastantes ratones.

Cuando mi prima de repente ve un ratón le da miedo, da un salto y se pone a llorar - y yo me echo a reír.

¿Hablas mientras duermes?

¿Te gustan las charlas largas?

¿Qué haces cuando llueve largo tiempo?

¿Fácilmente te echas a reír o a llorar?

FILETE CON SETAS

El señor Smith es inglés. ¿Sabes qué es un inglés?

Sí, lo sé; un inglés es un señor que fuma en pipa, lee la Biblia, y no le gusta aprender lenguas extranjeras.

Al señor Smith, claro, le gusta viajar. Como en invierno el tiempo es desagradable en Londres, nuestro amigo viaja al sur en avión, a la soleada Valencia, en España. Pasea alegremente por la ciudad, admirando los naranjos, y a las bellas morenas, pero repentinamente, tras ver un restaurante, comenzó a sentir hambre.

"Para celebrar este bello día pediré mi comida preferida: filete con setas", dijo el señor Smith. Entró en el restaurante, se sentó a la mesa y llamó al camarero. El señor Smith inmediatamente pidió -en inglés-, como era de esperar, un filete con setas. El camarero sonrió, pero no le entendió. Entonces el señor Smith tuvo una brillante idea. Tomó papel y lápiz y dibujó su pedido así:

El camarero tomó el papelillo y se fue. Tras haber hecho su pedido el señor Smith observó el comedor. Un mantel blanco cubría la mesa. Sobre él había un plato, un tenedor, una cuchara, un cuchillo, una servilleta, un vaso, una botella de vino, una jarra con agua y una cesta de pan. Todo, la vajilla y la cubertería, estaba limpio.

En la mesa de al lado estaban sentados tres comensales. Uno comía carne asada con patatas y verdura, el segundo comía pollo al horno con ensalada, el tercero ya estaba comiendo el postre: pasteles y frutas. Tenían aspecto de ser extranjeros.

Pero nuestro inglés ya estaba perdiendo su paciencia, entonces, después de 20 minutos, finalmente regresó el camarero. ¿Traía la anhelada comida? ¡Ni hablar! En vez de ello, ¡en una mano traía una sombrilla y en la otra una entrada para la corrida de toros!

El señor Smith no dejó propino para el camarero...

¿Dónde vivía el señor Smith? ¿Adónde viajó?

¿Por qué viajó lejos? ¿Hizo el viaje en bicicleta?

¿Qué admiraba? ¿Qué le gustaba?

¿Fumas en pipa?

¿El señor Smith hablaba español? ¿Qué hizo?

¿El dibujo era claro?

¿Qué había sobre la mesa?

¿Vino el camarero con rapidez?

¿Qué llevó en vez de la comida pedida?

¿El señor Smith estaba contento?

¿Qué habrías hecho tú en esa situación?

El hijo de Pedro también se llama Pedro, pero los padres le llaman Pedrito. El nombre de la hija es Sofía, pero los padres le llaman Sofi. Y Pedrito y Sofi llaman a su padre papá y a su madre mamá.

¿Te llaman a ti también por un nombre cariñoso (diminutivo) - "Pepe", "Paco", "Maruja"?

El padre de María es el abuelo del pequeño Pedro (Pedrito), pero la abuela de María, ¿qué es?

Él es el bisabuelo del pequeño Pedro (Pedrito) y Pedrito es su biznieta.

Los primeros hombres sobre la tierra eran nuestros antepasados. Vivieron en los tiempos primitivos.

En América hay todavía grandes y no bien conocidos bosques primitivos (selvas vírgenes).

¿Tienes un bisabuelo [vivo]?

¿Nuestros antepasados eran más felices que [lo somos] nosotros?

¿Serán nuestros biznietos más sabios que [lo somos] nosotros?

Carlos me invitó a ir a una pequeña fiesta en su casa. Le pregunté:

¿A qué hora debo estar en tu casa, y cómo debo vestirme?

Él respondió:

En mi casa puedes hacer lo que quieras, hablar con quien quieras. Cuando llegues, sea la hora que sea, te recibiré.

¡Viva la libertad!

¿Escuchas en la radio algún programa, sea el que sea?

¿Hablas con cualquiera que te encuentres en la calle?

EL CUERVO Y LA ZORRA

He aquí una famosa fábula de un famoso escritor. La narramos de nuevo no en verso sino en sencilla prosa.

El señor Cuervo estaba sobre una rama sosteniendo con su pico un aromático queso.

La señora Zorra, muy hambrienta, vagaba por el bosque y de repente captó el olor del queso. Tras descubrir al cuervo con el queso, la zorra quiso comérselo, pero estaba muy alto. Pero la señora Zorra es astuta y comenzó a adular al cuervo: "Señor Cuervo, ¡Qué bello eres! ¡Qué brillantes son tus plumas! ¡Si tu voz fuese tan bella como tus plumas serías el rey del bosque! ¡Canta, señor Cuervo, canta para que pueda oír tu bella voz!"

Habiendo oído eso, el cuervo, que era un creído y un vanidoso, abrió su pico para cantar y el sabroso queso cayó en la boca de la señora Zorra.

"Gracias, dijo la señora Zorra, y en el futuro no te fíes de los aduladores. No obstante esta lección vale por un queso"

"Cuanto más se vive, más se aprende" - gruñó el cuervo.

¿Dónde vagaba la zorra? ¿Canta bien el cuervo? ¿Cómo es la zorra?

¿Por qué el cuervo abrió el pico? ¿Actuó el cuervo sabiamente?

2.1. Un ratón corretea en nuestra casa.

Mallaŭte mi diris:

- Pst, pst! Peĉjo, Sonjo, venu ĉi tien! Sed silente, kaj ne kuru!

Ili estis en la apuda ĉambro. Sur sofo, la eta Petro estis ludanta kun la poŝkomputileto. Dume lia fratino, la eta Sonjo, sur la dika tapiŝo estis surgenuie desegnanta per krajono ĉielarkon sur la

kafotablo. Mi havis la duono de mia korpo en la kuirejo kaj la alia duono en tiu ĉambro kiun ni nomas ripozĉambron, ĉar en ĝi estas tre komfortaj sofoj.

- Kion, paĉjo? -ŝi diris.

- Venu silente. Peĉjo, vi ankaŭ venu, vi poste denove ludos kun via komputileto. Sed ambaŭ silente venu, bonvolu.

Ŝi ekvenis, lente, kun la krajono en ŝia dekstra mano kaj la papera folio en la maldekstra. Li kelke dubis sed fine paŭzis la komputileton, lasis ĝin sur la tablon kaj sen multe da feliĉo venis.

- Ĉu furtisto aŭ eksterterano? -demandis mallaŭte li.

- Ne, vidu, tie, sub la tablo... estas muso, eta muso.

Neniam iliaj okuloj estis tiel malfermitaj; ne estis okuloj sed pladoj.

- Pa... pa... paĉjo, estas muŝeto! -diris mia filino.

- Muŝeto, estas muŝeto. Muŝoj estas insektoj, sespedaj. Kaj flugas. -diris mia filo kiu antaŭ iuj semajnoj lernis en la skolo pri insektoj kaj aliaj flugbestoj.

- Kion ĝi faras sub nia tablo, paĉjo? -la filino demandis min.

Dume, kaj trankvile, la eta besto estis manĝanta paneron.

- Nu, eble ĝi malsatis kaj volis tagmanĝi ĉe ni. Rigardu, ĝi kuretas al alia panero.

- Ĝi ekmanĝas la paneron, paĉjo. Ĉu ni donus pli da paneroj al muŝeto? Ĝi malsatas... -diris la etulino.

- Ne, se ni disĵetas panerojn aŭ ion ajn, ĝi forkurus. -mi respondis.

- Fotu ĝin, paĉjo, antaŭ ĝi forkuru. Dimanĉe panjo vidos la fotojn... -diris Peĉjo.

- Kaj ŝi eksaltos sur seĝon. -diris Sonjo.

- Aŭ sur tablon. -diris ŝia frato.

- Paĉjo, fotu ĝin, mi petas.

- Jes, fotu ĝin.

Mi, kompreneble, elpoŝigis mian telefonon, kiu ankaŭ estas fotografilo, kaj fotis la manĝantan mamuleton. Sed, nu, kiam mi fotis ĝin, la subita brueto de la puŝbutono timigis la muŝeton, kiu tuj ekkuris kaj foriris eksteren.

- Ho, ve, ĝi forkuris. -diris mia filino.

- La pordo estas malfermita, jen kial ĝi povis eniri, jen kial ĝi povis eliri. -mi diris.

Pro la varma vetero la pordon kaj la fenestrojn mi malfermis.

- Ĉu vi fotis ĝin, antaŭ ĝi forkuris? -demandis Peĉjo.

- Mi vidu... jes, jen la muŝeto manĝanta panerojn. Rigardu.

Kaj ili rigardis la fotitan muŝeton. Dume mi ŝlose fermis la pordon.

- Paĉjo, paĉjo, ĉu mi povas sendi pertelfone ĉi tiun foton al miaj samskolanaj amikoj? En la urbo neniam muŝetoj eniras domojn, nur ĉi tie, en la vilaĝeto. Ili neniam vidis musojn. -diris Peĉjo.

- Mia amikino Silvja havas muson. Sed ĝi estas senvosta. -diris Sonjo.

- Ne, kara filino, tio, kion ŝi havas, ne estas muso sed hamstro. Pri sendi la foton, jes, sendu ĝin al viaj amikoj aŭ pli bone alŝutu la foton interrete, ili poste elŝutu ĝin de tie.

Mia filino ne finis desegni la ĉielarkon sed komencis novan desegnon, kompreneble ŝi desegnis muŝeton kiu estas manĝanta panerojn sub manĝotablo. Mia filo rakontis la aventuron (li kelke troigis) al siaj amikoj en babilejo interreta. Dimanĉe, vespere, kiam mi kaj miaj gefiloj revenis hejmen post la seĝmanfina restado en la vilaĝa dometo, unue mia filo montris la foton al sia patrino, dum lia fratino montris sian surpaperan artan desegnaĵon. Surprize mia kara edzino nek saltis nek kriis, ŝi rigardis min kaj diris:

- Ho, karulo, kiam dum la seĝmanfino mi laboras kaj do mi ne povas iri kun vi al la vilaĝo, ĉu neniuj balaas la panerojn sub la tablo post la manĝo?

2.2. Vamos a comer a un restaurante con los niños.

Hodiaŭ je la sesa horo la tuta familio eksidis en kinejo por spekti porinfanan filmon, tiun pri aventuremaj ludiloj: amerikana vakero, astronauto, verda dinosaŭro, sinjoro terpomo ktp. Nu, tiajn filmojn kutime mi kaj edzino ne troe ŝatas, sed surprize ĉi tiun filmon tre ŝatis miaj gefiloj sed ankaŭ ni, la gepatroj. Tre amuza kaj interesa filmo.

Post la fino de la filmo, la etuloj, tio estas, miaj gefiloj Marko kaj Lajla, volis vespermanĝi ne hejme sed en proksima restoracio. En tiaj restoracioj oni ne povas mendi ion ajn sed nur "sandviĉojn" aŭ similajn manĝaĵojn. Tio bonas kaj malbonas. Bonas ĉar tiel oni facile kaj rapide elektas manĝaĵon en mallonga menuo. Malbonas ĉar en tiaj mallongaj menuoj ĉiu menuero kaj la apuda estas preskaŭ samaj, ili diferencas inter si nur detale. Kompreneble tiajn restoraciojn ŝatas la infanoj kaj la junuloj. Ili ne ŝatas tradiciajn menuojn sed la modernajn, tion kion oni nomas "rapida manĝaĵo".

La du gefiloj mendis du porinfanajn menuojn. Kio estas porinfana menuo? Ĝiaj menueroj estas: unue mezgranda hamburgero (ronda pano, bovviando, tomato, laktuko sed sen cepo), due frititaj terpomoj bastonetformaj, trie oranĝa trinkaĵo por Marko sed citrona por Lajla, kaj fine ludilo kiu rilatas kun la ĵus spektita filmo. Ĉu hazardo? Kompreneble ne, nenio okuras hazarde ĉe tiaj restoracioj internaciaj. Por la infanoj estas pli importanta la ludilo ol la manĝaĵo, jen kial ili hodiaŭ preferas manĝi hamburgerojn ol picon. Hejme ili preferas picon, sed ĉi tie, la apudkineja restoracioj, en kiuj eblas mendi picojn, ne "donacas" ludilojn al la infanoj kun la manĝaĵo. Tio eble estas eraro, mi opinias. Aŭ ne estas eraro sed ruza merkataka tekniko. Mi ne scias.

La gepatroj mendis du ordinarnajn menuojn, kun cepo sed, kompreneble, sen ludiloj.

Dum ni kune vespermanĝis Lajla sencese parolis pri la filmo kaj Marko ludis kun la ludilo. Eĉ kiam ni estis revenantaj hejmen, en la familia aŭto, ŝi parolis e parolis pri la filmo. Sendube ili ĝuis la filmon. Kiam oni vendos la diskon de tiu filmo mi kompros ĝin por ke la infanoj spektis denove multfoje la filmon hejme. Ili, la infanoj, ŝatas spekti ree kaj ree iliajn preferatajn filmojn, tion gepatroj tre bone scias.

Ni, la tuta familio, pasis tre agrablan vesperon.

Kiam mi kaj edzino hejme enlitigis la gefilojn, ni devis rakonti ilin ne pri ĉindrulino aŭ pri la lupo kaj la tri porkidoj, sed pri la spektita filmo. Ili baldaŭ ekdormis, sed ne solaj, ĉiu ekdormis dum brakumis siajn novajn ludilon.

2.3. Como la zorra no alcanza las uvas, dice que no están maduras.

En la malvarma sezono postsomera,
sulkigitajn kampojn trairas vulpo,
neniun manĝaĵon vidas, jen kulpo
pro alveno post rikolto surtera.

Proksime de la domo de la kampulo
tiu besto vidas arojn de vinberoj,
ne aliaj por ĝi plenumendaj aferoj,
nur rekte aliri al ĉiu dolĉa bulo.

Tuj la vulpo proksimiĝas al arbusto,
sur kies branĉoj vinberaroj pendas.
Por preni la fruktojn salti endas,
neniu branĉo malaltas ĉe ĝia brusto.

De la mamulo la malplena stomako
petas jam tiun nutraĵon bongustan,
la vulpo do eksaltas, sed la ĝustan
altecon ne atingas, erara atako.

Ree kaj ree eksaltas ĝi senrezulte,
troe altas ĉiu dezirata vinberaro,
ne atingas la fruktojn la dentaro,
ĉe la vulpo, malĝojo kreskas multe.

Finfine la konkludo tute natura
konvinkis la ruzulon pri neebleco.
Diris ĝi dum foriro kun disdegneco:
Ne manĝu frukton kiu estas nematura!

LECIÑO 19a.

1.

VIAJAMOS AL CONGRESO DE ESPERANTO

Antes de viajar al Congreso, Pedro y María encuentran a Carlos delante de la estación del tren.

Pedro - Vamos, colega, ¿vas andando como si dispusieras de todo el tiempo del mundo!

Carlos - Perdona, pero no tengo la culpa. A pesar de que dormí solo dos horas, me levanté temprano y debí despedirme de mis familiares.

P. - ¿Estás solo? Además de ti, ¿no viene ningún otro colega?

C. - Además de mí, también vinieron Antonio y Rodolfo. Acaban de ir a información. Ya están hablando con el jefe de estación. Además, Julio me dijo ayer, que lamentablemente él no vendrá, porque está enfermo. La mayoría viaja en autobuses.

P. - Ven, María, aquí está nuestro vagón. Entremos en él. El billete nos da derecho a llevar solo una maleta no grande y un paquete.

M. - Llegamos justo a tiempo. La locomotora silba, y el tren comienza a moverse.

C. - Os dais cuenta de que la locomotora es una preguntona?

P. - ¿Qué...?

C. - Sí, siempre dice [en Esperanto] "ĉu, ĉu, ĉu..."

P. - Hum... estás muy gracioso hoy. Pero puede también estar dudando.

C. - Eso no lo comprendo bien.

P. - Además de mostrar una pregunta, la palabrita "ĉu" en Esperanto también muestra duda: "Mi dubas ĉu li venos" (Dudo si [acaso] él vendrá), "mi ne scias ĉu vi komprenas" (no sé si tú comprendes).

C. - Gracias por la información, pero, ¡mira! Ya estamos viajando fuera de la capital. Ahora mira este "popolon" (habitantes) con casitas blancas...

P. - No digas hispanismos; esto es una "vilaĝo" (aldea); "popolo" es el conjunto de los habitantes. El "popolo" esperantista se encuentra diseminado sobre el vasto mundo. Veo que todavía cometes errores, Carlos. Durante el viaje podemos practicar un poco la lengua.

M. - Tienes razón, ¡practiquemos! Obligatoriamente debemos hablar en un Esperanto fluido y correcto. En vez de charlar, aprendamos. En mi agenda hay algunas notas y cosas de gramática, que no comprendo bien del todo, a pesar de que las estudié.

P. - Veamos tus notas. Desde luego tú aprendiste la lengua, pero no totalmente.

C. - Entonces, por favor, aclárame el significado del sufijo "op".

P. - Te lo aclararé con ejemplos: "Sur la mallarĝa vojeto ni devis marŝi unuope" (= unu post unu) (En la estrecha calle debimos caminar en fila de a uno (= uno tras uno)). "Kiam ni venis al la lago la moskitoj milope sin ĵetis sur nin" (Cuando fuimos al lago los mosquitos se lanzaron sobre nosotros a millares). "Vidu tie, super la kamparo, la aeroplanoj flugas triope." (Ved allí, sobre los campos, los aviones vuelan en grupos de tres).

M. - Aclárame, por favor, la preposición "po".

P. - ["po" = a razón de] Este libro consiste en diez lecciones; si aprendes a razón de una lección al día (si aprendes una cada día), tras veinte días habrás estudiado completamente el curso. Compré una docena de naranjas, y a cada uno de los seis niños les dí a razón de dos naranjas por niño.

C. - Gracias, Pedro, estoy aprovechando bien el viaje. Pero también debemos disfrutar del paisaje que pasa velozmente [a través de la ventana]. Su majestad el sol brilla en lo alto sobre los campos.

M. - Mirad ese hombre que está sentado enfrente de nosotros. Bebe algo de la botella.

P. - Él no bebe ("trinkas") sino que está empujando el codo ("drinkas"): ¡solo mira su narizaca! ¡Uf!; ¿Qué tipo de persona! Yo no bebo alcohol (yo no soy un bebedor): estoy en contra del alcohol.

C. - Si ya usaste el sufijo "-aĉ-" y el prefijo "fi-", haz el favor de aclararme la diferencia entre ambos.

P. - ¿Comprendes las palabras "libraĉo" (libraco), "popolaĉo" (plebe)? Mira por la ventana aquella fea y sucia casa; es una casucha (domaĉo). Es mala materialmente. Otra casa tiene buen aspecto, pero la moral de sus habitantes no es muy limpia; verdaderamente es una "casa indecente" (fidomo). "Fiulo" es una persona inmoral, mala moralmente (= sinvergüenza).

C. - Ahora comprendo. Pero, ¿dónde están Antonio y Rodolfo? Iré a buscarlos.

Preguntas

¿Por qué los colegas viajan?

¿Por qué Carlos llega con retraso?

¿Quiénes vinieron además de Pedro y Carlos?

¿En qué viajan?

¿Adónde van?

¿Viajas frecuentemente en tren?

¿Te gusta viajar sin billete?

¿Qué dice Antonio?

¿Qué harían en vez de charlar?

¿Es Carlos un esperantista perfecto?

¿Si tú hubieras aprendido Esperanto hace diez años, que tipo de esperantista serías ahora?

¿Visitarás (asistirás a) un congreso de Esperanto?

¿Lees literatura en Esperanto?

¿Bebes algún tipo, sea el que sea, de vinacho?

¿Tú, chica, vas a locales en los que se bebe alcohol?

¿Practicar regularmente el Esperanto con tus amigos?

¿Vives en la capital?

¿Te gustaría hablar Esperanto con fluidez?

¿Qué fluye bajo el puente?

¿A quiénes quiere buscar Carlos?

2. La realización de este ejercicio se deja como tarea al lector. Como ejemplo el 2 del tema 18.

LECIONO 20a.

1.

(Continuación de la lección 19ª)

Vuelve Carlos, acompañado de Antonio y Rodolfo.

A. - ¡Buenos días, camaradas! Disculpad que no viniese en seguida a [donde estáis] vosotros, pero ocurrió que fuimos al vagón restaurante para desayunar y allí encontramos a un exprofesor nuestro. Nos invitó a sentarnos a su mesa. Pedimos café, pero el camarero nos comprendió mal y nos trajo té. ¿Qué hacer en un caso como este? ¿Protestar, o beber el té? Bebimos el té.

Viendo nuestra estrella, el profesor nos preguntó qué significaba. Le expliqué el significado de nuestra insignia y le di información acerca de Esperanto, que siempre llevo en el bolsillo. Tras leerla dijo: "He aquí un interesante asunto y una lengua que hay que aprender. Ciertamente asistiré a un curso y puede que vaya con algunos colegas".

M. - Después de tal aclaración estas perdonado. Pero mira esas dos señoras, allí, a la derecha, como gesticulan mientras hablan...

P. - Son sordomudas, por ello gesticulan mucho hablando.

M. - ¿Eso es alguna religión?

P. - No, María, no; un sordomudo es una persona sorda y muda. Sorda es la persona que no puede oír y una persona que no puede hablar es muda. A estas personas les falta un sentido. También al ciego le falta un sentido, le falta la vista.

R. - ¡Mirad, mirad! Encontré una navaja al lado del banco. ¿De quién es? ¿De nadie? Entonces, la persona cuya navaja encontré, no se encuentra aquí.

Pienso que gracias a esta navaja se puede explicar bien el uso del sufijo "um".

C. - ¿Sí...?

R. - Mira esta navaja. Tiene diversas herramientas; sierra, taladro, sacacorchos, lima, tijera. Sirve para diversos trabajos, pero verdaderamente no es ni una tijera, ni una sierra, ni una lima ni un taladro. El sufijo "-um" de algún modo se asemeja a este tipo de herramientas multiuso. Se usa cuando no se encuentra el afijo adecuado.

P. - Se podría decir también que el sufijo -um se asemeja a los trabajadores generalistas, que hacen cualquier trabajo sea el que sea, pero no tienen especialidad concreta. Gracias al sufijo -um se puede cortejar [amindumi], ventilar [aerumi], saborear [gustumi]...

A. - Con similares palabras se podría aclarar el uso de la preposición je, que no tiene sentido definido. Muestra principalmente medida: "je la tria" a las tres, "je kelke da paŝoj" a/en algunos pasos...

C. - No "gramaticumees" más, te lo pido. Miremos el paisaje. Ved los ricos campos. Hace un siglo solo algunos gauchos cabalgaban a través de estos verdes desiertos. Ahora por todos lados crece grano, se multiplica el ganado (vacas, ovejas, caballos, y similares).

M. - Mirad hacia allí, hay un ternero recién nacido (la vaca lo acaba de parir) al lado de su madre. Allí un rebaño de ovejas balan alrededor de un abrevadero. Tienen sed. Quieren beber.

P. - Las ovejas son tontas y huelen mal... mejor escuchemos una anécdota. Antonio, ¿no tienes algo nuevo para contar?

A. - ¿Por que no? Escuchad este:

PELAO Y FORRAO

El señor Pelao se encuentra al gordo señor Forrao en la calle, y el señor Pelao pregunta muy gentilmente: "¿Podría decirme qué hora es?" El señor Forrao mira con recelo al que preguntó y responde: "En verdad usted no quiere saber la hora; esto es solo un pretexto para iniciar una conversación conmigo; y si conversamos nos haremos amigos, usted visitará mi casa, y si visita mi casa entonces usted encontrará a mi hija Leonora y si usted ve a mi hija se hará amigo de ella, y si se hace amigo de ella usted pedirá su mano y... ¿Usted cree que yo le daré la mano de mi hija a cualquier inepto, que no tiene ni reloj?"

P. - Buena anécdota, Antonio, y la contaste con habilidad. Ahora es tu turno, Carlos.

C. - Yo todavía no hablo con fluidez...

R. - Mi abuelo siempre decía: "Solo forjando uno se convierte en forjador". Por lo tanto, solo hablando se aprende a hablar...

C. - Lo intentaré.

EL EXTRANJERO Y EL PILLO ALDEANO

Un extranjero caminando en la ciudad se encuentra con un pillo en la calle y le pregunta: "Escucha, chaval, ¿adónde lleva este camino?"

P. - No va a ningún sitio.

E. - Pero en la aldea me dijeron que lo siguiera para llegar a la ciudad.

P. - Ho, sí, tienen razón.

E. - Entonces, ¿por qué me dices que no va a ningún sitio?

P. - Sí señor, no va a ningún sitio; está aquí tirado sin moverse.

E. - Bueno, bueno; veo que eres ocurrente. ¿Cómo te llamas?

P. - De ningún modo.

E. - ¿No tienes nombre?

P. - Sí señor, pero yo no me llamo; las demás personas me llaman a mí.

E. - Bien, ¿cómo te llama tu madre?

P. - Bueno, eso depende. A veces ella me dice "mi querido ángel", otras veces me llama "sucio puerco"... Según el tiempo...

E. - (¡Rayos! ¡Es imposible saber algo de este pilluelo!) Dime, chaval, ¿es grande tu familia?

P. - Ve a, aproximadamente tan grande como la del tío Pepe.

E. - (Astuto diablillo) ¿Cuántas personas hay en tu familia?

P. - Ho, sí, esta pregunta es más clara. Somos tantas personas como platos mi mamá pone en la mesa.

E. - Y, ¿cuántos platos tu mamá pone en la mesa?

P. - Uno para cada persona...

E. - !!!!!...

P. - ¿Quiere saber algo más?

R. - Pero este es un cuento popular muy antiguo, Carlos... Os contaré algo totalmente nuevo. Contaré un sueño que soñé ayer mismo:

"Me encontraba en una habitación con forma de estrella y poco iluminada. Apareció un hombre y dijo: "¡Muéstrame tu invitación!" "No me la dieron", respondí. "Entonces, ven ante el juez", dijo el hombre, y me llevó a una esquina de la habitación donde estaban sentados unos señores con largas barbas.

Uno de ellos, que se parecía mucho al profesor de Esperanto que me examinó, preguntó con una voz atemorizante:

¿Quién eres tú?

Soy Rodolfo.

¿Qué eres?

Soy estudiante.

¿Cómo eres?

Soy joven y sano.

¿Dónde vives?

En Buenos Aires.

¿Adónde vas?

Al congreso de Esperanto.

¿Cuándo será?

La semana que viene.

¿Cuántas personas irán?

Unos 500.

¿Cómo irás tú?

En tren.

¿Por qué no vas a pie?

Porque mis pies protestarían.

¿De quién es la navaja que encontraste?

De... de nadie.

Mientes, la navaja tiene que ser de alguien -gritó súbitamente el juez. Guardia, haga un agujero en su cabeza y meta dentro cada una de las palabras de alguien. El guardia sacó del bolsillo un gran taladro (quise huír, pero no pude) y comenzó a pincharme la cabeza.

Un fuerte golpe en mi cabeza me despertó, y oí la voz de mi madre que me dijo; "Levántate Rodolfito, o llegarás tarde. Mira que mosquito maté en tu cabeza".

M. - Pero, Rodolfo, ¿pero no dijiste que acababas de encontrar la navaja?

R. - Sí, pero tu ya sabes que con frecuencia en los sueños se prevé lo que va a ocurrir.

A. - Me gustaría prever el programa del Congreso.

P. - He aquí el mío:

CONGRESO DE ESPERANTO

- PROGRAMA -

Inauguración del Congreso en la universidad

Reunión de trabajo en la biblioteca municipal

Representación teatral

Examen superior

Banquete en el restaurante

"EL ASADO DORADO"

Excursión en barco y autobús

Baile

C. - Buen programa, hay trabajo serio y diversión.

P. - Compañeros, pronto llegaremos al destino. Quizá algunos camaradas ya están en la estación para recibirnos. Preparemos las maletas. Carlos, abre la ventana para mostrar nuestra banderita verde.

M. - Ya entramos en la estación. Ahí están, nuestros queridos camaradas.

¡Saludos!

Los camaradas que están esperando, con cara de alegría gritan:

¡BIENVENIDOS, AMIGOS!

2. La realización de este ejercicio se deja como tarea al lector. Como ejemplo el 2 del tema 18.

VOCABULARIO

<i>acida</i>	ácida
<i>aĉeti</i>	comprar
<i>adiaŭ</i>	adiós
<i>adiaŭi</i>	decir adiós
<i>admiri</i>	admirar
<i>adreso</i>	dirección, domicilio
<i>aero</i>	aire
<i>aerumi</i>	airear, ventilar
<i>afero</i>	asunto, caso, cosa
<i>agi</i>	obrar, actuar
<i>agrabla</i>	agradable
<i>aĝo</i>	edad
<i>aj</i>	partícula que indefine
<i>akcepti</i>	aceptar, recibir
<i>akto</i>	acto (teatro)
<i>akurata</i>	puntual
<i>akvo</i>	agua
<i>alia</i>	otro, otra
<i>alifoje</i>	otra vez
<i>alkoholo</i>	alcohol
<i>alporti</i>	traer
<i>alproksimiĝi</i>	acercarse, aproximarse
<i>alta</i>	alto
<i>alveni</i>	llegar
<i>amaso</i>	multitud, montón
<i>ambaŭ</i>	ambos
<i>ami</i>	amar
<i>amiko</i>	amigo
<i>amindumi</i>	cotejar
<i>amuzi</i>	divertir
<i>amuzo</i>	divertido
<i>anglo</i>	origen inglés
<i>angulo</i>	ángulo
<i>animo</i>	alma
<i>ankaŭ</i>	también
<i>ankoraŭ</i>	todavía, aún
<i>anonci</i>	anunciar
<i>anstataŭ</i>	en lugar de
<i>anstataŭi</i>	reemplazar
<i>antaŭ</i>	ante, delante
<i>aparato</i>	aparato
<i>aparteni</i>	pertenecer
<i>aperi</i>	aparecer

<i>apetito</i>	apetito
<i>apogi</i>	apoyar
<i>apoteko</i>	botica, farmacia
<i>aprilo</i>	abril
<i>apud</i>	junto a, al lado de
<i>arbo</i>	árbol
<i>aro</i>	grupo
<i>atendi</i>	aguardar
<i>atingi</i>	alcanzar
<i>automobilo</i>	automóvil
<i>aŭ</i>	o, u
<i>aŭdi</i>	oír
<i>aŭgusto</i>	agosto
<i>aŭskulti</i>	escuchar
<i>aŭtuno</i>	otoño
<i>avo</i>	abuelo
<i>babili</i>	charlar
<i>baki</i>	hornear
<i>balai</i>	barrer
<i>baldaŭ</i>	pronto, en breve
<i>balo</i>	baile
<i>bani</i>	bañar
<i>bankedo</i>	banquete
<i>barbo</i>	barba
<i>baro</i>	obstáculo
<i>bati</i>	batir, golpear
<i>bedaŭri</i>	lamentar, deplorar
<i>bedaŭrinde</i>	lamentablemente
<i>beko</i>	pico de pájaro
<i>bela</i>	bello
<i>benko</i>	banco (asiento)
<i>besto</i>	animal
<i>bezoni</i>	necesitar
<i>biblioteko</i>	biblioteca
<i>biciklo</i>	bicicleta
<i>biero</i>	cerveza
<i>biksteko</i>	bistec, bife
<i>bildo</i>	figura, imagen
<i>bileto</i>	billete, pase
<i>birdo</i>	ave, pájaro
<i>blanka</i>	blanco
<i>bleki</i>	mugir
<i>blinda</i>	ciego

<i>blonda</i>	rubio
<i>blovi</i>	soplar
<i>blua</i>	azul
<i>bluzo</i>	blusa
<i>bona</i>	bueno
<i>bonodora</i>	oloroso
<i>bonvoli</i>	haga usted el favor de
<i>bori</i>	perforar
<i>botelo</i>	botella
<i>bovo</i>	buey
<i>brako</i>	brazo
<i>branĉo</i>	rama
<i>brila</i>	brillante
<i>broso</i>	cepillo
<i>bruna</i>	moreno, marrón
<i>bruo</i>	ruido
<i>brusto</i>	pecho
<i>bruto</i>	bruto, ganado
<i>bubo</i>	pillete, "pibe"
<i>buŝo</i>	boca
<i>buŝtuko</i>	servilleta
<i>butero</i>	manteca, mantequilla
<i>butiko</i>	tienda, negocio
<i>celi</i>	tender a
<i>celo</i>	objetivo, fin
<i>certa</i>	cierto, seguro
<i>cigaro</i>	cigarro
<i>cikonio</i>	cigüeña
<i>citronarbo</i>	limonero
<i>ĉambro</i>	habitación, cámara
<i>ĉapelo</i>	sombrero
<i>ĉar</i>	porque (por esa razón)
<i>ĉarma</i>	encantador
<i>ĉaro</i>	carro
<i>ĉeesti</i>	asistir, presenciar
<i>ĉefo</i>	jefe
<i>ĉefurbo</i>	ciudad capital
<i>ĉemizo</i>	camisa
<i>ĉerizo</i>	cereza
<i>ĉevalo</i>	caballo
<i>ĉiam</i>	siempre
<i>ĉielo</i>	cielo
<i>ĉio</i>	todo
<i>ĉiu</i>	cada (uno-a)
<i>ĉokolado</i>	chocolate
<i>ĉu</i>	¿acaso?, ¿...

<i>da</i>	de (de cantidad)
<i>danci</i>	danzar
<i>danĝera</i>	peligroso
<i>danko</i>	gracias
<i>daŭri</i>	durar
<i>daŭrigi</i>	continuar, hacer durar
<i>de</i>	de
<i>decembro</i>	diciembre
<i>dek</i>	diez
<i>dekstra</i>	derecha
<i>dekstre</i>	a la derecha
<i>delegito</i>	delegado
<i>delikata</i>	delicado
<i>demandi</i>	preguntar
<i>demeti</i>	quitarse, sacar
<i>denove</i>	nuevamente
<i>dento</i>	diente
<i>des</i>	tanto más (ju pli/des pli)
<i>desegni</i>	dibujar
<i>deserto</i>	postre
<i>devi</i>	deber, tener que
<i>deziri</i>	desear
<i>diferenci</i>	diferenciarse
<i>difino</i>	definición
<i>dika</i>	grueso
<i>dimanĉo</i>	domingo
<i>diri</i>	decir
<i>disĵeti</i>	arrojar desparramando
<i>diversa</i>	diverso
<i>do</i>	pues, por consiguiente
<i>dolĉa</i>	dulce
<i>domo</i>	casa
<i>donaci</i>	regalar, donar
<i>doni</i>	dar
<i>dormi</i>	dormir
<i>dorso</i>	espalda, dorso
<i>drinki</i>	beber por vicio
<i>du</i>	dos
<i>dubi</i>	dudar
<i>dum</i>	durante, mientras que
<i>dungi</i>	emplear
<i>eble</i>	posiblemente
<i>edzo</i>	esposo
<i>efiki</i>	ser efectivo, influir
<i>egala</i>	igual
<i>ekskurso</i>	excursión

<i>ekzameno</i>	examen
<i>ekzemplo</i>	ejemplo
<i>eleganta</i>	elegante
<i>elekti</i>	elegir
<i>elektra</i>	eléctrico
<i>emi</i>	tener tendencia
<i>en</i>	en
<i>enamiĝi</i>	enamorarse
<i>erari</i>	errar
<i>eraro</i>	error
<i>esperi</i>	esperar
<i>esti</i>	ser, estar
<i>etaĝo</i>	piso (1º, 2º...)
<i>facila</i>	fácil
<i>fajfi</i>	silbar
<i>fajli</i>	limar
<i>fajro</i>	fuego
<i>fali</i>	caer
<i>fama</i>	famoso
<i>familio</i>	familia
<i>fantazio</i>	fantasía
<i>fari</i>	hacer
<i>farti</i>	estar de salud
<i>faruno</i>	harina
<i>februaro</i>	febrero
<i>feliĉa</i>	feliz
<i>fenestro</i>	ventana
<i>ferio</i>	feriado, vacaciones
<i>fermi</i>	cerrar
<i>fero</i>	hierro
<i>fervoja</i>	ferroviario
<i>festi</i>	celebrar, festejar
<i>fi!</i>	¡puf!
<i>fianĉo</i>	novio
<i>fidela</i>	fiel
<i>filo</i>	hijo
<i>fingro</i>	dedo
<i>fino</i>	final
<i>fizike</i>	físicamente
<i>flago</i>	bandera
<i>flanko</i>	lado, flanco
<i>flari</i>	oler
<i>flati</i>	adular
<i>flava</i>	amarillo
<i>floro</i>	flor
<i>flua</i>	fluido

<i>fojo</i>	vez
<i>folio</i>	hoja
<i>fondi</i>	fundar
<i>fontoplumo</i>	plumafuente
<i>for</i>	lejos
<i>forgesi</i>	olvidar
<i>forĝi</i>	forjar
<i>forko</i>	tenedor
<i>forlasi</i>	abandonar
<i>forno</i>	cocina, hornillo
<i>forta</i>	fuerte
<i>frapi</i>	golpear, percutir
<i>frapo</i>	golpe
<i>frato</i>	hermano
<i>frato</i>	hermano
<i>fraŭlo</i>	(un) soltero
<i>frazo</i>	frase
<i>fremda</i>	extranjero, extraño
<i>fremdulo</i>	forastero
<i>freŝa</i>	fresco
<i>fripono</i>	gamberro, sinvergüenza
<i>friti</i>	freír
<i>fromaĝo</i>	queso
<i>frue</i>	temprano
<i>fruiĝi</i>	adelantarse
<i>frukto</i>	fruta-o
<i>frunto</i>	frente
<i>fulmotondro</i>	tormenta, ¡rayos!
<i>fumo</i>	humo
<i>fungo</i>	hongo
<i>funkcii</i>	funcionar
<i>gaja</i>	alegre
<i>gajni</i>	ganar
<i>gambo</i>	pierna
<i>ganto</i>	guante
<i>gardisto</i>	guardia
<i>gaŭĉo</i>	gaucho
<i>glaciaĉo</i>	helado, hecho con hielo
<i>glacio</i>	hielo
<i>gluo</i>	cola de pegar
<i>grado</i>	grado
<i>granda</i>	grande
<i>gratuli</i>	felicitar
<i>grava</i>	importante
<i>greno</i>	grano, cereal
<i>gripo</i>	gripe

<i>grumbli</i>	gruñir
<i>gusto</i>	gusto, sabor
<i>gustumi</i>	degustar, probar
<i>gvidi</i>	guiar
<i>ĝardeno</i>	jardín
<i>ĝeni</i>	molestar
<i>ĝi</i>	ello (él, ella)
<i>ĝis</i>	hasta
<i>ĝoji</i>	regocijarse
<i>ĝui</i>	disfrutar, gozar
<i>ĝui</i>	gozar
<i>ĝusta</i>	justo, exacto
<i>halti</i>	hacer alto, detenerse
<i>haro</i>	cabello, pelo
<i>haŭto</i>	piel
<i>havi</i>	tener, poseer
<i>hela</i>	claro (color)
<i>helpi</i>	ayudar
<i>herbo</i>	hierba
<i>heroo</i>	héroe
<i>hierau</i>	ayer
<i>hodiaŭ</i>	hoy
<i>homo</i>	hombre (ser humano)
<i>horloĝo</i>	reloj
<i>horo</i>	hora
<i>hotelo</i>	hotel
<i>hundo</i>	perro
<i>iam</i>	alguna vez
<i>ideo</i>	idea
<i>ido</i>	hijo, descendiente
<i>ies</i>	de alguien
<i>ili</i>	ellos-as
<i>ilo</i>	herramienta, medio
<i>infano</i>	niño
<i>informi</i>	informar
<i>ingo</i>	vaina
<i>inko</i>	tinta
<i>instruisto</i>	maestro, instructor
<i>internacia</i>	internacional
<i>intesto</i>	intestino
<i>inviti</i>	invitar
<i>invitulo</i>	(una) invitación
<i>io</i>	algo, alguna cosa
<i>iom</i>	algo, alguna cantidad
<i>iri</i>	ir
<i>iu</i>	alguien, alguno

<i>ja</i>	sí que
<i>jako</i>	chaqueta, saco
<i>jam</i>	ya
<i>januaro</i>	enero
<i>jarcento</i>	siglo
<i>jaro</i>	año
<i>jen</i>	he aquí
<i>jena</i>	la siguiente
<i>ju</i>	cuanto más (ju pli...)
<i>juĝisto</i>	juez
<i>julio</i>	julio
<i>juna</i>	joven
<i>junio</i>	junio
<i>jupo</i>	falda, pollera
<i>justa</i>	justo
<i>juvelo</i>	joya
<i>ĵaŭdo</i>	jueves
<i>ĵeti</i>	arrojar
<i>ĵurnalo</i>	periódico
<i>ĵus</i>	ahora mismo, hace poco
<i>ĵusnakita</i>	recién nacido
<i>kafo</i>	café
<i>kaj</i>	y, e
<i>kajero</i>	cuaderno
<i>kalkuli</i>	calcular, contar
<i>kamarado</i>	camarada
<i>kamparo</i>	campo
<i>kanti</i>	cantar
<i>kapo</i>	cabeza
<i>kapti</i>	atrapar
<i>kara</i>	caro, querido
<i>karesi</i>	acariciar
<i>kaserolo</i>	cacerola
<i>kato</i>	gato
<i>kazo</i>	caso
<i>ke</i>	conjunción que
<i>kelka</i>	alguno
<i>kelkfoje</i>	algunas veces
<i>kelnero</i>	mozo de café
<i>kesto</i>	caja, cajón
<i>kia</i>	que clase o cualidad
<i>kial</i>	por qué razón
<i>kiam</i>	cuándo
<i>kie</i>	dónde
<i>kiel</i>	cómo (de qué modo)
<i>kies</i>	cuyo, de quién

<i>kinejo</i>	cine (sala)
<i>kino</i>	cine (arte)
<i>kio</i>	qué, qué cosa, lo cual
<i>kiom</i>	cuánto
<i>kisi</i>	besar
<i>kiso</i>	beso
<i>kiu</i>	quien, cual, el o la cual
<i>klara</i>	claro
<i>klarigi</i>	aclarar, explicar
<i>klaso</i>	clase
<i>klubo</i>	club
<i>knabo</i>	muchacho
<i>koko</i>	gallo
<i>kolekti</i>	coleccionar, reunir
<i>koleri</i>	encolerizarse
<i>kolo</i>	cuello
<i>kombi</i>	peinar
<i>komforta</i>	confortable
<i>kompreni</i>	comprender
<i>konata</i>	notorio, sabido
<i>koncerto</i>	concierto
<i>koni</i>	conocer
<i>konjako</i>	coñac, brandy
<i>konsisti</i>	consistir
<i>kontenta</i>	contento
<i>korbo</i>	cesta
<i>korekta</i>	correcto
<i>korko</i>	corcho
<i>koro</i>	corazón
<i>korpo</i>	cuerpo
<i>korvo</i>	cuervo
<i>kosti</i>	costar
<i>kostumo</i>	traje
<i>kotono</i>	algodón
<i>koverto</i>	sobre
<i>kovri</i>	cubrir, proteger, tapar
<i>krajono</i>	lápiz
<i>kravato</i>	corbata
<i>kredi</i>	creer
<i>krei</i>	crear
<i>kremo</i>	crema
<i>kreski</i>	crecer
<i>krii</i>	gritar
<i>krom</i>	aparte de
<i>kruĉo</i>	jarra
<i>kruela</i>	cruel

<i>kruro</i>	pierna
<i>k.t.p.</i>	etc., (kaj tiel plu)
<i>kuri</i>	cocinar
<i>kuko</i>	pastel, torta, masa
<i>kulero</i>	cuchara
<i>kun</i>	con, en compañía de
<i>kune</i>	juntos
<i>kunlabori</i>	cooperar, colaborar
<i>kunsido</i>	sesión
<i>kuraci</i>	curar, tratar enfermos
<i>kuraĝa</i>	valiente
<i>kuri</i>	correr
<i>kurteno</i>	cortina
<i>kuŝi</i>	yacer, estar acostado
<i>kutimi</i>	tener la costumbre
<i>kuzo</i>	primo
<i>kvalito</i>	cualidad
<i>kvankam</i>	aunque
<i>kvar</i>	cuatro
<i>kvazaŭ</i>	a modo de, como si
<i>kvin</i>	cinco
<i>la</i>	el, la, los, las
<i>labori</i>	trabajar
<i>laca</i>	cansado
<i>lago</i>	lago
<i>lakto</i>	leche
<i>lampo</i>	lámpara
<i>lando</i>	país
<i>lango</i>	lengua (órgano)
<i>lano</i>	lana
<i>larĝa</i>	ancho
<i>lasi</i>	dejar
<i>lasta</i>	último
<i>laŭ</i>	según, conforme con
<i>laŭte</i>	en alta voz
<i>lavi</i>	lavar
<i>leciono</i>	lección
<i>ledo</i>	cuero
<i>legi</i>	leer
<i>legomo</i>	legumbre
<i>leono</i>	león
<i>lerni</i>	aprender
<i>lerta</i>	hábil
<i>letero</i>	carta
<i>leterportisto</i>	cartero
<i>leviĝi</i>	levantarse, subir

<i>li</i>	él	<i>mezo</i>	medio, centro
<i>libera</i>	libre	<i>mi</i>	yo
<i>ligna</i>	de madera	<i>mielo</i>	miel
<i>ligno</i>	madera, leña	<i>minuto</i>	minuto
<i>lingvo</i>	lengua, idioma	<i>moderna</i>	moderno
<i>lipo</i>	labio	<i>mola</i>	blando, muelle
<i>listo</i>	lista	<i>monato</i>	mes
<i>litero</i>	letra del alfabeto	<i>mondo</i>	mundo
<i>lito</i>	cama, lecho	<i>mono</i>	dinero
<i>loĝi</i>	habitar	<i>montri</i>	mostrar
<i>loko</i>	lugar	<i>montrilo</i>	manecilla del reloj
<i>lokomotivo</i>	locomotora	<i>montro-fenestro</i>	vidriera, escaparate
<i>longa</i>	largo	<i>monumento</i>	monumento
<i>ludi</i>	tocar un instrumento, actuar, apostar	<i>morgaŭ</i>	mañana
<i>lundo</i>	lunes	<i>mortigi</i>	matar
<i>magazeno</i>	negocio grande	<i>moŝto</i>	título de cortesía, una excelencia, majestad
<i>majo</i>	mayo	<i>motociklo</i>	motocicleta
<i>maldungi</i>	despedir	<i>movi</i>	mover
<i>malfermi</i>	abrir	<i>multaj</i>	muchos
<i>malfruiĝi</i>	retrasarse	<i>muro</i>	muro
<i>malgraŭ</i>	a pesar de	<i>muso</i>	laucha, ratón
<i>manĝi</i>	comer	<i>muŝo</i>	mosca
<i>manki</i>	faltar	<i>muta</i>	mudo
<i>mano</i>	mano	<i>muzeo</i>	museo
<i>mardo</i>	martes	<i>muziko</i>	música
<i>maro</i>	mar	<i>nacio</i>	nación
<i>marŝi</i>	andar, caminar, marchar	<i>naĝi</i>	nadar
<i>martelo</i>	martillo	<i>naturo</i>	naturaleza
<i>marto</i>	marzo	<i>naŭ</i>	nueve
<i>mastro</i>	amo, patrón	<i>nazo</i>	nariz
<i>maŝino</i>	máquina	<i>neeble</i>	imposible
<i>mateno</i>	mañana	<i>negro</i>	(un) negro
<i>matura</i>	maduro	<i>neĝo</i>	nieve
<i>meblo</i>	mueble	<i>neniam</i>	nunca
<i>mekanika</i>	mecánica	<i>nenies</i>	de nadie
<i>mem</i>	mismo	<i>nenio</i>	nada
<i>membro</i>	miembro	<i>neniu</i>	nadie, ninguno-a
<i>memori</i>	recordar	<i>nepo</i>	nieto
<i>mendi</i>	encargar, pedir	<i>nepra</i>	indispensable, ineludible
<i>menso</i>	mente	<i>nevo</i>	sobrino
<i>mensogi</i>	mentir	<i>ni</i>	nosotros
<i>meriti</i>	merecer	<i>nigra</i>	negro
<i>merkredo</i>	miércoles	<i>nilono</i>	nylon
<i>meti</i>	poner	<i>noto</i>	nota
<i>metio</i>	oficio	<i>nova</i>	nuevo

<i>novembro</i>	noviembre
<i>nu</i>	pues bien
<i>nulo</i>	cero
<i>nun</i>	ahora
<i>nun</i>	ahora
<i>nur</i>	solamente
<i>nutra</i>	nutritivo
<i>obei</i>	obedecer
<i>objekto</i>	objeto
<i>odori</i>	exhalar un olor
<i>oficejo</i>	oficina
<i>ofte</i>	frecuentemente
<i>ok</i>	ocho
<i>okazi</i>	ocurrir, acontecer
<i>okazintaĵo</i>	suceso
<i>oktobro</i>	octubre
<i>okulo</i>	ojo
<i>ol</i>	que comparativo
<i>ombro</i>	sombra
<i>oni</i>	se
<i>onklo</i>	tío
<i>opinii</i>	opinar
<i>oranĝo</i>	naranja
<i>ordoni</i>	ordenar
<i>orelo</i>	oreja
<i>oro</i>	oro
<i>osto</i>	hueso
<i>ovo</i>	huevo
<i>pacienco</i>	paciencia
<i>paco</i>	paz
<i>pakaĵo</i>	paquete
<i>paki</i>	empaquetar
<i>palaco</i>	palacio
<i>panero</i>	migaja de pan
<i>pano</i>	pan
<i>pantalono</i>	pantalón
<i>papero</i>	papel
<i>pardonu</i>	perdone usted
<i>parenco</i>	pariente
<i>parfumo</i>	perfume
<i>parko</i>	parque
<i>paroli</i>	hablar
<i>pasanta</i>	pasante, que pasa
<i>pastro</i>	sacerdote
<i>paŝo</i>	paso (de avanzar el pie)
<i>patro</i>	padre

<i>paŭzo</i>	pausa
<i>peceto</i>	trozo
<i>peco</i>	pedazo, pieza
<i>pejzaĝo</i>	paisaje
<i>peko</i>	pecado
<i>pendi</i>	pender
<i>perdi</i>	perder
<i>persono</i>	persona
<i>peti</i>	pedir, rogar
<i>pezi</i>	pesar, tener peso
<i>piedo</i>	pie
<i>piki</i>	aguijonear
<i>pipa</i>	pipa
<i>placo</i>	plaza
<i>plaĉi</i>	agradar, ser agradable
<i>plaĉi</i>	placer, agradar
<i>plafono</i>	cielorraso, techo
<i>planko</i>	piso de habitación
<i>planto</i>	planta
<i>plej</i>	el más
<i>plena</i>	lleno, completo
<i>plenumi</i>	cumplir
<i>pli</i>	muy
<i>plimultiĝi</i>	crecer, multiplicarse
<i>plimulto</i>	mayoría
<i>plori</i>	llorar
<i>plu</i>	más (duración, tiempo)
<i>plumo</i>	pluma
<i>pluvo</i>	lluvia
<i>pluvombrelo</i>	paraguas
<i>polico</i>	(un) policía
<i>pomo</i>	manzana
<i>ponto</i>	punto
<i>popolo</i>	pueblo (habitantes)
<i>pordo</i>	puerta
<i>porko</i>	cerdo, puerco
<i>porti</i>	llevar
<i>portreto</i>	retrato
<i>post</i>	después de, detrás
<i>poŝo</i>	bolsillo
<i>poŝtmarko</i>	sello de correos
<i>poŝto</i>	correo
<i>povi</i>	poder
<i>praktiko</i>	práctica
<i>prava</i>	que tiene razón
<i>preferi</i>	preferir

<i>preni</i>	buscar, coger, recoger
<i>preskaŭ</i>	casi
<i>pretigi sin</i>	prepararse
<i>prezidi</i>	presidir
<i>printempo</i>	primavera
<i>profiti</i>	aprovechar
<i>proksima</i>	próximo
<i>promeni</i>	pasear
<i>propra</i>	propio
<i>pulmo</i>	pulmón
<i>pura</i>	limpio
<i>purigi</i>	limpiar
<i>radio</i>	rayo, radio
<i>rajdi</i>	cabalgar
<i>rajti</i>	tener derecho a
<i>rajto</i>	derecho
<i>rakonti</i>	narrar, contar
<i>rakonto</i>	relato
<i>rapida</i>	rápido
<i>rapidi</i>	apresurarse, ir rápido
<i>razejo</i>	peluquería
<i>razi</i>	afeitar
<i>reciproka</i>	recíproco
<i>rediri</i>	repetir (decir de nuevo)
<i>regi</i>	regir, gobernar
<i>registaro</i>	conjunto de gobernantes
<i>reĝo</i>	rey
<i>rekta</i>	derecho, directo, recto
<i>renkonti</i>	encontrar (a alguien)
<i>respekto</i>	respeto
<i>respondi</i>	responder
<i>resti</i>	quedar, permanecer
<i>restoracio</i>	restaurante
<i>ricevi</i>	recibir
<i>riĉa</i>	rico
<i>ridi</i>	reír
<i>rigardi</i>	mirar
<i>ringo</i>	anillo
<i>ripeti</i>	repetir
<i>ripozi</i>	reposar
<i>rivero</i>	río
<i>rompi</i>	romper
<i>ronda</i>	redondo
<i>rosti</i>	asar
<i>rozo</i>	rosa
<i>ruĝa</i>	rojo

<i>rumo</i>	ron
<i>ruza</i>	astuto
<i>sabato</i>	sábado
<i>saĝa</i>	juicioso, sensato, sabio
<i>saĝeco</i>	sabiduría, buen sentido
<i>saĝulo</i>	un hombre sabio
<i>salato</i>	ensalada
<i>salo</i>	sal
<i>salti</i>	saltar
<i>saluti</i>	saludar
<i>sama</i>	mismo, igual
<i>sana</i>	sano
<i>scii</i>	saber
<i>se</i>	si condicional
<i>sed</i>	pero
<i>segi</i>	aserrar
<i>seĝo</i>	silla
<i>seka</i>	seco
<i>sekundo</i>	segundo
<i>sekvi</i>	seguir
<i>semajno</i>	semana
<i>senco</i>	sentido (asepción)
<i>sendi</i>	enviar
<i>senfina</i>	sin fin
<i>senso</i>	sentido (facultad)
<i>senŭgulo</i>	un inútil, un inepto
<i>senti</i>	sentir
<i>sep</i>	siete
<i>septembro</i>	septiembre
<i>serĉi</i>	buscar
<i>serioza</i>	serio
<i>servisto</i>	sirviente
<i>ses</i>	seis
<i>sezono</i>	estación del año
<i>sidi</i>	estar sentado, posado
<i>signifi</i>	significar
<i>silenti</i>	guardar silencio
<i>silko</i>	seda
<i>simila</i>	similar
<i>simpatia</i>	simpático
<i>simpla</i>	simple
<i>simpla</i>	simple
<i>sinjoro</i>	señor
<i>skandalo</i>	escándalo
<i>skatolo</i>	caja
<i>skeleto</i>	esqueleto

<i>skribi</i>	escribir
<i>sofo</i>	sofá
<i>soifi</i>	tener sed
<i>somero</i>	verano
<i>sonĝo</i>	(un) sueño
<i>sonorilo</i>	campana
<i>spegulo</i>	espejo
<i>sporto</i>	deporte
<i>sprita</i>	ingenioso, chistoso
<i>stacidomo</i>	edificio de la estación
<i>stacio</i>	estación del año
<i>stari</i>	estar de pie, parado
<i>stelo</i>	estrella
<i>stomako</i>	estómago
<i>stranga</i>	extraño, no común
<i>stratangulo</i>	esquina de calle
<i>strato</i>	calle
<i>stulta</i>	estúpido, estulto
<i>sub</i>	bajo, debajo
<i>subita</i>	súbito
<i>subjupo</i>	enagua
<i>subskribi</i>	firmar
<i>subvesto</i>	ropa interior
<i>sudo</i>	sud
<i>sufiĉa</i>	suficiente
<i>sukcesi</i>	tener éxito
<i>sukero</i>	azúcar
<i>suno</i>	sol
<i>sunombrelo</i>	sombrilla
<i>supo</i>	sopa
<i>supra</i>	superior
<i>sur</i>	sobre
<i>surda</i>	sordo
<i>surmeti</i>	ponerse
<i>surtuto</i>	sobretudo, abrigo
<i>suspekti</i>	sospechar
<i>ŝafo</i>	carnero
<i>ŝajni</i>	parecer
<i>ŝajnigi</i>	fingir
<i>ŝarĝi</i>	cargar
<i>ŝati</i>	gustar de
<i>ŝi</i>	ella
<i>ŝipo</i>	barco
<i>ŝranko</i>	armario
<i>ŝtono</i>	piedra
<i>ŝtrumpo</i>	media

<i>ŝtuparo</i>	escalera
<i>ŝtupo</i>	escalón
<i>ŝuo</i>	zapato
<i>t.e. (tio estas)</i>	esto es, es decir
<i>tablo</i>	mesa
<i>tago</i>	día
<i>tamen</i>	sin embargo
<i>tapiŝo</i>	tapiz, alfombra
<i>tasko</i>	tarea
<i>taso</i>	taza
<i>taŭgi</i>	servir, ser apto
<i>taŭrobatalo</i>	corrida de toros
<i>tekruĉo</i>	tetera
<i>telero</i>	plato
<i>temperaturo</i>	temperatura
<i>tempo</i>	tiempo
<i>teni</i>	tener
<i>teo</i>	te
<i>termometro</i>	termómetro
<i>terpomo</i>	papa, patata
<i>tia</i>	tal
<i>tiam</i>	entonces
<i>tie</i>	allí, allá, ahí
<i>timi</i>	temer
<i>timiga</i>	espantoso, estremecedor
<i>tio</i>	eso, aquello
<i>tiom</i>	tanto, tanta cantidad
<i>tiri</i>	tirar, hacer tracción
<i>tiu</i>	ese, aquel
<i>tondi</i>	cortar con tijeras
<i>torto</i>	torta
<i>trafiko</i>	tráfico
<i>trajno</i>	tren
<i>tramo</i>	tranvía
<i>tranĉi</i>	cortar con tijeras
<i>tre</i>	muy
<i>tri</i>	tres
<i>trinki</i>	beber
<i>trinkmono</i>	propina
<i>tro</i>	demasiado
<i>trotuaro</i>	acerca
<i>trovi</i>	encontrar
<i>trunko</i>	tronco
<i>truo</i>	agujero
<i>tuj</i>	enseguida
<i>tuko</i>	tela, paño

<i>tunelo</i>	túnel
<i>tuŝi</i>	tocar
<i>tuta</i>	total
<i>ujo</i>	recipiente
<i>ungo</i>	garra, uña
<i>unu</i>	uno
<i>urbodomo</i>	ayuntamiento
<i>utila</i>	útil
<i>uzi</i>	usar
<i>vagi</i>	vagar
<i>vagono</i>	vagón
<i>valizo</i>	valija, maleta
<i>valizo</i>	valija
<i>vanta</i>	vanidoso
<i>vaporo</i>	vapor
<i>varo</i>	mercancía
<i>veki</i>	despertar
<i>velo</i>	vela (de barco)
<i>vendi</i>	vender
<i>vendredo</i>	viernes
<i>veni</i>	venir
<i>ventro</i>	ventre
<i>verda</i>	verde
<i>verkisto</i>	autor (literario, musical)

<i>vero</i>	verdad
<i>verŝajna</i>	verosímil
<i>verŝajne</i>	verosímilmente, al pare-cer
<i>vespero</i>	horas vespertinas
<i>vest(aĵ)o</i>	ropa, vestido en general
<i>vetero</i>	tiempo (atmosférico)
<i>veturi</i>	viajar, ir en vehículo
<i>vi</i>	usted, tú, vosotros
<i>vico</i>	fila, hilera, turno
<i>vilaĝo</i>	aldea
<i>vinthro</i>	invierno
<i>viro</i>	hombre (varón)
<i>viskio</i>	whisky
<i>vitro</i>	vidrio
<i>vizaĝo</i>	cara, rostro
<i>viziti</i>	visitar
<i>voĉo</i>	voz
<i>vojo</i>	camino, vía
<i>voki</i>	llamar
<i>voli</i>	querer
<i>vorto</i>	palabra, vocablo
<i>vulpo</i>	zorro
<i>vundi</i>	herir
<i>zorgi</i>	cuidar de, preocuparse

Anotaciones:

Lernu Esperanton

es un curso de Esperanto con ejercicios, apto para iniciarse en el estudio de la lengua internacional de modo autodidacta o como material básico en clases presenciales guiadas por un docente experto.

